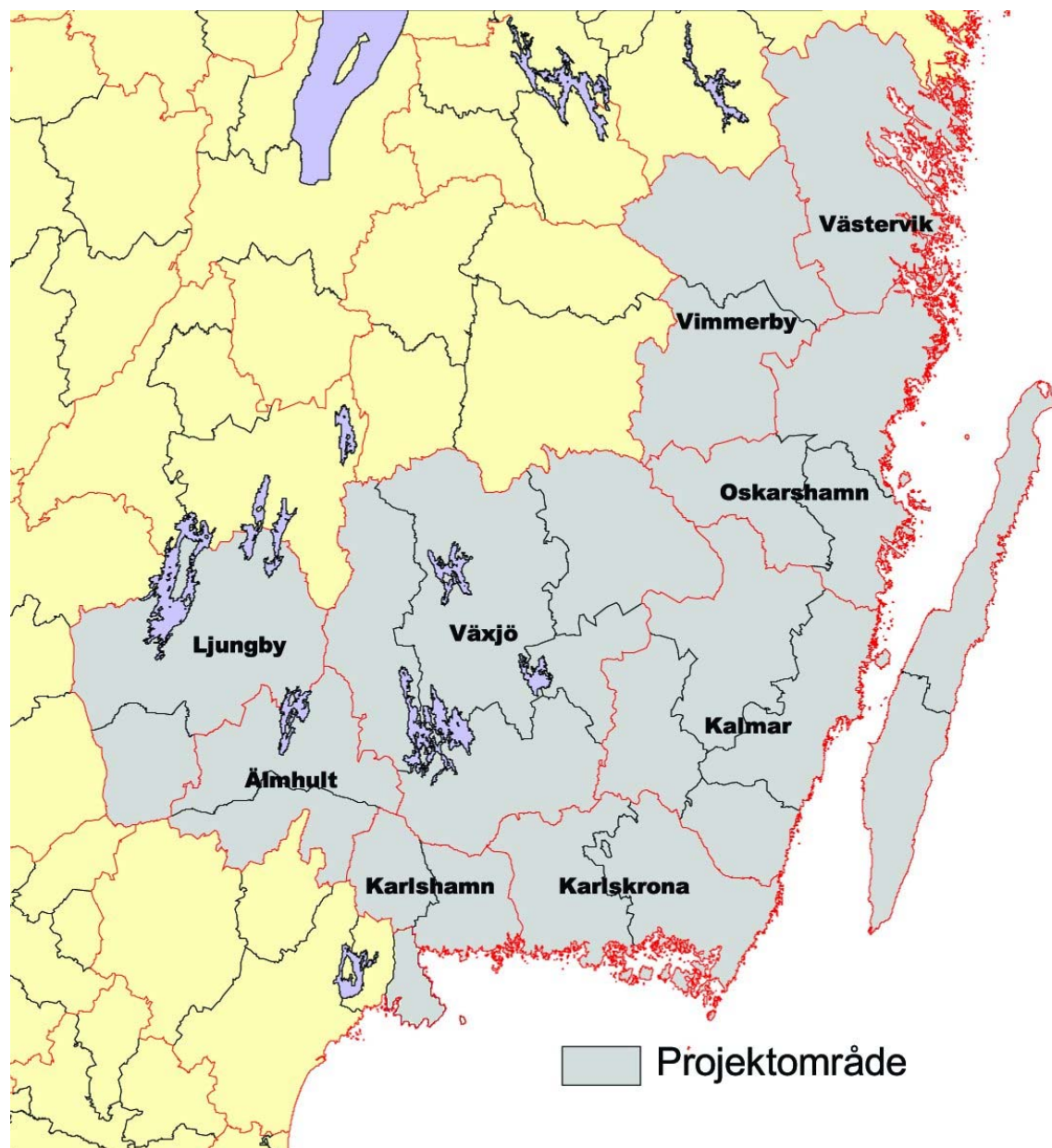

Kompetensutveckling Sydost - projekttrapport

 Länsarbetsnämnden

 REGION
BLEKINGE

Flygt
 ITT Industries

 REGIONFÖRBUNDET
I KALMAR LÄN

 HÖGSKOLAN
KALMAR
UNIVERSITET

 NUTEK
Verket för näringslivsutveckling

 Växjö
universitet

 BLEKINGE TEKNISKA HÖGSKOLA
BTH

 Sydsvenska Industri- och
Handelskammaren

 LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

 LÄNSSTYRELSEN
I KRONOBERGS LÄN

 LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

 Kommunförbundet
Kronoberg

Kompetensutveckling Sydost - projektrapport

ISSN 0348-8748

ISRN LSTY-H-M—2005/01 --SE

Utgiven av: Länsstyrelsen Kalmar län

Karttillstånd: © Lantmäteriet 2004

Redaktör: Karin Alm Chearnley

Tryckt hos: Länsstyrelsens tryckeri

Upplaga: 1200 ex

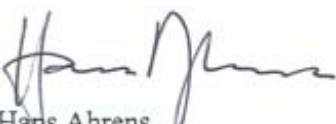

Kompetensutveckling Sydost

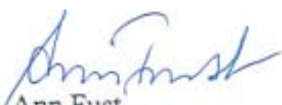
Det funktions- samt geografiskt gränsöverskridande projektet Kompetensutveckling Sydost presenterar i följande dokument med bilagor sitt arbete.

Projektets resultat skall förvaltas av det Gemensamma Kompetensråd som de projektägande organisationerna kommer att återsamlas i under 2005. Det Gemensamma Kompetensrådet kommer även att följa upp de rekommendationer och åtaganden som formulerats.

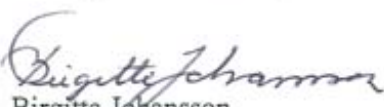
Å våra respektive organisationers vägnar i december 2004

Hans Ahrens
NUTEK

Per Brolin
Växjö Universitet

Ann Fust
Högskolan i Kalmar

Lars Haikola
Blekinge Tekniska Högskola

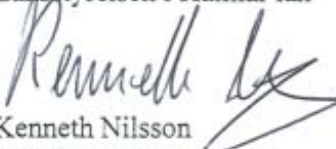

Birgitta Johansson
Länsarbetsnämnden i Kronobergs län

Bernth Johanson
Region Blekinge

Arne Karlsson
Kommunförbundet i Kronobergs län

Gudrun Kristianson
Länsarbetsnämnden i Kalmar län

Sven Lindgren
Länsstyrelsen i Kalmar län

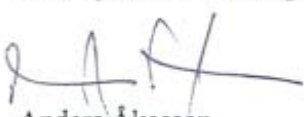

Kenneth Nilsson
ITT Flygt AB

Claes Sjöblom
Länsstyrelsen i Kronobergs län

Peter Troste
Sydsvenska Industri- och Handelskammaren

Ing-Britt Wahlsten
Länsarbetsnämnden i Blekinge län

Ingegerd Wärnersson
Länsstyrelsen i Blekinge län

Anders Åkesson
Regionförbundet i Kalmar län

Innehåll

Projektet Kompetensutveckling Sydost:	
Sammanfattning med Åtaganden och Rekommendationer	1
Inledning med bakgrund och projektbeskrivning	1
Projektets resultat/avslutning	2
 Sydostregionen; en sammanfattande beskrivning	 3
Befolkning och befolkningsutveckling	3
Utbildningsnivå	4
Utbildning och lärosäten	4
Sydostregionens näringsliv	5
Framtida Sysselsättningsutveckling	6
Näringslivets "syn"	6
 Projektets avslutning:	
Åtaganden och Rekommendationer	7
 Åtaganden för fortsatt Samverkan i Sydost	 8
Regionala Tillväxtprogram; tydliggör Sydostregionen	8
Gemensam Sydostprognos visar en vidare arbetsmarknad	8
Fördjupad samverkan mellan lärosätena i Sydost	8
Ett Gemensamt Regionalt Kompetensråd: Kompetensråd Sydost	9
 Rekommendationer	 10
Rekommendationer till Lokala/Regionala aktörer	11
Rekommendationer till Centrala aktörer	12
bilaga 2 Mål och Riktlinjer, fas II.....	sid.1-2
bilaga 3 Sydost; en kortfattad beskrivning av regionen och en sammanfattning av de tre länens regionala tillväxtprogram.....	sid.1-22
bilaga 4 Utbildning i Sydostregionen.....	sid 1-23
bilaga 5 Den framtida arbetskraften i Kronoberg, Kalmar och Blekinge län.....	sid 1-3
bilaga 6 Analys av sysselsättning, utbildnings- och åldersstruktur i Sydost.....	sid 1-25
bilaga 7 Om Personal, Utbildning och Rekrytering – Frågor till företag och branschföreträdare Svarssammanställning.....	sid 1-11
bilaga 8 Sammanställning av tilläggsfrågor för Kronobergs, Kalmar och Blekinge län.....	sid 1-18

Projektet Kompetensutveckling Sydost: Sammanfattning med Åtaganden och Rekommendationer

Inledning med bakgrund och projektbeskrivning

Kompetensutveckling Sydost är ett samfinansierat trelänsprojekt i vilket representanter från Länsstyrelser, Länsarbetsnämnder, Region/kommunförbund, Högskolor, Universitet, näringsliv i Blekinge, Kalmar och Kronobergs län samt från Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) aktivt deltagit. Större delen av arbetet; framtagande av dokument och annat underlagsmaterial samt utarbetande av förslag mm har utförts av projektets arbetsgrupp utifrån de riktlinjer som slagits fast av projektets styrgrupp (gruppernas respektive medlemmar redovisas i bilaga 1).

Projektet initierades av Landshövdingen i Kalmar län våren 2003 och det faktiska projektarbetet inleddes i och med att projektledaren startade sitt arbete i augusti samma år.

Projektets första fas ägnades huvudsakligen åt att synliggöra Sydostregionen genom att kartlägga och beskriva den gemensamma verkligheten i trelänsområdet. Inför fas II utarbetades en tydligare och snävare målformulering (bilaga 2). Enligt denna skulle man inom projektet fokusera på den framtida kompetensförsörjningen i Sydost och samspelet/kopplingarna mellan olika aktörer såsom högskolor och näringsliv. Projektet skulle utmytna i dels rekommendationer avseende åtgärder inom främst utbildningssystemet dels förslag till organisatoriska förändringar som är angelägna för att föra frågor rörande utbildning, forskning samt kompetensutveckling och kompetensförsörjning i regionen framåt.

Under arbetets gång har följande dokument producerats:

- ***Sydostbeskrivning*** (bilaga 3) – en beskrivning av regionen samt en sammanfattning av de tre länens Regionala Tillväxtprogram
- ***Utbildningsdokument*** (bilaga 4) – en beskrivning av omfattning och inriktning på den utbildning och forskning som bedrivs vid regionens högskolor/universitet, utbudet av Kvalificerade Yrkesutbildningar i regionen, samt något om förekomsten av lärcentra.
- ***Den Framtida Arbetskraften*** (bilaga 5) – ett dokument som är en särbearbetning för Sydost av Långtidsutredningens bilaga 3; Regional utveckling – utsikter till 2020, vilken fokuserar på en kommande utveckling vad gäller befolkningstalens samt näringslivets utveckling och denna utvecklings förväntade implikationer på bl.a. försörjningsbördan. Dokumentet lyfter fram ett antal svårigheter och risker i möjliga utvecklingsscenarier som kanske inte kommer att inträffa men som utifrån dagen situation och utvecklingstendenser är troliga och därmed manar till eftertanke.

- **Analys av Sysselsättning-, Utbildning- och Åldersstruktur inom vissa branscher i Sydost** (bilaga 6) - detta dokument är en närmare studie av främst trä- verkstad- samt IKTbranschen i regionen. Detta dokument ger dels en närmare bild av utvecklingen och det aktuella läget inom de studerade branscherna, dels en analysmall som kan följas vid studier av andra branscher eller vid en uppföljning av denna studie vid en senare tidpunkt.
- **Intervjuer; svarssammanställning** (bilaga 7) – inom projektet fann man att statistik och annat kvantitativt material borde kompletteras och balanseras med tankar och synpunkter från personer med olika typer av erfarenheter från företagande, kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Projektet genomförde därför ett antal intervjuer med personer som delgav sina synpunkter och reflektioner avseende nuvarande situation och den kommande utvecklingen vad gäller bl.a. konkurrenskraft, arbetskraftens kompetensnivå, samverkan med högskola, utbildningens relevans, framtida kompetensförsörjning och utbildningsbehov.
- **Tilläggsfrågor** (bilaga 8) – projektet har dessutom utformat ett antal frågor som fogats till länsarbetsnämndernas stora enkätundersökning¹. Tilläggsfrågorna avser dels företagets genomförda respektive planerade kompetensutvecklingsinsatser, dels företagets kontakter – frekvens respektive karaktär - med regionens högskolor.

Dokumentet speglar de frågor som har berörts inom ramen för projektet och har diskuterats av såväl arbets- som styrgrupp under arbetets gång. I följande avsnitt sammanfattas väsentliga delar av innehållet i det material som tagits fram. Dokumentet i sin helhet återfinns såsom bilagor samt på deltagande organisationers hemsidor (Internetadresser återfinns i bilaga 1).

Projektets resultat/avslutning

Med utgångspunkt i dels de erfarenheter deltagande organisationer besitter dels det material som tagits fram och som sammanfattas i den följande Sydostbeskrivningen samt de diskussioner som förts inom såväl Styr- som Arbetsgrupp har Styrgruppen och de organisationer som denna representerar enats om att fortsätta och utveckla den geografiskt och funktionellt gränsöverskridande samverkan som skett inom projektet genom:

- Fortsatt samverkan mellan de ansvariga för de Regionala Tillväxtprogrammen.
- Fördjupad samverkan mellan länsarbetsnämnderna i regionen.
- Fördjupad samverkan mellan de tre lärosätena i regionen.
- Ett gemensamt kompetensråd som skall ersätta eller komplettera de nuvarande tre kompetensråden.

¹ Länsarbetsnämnderna genomför höst resp. vår ett stort antal intervjuer med ett statistiskt urval av företag över hela landet. I Sydostregionen besöks och intervjuas omkring 800 företag med en svarsfrekvens på 90-95 %. Dessa intervjuer ligger till grund för de prognoser avseende arbetsmarknaden och konjunkturläget som presenteras två gånger per år.

Projektets Styrgrupp samt de organisationer som denna representerar har vidare enats om:

- Att gemensamt formulera ett antal rekommendationer avseende insatser som kan bidra till en förbättrad samverkan och höjd effektivitet inom kompetensförsörjningsarbetet till centrala samt regionala/lokala aktörer.
- Att uppdra åt det gemensamma kompetensrådet att aktivt följa upp de gjorda åtagandena samt de rekommendationer som formulerats.

Riktlinjerna för det nya rådet, åtagandena samt rekommendationerna följer efter Sydostbeskrivningen.

Sydostregionen; en sammanfattande beskrivning

Befolkning och befolkningsutveckling

Sydostregionen innefattar tre län; Blekinge, Kalmar samt Kronobergs län, 25 kommuner samt 10 lokala arbetsmarknader (L.A.) dvs områden som är definierade utifrån hur människor pendlar till sina dagliga arbeten (två av dessa L.A. är gemensamma med angränsande län).

Antalet invånare i Sydostregionen uppgick enligt SCB:s befolkningsstatistik till ca 571 000 år 1997 och har därefter minskat till ca 562 000 år 2003. Minskningen har dock inte varit konstant utan bröts, i alla fall tillfälligt, år 2003 då en viss ökning kunde utläsas relativt året innan. Som jämförelse kan nämnas att det genomsnittliga antalet invånare i ett svenskt län uppgår till ca 430 000; Sydostlänerna är alltså i termer av befolkning förhållandevis små län.

Blickar man framåt så är det inte bara utvecklingen av antalet invånare som är intressant utan åldersfördelningen bland regionens invånare. Av de prognoser och scenarier som presenterats inom projektet framgår att den s.k. försörjningsbördan kommer att öka de närmaste 20 till 40 åren. Försörjningsbördan är ett mått som anger summan av antalet personer i åldersgrupperna 0-19 år samt 65+ relativt befolkningen mellan 20-64 år; dvs ett mått som visar hur många som skall försörjas av den arbetsföra befolkningen. Denna kvot har för riket legat på 0.7 och antas öka till närmar 0.8 år 2020. För Sydostregionen ligger denna kvot redan i dagsläget högre än i riket och den förväntas öka till omkring 0.9 år 2020. Dvs att år 2020 skall varje förvärvsarbetande person utöver sig själv "försörja" i genomsnitt 0.9 personer – barn eller gamla - i regionen. Enligt NUTEK förutses denna ökning av försörjningsbördan att fortsätta under ytterligare ca 20 år efter år 2020 för att därefter plana ut. I vissa delar av Sydostregionen uppgår ökningen mellan 2002 och 2020 till hela 20 % att jämföra med rikets ökning på dryga 10 %. För samhället är detta stora förändringar vars effekter är svåra att exakt förutsäga, men som kan antas innebära stora påfrestningar på samhällsekonomin och därmed på utbud, servicenivå och kvalitet inom de fördelningssystem som utgör en väsentlig del av nuvarande välfärdssamhälle.

De bakomliggande orsaker som resulterar i den ändrade försörjningsbördan är främst allt mindre årskullar som inträder i arbetskraften. Effekten med relativt sett färre personer i arbetskraften förstärks i Sydost av ett flyttmönster som innebär att många i arbetsför ålder lämnar regionen – främst då av studie- resp. arbetsmarknadsskäl – samt att en relativt liten del av de utlandsfödda som bosätter sig i Sverige väljer att bo i Sydostregionen.

Utbildningsnivå

Vid en belysning av utbildningsnivån i Sydostregionen framgår att denna generellt ligger lägre än i riket. Utbildningsnivån torde successivt öka något i och med att andelen med den lägsta utbildningen; kortare än treårigt gymnasium minskar genom åldersavgångar. De som nyanställs idag har vanligen åtminstone treårigt gymnasium. Även om nivån ökar något finns det dock i dagsläget inga direkta tecken som tyder på att skillnaden relativt riket kommer att ändras inom en nära framtid.

Ibland påstås det att den låga kompetensnivån i regionen skulle bero på en bristsituation men detta stöds inte av den information projektet tagit del av. För den arbetsgivare som önskar rekrytera personer med högre/längre utbildning förefaller det inte föreligga några svårigheter att finna vad som söks. Den låga utbildningsnivån inom Sydosts näringsliv är främst en spegling av hur efterfrågan har sett ut.

En låg utbildningsnivå torde i någon mån följa av att andelen företagare utan akademisk utbildning är hög i regionen. Detta förhållande torde dock successivt förändras i och med ett generationsskifte där majoriteten av den generation som i många fall tar över i de mindre företagen nu har en eftergymnasial utbildning. Det finns en tendens att i högre grad anställa personer med en eftergymnasial utbildning om man själv har en sådan.

Utbildning och lärosäten

Inom regionen finns i dagsläget en potentiellt mycket god infrastruktur för utbildning på olika nivåer. Inom projektet har gymnasieutbildning men i högre grad högskoleutbildning och s.k. kvalificerad yrkesutbildning (KY) samt i viss mån utbredningen av lär- och högskolecentra belysts. Vad gäller högskoleutbildningen så finns det inom regionen tre lärosäten – Blekinge Tekniska Högskola (BTH), Högskolan i Kalmar (HiK) och Växjö Universitet (VxU) - som samtliga expanderat relativt kraftigt sedan slutet av 1990-talet och som höstterminen 2002 tillsammans hade omkring 20 000 studenter inskrivna vid olika kurser.

Sammantaget svarar lärosätena i Sydost för ett näst intill heltäckande utbud av akademiska kurser och även forskningsmässigt kompletterar dessa lärosäten varandra; BTH har vetenskapsområde (examinationsrätt) teknik, HiK har vetenskapsområde naturvetenskap och VxU har vetenskapsområde humaniora-samhällsvetenskap. Det enda vetenskapsområde som i dagsläget saknas i Sydost är medicin men det finns en väl utbyggd vårdutbildning.

De tre lärosätena samverkar på olika sätt och i dagsläget driver rektorerna ett aktivt arbete som syftar till att utveckla och fördjupa samverkan inom olika områden. Utöver den samverkan som sker i regionen har de olika lärosätena ett aktivt samarbete med andra lärosäten såväl inom landet som utomlands. Utbytet med andra lärosäten såväl på utbildnings- som forskningsnivå är väsentligt eftersom det dels kan höja kvalitén på arbetet inom utbildningsinstitutionerna, dels befordrar ett flöde av nya idéer och nya impulser som påverkar regionens utveckling på olika områden.

En viktig uppgift för lärosätena är att utveckla sin roll i regionen vad gäller samverkan med såväl näringsliv som offentliga aktörer. Arbetet med att utveckla samarbetet och kontakterna med olika delar av näringslivet är i dagsläget central och uppmärksammas från många håll. Det finns inom regionen många goda exempel på lyckosamma samarbeten som inneburit

positiva effekter för såväl företag som studenter/forskare. Utformningen av ett gott samarbete är en uppgift som engagerar inte bara lärosätena utan även näringslivet som i detta avseende också behöver utveckla förmågan att precisera vad man själv vill ha ut av ett samarbete och på vilka villkor man vill delta.

Sydostregionens näringsliv

Om man studerar arbetskraftens fördelning på branscher inom Sydostregionen respektive riket framgår att det finns skillnader inom regionen men att de inomregionala skillnaderna torde vara mindre och likheterna större än de skillnader respektive likheter som föreligger vid en jämförelse mellan Sydost och riket.

I regionen som helhet är andelen som arbetar inom såväl agrara näringar som tillverkningsindustri högre än i riket. Medan andelen som arbetar inom Handel/kommunikationer, Finansiella tjänster, Kultur/personliga tjänster, samt Offentlig förvaltning är lägre. Undantag finns dock inom regionen; t.ex. Växjö har en hög andel inom Handel/Kommunikationer och Vimmerby ligger på rikets nivå vad gäller Kultur/personliga tjänster. Växjö ligger även nära rikets 19 % tillverkningsindustri med en andel på ca 20 %, men gränsar till Ljungby där andelen uppgår till nästan 40 %. I näst intill hela regionen är även andelen som arbetar inom vård- och omsorg något högre än i riket.

Inom det pågående regionala utvecklingsarbetet i Sydost är satsningar på kluster och kärnkompetensområden centrala; genom en parallell läsning av Sydostlänens Regionala Tillväxt Program utläses att bl.a. IT/telekom (IKT), aluminium, trä, tunga fordon, glas, upplevelseindustri/turism återfinns i två eller tre av de tre programmen. Andra områden som lyfts fram som centrala i alla program är bl.a. Östersjösamarbetet samt samverkan mellan offentliga organisationer, näringsliv och högskola/universitet. I samtliga program lyfts även frågor rörande kompetenshöjning/utveckling samt framtida kompetensförsörjning fram.

Sammanfattningsvis visar statistiken på en relativt traditionell och historiskt/geografiskt betingat näringsliv med en stor andel tillverkningsindustri och en stor andel personer sysselsatta inom jord- och skogsbruksnäring samt inom trä- och livsmedelsindustri. Den offentliga sektorn med delar som vård/omsorg och utbildning svarar naturligtvis för en stor del av sysselsättningen.

Men inom näringslivet i Sydost ryms även mycket nytt; en väl utvecklad industri som har ett högt kunskapsinnehåll, synnerligen effektiv volymproducerande industri men också ”nya” delar som vuxit upp kring t.ex. IKT, miljöteknik eller annan ofta högskoleanknuten verksamhet.

En viktig faktor när man talar utveckling är att se den betydande korsbefruktnings som sker mellan dessa branscher; ett nära samarbete mellan t.ex. traditionell tillverkningsindustri och hög kompetens inom IKT kan resultera i en högeffektiv ny form av traditionell tillverkning eller kanske en avknoppad verksamhet som utvecklas enligt ett ”eget spår”.

Framtida Sysselsättningsutveckling

Den prognostiserade sysselsättningsutvecklingen i regionen är negativ i samtliga lokala arbetsmarknader utom i universitets/högskoleorterna där en viss ökning kan skönjas fram till år 2020. Trots minskande sysselsättning i många av regionerna ökar andelen förvärvsarbetande eftersom den förvärvsarbetande åldersgruppen väntas minska snabbare än sysselsättningen.

Den andel av arbetskraften som är sysselsatt inom industrin förväntas minska i regionens samtliga lokala arbetsmarknader. Industrin kommer dock även fortsättningsvis att svara för en väsentlig del av regionens sysselsättning med uppemot 35 % i t.ex. Karlshamn, Ljungby och Oskarshamn och med en andel på mellan 20 och 30 % i övriga lokala arbetsmarknader som därmed samtliga har en andel som är högre än rikets knappa 20 %.

Även privat service och tjänster uppvisar en i huvudsak negativ utveckling dock med en i princip oförändrad andel i Universitets- och högskoleorterna.

En ökad andel av sysselsättningen kommer att återfinnas inom kategorin Offentlig förvaltning och tjänster; I flertalet av regionens lokala arbetsmarknader förutses denna kategori svara för mellan 30 och 40 % av sysselsättningen år 2020 att jämföra med prognosticerade ca 30 % för riket.

Den utveckling som förutses med en allt större andel av arbetskraften inom offentlig verksamhet kan ge upphov till en finansieringsproblematik som på något sätt måste lösas. Scenariot tydliggör också behovet av att bevara en livskraftig industriell bas i regionen. Genom ömsesidig påverkan utgör ju industrin dessutom en väsentlig bas för service- och tjänstesektorn.

Inom projektet har även frågan om kommande arbetskrafts- och kompetensbehov belysts på olika sätt. Enligt scenariot avseende tiden fram till 2020 är det främst inom pedagogisk verksamhet men också inom tekniskt/naturvetenskapligt samt vårdsektorn som brister förutses.

Den arbetskraftsbrist som redovisats inom pedagogik och vård har i huvudsak beräknats utifrån demografiska förändringar, med antagande om en i huvudsak oförändrad utbudsstruktur och personaltäthet. Efterfrågan på personal inom dessa sektorer påverkas i hög grad av hur utbudet liksom organisationen av bl.a. vård respektive utbildning utvecklas.

De bristsituationer som kan uppstå kan lösas på tre sätt; personer med annan eller lägre utbildningsbakgrund kan fylla behovet, inpendling från annan region eller en ökning av arbetskraftsutbudet (fler personer i arbetskraften eller personer i arbetskraften jobbar mer).

Näringslivets ”syn”

För att få en bättre bild av hur man inom näringslivet ser på framtiden, branschens utveckling, kompetensbehov mm har projektet genomfört en serie samtal/intervjuer med företrädare för regionens näringsliv. De personer som intervjuats har god kunskap om såväl företagandets villkor och utveckling i regionen som av rekryterings- och kompetensförsörjningsfrågor.

I det korta perspektivet hade de aktuella näringslivsföreträdarna en förhållandevis positiv bild av sin egen och branschens situation, ett flertal upplevde en viss ljusning efter en svag konjunkturperiod. På längre sikt såg man ett hårdnande konkurrensläge där volymproduktion kommer att leva med ett starkt rationaliseringstryck och där tillverkare av mer unika produkter kan klara sig genom att bibehålla ett högt och väl uppdaterat kunskapsinnehåll. Vad gäller "en-stycks-produkterna" kan i många fall en nära samverkan mellan kund och säljare i en problemlösningsprocess bidra till en framgångsrik verksamhet.

Vad gäller näringslivet i Sydost så återfinns de mest sårbara delarna inom volymtillverkning av produkter som säljs till rådande världsmarknadspris eller där företagen agerar som underleverantör till enbart en köpare. Inom volymproduktionen är säljaren utbytbar och priset på bl.a. arbetskraft av stor betydelse. Det finns dock företag även inom renodlad volymproduktion som i dagsläget ser framtiden an med tillförsikt då men ser att den egna effektiviteten och förmågan att rationalisera är hög.

Givet det rådande läget med en låg utbildningsnivå i regionen och framtidsscenarier som visar att varor/tjänster med ett högre kunskapsinnehåll kommer att vara mer stabila och bättre rustade att möta den ökade konkurrens som följer av bl.a. den pågående globaliseringen så torde ett större intresse för kompetensutveckling, utbildning samt samverkan med högskolor vara önskvärt. I dagsläget är det dock fortfarande inom många företag ett relativt stort ointresse för kompetensutvecklingsfrågor; kopplingen till långsiktig lönsamhet upplevs i många fall inte som relevant för just det egna företaget.

En första sammanställning av svaren på de frågor som fogats till länsarbetsnämndernas stora enkätundersökning (ca 800 företag intervjuade i Sydost) indikerar att det finns stora skillnader vad gäller dels företagens satsningar på kompetensutveckling, dels företagens kontakter med regionens högskolor. Skillnader framträder mellan olika typer av företag; företag inom olika branscher, företag av olika storlek, företag med olika geografisk hemvist osv. Det synes också föreligga skillnader i svaren som skulle kunna hänföras till att lärosätena i Sydost jobbar med näringslivskontakter på olika sätt. Vad denna första sammanställning primärt ger är dock en föraning om den information som man med hjälp av analysresurser och tid skulle kunna få ut av dessa enkätundersökningar. Materialet torde bli av än större intresse om frågorna upprepas ett antal gånger vilket innebär att även förändringar över tiden skulle framträda.

Projektets avslutning: Åtaganden och Rekommendationer

Med utgångspunkt i dels de erfarenheter deltagande organisationer besitter, dels det material som tagits fram samt de diskussioner som förts inom såväl Styr- som Arbetsgrupp har Styrgruppen samt de organisationer som dessa representerar enats om att fortsätta och utveckla den geografiskt och funktionellt gränsöverskridande samverkan som skett inom projektet genom:

- Fortsatt samverkan mellan de ansvariga för de Regionala Tillväxtprogrammen.
- Fördjupad samverkan mellan länsarbetsnämnderna i regionen.
- Fördjupad samverkan mellan de tre lärosätena i regionen.

- Ett gemensamt kompetensråd som skall ersätta eller komplettera de nuvarande tre kompetensråden.

Projektets Styrgrupp samt de organisationer som dessa representerar har vidare enats om:

- Att gemensamt formulera ett antal rekommendationer avseende insatser som kan bidra till en förbättrad samverkan och höjd effektivitet inom kompetensförsörjningsarbetet till centrala samt regionala/lokala aktörer.
- Att uppdra åt det gemensamma kompetensrådet att aktivt följa upp de gjorda åtagandena samt de rekommendationer som formulerats.

Åtaganden för fortsatt Samverkan i Sydost

Regionala Tillväxtprogram; tydliggör Sydostregionen

De ansvariga för de Regionala Tillväxt Programmen (Region Blekinge, Regionförbundet i Kalmar län samt Länsstyrelsen i Kronobergs län) avser att fortsätta det arbete för att tydliggöra Sydostregionen som inletts inom projektet Kompetensutveckling Sydost. En grundläggande uppgift blir att återkommande sammanställa ”Sydostrelevanta” delar ur de tre länens program till en gemensam del för hela Sydostregionen och därigenom stärka regionens identitet.

Gemensam Sydostprognos visar en vidare arbetsmarknad

Länsarbetsnämnderna i Blekinge, Kalmar och Kronobergs län avser att utveckla samarbetet vad gäller en samordnad upphandling av bl.a. arbetsmarknadsutbildningar samt de arbetsmarknadsprognoser som görs två gånger per år. Ett första steg som planeras är en gemensam populärversion av prognosen avseende arbetsmarknadsläget i Sydost.

Fördjupad samverkan mellan lärosätena i Sydost

Blekinge Tekniska Högskola, Högskolan i Kalmar samt Växjö Universitet avser att ytterligare fördjupa och utveckla den pågående samverkan mellan lärosätena och med utgångspunkt i en gemensam bild av hela Sydostregionens näringslivs utbildnings- och fortbildningsbehov stärka och utveckla respektive lärosätes inriktning vad gäller utbildning och forskning samt stärka och utveckla samverkan med näringslivet.

Blekinge Tekniska Högskola, Högskolan i Kalmar samt Växjö Universitet avser att vid respektive lärosäte utveckla den funktion som ansvarar för kontakter och samverkan med näringslivet till ett aktivt och tydligt kontaktorgan för högskolans alla delar. Denna funktion skall inom högskolans olika områden kunna stödja innovations- och företagsutveckling samt kommersialisering av forskningsresultat.

Ett Gemensamt Regionalt Kompetensråd: Kompetensråd Sydost

De ingående parterna i projektet Kompetensutveckling Sydost, däribland ansvariga för de Regionala Kompetensråden i G, H och K län avser att inrätta ett gemensamt regionalt kompetensråd för Sydost. Detta Råd avses ersätta eller komplettera de tre länens nuvarande kompetensråd. Nuvarande råd kan finnas kvar såsom referensgrupp till respektive läns deltagande i Sydostrådet.

Utdrag från regeringens proposition ”Regional tillväxt – för arbete och välfärd” 1997/98:62):

Regeringens bedömning: Den regionala samverkan syftande till en bättre balans mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft bör förstärkas, bland annat genom regionala kompetensråd.

...
Regeringen anser att den sysselsättnings- och tillväxtfrämjande verksamheten i varje län bör förstärkas med regionala kompetensråd. Rådets uppgift skall vara att utifrån en samlad bild av de regionala utbildningsbehoven, med betoning på analys av flaskhalsproblem ge förslag på kort- och långsiktiga åtgärder utgående från arbetslivets behov. ... Råden skall vidare följa upp de konkreta åtgärder och åtaganden som förslagen resulterar i.

...
I råden bör ingå dels företrädare för näringsliv, offentliga arbetsgivare- och arbetstagarorganisationer, dels utbildningsanordnare med ansvar för dimensionering och inriktning av utbildning. Till den senare kategorin hör bl.a. företrädare för högskola, kvalificerad yrkesutbildning, kommuner, länsarbetsnämnder, samt beslutsgrupper för strukturfondsprogram. Länsstyrelserna, vilka har det övergripande ansvaret för sektorssamordning och regional utveckling bör också ingå i råden. I försökslänen innefattar detta även självstyrelseorganen. Om det bedöms nödvändigt skall råden knyta till sig arbetsgrupper, exempelvis för specifika branscher.

Regeringen avser att genom Arbetsmarknadsstyrelsen, ge länsarbetsnämnderna i uppdrag att tillsammans med de parter som nyss nämndes besluta om vilken av dessa som skall ha till uppgift att samla relevanta aktörer till regionala kompetensråd. Det organ som tar på sig ansvaret bör också svara för nödvändig kanslifunktion.

Givet det initiala uppdraget och de skrivningar som finns angående de regionala kompetensråden så torde det vara klart att det gemensamma rådets huvudfrågor rör utbildningsplanering och arbetskraftsförsörjning i ett regionalt utvecklingsperspektiv. Den centrala och övergripande uppgiften för Kompetensrådet i Sydost bör vara att i gränssnittet mellan utbildningsplanering och regionalt utvecklingsarbete, verka för att stärka och samordna analysen och det strategiska tänkandet. Enligt projektet kan Kompetensråd Sydost genom att medverka till ett fördjupat Sydostperspektiv med en ökad samsyn och en mer samordnad planering av bl.a. utbildning och forskning på sikt bidra till att såväl regionen som dess näringsliv och dess högskolor/universitet utvecklas och stärks.

Utifrån det centrala temat ”utbildningssystemets betydelse för den regionala utvecklingen” och omvänt dvs ”den regionala utvecklingens betydelse för utbildningssystemet” föreslås det kommande rådet tydliggöra dessa kopplingar och utifrån medlemmarnas önskemål verka för ett effektivare nyttjande av resurserna inom systemet samt ett utvecklat samspel inom regionen.

Kompetensrådet föreslås även få i uppgift att följa upp de olika rekommendationer och åtaganden som projektet Kompetensutveckling Sydost resulterat i. Vid uppföljningen skall

Kompetensrådet beakta det verkställighetsansvar som respektive deltagande organisation har inom sitt respektive ansvarsområde.

Kompetensrådet i Sydost skall kunna utvecklas till en central mötesplats för nyckelpersoner inom utbildning och utvecklingsarbete i regionen: De tre högskolornas rektorer, en företrädare för KY-myndigheten, landshövdingarna, ledningen för de regionala samverkansorganen eller motsvarande, länsarbetsnämndsdirektörerna samt näringslivsföreträdare m.fl. föreslås träffas ett par gånger per år för att gemensamt gå igenom det aktuella läget och definiera utvecklingstendenser för olika faktorer som påverkar kompetensefterfrågan respektive kompetensutbudet. Vid dessa möten förutses deltagarna enas om inriktning och omfattning gällande det arbete som bör bedrivas mellan mötena; frågor som bör vidareutvecklas, gemensamma dokument, arbetsgrupper för löpande avstämningar och vidareutveckling av arbetet inom specifika områden, etc. Avsikten är inte att bygga upp en ny organisation. Det underlag som behövs för kompetensrådet skall i första hand utarbetas i resp. deltagande organisation samt i olika samverkanskonstellationer mellan dessa. Samverkan blir ett nyckelbegrepp eftersom en stor del av det material som kan efterfrågas redan i dagsläget torde finnas inom de olika organisationerna men en viss ”ompaketering” och bearbetning kan behövas för att presentera ett gemensamt Sydostmaterial.

Kompetensrådet i Sydost kommer för sitt arbete att nyttja de resurser som finns inom de deltagande organisationerna – personer, mötesrum, etc. – men torde även behöva en egen resurs för bl.a. koordinering av de aktiviteter som sker mellan och inför rådsmötena.

Kompetensrådet skall inte på något sätt ta över de ingående organisationernas uppgifter eller beslutmandat, utan skall vara en mötesplats och idéforum som kan bidra till en högre grad av regional samsyn och utifrån denna främja och stödja vars och ens arbete i sin egen organisation.

Rekommendationer

Utifrån det analysmaterial som tagits fram samt de diskussioner som grundat sig dels på nämnda material, dels på projektdeltagarnas erfarenheter, har ett antal hinder för utvecklingen i regionen kunnat definieras. För att överkomma en del av dessa har projektets aktörer bl.a. engagerat sig i fördjupad samverkan i olika Sydostregionala grupperingar (se texten ovan). Ett antal av de hinder och problem som blivit tydliga råder dock projektdeltagarna inte över. Då dessa icke desto mindre kan utgöra väsentliga problem och hinder för regionens fortsatta utveckling har Styrgruppen beslutat att formulera ett antal rekommendationer till de aktörer på lokal, regional och central nivå inom vilkas kompetens möjligheten att förändra ligger. . Det gemensamma kompetensrådet har i uppgift att vidarebefordra rekommendationerna till sina respektive adressater samt verka för att de följs.

Rekommendationer till Lokala/Regionala aktörer

Till *Näringslivet och främst då delar av den tillverkande industrin* att utveckla en offensiv långsiktig strategi avseende arbetsmiljö, ickesegregerade arbetsplatser samt möjligheter till kompetensutveckling och personlig utveckling i arbetet för såväl män som kvinnor för att säkra kommande behov av personal och kompetens. Det finns i regionen ett antal mycket goda exempel på arbetsställen inom industrin. Arbetsställen som utmärker sig genom en mycket medveten personalpolitik med ett kontinuerligt arbete avseende såväl arbetsmiljö som kompetensutveckling. Vid dessa arbetsställen, som vanligen är klart mansdominerade, återfinns även ett medvetet arbete för att i högre grad anställa och vidareutbilda kvinnor. Attityden till jobb inom industrins område påverkas i hög grad av kunskapen om industrin som arbetsplats – de goda arbetsställena som åsyftas här har inga problem att rekrytera god arbetskraft; den goda miljön ger spontanansökningar och stor respons vid öppna rekryteringar. Tyvärr finns det idag även många arbetsplatser med påtaglig brist på medveten personalpolitik, dessa arbetsplatser kan i en tid med arbetskraftsbrist och ständiga krav på teknologisk utveckling förutspås få stora rekryterings- och lönsamhetsproblem.

Till *Näringslivet* att självt eller i olika grupperingar - formerade utifrån bransch, region eller liknande – i ökad grad formulera behov och önskningsvar vad gäller såväl utbildning på olika nivåer som forskning och annan samverkan med skolsystemet. Inom bl.a. verkstadsindustrin och vid mindre "icke-akademiska" företag finns ett behov av en ökad insikt om det potentiella värdet av ett nära samarbete med högskolorna.

Till *Privata och Offentliga arbetsgivare*; såväl enskilda företag som organisationer, att uppmärksamma och nyttja den stora möjlighet till kompetenshöjning som den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen utgör och aktivt verka för att höja kvalitén på dessa utbildningar genom att dels definiera och beskriva sina kompetensbehov, dels medverka vid planering och genomförande av dessa utbildningar.

Till *Anordnare av Kvalificerade Yrkesutbildningar (KY)* att i högre grad tillse de önskemål som finns avseende möjligheterna att följa Kvalificerade Yrkesutbildningar på deltid samt att verka för att åtminstone en del av poängen inom dessa utbildningar bör vara giltiga även inom högskolesystemet.

Till *Huvudmän för gymnasieutbildningar* att verka för en högkvalitativ gymnasieutbildning genom att ytterligare utveckla samverkan med andra huvudmän. Genom att samverka kan respektive anordnare begränsa sina satsningar till att omfatta endast delar av det totala gymnasieutbudet, dessa delar kan "vässas" och ges en kvalitativt högre nivå.

Till *Lärcentrahuvudmän* att ha en långsiktig strategi för utvecklingen av lärcentra/högskolecentra som är väl förankrad hos berörda parter såsom olika kursanordnare, näringsliv, kommuner och andra medfinansiärer. Vid utbyggnaden av lärcentra eller motsvarande bör även beaktas betydelsen av att kunna erbjuda de personer som vill satsa på en utbildning professionell vägledning – en person som kan beskriva de vägar och möjligheter som finns inom utbildningssystemet liksom vilka finansieringsmöjligheter som finns.

Till *Berörda högskolor* att utveckla en långsiktig strategi avseende inriktning och volym vad gäller utbudet av kurser vid lär-/högskolecentra. Strategin bör beakta och i relevant utsträckning vara koordinerad med de regionala utvecklingsstrategierna.

Rekommendationer till Centrala aktörer

Till *Utbildningsdepartementet och Näringsdepartementet* att i samverkan med högskolorna utvärdera hur den sk Samverkansuppgiften långsiktigt skall finansieras.

Till *Utbildningsdepartementet och KY-myndigheten* att i högre grad tillse de önskemål som finns avseende möjligheterna att följa Kvalificerade Yrkesutbildningar på deltid. Vidare bör KY-myndigheten uppmärksamma kostnadsskillnader vad gäller olika utbildningar så att de ”billiga” utbildningarna inte gynnas i förhållande till ”dyrare” utbildningar t.ex. industri- och teknikriktade utbildningar. En anordnare av en relativt sett dyrare utbildning bör ges en ersättning från KY-myndigheten som avspeglar denna högre kostnad. Vid beslut om utbildningar bör en samhällsekonomisk bedömning som söker beakta bl.a. de produktiva effekter och långsiktiga intäkter som de olika utbildningarna ger upphov till göras.

Till *Utbildningsdepartementet* att i samarbete med *Näringsdepartementet* klargöra lärocentras och högskolecentras roll i regionerna och främst då dess betydelse för kommande kompetensförsörjning utanför högskolorna samt utvärdera huruvida nuvarande anslagssystem till högskolan gynnar/missgynnar högskoleelever vid respektive utanför ordinarie campusområde.

Till *Näringsdepartementet* att tillåta att viss del av det arbetsmarknadspolitiska anslaget används för specifika tillväxtskapande projekt eller utbildningar som bedöms vara av avgörande betydelse för utvecklingen av arbetsmarknaden i regionen. Denna typ av beslut skall motiveras och följas upp i särskild ordning. Genom att tillåta en ökad flexibilitet för en liten del av arbetsmarknadsanslaget kan den kännedom om den lokala och regionala arbetsmarknaden och dess möjligheter till utveckling som länsarbetsnämnderna besitter på ett bättre sätt samverka med det regionala utvecklingsarbetet.

Till *Regeringskansliet* att i högre grad samverka över departements/sakområdesgränserna. Regionalt och lokalt sker idag en förhållandevis hög grad av samverkan (kan dock i många avseenden förstärkas och utvecklas) men i arbetet med tvärssektoriella frågor såsom utbildning och regional utveckling uppstår emellanåt hinder och trögheter som kan härledas till bristen på samsyn i regeringskansliet. Sakområdesgränserna på central nivå är många gånger påtagliga. De satsningar på ökad samverkan som görs idag bland lokala och regionala aktörer skulle kunna ge ännu bättre resultat om samverkansarbetet drevs hårdare även inom regeringskansliet och bland centrala myndigheter. Det aktuella ”RUP - metoduppvecklingsuppdraget” kan vara ett steg i rätt riktning för myndighetssfären.

Till *Arbetsmarknadsstyrelsen* att utveckla metoder för att i högre grad koppla resultaten av det prognosarbete som görs till planeringen av arbetsmarknadsutbildningarna.

Till *Arbetsmarknadsstyrelsen* att uppmuntra till ytterligare samordning vad gäller planering av arbetsmarknadsutbildningar samt upphandling av desamma över länsgränser. Brist på viss kompetens uppstår ofta i mer än ett län; för att uppnå ett kostnadseffektivt deltagarantal är det en fördel om länsarbetsnämnderna uppmanas att samverka i högre grad.

Till *NUTEK* att återkommande göra framskrivningar av statistik gällande Sydostregionens utveckling, samt att vidareutveckla rAps verktyget i linje med de regionala användarnas behov vad gäller statistikuppgifter, uppdatering samt tillgänglighet

KompetensutvecklingSydost

Mål och Riktlinjer, fas II

Bakgrund

Blekinge, Kalmar och Kronobergs län har gemensamt startat projektet Kompetensutveckling Sydost, som med fokus på regionens kompetensförsörjning skall bedrivas utifrån ett gemensamt Sydostperspektiv.

Projektet är samtidigt en självklar del av det regionala utvecklingsarbetet såsom det uttrycks i de tre länen Regionala Tillväxtprogram. En viktig aspekt härvidlag är försörjningen av arbetskraft. I en region som sydöstra Sverige är humankapitalets kompetens sannolikt den faktor, som är viktigast att påverka för att kunna åstadkomma tillväxt.

De scenarier som beskrivs i dokumentet ”Den framtida arbetskraften i Kronoberg, Kalmar och Blekinge län” framtaget av Sverker Lindblad NUTEK i samarbete med Kompetensutveckling Sydosts arbetsgrupp tjänar som en utgångspunkt för det fortsatta projektet. Dessa prognoser primärt avseende den kommande 20-årsperioden visar på en stor risk för bristsituationer vad gäller försörjningen av arbetskraft i dels olika delar av regionen, dels inom vissa specifika sektorer.

I nämnda dokument tecknas också tydligt vad den demografiska utvecklingen kan medföra i form av en ökad försörjningsbörda för den arbetsföra befolkningen; en ökad andel gamla samt barn påverkar på olika sätt olika delar av landet och generellt kan sägas att Sydost – som i dagsläget inte är ett expansivt inflyttningsområde – har behov av att förutse samt agera för att hantera kommande utveckling.

Vid förutsägelser och planering avseende den framtida kompetensförsörjningen är begreppet regionförstoring aktuellt. Med regionförstoring menas att tidigare separata arbetsmarknadsregioner knyts ihop till större regioner genom ökade möjligheter till arbetspendling – en process som möjliggör ökad specialisering och utveckling av arbetskraften och näringslivet.

Regionförstoringen kan även innebära att utbildningspolitiken utformas utifrån regional samverkan vad gäller bl.a. utbildningsutbudet så att en effektivare mer ändamålsenlig resursanvändning kan nås. Att utforma och dimensionera lokala och regionala utbildningssatsningar efter det lokala och regionala näringslivets behov torde rimligen innebära betydande konkurrensfördelar.

Mål och Riktlinjer

Projektets målsättning är att höja den framtida regionala attraktionskraften i trelänsregionen Sydost för studenter, välutbildad arbetskraft samt för företagssatsningar och nyetableringar genom att stärka och tydliggöra länken mellan utbildning, arbetsmarknad och näringsliv.

Projektet skall undersöka i vilken utsträckning det förekommer och förväntas förekomma rekryteringsproblem inom näringslivet i regionen. Utgångspunkten för detta arbete skall vara dels ovan nämnda dokumentet angående framtida arbetskraftsförsörjning dels det näringslivsinriktade utvecklingsarbete som bedrivs av bl.a. olika branschorganisationer inom regionen. Vad gäller möjligheten att förutsäga kommande kompetensbehov finns behov av viss metodutveckling. Detta arbete bör i första hand koncentreras till ett urval relevanta branscher/kluster i regionen.

Av grundläggande betydelse för arbetet inom projektet är framtagandet av en gemensam beskrivning av regionen i termer av företagande och näringslivsstruktur, kommunikationer, befolkningsstruktur, arbetskraftsutbud samt existerande utbildningsutbud utifrån vilken behovet av insatser för utbildning och kompetensutveckling bättre kan preciseras och planeras.

Projektet ska även uppmärksamma hur de s.k. lärcentra, ytterligare kan nyttjas för att stimulera till vidare utbildning i regionen.

Med utgångspunkt i de behov av insatser som framkommer i de regionala tillväxtprogrammen samt i de behov som definieras genom arbetet inom projektet ska projektet bidra till stärkt samarbete dels mellan regionens universitet/högskolor, dels mellan regionens universitet/högskolor och företag i regionen.

Projektet skall utmynna i en beskrivning av Sydostregionen med rekommendationer avseende åtgärder och insatser främst inom utbildningssystemet samt organisatoriska strukturförändringar som ses som angelägna för att föra kompetensutvecklingsfrågorna inom regionen framåt. De resultat som framkommer skall på lämpligt sätt presenteras inom samt i relevanta delar även utom regionen.

KompetensutvecklingSydost

Sydost; en kortfattad beskrivning av regionen och en sammanfattning av de tre länens regionala tillväxtprogram

Bakgrund

Projektet Kompetensutveckling Sydost baseras bl.a. på det tillväxtarbete som sker inom ramen för respektive läns regionala tillväxtprogram (RTP). Projektet har fokus på kompetensförsörjningsfrågor med koppling till tillväxt och sysselsättning i Sydostregionens näringsliv.

Syfte

Detta dokument syftar till att tydliggöra Sydostregionen genom att dels ge en sammanfattande beskrivning av regionen i termer av arbetsmarknadsregioner, befolkningsutveckling, utbildningsnivå, näringslivsstruktur och infrastruktur, dels ge en sammanfattning av de tre länens målsättningar och insatsområden med exempel på aktiviteter såsom dessa uttrycks i respektive läns RTP. Dokumentet skall vidare tjäna som en grund för kommande diskussion om behov av fördjupad analys och utveckling av metoder för uppföljning och utvärdering vad gäller kompetensförsörjning till sydostregionens olika kärnkompetensområden och kluster¹.

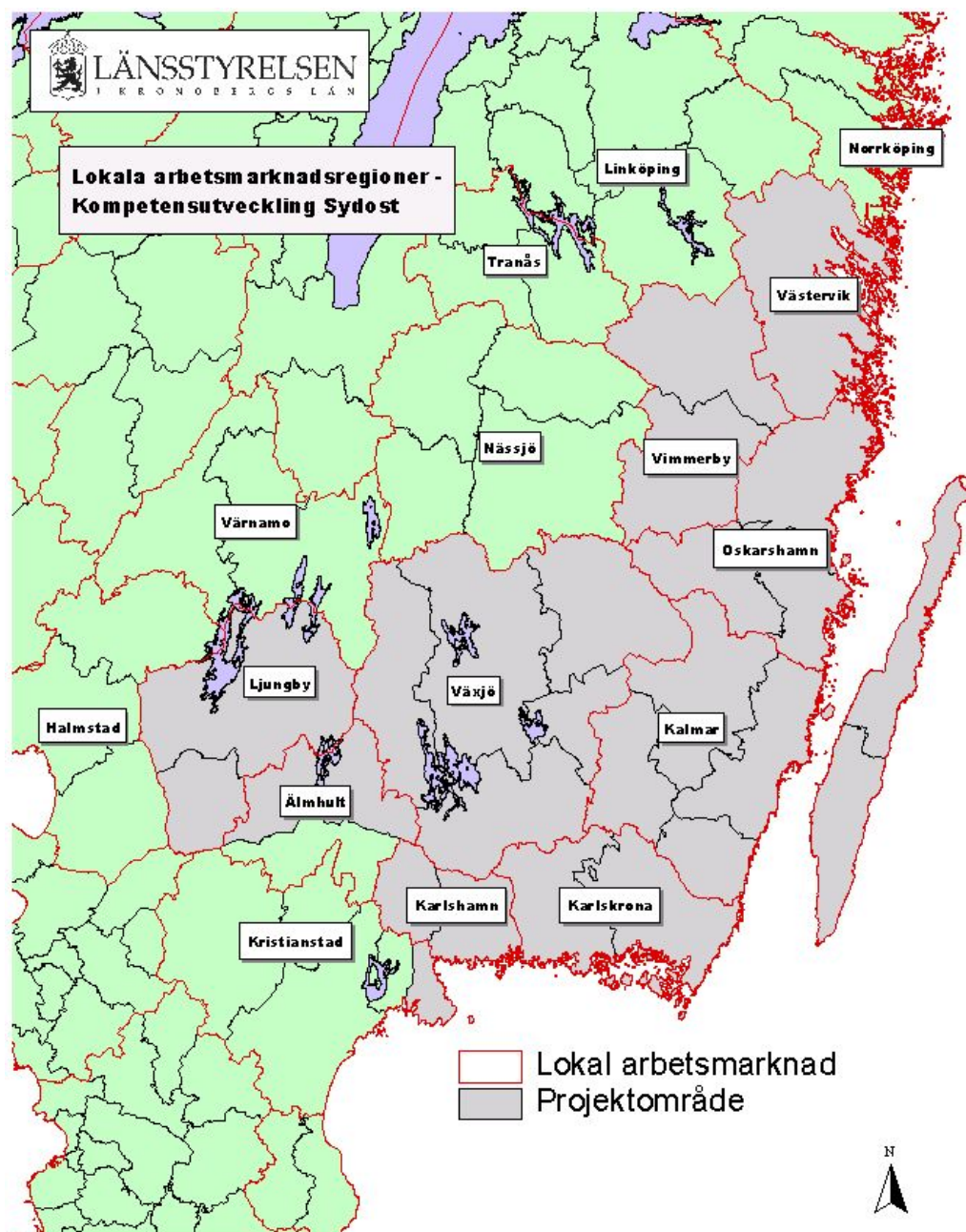
Del 1 är en beskrivning av sydostregionen. Del 2 är en sammanfattning av respektive läns RTP. Målgrupp för detta dokument är främst projektets arbetsgrupp och styrgrupp samt de organisationer som representeras i styrgruppen.

Del 1: Sydostregionen

Arbetsmarknadsregioner

NUTEK har gjort en indelning av landets kommuner i lokala arbetsmarknadsregioner. De lokala arbetsmarknadsregionerna är områden inom vilka människor dagligen pendlar mellan arbete och boende. Sydostregionen består av sammanlagt 10 arbetsmarknadsregioner. Fyra av dem finns i Kalmar län och tre i Blekinge respektive Kronobergs län.

¹ Se bl.a. dokumentet "Analys av sysselsättning, utbildnings- och åldersstruktur i Sydost" där en del av denna fördjupning återfinns.

För att möjliggöra relevanta jämförelser har dessa LA-regioner delats in i regionfamiljer utifrån likheter i grundläggande produktionsförutsättningar såsom storlek, befolkning, företagande, utbildning, avstånd till högskola mm. Regionfamiljernas benämning och definition framgår av följande sammanställning:

Regionbenämning	Definition
Storstadsregioner	Storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö
Universitets och högskoleregioner	Större LA-regioner med universitet eller högskola
Regionala centra	Regionala centra, de flesta fall med regional högskola
Sekundära centra	Sekundära centra där förutsättningarna sammantaget är något svagare än i regionala centra
Småregioner, privat sysselsättning	Sysselsättning inom privat sektor dominerar
Småregioner, offentlig sysselsättning	Sysselsättning inom offentlig sektor dominerar

Vilka kommuner som ingår, antalet invånare samt till vilken regionfamilj respektive LA hänförs framgår av följande sammanställning:

LA-region	Kommuner	Regiontyp	Antal invånare 2000	Övrigt kommentar
Västervik	Västervik	Småregioner med offentlig sysselsättning	37433 inv	
Vimmerby	Vimmerby, Hultsfred	Småregioner med privat sysselsättning	30939 inv	
Oskarshamn	Oskarshamn, Högsby, Mönsterås	Sekundära centra	45956 inv	
Kalmar	Borgholm, Mörbylånga, Kalmar, Torsås, Nybro, Emmaboda	Regionala centra	121063 inv	
Karlskrona	Karlskrona, Ronneby	Regionala centra	89198 inv	
Karlshamn	Karlshamn, Olofström	Sekundära centra	44746 inv	
Sölvesborg	Sölvesborg	Regionala centra	16448 inv	Del av LA-region Kristianstad i Skåne län.
Växjö	Uppvidinge, Lessebo, Tingsryd, Alvesta, Växjö	Regionala centra	124325 inv	
Ljungby	Ljungby, Markaryd	Småregioner med privat sysselsättning	36876 inv	
Älmhult	Älmhult, Osby	Sekundära centra	28145 inv	Inkluderar Osby kommun som hör till Skåne län

Värt att notera är att LA-regionerna Älmhult och Sölvesborg är länsgränsöverskridande. Sölvesborg ingår i LA-region Kristianstad i Skåne län och Älmhult tillsammans med Osby kommun i Skåne län bildar en LA-region.

Blekinge län:

Blekinge ingår helt eller delvis i tre arbetsmarknadsregioner. Det är Karlskrona, Karlshamn och Kristianstads arbetsmarknadsregioner. Sölvesborgs kommun tillhör LA-region Kristianstad. Tillväxtprogrammet utgår inte från arbetsmarknadsregioner, då detta inte upplevs som relevant i Blekinge. Orter med stora arbetsplatser som t ex Olofström ger en överrepresentativitet åt hela arbetsmarknadsregionen som här är Karlshamn. Därför är arbetsmarknadsregionen ett trubbigt mått. Tillväxtprogrammet utgår istället från att Blekinge är en arbetsmarknadsregion med goda pendlingsmöjligheter till och från grannregionerna/länen.

Kalmar län:

Kalmar län har fyra arbetsmarknadsregioner. Västerviks kommun i norr utgör ensamt en arbetsmarknadsregion. Kommunerna Vimmerby och Hultsfred utgör arbetsmarknadsregion Vimmerby. Dessa två arbetsmarknadsregioner är orienterade norrut mot Linköping/Norrköping i Östergötlands län. I den geografiska mitten av Kalmar län finns LA-region Oskarshamn som består av kommunerna Oskarshamn, Mönsterås och Högsby. Den fjärde arbetsmarknadsregionen är Kalmar med Ölandskommunerna, Borgholm och Mörbylånga samt fastlandskommunerna i södra Kalmar län; Kalmar, Torsås, Emmaboda och Nybro.

Begreppet LA-region är ett fungerande verktyg för analys av situationen i Kalmar län. En av målsättningarna i det regionala utvecklingsarbetet är att Kalmar län skall gå från fyra till två arbetsmarknadsregioner.

Kronobergs län:

Enligt NUTEK:s indelning består Kronobergs län av tre lokala arbetsmarknadsregioner, Växjö, Ljungby/Markaryd och Älmhult.

I Växjö's arbetsmarknadsregion ingår kommunerna Uppvidinge, Lessebo, Tingsryd, Alvesta och Växjö. Älmhultsregionen är länsgränsöverskridande och omfattar utöver Älmhults kommun även Osby kommun i Skåne län. Kommunerna Ljungby och Markaryd bildar, som tidigare nämnts, den tredje regionen i länet.

LA-indelningen i Kronoberg upplevs som relevant och används bl.a. vid analyser inom det regionala utvecklingsarbetet.

Befolkningsutveckling och befolkningsstruktur

Befolkningsutveckling i Blekinge län

Blekinges befolkning uppgår till ca 150 000 invånare. Befolkningen har minskat de senaste åren. Blekinge är med sina 52 invånare per kvadratkilometer det fjärde mest tätbefolkade länet efter de tre storstadslänen. Befolkningen är i huvudsak koncentrerad till kustbandet, där Ortsstrukturen är gynnsam med korta avstånd mellan tätorterna. Blekinge uppvisar kvinnounderskott, som åldersgruppen 20 – 64 år uppgår till ca 2 800 personer. Detta kan historiskt härledas till näringslivsstrukturen och utbildningsstrukturen.

Befolkningsutveckling i Kalmar län

Befolkningen i Kalmar län uppgår till ca 235 000 invånare. Befolkningsstrukturen i Kalmar län skiljer sig från rikets genomsnitt. Länet har en högre andel äldre och en lägre andel i

åldersgruppen 20-44 år samt barn i åldrarna 0-4 år jämfört med riket. Andelen över 65 år är 20 procent i länet och 17 procent i riket. Andelen barn i åldersgruppen 0-14 år är något lägre i länet än i riket.

Befolkningsutveckling Kronobergs län

Efter sju år med minskat invånarantal ökade länets befolkning 2002 med 400 personer och uppgår nu till 177 000. Den långsiktigt negativa befolkningsutvecklingen i ett antal kommuner i länet har inneburit en i förhållande till riket mindre fördelaktig åldersstruktur. Skillnaderna ligger i första hand i att den andel av befolkningen som har uppnått pensionsåldern är högre i länet än i riket som helhet, medan andelen i nedre medelåldern, 25-44 år, är lägre.

Befolkningsutveckling i Sydost

Befolkningen i Sydostregionen såsom andel av rikets befolkning, har sedan mitten av 1800-talet successivt minskat.

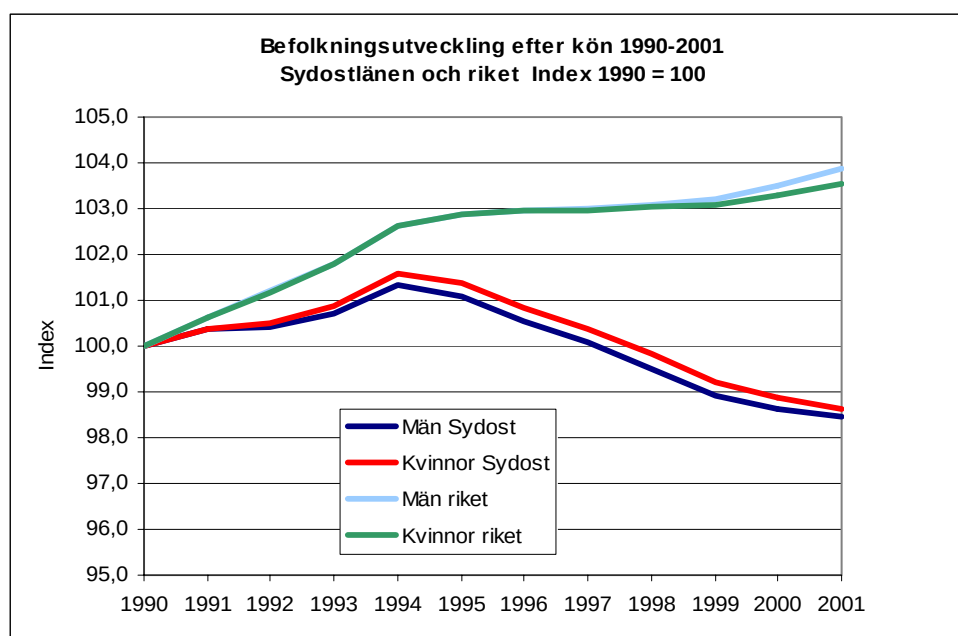
Tabell. Befolkning i procent av riket.

Län	1830	1880	1930	1965	1990	2002
Kalmar	5,7	5,4	3,8	3,0	2,8	2,6
Kronobergs	3,8	3,7	2,5	2,1	2,1	2,0
Blekinge	3,0	3,0	2,4	1,9	1,8	1,7

Anmärkning till tabellen ovan: Uppdelning mellan män och kvinnor har inte varit möjlig då underlag saknas före år 1990 och 2002.

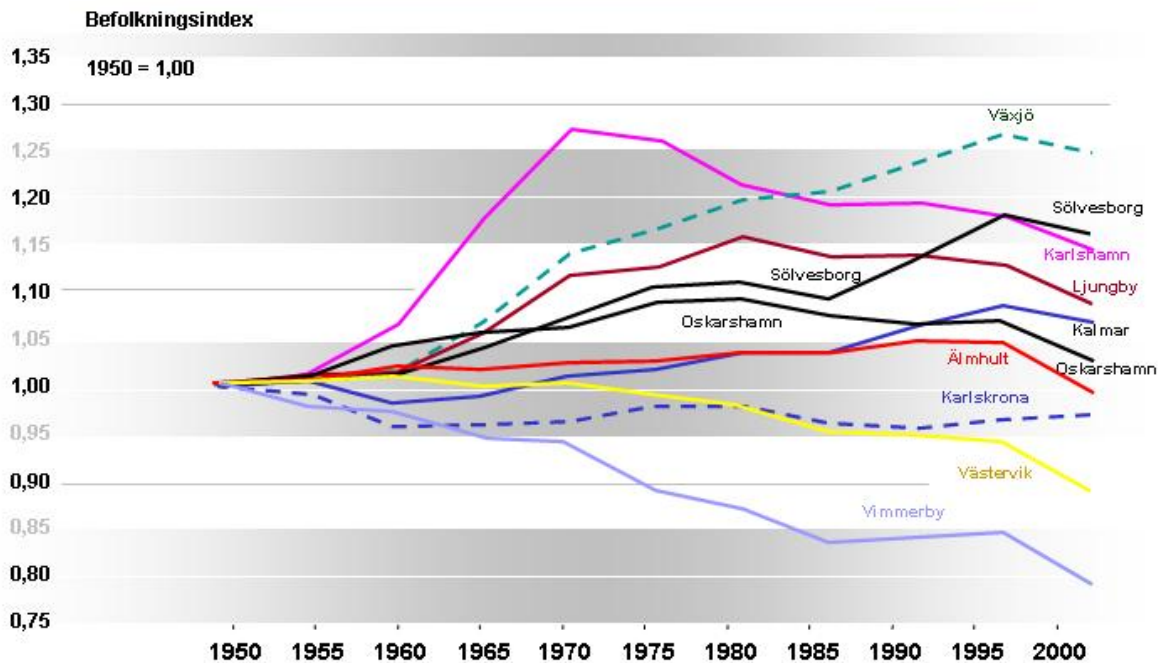
Siffrorna visar dessa år ingen skillnad mellan kvinnor och män.

Studerar man befolkningsutvecklingen under 90-talet så ser man även här en tydlig avvikelse från rikets befolkningsutveckling.

Bilden av utvecklingen modifieras något om man studerar de olika LA-regionernas befolkningsutveckling mellan åren 1950 och 2000. I följande diagram kan ses att vissa LA-regioner haft en förhållandevis stabil utveckling fram till de senare åren på 90-talet medan andra såsom Vimmerby och Västervik har haft en mer negativ utveckling.

Befolkningsutvecklingen som index i Arbetsmarknadsregionerna 1950 - 2000

Källa: SCB beräkningar, grafik och bearbetning CSB September 2003

Det finns tre förklaringsmodeller eller kanske snarare samverkande faktorer till att det som för 150 år sedan var Sveriges framsida ekonomiskt såväl som befolkningsmässigt successivt har "halkat efter":

En är den regionalpolitiska insats som infrastrukturinvesteringarna under slutet av 1800-talet innebar för sträckan Malmö – Stockholm. De avgöranden som ledde till besluten om dragningen av södra stambanan var just regionalpolitiska, även om begreppet då inte var uppfunnet. De delar av Skåne, Småland och Östergötland som knöts samman med de större städerna i slutet av stambanan fick en snabb tillväxt. Resonemangen då motiverades av att kustlandet ändå klarade sig bra eftersom man hade den starka och intensiva sjöfarten.

En andra faktor som kan lyftas fram är konsekvenserna av det under lång tid delade Östersjön. Handelshavet och förbindelselänken Östersjön var under 70 år ett ofredens och gränsernas hav. Nedgången av utrikeshandeln mellan Östersjöländerna är en tydlig bild av det då delade Europa. Behovet att förstärka den infrastruktur som behövs för att skapa tillväxt har följaktligen inte upplevts som angeläget eftersom handeln inte varit särskild stor med våra omgivande länder på Östersjösidan.

Den tredje faktorn var att utvandringen från dessa delar av landet, främst Småland och Öland, var mycket stor, vilket har haft en långsiktig inverkan på befolkningsutvecklingen såväl som på den ekonomiska utvecklingen.

En förändring som nu inträffat och som kan bidra till en mer positiv utveckling framdeles är Östersjöns återkomst som handelshav, en faktor som kommer att förstärkas från och med år 2004 då ytterligare 4 Östersjöländer blir medlemmar i den Europeiska Unionen.

Utbildningsnivå

Blekinge län

Blekinge Tekniska Högskola – BTH – etablerades 1989 vilket innebar ett lyft för regionen. Utbildningsnivån har höjts och det har skett en inflyttning av nya yrkeskategorier. Det förekommer variationer i utbildningsnivån mellan Blekinges fem kommuner. Detta beror bl a på olika näringslivsstrukturer och studietraditioner.

Kronobergs län

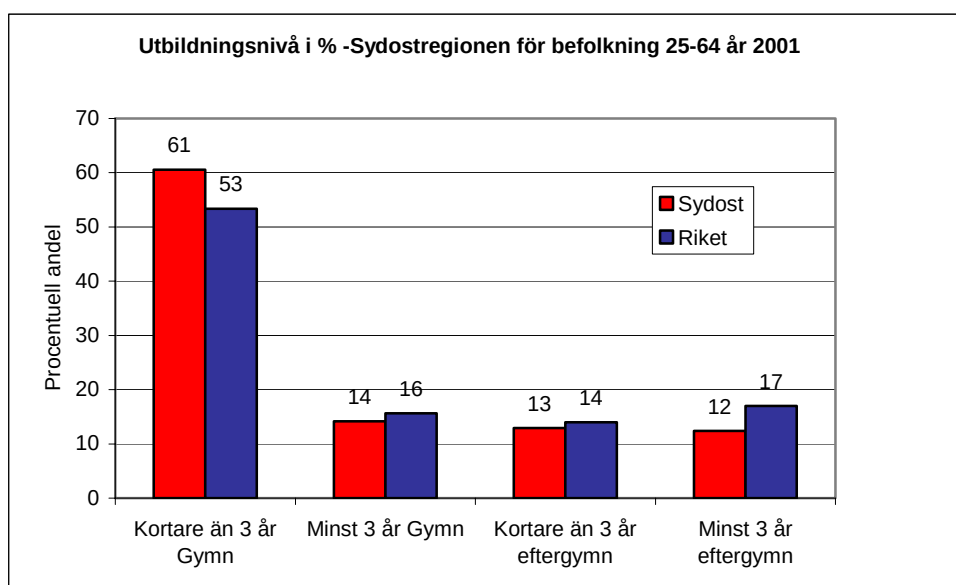
Utbildningsnivån i Kronobergs län ligger lägre än i riket. Kvinnor har generellt högre formell utbildning än män. Inom länet finns dock skillnader med en relativt sett högre utbildningsnivå i Växjöregionen. Även i Kronobergs län framhålls Universitetets betydelse för utbildningsnivån.

Kalmar län

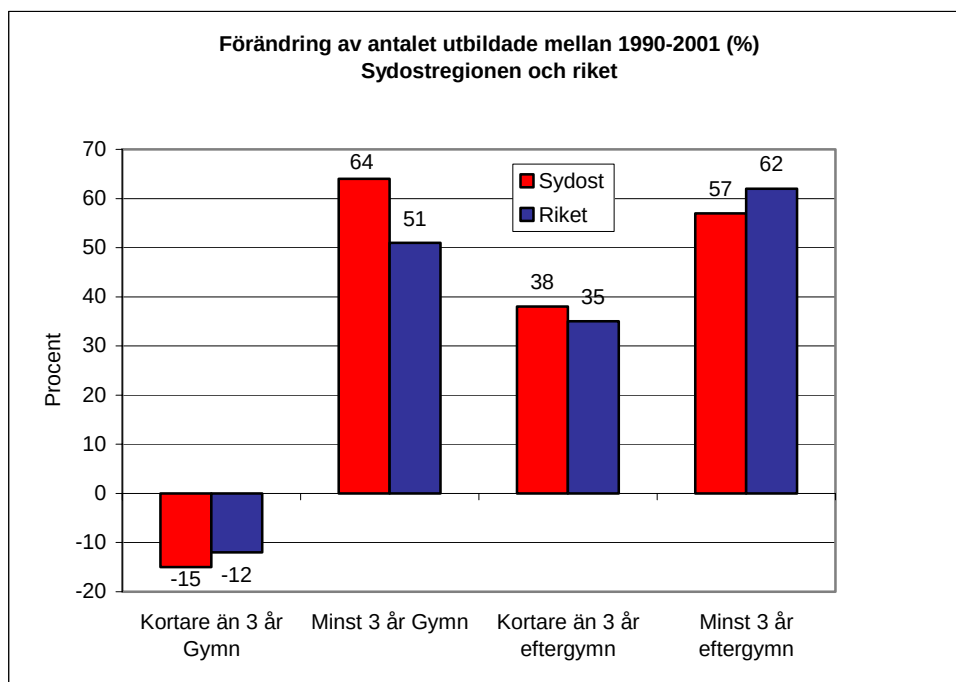
Kalmar län har en lägre utbildningsnivå jämfört med riket. Kvinnor har i genomsnitt en högre utbildningsnivå än männen trots det har kvinnorna en lägre genomsnittlig inkomst jämfört med männen. Expansionen av Högskolan i Kalmar har skapat nya förutsättningar och torde vara en av anledningarna till att nu nära 52 % av länets yngre invånare före 25 års ålder påbörjar en akademisk utbildning.

Sydost

Sammantaget kan konstateras att utbildningsnivån i Sydostregionen ligger under riksgenomsnittet.

Studerar man statistiken avseende förändringen inom de olika utbildningskategorierna framgår att skillnaden relativt riket torde bestå – i alla fall under nästkommande år – eftersom grupperna med mindre än 3-årig eftergymnasial utbildning ökar mer än i riket samtidigt som gruppen med minst 3-årig eftergymnasial utbildning ökar i lägre utsträckning än i riket. Samtidigt kan noteras att minskningen av gruppen med den kortaste utbildningen minskar mer i Sydost vilket torde vara en följd av att denna grupp varit betydligt större i Sydost än i riket.

Näringslivsstruktur – kärnkompetensområden

Näringslivsstruktur Blekinge län:

I Blekinge finns ca 8 900 företag. Näringslivsstrukturen kan översiktligt beskrivas att Blekinge är dels en industriregion och dels en IT-region. Blekinge berörs i hög utsträckning av den globala ekonomins villkor. Näringslivet har moderniserats och detta har lett till ökad konkurrenskraft. Kunskapsintensiv produktion med hög teknologi samt inriktning mot nischer, som t ex verktygsteknik, kännetecknar industrin i Blekinge. Högskolan har en profil mot tillämpad IT och runt högskolan finns klusterbildningar med IT-företag som skapat nya och många arbetstillfällen. Detta har i sin tur lett till fler arbetstillfällen inom tjänstesektorn.

Näringslivsstruktur Kalmar län

Andelen sysselsatta i tillverkningsindustri och jordbruk/skogsbruk med tillhörande förädling är hög i Kalmar län och ligger betydligt över riksgenomsnittet. I alla andra branscher med något undantag är andelen sysselsatta lägre jämfört med riksgenomsnittet. Den officiella statistiken fångar dock inte upp det som händer i nya branscher. Upplevelse och besöksnäringen är ett sådant exempel där Kalmar län har 3 miljoner besökare per år inom ett område som förutspås fortsatt växa. Samarbete mellan olika företag stimuleras och arbetet med att beskriva företagsamheten i kärnkompetensområden och kluster har vunnit stort gehör. Kärnkompetensområden som bedöms som starka eller med en utvecklingspotential är

Glasriket, Trä, Livsmedel, Plast, Upplevelseindustrin, Tunga fordon, Aluminium, Biovetenskap. De flesta av dessa områden utvecklas i ett sydostsamarbete.

Näringslivsstruktur Kronobergs län

Kronoberg är ett industrilän och detta har satt sin prägel på sysselsättningsutvecklingen under den senaste 10-årsperioden. När industrikonjunkturen nådde botten 1993 hade länet förlorat 12 000 arbetstillfällen, vilket procentuellt sett var i nivå med riksgenomsnittet. Något fler män än kvinnor förlorade arbetet under nedgången. För kvinnornas del nåddes dock inte botten förrän 1997 eftersom besparingar inom den offentliga sektorn först i mitten på 1990-talet började resultera i personalinskränkningar. Under den därpå följande konjunkturuppgången, vilken i första hand kom exportindustrin till del, fick länet en något mer positiv utveckling än riket. Efterhand ersattes uppgången inom industrin i av en expansion inom den privata tjänstesektorn i slutet av 1990-talet. Eftersom denna sektor är av mindre omfattning i Kronobergs län än på många andra håll i landet har länet under senare år haft en mer blygsam utveckling av sysselsättningen än riksgenomsnittet. Sammantaget har ändå utvecklingen på arbetsmarknaden varit god. Att antalet arbetstillfällen har ökat stadigt samtidigt som befolkningen har minskat har inneburit att länet har haft och har låg arbetslöshet. Periodvis har arbetslösheten varit lägst i landet. Även andelen förvärvsarbetande av befolkningen har legat högt.

Näringslivsstruktur i Sydost

Sammantaget fördelades de förvärvsarbetande i Sydost år 2002 på branscher enligt följande sammanställning. Bl.a. framgår att tillverkningsindustrin är av stor betydelse i regionen.

Andelen procent förvärvsarbetande inom olika branscher 2002

För de olika arbetsmarknadsregionerna i Sydost

	 Agrar-näring	 Tillverk-ni-ng	 Energi-vatten	 Bygg	 Handel kom.	 Finans tjänst	 Utbildn. Forskn.	 Vård & Omsorg	 Kultur Pers.tj	 Offentl förvaltn.	 O-spec.
Kalmar	6%	30%	1%	5%	14%	6%	8%	19%	6%	3%	2%
Oskarshamn	4%	32%	▲ 5%	6%	13%	6%	7%	20%	4%	3%	1%
Vimmerby	4%	33%	▼ 1%	▼ 4%	14%	6%	8%	▼ 18%	▲ 7%	3%	2%
Västervik	4%	27%	1%	5%	13%	6%	8%	▲ 26%	5%	3%	2%
Älmhult	3%	36%	1%	5%	15%	▼ 6%	7%	19%	▼ 4%	▼ 2%	0%
Ljungby	3%	▲ 39%	1%	5%	▼ 13%	6%	▼ 7%	19%	4%	3%	0%
Växjö	2%	▼ 20%	1%	5%	▲ 20%	12%	▲ 9%	20%	6%	4%	0%
Karlshamn	▼ 2%	22%	2%	7%	16%	9%	8%	22%	5%	3%	0%
Karlskrona	2%	21%	1%	5%	17%	▲ 12%	8%	20%	5%	▲ 9%	1%
Sölvesborg	▲ 7%	26%	1%	▲ 8%	16%	8%	7%	20%	5%	0%	0%
Moder Svea	1,9	19,1	0,9	5,6	18,7	13,5	8,2	18,0	6,6	5,3	2,2

- För Växjö saknas kommuniska för Tingsryd, genomsläpplighets-siffrorna marginalt i då Växjö utökas avsevärt högre p.g.a. den s.k. rök-mängden.
 - För Karlshamn saknas kommuniska för Olofs församling, endast i Karlshamn ligger.
 - För Älmhult saknas Älmhult, endast i Östby i Skåne ligger.

▲ Högst
 ▼ Läst

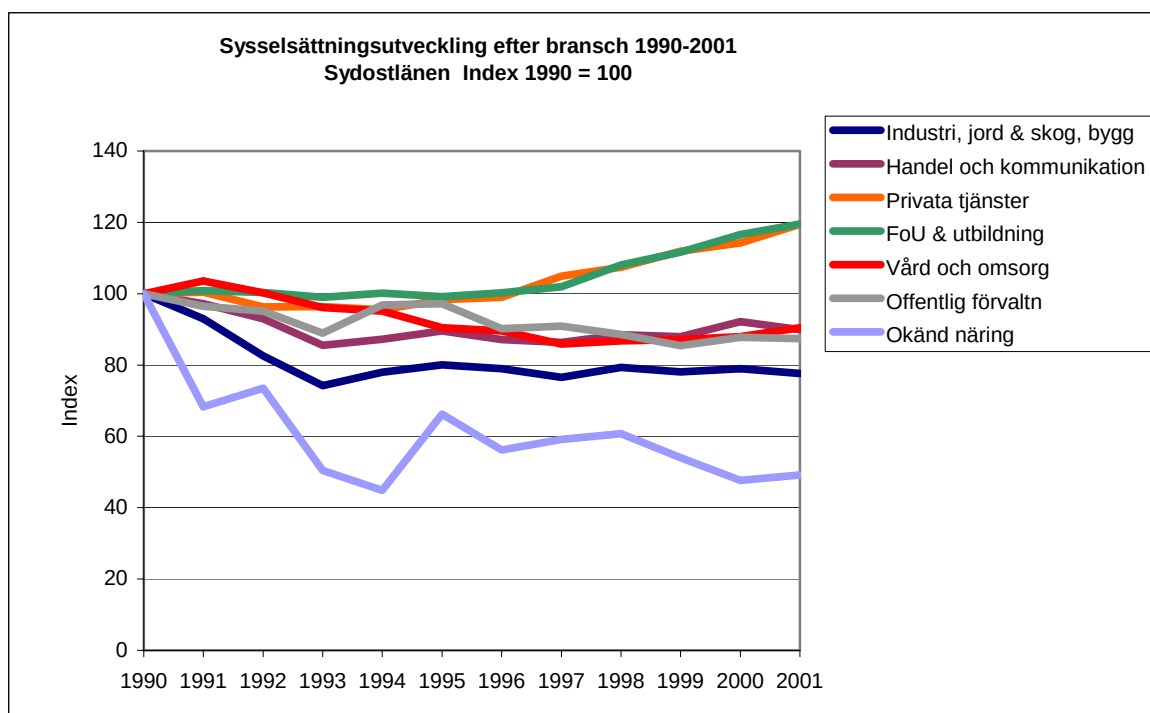
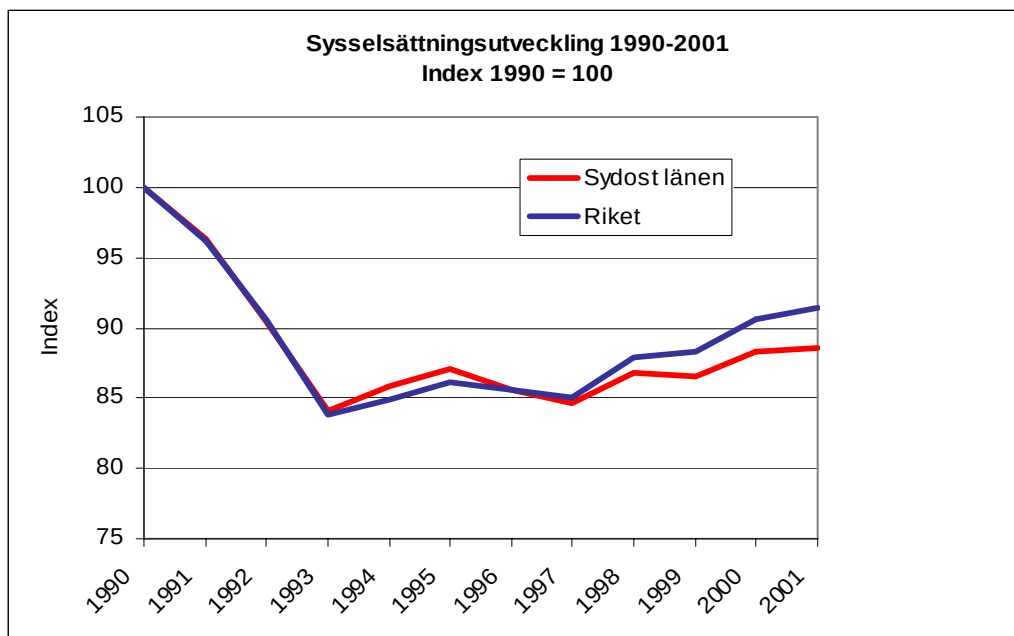
Markeringen Högst/Läst i
 för hänsyn till fler decimaler
 än vad som syns i tabellen.

Källa: SCB beräkningar, grafik och bearbetning CSB September 2003

I följande två diagram visas utvecklingen av det totala antalet sysselsatta i regionen mellan åren 1990 och 2001; dels totalt jämfört med riket och dels uppdelat på branscher.

Vid jämförelsen med riket framgår att sysselsättningsutvecklingen efter den lågkonjunktur som inledde 90-talet varit svagare i regionen än i landet som helhet.

När det gäller branschernas utveckling är det värt att notera att sysselsättningen inom FoU och Utbildning samt inom Privata tjänster haft en förhållandevis positiv utveckling under periodens senare år medan övriga branscher samtliga ligger lägre än under begynnelseåret.

Infrastruktur

Infrastruktur i Blekinge län

I Länstrafikplanen för Blekinge 2004 - 2015 framhålls transportsystemets betydelse för den regionala tillväxten. Transportsystemet är en strategisk resurs för hållbar utveckling i södra Östersjöområdet och innehåller de infrastruktursatsningar som är nödvändiga för att skapa tillväxt. Blekinges infrastruktur uppvisar brister. Om dessa löses så innebär det fler alternativ för kvinnor och män att ta sig till arbete eller utbildning. Denna regionförstoring bidrar till en större samverkande högskole- och arbetsmarknad.

Infrastruktur Kalmar län

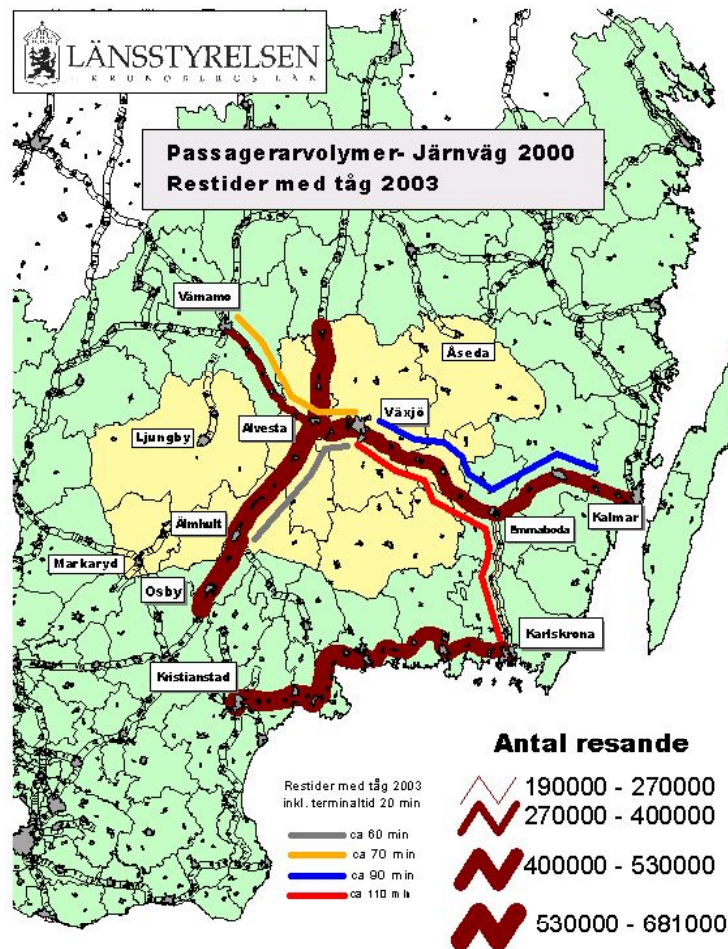
Med snabba och trafiksäkra kommunikationer mellan universitets- och högskolecentra i regionen skulle man aktivt kunna nyttja tillväxtpotentialen kring dessa och i de nya kluster som uppstår. För Kalmar läns del skulle det innebära att antalet lokala arbetsmarknadsregioner kan minska från en stor och tre små till två större högskole- och arbetsmarknadsregioner.

Kalmar län har under 2003 öppnat landets första regionala bredbandssystem där alla kommuner är ihopkopplade i ett nät. Genom denna satsning har 85 % av medborgarna och 90% av företagen tillgång till bredband av lägst ADSL kvalitet. Dessa strategiska investeringar har skett i nära samverkan mellan region, kommun, näringslivet och staten.

Infrastruktur i Kronobergs län

Kronobergs län genomkorsas av två stomjärnvägar med både person- och godstrafik, Södra stambanan Stockholm-Malmö och Kust-till-kustbanan Göteborg-Kalmar/Karlskrona. Härtill ska läggas järnvägen Älmhult-Olofström med 1 miljon ton plåtpressningsdetaljer från Volvo i Olofström. Volvotågen dominerar godstrafiken på Kust-till-kustbanan. Godsterminalen i Älmhult, där gods avseende IKEA dominerar, är en av de största i landet. Det är viktigt att den kan fortsätta utvecklas för att möjliggöra ytterligare överflyttning av gods från landsväg till järnväg. Personresandet är störst på stambanan. Resandet på Kust-till-kustbanan är kraftigast i delen Alvesta-Kalmar och Göteborg-Borås-Karlskrona.

Passagerarvolymerna på järnvägarna genom Kronobergs län framgår av bilden ovan.

Inriktningen på näringslivet i Växjö LA-region, med många konsultföretag och företag med hela världen som marknad samt Växjö universitet, ställer stora krav på att det finns snabba och frekventa kommunikationsmöjligheter till större städer såväl i Europa som i världen i övrigt. Även ökad veckopendling eller mer tillfälliga långa resor ställer krav på goda och snabba kommunikationer. Det är därför en viktig faktor för en fortsatt positiv utveckling i regionen samt för möjligheterna att dra till sig nya verksamheter, att trafikeringsmöjligheterna vid Växjö flygplats förblir fortsatt goda och helst utvecklas. Främst ökad turtäthet med Köpenhamn och Stockholm är ett starkt önskemål från näringslivet.

Infrastruktur Sydostregionen

Infrastrukturen är en grundläggande faktor för att en hållbar tillväxt i regionen.

För att bli en stark universitets/högskoleregion krävs ett nära samarbete mellan de tre högskole-/universitetsorterna Kalmar, Karlskrona och Växjö. I grunden finns ett behov av en kritisk massa både av studenter och lärarkompetens. Samverkan mellan lärosätena kan medföra såväl tydligare profilering som bättre resursutnyttjande och i förlängningen högre vetenskaplig kompetens. För att samverkan skall kunna utvecklas på till fullo krävs dock bättre väg- och järnvägsförbindelser.

Sett ur ett jämställdhetsperspektiv vet man att kvinnor inte långpendlar i samma utsträckning som männen. Kvinnor utnyttjar i högre grad allmänna kommunikationer vilka idag är

otillfredsställande i regionen. Arbetsmarknadsregionerna för kvinnor är därmed fler och mindre vilket också leder till ett mindre utbud och lägre konkurrens om arbetskraften. Detta bidrar i sin tur till att kvinnor har lägre löner än männen förutom det att kvinnorna dominerar den offentliga sektorn.

Modern järnvägstrafik och trafiksäkra vägar kan åstadkomma positiva synergier för Sydostregionens utveckling. Bekvämare och snabbare resande skapar tillgång till fler och intressantare arbetstillfällen och utbildningsvägar, större kulturutbud och fler fritidsaktiviteter. Utflyttningstrenden kan brytas när människor erbjuds storstadens fördelar men ändå kan njuta av de kvaliteter som finns i att bo på en liten ort. Ett sådant trendbrott gagnar även storstadsregionerna som idag står med en överhettad bostadsmarknad och en allt besvärligare trafikmiljö. En ny dynamik i resandet skulle ge skjuts åt utvecklingen inom både näringsliv och kulturliv när samspelet i regionen ökar och kontakterna med övriga Östersjöländer görs enkla och självklara.

De prognoser som har gjorts för utvecklingen av handeln mellan Sverige och forna Östeuropa är mycket intressanta. Med väl utbyggda anslutningar till hamnarna i sydöstra Sverige ökar möjligheten att ta in gods sjövägen från till exempel Baltikum, Ryssland och Polen men även Gotland. Med ett modernt och effektivt transportsystem skulle regionens orientering mot nätverksekonomi och positionering som en ledande aktör inom Östersjöregionen kunna utvecklas till ett ekonomiskt kraftcentrum.

För att en sådan utveckling ska komma till stånd behöver bland annat kommuner och olika länsdelar förenas i större arbetsmarknadsregioner. Erfarenheterna från andra delar av landet visar att satsningar på moderna snabba tåg är en nyckelåtgärd när det gäller att ge optimal regionförstoringseffekt. I ett regionförstoringsperspektiv står järnvägen för en snabb trafik mellan ett antal knutpunkter medan matningen till dess knutpunkter sker genom trafik på väg med cykel, buss och bil.

Tidsaspekten är den viktigaste faktorn i uppfattningen av avstånd mellan platser. Dagens situation med bristfällig väg resp. järnvägsstandard gör att man inte fullt ut kan utveckla Sydostregionens möjligheter.

Det är bakgrunden till att Regionförbundet i Kalmar län tillsammans med Banverket genomfört stråkstudier inklusive fördjupningar av ett sammanhållet järnvägssystem för sydöstra Sverige, benämnt Östersjöbanesystemet. Med ett utbyggt Östersjöbanesystem kan minst en av knutpunkterna Linköping, Kalmar, Karlskrona, Växjö och Jönköping nås inom en timme från kommunerna längs järnvägslinjerna. I praktiken innebär det att antalet arbetsmarknadsregioner i sydöstra Sverige minskar radikalt. De större orterna kan fungera som motorer för näringsliv, bidra till bredare arbetsmarknader, förbättrad kompetensförsörjning och ökad tillgång till specialiserad samhällsservice genom att omlanden blir betydligt större än idag.

Det är viktigt poängtera att det inte handlar om antingen väg eller järnväg utan om både och i ett fungerande samspel. Sydostregionen är i hög grad beroende av bilen; inte minst för att säkra industrins godstransportbehov. Det kommer regionen att vara även med en bra järnväg.

För att infrastrukturen ska bli ett medel för utveckling och tillväxt i Sydostregionen fordras bland annat följande insatser:

- En trafiksäker mittseparerad E22 med 110 km/h som lägsta standard hela vägen mellan Malmö och Norrköping, kompletterad med bra tvärförbindelser västerut (t.ex. Rv 25).
- Östersjöbanesystemet - ett modernt miljöanpassat och sammanhållet järnvägssystem för sydöstra Sverige där bland annat Kust till Kustbanan och Blekinge Kustbana ingår.
- Förbättrad framkomlighet på små och medelstora vägar i regionen
- Säkrare trafikmiljö genom exempelvis separerande mitträcken på vägar med hög trafikbelastning.
- Fungerande infrastruktur i och omkring Smålands- och Blekingekustens hamnar, där bland annat TEN-klassade hamnar ansluts till likaså TEN-klassade järnvägar och vägar
- Regionens flygplatser upprätthåller sin viktiga funktion som förbindelsepunkter med Stockholm, Köpenhamn, Europa och Världen.

Restider på järnväg i sydost

	Idag	UAM	UAH
Kalmar-Växjö	1.05	52	47
Växjö-Karlskrona	1.30	52	46
Karlskrona-Kalmar	1.20	50	47

Förutsättningar: De framtida restiderna är beräknade från två alternativa åtgärdsnivåer nämligen UAM som står för måttlig standardförbättring och UAH som avser hög standard. Beräkningar är hämtade från utredningen Östersjöbanesystemet. Stråkstudier och fördjupningar från 2002 som utförts på uppdrag av Regionförbundet i Kalmar län och Banverket.

UAM innefattar enklare åtgärder som baxningar och mindre kurvrätningar samt större åtgärder som bedömts ha särskilt stor samhällsekonomisk betydelse. UAM har överlag utformats så att det kan fungera som etapplösning för UAH. Dagens restider har hämtats från tidtabell. De framtida restidsberäkningarna har beräknats med motorvagnståg med Reginaprestanda samt två minuters uppehåll på följande stationer/resecentrum: Nybro, Emmaboda, Lessebo samt Bergåsa.

Restider på med buss i linjetrafik i sydost

	Idag	Enligt gällande planer 2004-2015	Behov
Kalmar-Växjö	1.30	1.24	1.15
Växjö-Karlskrona	1.57	1.51	1.36
Karlskrona-Kalmar	1.30/1.25	1.02	54

Förutsättningar: De framtida restiderna är beräknade på basis av två olika alternativ nämligen utifrån fastställda regionala och nationella planer för investeringar i vägnätet 2004-2015 och det krav och behov som respektive län angett för vägtrafiken mellan de tre orterna.

Kraven i det senare fallet är säker vägtrafik med 110 km/timme som standard. Planalternativet omfattar ombyggnad av sträckan Eriksmåla-Boda på riksväg 25, förbifart Bramstorp samt

delar av sträckan Möllenäs-Djuramåla på riksväg 30 och mittseparerering på de sträckor av E 22 och riksväg 25 som Vägverket redovisat i sitt underlagsmaterial för den nationella planen.

För att göra jämförelsen mellan väg och järnväg mer rättvisande är det restider med buss som anges i tabellen ovan. Dagens restider har hämtats från tidtabell (Kalmar-Karlskrona; första siffran) kompletterat med beräkningar i de fall där fungerande busstrafik saknas idag (samtliga). De framtida restidsberäkningarna har beräknats med två minuters uppehåll på följande stationer/resecentrum: Nybro, Lessebo, Bergkvara samt Jämfö. För sträckorna Kalmar-Växjö samt Kalmar-Karlskrona har restiden mellan station/resecentrum och angörning av E 22/riksväg 25 beräknats från ett underlag som Kalmar Läns Trafik ställt samman. Restiderna i behovsalternativet utgår från att busstrafik kan köras på dispens i 110 km/timme.

Länsplanerna för Kronobergs och Blekinge län är för närvarande föremål för revidering varför det för planalternativets del i dagsläget enbart är möjligt att grovt skatta tidsvinsten av de nämnda åtgärderna på riksväg 30. Restidsminskningen har antagits bli totalt sex minuter jämfört med situationen idag. Dessutom saknas underlag för att beräkna antalet uppehåll samt tiden för respektive uppehåll. Preliminärt har antagits att uppehåll görs i Ronneby och Tingsryd och att varje uppehåll tar fem minuter.

Restider med personbil i sydost

	Idag	Enligt gällande planer 2004-2015	Behov
Kalmar-Växjö	1.20	1.16	1.07
Växjö-Karlskrona	1.43	1.37	1.22
Karlskrona-Kalmar	1.05	1.02	54

Förutsättningar: De framtida restiderna är beräknade på basis av två olika alternativ nämligen utifrån fastställda regionala och nationella planer för investeringar i vägnätet 2004-2015 och det krav och behov som respektive län angett för vägtrafiken mellan de tre orterna.

Kraven i det senare fallet är säker vägtrafik med 110 km/timme som standard. Planalternativet omfattar ombyggnad av sträckan Eriksmåla-Boda på riksväg 25, förbifart Bramstorp samt delar av sträckan Möllenäs-Djuramåla på riksväg 30 och mittseparerering på de sträckor av E 22 och riksväg 25 som Vägverket redovisat i sitt underlagsmaterial för den nationella planen.

Länsplanerna för Kronobergs och Blekinge län är för närvarande föremål för revidering varför det för planalternativets del i dagsläget enbart är möjligt att grovt skatta tidsvinsten av de nämnda åtgärderna på riksväg 30. Restidsminskningen har antagits bli totalt sex minuter jämfört med situationen idag.

Flygtrafik

Vad gäller flygresandet så minskade antalet passagerare vid Växjö och Ronneby flygplatser med respektive 10 procent mellan åren 1990 och 2002. Motsvarande minskning vid Kalmar flygplats uppgick till 16 procent. (Växjö –22 525, Ronneby –23 080 och Kalmar –43 405). Högst antal passagerare hade år 2000 Växjö flygplats med drygt 275 000, vilket delvis beror på den ökade chartertrafiken medan Kalmar hade 261 000 passagerare och Ronneby 253 000. Konkurrensen från tågtrafiken är särskilt märkbar i Växjö och Ronneby.

KompetensutvecklingSydost

Del 2: Sammanfattning av de Regionala Tillväxtprogrammen

De tre länen i sydost har under september/oktober 2003 avlämnat regionala tillväxtprogram till regeringen. Programmen och programarbetet har följt ett gemensamt mönster. Detta gör att de tre programmen har många likheter men det finns också skillnader i beskrivningar och målformuleringar.

Var och ett av programmen är från 60 till 100 sidor. Till detta kommer underlagsmaterial i form av statistik med mera. Denna sammanfattning begränsas därför till hur vision, övergripande mål, insatsområden och kluster/kärnkompetensområden är beskrivna. För ytterligare bakgrundsinformation hänvisas till ursprungsdokumentet.

Vision

Blekinge län	Kalmar län	Kronobergs län
Blekingestrategin Blekinge Blomstrar med fem kartbilder • Det hållbara Blekinge • Det samverkande Blekinge • Det innovativa Blekinge • Det tillgängliga Blekinge • Det attraktiva Blekinge Visionen för RTP är att Blekinge skall vara den mest attraktiva regionen i Sverige för företag och människor	Kalmar län skall för att skapa en uthållig tillväxt vara norra Europas starkaste lärande region - inom upplevelseindustrin och - inom det småskaliga näringslivet - med en stark samverkan mellan företagen i vår region och - mellan universitet/högskola och det offentliga och företagen.	

Övergripande mål

Blekinge län	Kalmar län	Kronobergs län
Att ur människors förmåga skapa en entreprenörsanda med fler och lönsammare företag med fler anställda i jämförelse med andra regioner. Denna Blekingeanda innebär • fler företagsstarter • företagandet kännetecknas av mångfald och integration • arbetsplatserna är attraktiva • vi är professionella på att sälja globalt • företagen samverkar • företagen är lönsammare än företag i den närmaste omvärlden • FoU och utbildning omsätts i praktiken i företagen • Våra företagsledare kompetensutvecklar sig • Våra företag får excellent service från offentliga verksamheter	- Lönesummeutvecklingen i länet skall vara över genomsnittet för landet - Skillnaden i lönesumma mellan kvinnor och män skall minska i länet - Andelen personer i arbete i länet med utländsk bakgrund skall öka - Flyttnettöt till länet skall vara fortsatt positivt - Väg-, järnvägs- och IT-nät ska knyta samman alla delar av länet - Länet skall utgöra en del av landets 4:e universitets/högskoleregion och i samverkan med andra regioner i sydöstra Sverige skapa landets 5:e universitets/högskoleregion - Antalet arbetsmarknadsregioner i länet skall minska från fyra till två - Utsläppet av klimatpåverkande koldioxid ska fortsätta att minska - Regionens miljöbelastning på Östersjön skall minska	Bidra till hållbar tillväxt i konkurrenskraftiga och lönsamma företag, som kan erbjuda bra jobb för såväl kvinnor som män.

Insatsområden med effektmål

Blekinge län	Kalmar län	Kronobergs län
Insatsområde 1: Entreprenörskap, företagande och företagsklimat <i>Effektmål:</i> Att nyföretagandet skall öka bland kvinnor och män från 400 till 600 nya företag per år med långsiktig ekonomisk lönsamhet. För att nå målet kommer resurser att fokusera på bl a följande delområden: • stimulera innovationer och entreprenörskap i skolan • stimulera kvinnors nyföretagande och entreprenörskap • kartlägga och presentera åtgärder för att säkra tillgången på riskkapital • stärka mekanismerna för avknoppningar från befintliga företag • stärka möjligheterna att etablera sig på nya marknader • främja kompetensutveckling i SMF	Insatsområde 1: Regional mobilisering för höjd lönsamhet <i>Effektmål:</i> Höjd lönsamhet i regionens företag (Mäts genom resultatet i länets företags soliditet)	Insatsområde 1: Innovationssystem och klusterbildning. <i>Effektmål:</i> Fortsatt konkurrensförmåga inom näringslivet genom ökad samverkan och nätverksbyggande. Mäts genom antal klusterinitiativ.

• öka det kommersiella samarbetet mellan företagen • ökad samverkan mellan företag med miljöprofilerade varor och tjänster • stimulera resurseffektivitet – en dörr in		
Insatsområde 2: Lärandet och arbetskraften <i>Effektmål:</i> Brist på arbetskraft skall inte vara en tillväxtfrämjande faktor för Blekinges näringsliv För att nå målet kommer resurser att fokusera på följande delområden: • arbetskraftförsörjningen • de attraktiva friska arbetsplatserna • det livslånga lärandet – stimulera utveckling av lärcentra • ge företagen bättre kunskap om marknadsmöjligheter i närområdet/Östersjöområdet för större marknader • Blekinge företagsledarskola – mentorskap för nya företagare • Att utbildningar marknadsförs så att de blir attraktiva för både kvinnor och män • Att ta tillvara invandrarnas kompetens • Utveckla Blekinge Utbildningsforum till en infrastruktur för livslångt lärande • Det virtuella regionala näringslivskontoret • Ömsesidig kunskapsuppbyggnad mellan företag och politik/samhälle • Öka kunskapen om miljödrivna marknader	Insatsområde 2: Förbättrat företagsklimat och höjd kompetensutveckling <i>Effektmål:</i> - Ökad överlevnadsgrad för de nystartade företagen - Öka antalet människor med rätt kompetens för klusterföretagen i vår region - Inom tre år öka antalet nystartade företag till samma nivå som våra grannlän Blekinge 3,8 och Kronoberg 3,5 per 1000 invånare (2002). Kalmar län hade 3,0 nya företag per 1000 invånare (Källa: Jobs & Society). - Företagsklimatet skall förbättras i Svenskt Näringslivs mätning av företagsklimatet med målet att 45% skall anse att klimatet är utmärkt, mycket bra eller bra. Vid senaste mätningen 2002 visade mätningen på 37,8%. - Minst 40% av de nya företagen skall startas av kvinnor (2001 var nivån i länet på 33%). - Höja kunskapsnivån hos länets befolkning. Målet mäts genom andelen av befolkningen som har en eftergymnasial utbildning. - Ökat antal nya företag med nya svenskar som företagare	Insatsområde 2: Entreprenörskap, företagande och företagsklimat. <i>Effektmål:</i> - Fler nya företag i Kronobergs län. - Företagsnätverk med nytta - Riskkapital till små och stora projekt. - Generationsskiften/ägarbyten – en förnyelsechans - Samarbete mellan näringsliv och universitet
Insatsområde 3: Kluster och innovationssystem <i>Effektmål:</i> Ett regionalt innovationssystem För att nå målet kommer resurser att fokuseras på bl a följande delområden: • ta fram en regional innovationsstrategi • tydliggöra jämställdhetsdimensionen i framväxande kluster och innovationssystem • utveckla och fördjupa högskolans tredje uppgift	Insatsområde 3: Hållbar infrastruktur som tillväxtfaktor <i>Effektmål:</i> - Möjlighet att arbetspendla till och från varje kommunhuvudort med en snitthastighet på 55 km/tim - Restiden mellan huvudorterna i närliggande LA-regioner ska vara högst 80 minuter - Restiden mellan kommunhuvudort och angränsande residensstad ska uppgå till högst 90 minuter - Alla invånare ska kunna göra ett	Insatsområde 3: Upplevelsenäringen <i>Effektmål:</i> Öka turismen i Kronobergs län genom att stärka varumärket Småland och de starka identiteter som byggts upp

• stimulera att FoU-resultat används i företagen • dra nytta av EU-nätverket PAXIS/Highest++ • att utveckla intelligenta transportsystem • analysera rollen av inkubatorer och hur de främjar utvecklingen av innovativa konkurrenskraftiga företag • stärka mekanismerna för konstruktiva länkar inom lokala kluster	dagsverke i Stockholm, Göteborg, Öresundsregionen eller Europas huvudstäder - Minska antalet döda och svårt skadade med 50 % mellan 1996 och 2007 - Reducera transportsektorns koldioxidutsläpp per capita med 10 % i jämförelse med 1990 - Full bärighet året om på utpekade viktiga näringslivsvägar - Kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för alla grupper i samhället - Förbättra möjligheterna för alla invånare att kommunicera via Internet med kraftfulla förbindelser	
Insatsområde 4: Östersjöperspektiv Effektmål: Den Europeiska integrationsprocessen med samverkan såväl med aktörer inom Blekinge som med grannregionerna i hela södra Östersjön inom följande tre sakområden • infrastruktur • samverkan med Blekinge Tekniska Högskola – BTH • näringslivssamverkan För att nå målet kommer resurser att fokuseras på följande delområde: • interregprojektet Baltic Gateway • interregprojektet Seagull/Euroregion Baltic • interregprojektet SEB-Trans Link • BTH:s forskningsområde Integrationsprocessen i Östersjöområdet • De eftergymnasiala utbildningarna stärker sin kompetens i Östersjöfrågor och utökar samverkan med utbildningsinstitutioner i Östersjöregionen • Det regionala nätverksbaserade "virtuella" EU-projektkontoret		Insatsområde 4: Arbetskraftsförsörjning Effektmål: Att klara arbetsmarknadens framtida rekryteringsbehov genom att med olika typer av insatser t ex i form av kompetenssatsningar eliminera underskotten på utbildad arbetskraft inom olika branscher och yrken.
		Insatsområde 5: Strukturfondinsatser Effektmål: Att på ett effektivt sätt dra nytta av de resurser som EU:s

		strukturfonder kan bidra med för att kunna finansiera det tillväxtskapande arbete som utförs i området.
		5 Temaområden: Energi <i>Effektmål:</i> En strategisk satsning på energieffektivisering och ökad användning av förnyelsebar energi. Samverkan mellan kvinnor – hantverk och egendesignar mode <i>Effektmål:</i> Göra södra Småland till ett känt centrum för kvinnliga företagare inom egendesignat mode och hantverk. Antalet arbetstillfällen ska öka med 100%. Kommunernas lokala näringslivsarbete och projekt Näringslivsutveckling och tillväxt. <i>Effektmål:</i> Att stärka samarbetet mellan regionala och lokala aktörer och medverka i det regionala utvecklingsarbete för näringslivet. Effekterna kan mätas i företagets omsättningssiffror och antalet anställda samt intresset för att fortsätta växa. Miljödriven näringslivsutveckling <i>Effektmål:</i> Att utveckla den i Kronobergs län naturliga potentialen för miljödrivet näringsliv och export. Detta för att långsiktigt tjäna pengar inom området. LOIS/LOFAR <i>Effektmål:</i> Att i Växjö bygga en hypermodern anläggning för astrorymd och atmosfärfysik. Anläggningen ska kopplas ihop med motsvarande anläggning i Nederländerna, Dwingeloo, Drenthe.

Kluster/kärnkompetensområden

Blekinge län	Kalmar län	Kronobergs län
• Telecom City i Karlskrona inom IT/telecomsektorn • Soft-Center – Network i Ronneby • BLC-klustret i Karlshamn • Aluminiumriket • Träriket • Tech-network • Netport och upplevelseindustrin • IT-kluster i sydöstra Sverige • Blekinge utbildningsforum • Verktygscentrum Olofström • Turismklustret	• Glasriket • Trä • Livsmedel • Plast • Upplevelseindustrin • Tunga fordon • Aluminium • Biovetenskap	• Aluminiumriket • Tunga fordon • Tränätverk Syd • IT och telekom (IKT) • Media, underhållning och kultur • Glasriket

KompetensutvecklingSydost

Utbildning i Sydostregionen

Universitet och Högskolor

Inledning

I detta dokument ges en översiktlig bild av Sydost som utbildningsregion. Huvuddelen av dokumentet ägnas åt att belysa den utbildning och forskning som bedrivs vid regionens universitet och högskolor. Därefter ges en kortfattad beskrivning av lärcentra och lokalisering av dessa samt av den Kvalificerad Yrkesutbildning (KY) som ges i regionen¹.

Sammanfattning

Regionens tre lärosäten; Växjö Universitet (VxU), Högskolan i Kalmar (HiK) samt Blekinge Tekniska Högskola (BTH) expanderade samtliga relativt kraftigt under sent 90-tal och de inledande åren på 2000-talet och hade 2003 tillsammans ca 18 000 antagna studenter av vilka närmare 60 % var kvinnor. En tredjedel av dessa studenter läste kurser inom juridiskt /samhällsvetenskapligt område medan ca 10-19 % återfanns inom resp. naturvetenskapligt, tekniskt samt humanistiskt område.

Vad gäller lärosätenas inriktning/tyngdpunkt så framgår att närmare 50 % av de Sydoststudenter som år 2002 läste inom juridiskt/samhällsvetenskapligt respektive Naturvetenskapligt område återfanns vid VxU, ca 40 % av sydoststudenterna inom Naturvetenskapligt resp. drygt 40 % inom tekniskt område läste vid HiK och ca 45 % av studenterna inom Teknikområdet läste vid BTH. Dessa siffror avspeglar dels att VxU har det största antalet studenter och därmed dominerar antalsmässigt inom flera områden samt att lärosätenas olika inriktning i viss mån även slår igenom i studenternas fördelning på ämnen.

Forskarutbildning och forskning är under uppbyggnad. Detta framgår bl.a. av att antalet antagna forskarstuderande i regionen ökade från 95 personer 1999 till 265 personer 2002. Inriktningsmässigt synes de tre lärosätena komplettera varandra; BTH har vetenskapsområde teknik sedan 1998, VxU har humanistiskt/samhällsvetenskapligt vetenskapsområde sedan 1999 och HiK har naturvetenskapligt vetenskapsområde sedan 1999. Det vetenskapsområde som saknas i regionen är medicin. Det finns dock en väl utvecklad utbildning inom vård- och omsorg (sjuksköterskeutbildning) vid samtliga tre lärosäten.

¹ I dokumentet presenteras en stor mängd uppgifter avseende antal studenter, lärosätenas finansiering etc. Dessa siffror har främst hämtats från Statistiska Centralbyråns, Högskoleverkets, Högskolornas årsredovisning samt KY-myndighetens databaser. Uppgifter av mer kvalitativ natur härör huvudsakligen direkt från respektive lärosäte.

Lärosätenas profileringsarbete pågår och samtliga har relativt nyligen fastställt nya riktlinjer för den egna inriktningen. I detta sammanhang har även betydelsen av ytterligare samverkan med bl.a. lärosätena i Sydost betonats.

Samtliga lärosäten samverkar på olika sätt med näringslivet och samhället i övrigt, bl.a. genom deltagande i de regionala partnerskapen. Denna samverkan är under utveckling vad gäller såväl form/organisation som innehåll och förefaller successivt få en större betydelse inom respektive högskola liksom externt i det omgivande samhället.

Lärcentra/högskolecentra (LC/HC) har etablerats på många platser i regionen. Utformningen varierar mycket, allt ifrån att fungera som kursanordnare med utbildningslokaler och tekniskt respektive personellt studiestöd till att vara en betydligt mer begränsad funktion t.ex. som en del av utbudet på ett bibliotek. Även innehållet vad gäller kursutbud varierar; från ”lite av varje” till enbart högskolekurser. Oavsett utformning och innehåll har dessa centra blivit en viktig del av utbildningssystemets infrastruktur och bidragit till att göra utbildning av olika slag tillgänglig för flera människor. Då det oftast handlar om distansutbildningar kan dessa lärcentra samarbeta med ett flertal olika kursanordnare; högskolor och andra utbildare.

Lärosätena i Sydost anordnar samtliga distansutbildningar som ges direkt från lärosätet, via lärcentra eller helt webbaserat. Olika typer av sk flexibelt lärande är under utveckling – såväl pedagogiskt som tekniskt - och ett växande antal studenter följer dessa kurser.

Den Kvalificerade Yrkesutbildningen (KY) med sin direkta anknytning till näringslivets behov har blivit en viktig utbildningsform i landet och så även i Sydost där närmare 2000 personer deltog i en KY under hösten 2003; andelen kvinnor bland dessa var ca 46 % och medelåldern uppgick till 25 år. KY-kurserna i regionen inriktades främst mot teknik, produktion samt vård och omsorg. BTH återfinns i hög grad som KY-anordnare medan VxU och HiK främst återfinns som deltagare i ledningsgrupper.

Sydosts lärosäten; inriktning, uppdrag och anslag

I regionen finns tre lärosäten; Växjö Universitet (VxU) med universitetsstatus sedan 1999, lokaliserad till ett campus i anslutning till Växjö, Högskolan i Kalmar (HiK), centralt belägen men i viss mån utspridd inom Kalmar, samt Blekinge Tekniska Högskola (BTH) med campusområden i Karlskrona, Ronneby och Karlshamn.

I enlighet med regeringens uppdrag är lärosätenas inriktning olika. I regleringsbreven anges att BTH skall bedriva forskning och forskarutbildning inom tekniskt vetenskapsområde medan HiK skall bedriva forskning och forskarutbildning inom naturvetenskapligt vetenskapsområde. För Växjö Universitet anges att forskning och forskarutbildning skall bedrivas inom humanistiskt-samhällsvetenskapligt område. Vidare anges att verksamheten skall profileras inom såväl detta område som vid eventuell uppbyggnad av andra områden. (här bör noteras att den inriktning som här anges främst gäller forskning och forskarutbildning, de tre lärosätenas grundutbildning sker inom ett vidare område).

Samtliga tre lärosäten har i uppdrag att utbilda sjuksköterskor. VxU och HiK har även i uppdrag att utbilda lärare med inriktning mot såväl tidigare som senare år och gymnasiet. HiK har därutöver i uppdrag att utbilda aktiv sjöpersonal samt anordna fortbildning för journalister.

Enligt 2003 års regleringsbrev uppdrogs åt BTH att såsom särskilt åtagande utveckla de kortare yrkesutbildningarna inom nya områden. BTH ålades även att i nära samarbete med intressenter på arbetsmarknaden utveckla utbildningar inom informationsteknologi och telekommunikation till att bättre svara mot studenternas intresse och arbetsmarknadens framtida behov.

Det statliga anslaget till regionens lärosäten ökade relativt kraftigt mellan år 2000 och 2002; anslaget till VxU har ökade med närmare 30 % till ca 560 mkr år 2002; anslaget till Kalmar ökade med ca 25 % till ca 500 mkr år 2002 och anslaget till BTH ökade med drygt 10 % till 340 mkr år 2002. Antalet helårsstudenter uppgick år 2002 till 7826 i Växjö, 6316 i Kalmar samt 3134 vid BTH

Vad gäller utvecklingen av antalet studenter i förhållande till det utbildningsuppdrag och takbelopp (dvs. det högsta belopp som kan utgå som ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer till resp. lärosäte) som tilldelats så har VxU samt HiK under åren 2001-2002 legat något under resp. över givet uppdrag/takbelopp medan BTH har legat 25-30% under det givna uppdraget men tecknade ändå in 94 % av det tilldelade takbeloppet.

För 2004 tilldelades Växjö och Kalmar i princip oförändrade anslag; samtliga får dock en viss extra tilldelning som skall täcka avgifter till den nya Riksrevisionen men vissa lärosäten, BTH får dock ett minskat anslag. Minskningen av anslaget till BTH förklaras av ett minskat intresse/söktryck till tekniska och systemvetenskapliga utbildningar.

Det statliga anslagets andel av lärosätenas totala intäkter ökade mellan år 2000 och 2002 från ca 60 till 72 % vid BTH. Motsvarande andel vid Hik ökade från ca 65 till 76 % och vid VxU från 76 till 81 %. Dessa andelar kan jämföras med motsvarande siffra för riket som stannade på 64,5 % år 2002. Samtliga lärosäten hade alltså en relativt hög statlig finansieringsandel.

	Omslutning (mkr) *			Andel grund-utbildning (%) **		Andel forskning / forskarutb. (%) **	
	2002	2003	Förändring	2000	2002	2000	2002
BTH	340	377	+ 11 %	68	70	27	30
HiK	532	587	+ 10 %	83	80	17	20
VxU	558	627	+ 12 %	71	68	23	32
Riket	36522	41468	+ 14 %	44	45	54	54

* **Omslutning (miljoner kronor)** Uppgiften avser de totala kostnaderna under budgetåret enligt lärosätenas årsredovisningen och anges i miljoner kronor. Denna uppgift ger en bild storleken på lärosätets verksamhet

** **Andel grundutbildning resp. forskning/forskarutbildning av totalkostnad (%)** Uppgiften anger hur stor andel av kostnaderna för hela verksamheten under budgetåret, exklusive sådan verksamhet som redovisats som övrig, som avser verksamhetsgrenen grundutbildning resp. forskning/forskarutbildning. Uppgiften anges i procent

Grundutbildning

Antalet helårsstudenter uppgick år 2003 till 8 896 i Växjö, 6493 i Kalmar samt 2861 vid BTH och för riket totalt till drygt 299 000.

Under perioden 1997 – 2003 expanderade samtliga lärosäten i regionen; antalet helårsstudenter ökade med ca 30% vid BTH, med ca 40 % vid VxU medan ökningen för HiK uppgick till drygt 70 %.

	Antal helårsstudenter i Grundutbildning			Antal avlagda examina i grundutbildning		
	Vxu	Hik	BTH	VxU	Hik	BTH
År 1997	5852	3644	2201	727	595	167
År 2000	7161	5013	3259	980	752	335
år 2001	7321	5455	3203	997	692	394
år 2002	7965	6404	3194	1104	753	433
år 2003	8896	6439	2861	1225	765	
Förändring 1997 - 2003	+ 38 %	+ 76 %	+ 30 %	+ 68 %	+28 %	+ 160 %

Vid Växjö Universitet liksom vid Högskolan i Kalmar så uppgick kvinnor bland studenterna 2003 till ca 60 % medan fördelningen totalt sett var något jämnare vid Blekinge Tekniska Högskola där kvinnor uppgick till 47 %. För Sydost som helhet var andelen kvinnor bland studenterna 58 % 2003

Ser man på Sydostregionen som en helhet så fördelades helårsstudenterna 2003 - antals- respektive andelsmässigt - på ämnesområden enligt tabellerna nedan.

Antal helårsstudenter per utbildningsområde vid resp. lärosäte samt i Sydost 2003				
	BTH	HiK	VxU	SydOst
Humaniora och teologi	176	361	1257	1794
Juridik och samhällsvetenskap	632	2027	3946	6605
Konstnärligt område	-	50	72	122
Medicin och odontologi	-	128	128	256
Naturvetenskap	217	879	1075	2171
Teknik	1419	1573	532	3524
Undervisning	-	791	884	1675
Vård och omsorg	417	321	474	1212
Idrott	-	-	87	87
Övrigt område	-	335	442	777
Farmaci	-	1	-	1
Media	-	10	-	10
Totalt	2861	6476	8897	18234

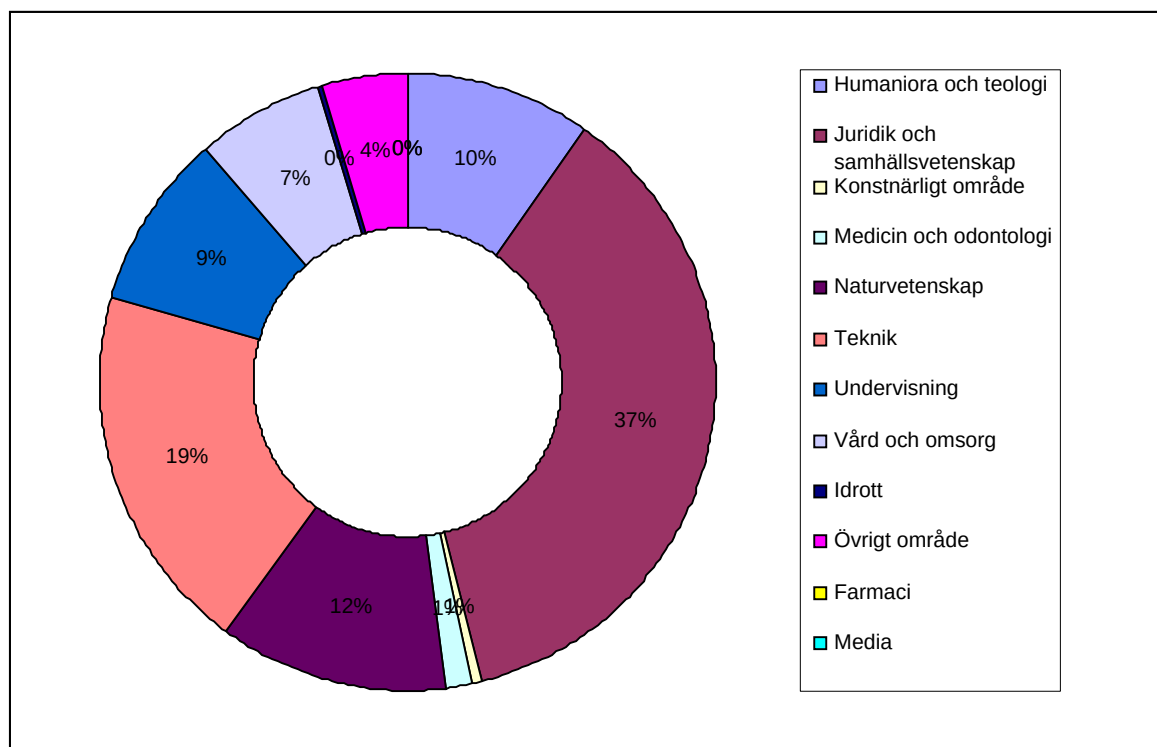
Av tabellen framgår att drygt hälften av BTH:s studenter fördelades relativt jämnt mellan det finns inom det tekniska området och vilket visar att lärosätet fokuserar på att bedriva grundutbildning inom det område som de har vetenskapsområde.

Vid HiK läste en stor grupp studenter, 37 %, ämnen inom det tekniska och naturvetenskapliga områdena medan inom det juridiska / samhällsvetenskapliga området återfinns ca 31% av studenterna.

Vid VxU återfanns 44 % av studenterna, inom det juridiska / samhällsvetenskapliga området . De två stora områdena utöver detta är naturvetenskap och humaniora/teologi där 12 respektive 14 % av studenterna återfinns.

Sydosts studenters fördelning på ämnen 2003 framgår även av följande diagram: Totalt sett läste ca 6600 studenter kurser inom juridiskt/samhällsvetenskapligt område medan ca 10-19 % återfanns inom respektive naturvetenskapligt, tekniskt samt humanistiskt område.

Sydoststudenternas fördelning på ämnesområden (hst 2003)

Vad gäller studenternas resultat så låg prestationsgraden vid BTH resp. VxU något under medan HiK:s ungefär motsvarade rikssiffran.

Prestationsgrad (%)*			
	2001	2002	2003
BTH	81	77	81
HiK	85	81	84
VxU	75	77	76
Riket	83	83	82

* Prestationsgrad är antal helårsprestationer dividerat med antal helårsstudenter under kalenderåret, och anges i procent. Som alla tvärsnittsmått påverkas även utfallet av detta mått av den eftersläpning som finns i resultatet, antalet helårsprestationer, i förhållande till antalet helårsstudenter. Detta har betydelse framför allt när volymen i verksamheten ökar eller minskar kraftigt

Forskning och forskarutbildning i Sydost

Forskningen vid lärosätena i regionen har successivt byggts upp och antalet forskarstuderanden har ökat markant under de senaste åren. BTH fick vetenskapsområde² teknik 1998, HiK fick området Naturvetenskap 1999 och Växjö Universitet fick universitetsstatus med humanistiskt/samhällsvetenskapligt vetenskapsområde 1999.

I och med utbyggnaden av forskarutbildningen ökade antalet forskarstuderande i regionen med närmare 180 %, från 95 år 1999 till 265 år 2002.

Andelen studenter som går vidare till forskarutbildning vid lärosätena i Sydost är dock fortfarande lägre än vad som gäller för riket totalt. Övergången till forskarutbildning³ uppgick 2002 till 4,7 % vid BTH, 2,6 % vid HiK, 4 % vid VxU och i riket som helhet till 6,9 %. Vid jämförelser med riket bör man dock beakta att forskning och forskarutbildning fortfarande var i ett uppbyggnadsskede, vilket avspeglas främst vid BTH där andelen ökade från 2,1 % år 2000 till nämnda 4,7 % år 2002.

Av följande sammanställning framgår hur antalet inskrivna forskarstuderande vuxit samt hur de fördelats över regionen resp. mellan ämnesområden under åren 1999 till 2002.

Aktiva forskarstuderande per vetenskapsområde					
Lärosäte	Vetenskapsområde	HT99	HT00	HT01	HT02
BTH	Tekniskt	15	25	42	61
HiK	Naturvetenskapligt	6	19	32	51
VxU	Humanistisk-samh.vetenskapligt	60	81	95	97
VxU	Naturvetenskapligt	6	10	16	19
VxU	Tekniskt	8	14	31	37
	Totalt - VxU	74	105	142	153
Sydost	Tekniskt	23	39	73	98
	Naturvetenskapligt	12	29	48	70
	Humanistisk-samh.vetenskapligt	60	81	95	97
	Totalt – Sydost	95	149	216	265

² Vetenskapsområden är en indelning för statsmakternas fördelning av resurser till forskning och forskarutbildning vid statliga universitet och högskolor. Med vetenskapsområde följer rätt att anordna forskarutbildning och utfärda doktorsexamen.

Indelning efter vetenskapsområde finns fr.o.m. 1999.

Vissa lärosäten kan få särskilda medel för forskning och forskarutbildning utanför vetenskapsområdena.

Vetenskapsområdena är:

1. Humanistiskt-samhällsvetenskapligt
2. Medicinskt
3. Naturvetenskapligt
4. Tekniskt
5. SLU (Sveriges Lantbruks Universitet)
6. Övrigt/Gemensamt (endast för personal utan någon klar anknytning till ett vetenskapsområde).

³ Övergång till forskarutbildning (%) Examinerade i grundutbildningen, 5 till 8 år tidigare, vid respektive lärosäte som fram till senaste läsår börjat i forskarutbildning. Uppgiften anges i procent och avser alla som börjat i forskarutbildning oavsett vid vilket lärosäte.

Vad gäller de forskarstuderandes resultat i form av avlagda examina, så framgår dessa av följande sammanställning. Eftersom forskarutbildningen är relativt ny så torde en jämförelse med riket och/eller mer etablerade högskolor ännu ej vara relevant.

	Antal doktorander			Antal avlagda licensiatexamina			Antal avlagda Doktorsexamina		
	VxU	HiK	BTH	VxU	HiK	BTH	VxU	HiK	BTH
år 1998									
år 1999		6							
år 2000	115	19		5	1	1	4		4
år 2001	154	32		6	2	8	5	2	4
år 2002	175	51		7	1	7	4		5
År 2003	246	80		7	0	2	6	1	4

Forskningens och forskarutbildningens andel av de tre lärosätenas totala kostnad är relativt låg om man jämför med motsvarande siffra för riket; vid BTH och VxU uppgår andelen till ca 30 %, vid HiK stannar den vid 20 % medan siffran för riket närmar sig 55 %.

Andelen av forskningen och forskarutbildningens finansiering som är extern varierar och avviker, främst då för VxU, från rikssiffran. Den externa finansieringens andel uppgår i riket till ca 55 %, HiK når nästan upp till 50 % och BTH nästan 45 % medan den externa finansieringens andel vid VxU stannar vid knappt 35 %.

	Forskning/forskarutb. (%)* andel av total kostnad			Forskning/forskarutb. (%)** Andel extern finansiering		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
BTH	27,2	26,4	30,2	62,3	50	43,2
HiK	17	18,6	19,9	59,3	55,6	48,4
VxU	23,4	28,5	32	29	29,9	34,1
Riket	53,7	54,3	54,2	52,6	53,2	54,6

* Andel forskning/forskarutbildning av totalkostnad (%) Uppgiften anger hur stor andel av kostnaderna för hela verksamheten under budgetåret, exklusive sådan verksamhet som redovisats som övrig, som avser verksamhetsgrenen forskning/forskarutbildning. Uppgiften anges i procent

**Extern finansiering, forskning/forskarutb. (%) De externa intäkterna till forskning och forskarutbildning redovisas i lärosätenas resultaträkningar som intäkter av uppdrag, avgifter och bidrag. Bidrag för forskning lämnas från forskningsråd, statliga myndigheter, kommuner och landsting, EU, svenska företag, svenska organisationer utan vinstsyfte, utländska företag, utländska organisationer utan vinstsyfte och övrigt. Uppgiften avser andelen extern finansiering av de totala intäkterna till verksamhetsgrenen forskning och forskarutbildning under budgetåret och anges i procent

Växjö Universitet

Växjö Universitet har i dag vetenskapsområdet humaniora-samhällskunskap och avser att år 2004 inrätta vetenskapsområdet Teknik. Fokusering och profilering har inletts genom att biovetenskapen överflyttats till Kalmar och genom att Glasforskningsinstitutet (Glafo) gradvis integreras med universitetet. Grunden för att etablera vetenskapsområdet teknik utgörs av satsningar inom skog- och träforskning, design, bioenergi och processteknik, IT och informationslogistik, trådlös kommunikation, rymdfysik, matematisk modellering samt industriell konkurrenskraft. Det finns idag en god forskningskompetens inom teknikområdet liksom inom de för teknik erforderliga ämnena matematik, fysik och oorganisk kemi.

Vid VxU var HT 2002 knappt 100 forskarstuderande aktiva inom hum/sam-området, 20 inom det naturvetenskapliga samt 35 inom det tekniska vetenskapsområdet. Ytterligare 53 forskarstuderande var aktiva vid VxU med egen finansiering, industridoktorander eller såsom inskrivna vid annat lärosäte. Antalet professorer uppgick år 2002 till 34 (29 år 2001).

Den andel av VxU:s totala kostnader som gick till forskning/forskarutbildning ökade från drygt 28 % år 2001 till 32 % motsvarande närmare 180 mkr år 2002. De totala kostnaderna för verksamheten vid VxU uppgick år 2002 till ca 558 mkr (ca 488 mkr år 2001).

Blekinge Tekniska Högskola

BTH har vetenskapsområde och bedriver forskarutbildning i teknik. Idag driver BTH 10 forskarutbildningsprogram (arbetsvetenskap med inriktning mot IT, Datologi, Datorsystemteknik, Design och digitalamedier, Fysisk planering, Maskinteknik, Programvaruteknik, Teknovetenskapliga studier, Telekommunikationssystem samt Tillämpad signalbehandling). Forskarutbildning förekommer vid samtliga institutioner genom samarbete med andra universitet och högskolor.

HT 2002 var 61 forskarstuderande inskrivna vid BTH. Ytterligare ?? forskarstuderande var aktiva vid BTH men inskrivna vid annat lärosäte. Antalet professorer uppgick till 18 år 2002 (16 år 2001).

Den andel av BTH:s totala kostnader som gick till forskning/forskarutbildning ökade från drygt 26 % år 2001 till 30 % dvs 102 mkr år 2002. De totala kostnaderna för verksamheten vid BTH uppgick år 2002 till ca 340 mkr (ca 316 mkr år 2001).

Högskolan i Kalmar

HiK har vetenskapsområde naturvetenskap. Forskarutbildning förekommer dock vid alla institutioner genom samarbete med andra universitet och högskolor. Inom Naturvetenskapen har Högskolan nio forskarutbildningsämnen. Dessa är Akvatisk ekologi, Biokemi, Biomedicinskvetenskap, Evolutionsbiologi, Matematik, Mikrobiologi, Milövetenskap, Naturvetenskap med utbildningsvetenskaplig inriktning och Organisk kemi.

HT 2003 var 80 doktorander inskrivna vid HiK. Ytterligare 61 var aktiva vid Högskolan men inskrivna vid annat lärosäte.

Antalet professorer uppgick år 2003 till 25 (17 år 2001). Den andel av HiK:s totala kostnader som gick till forskning/forskarutbildning ökade från drygt 18 % år 2001 till ca 20 % motsvarande närmare 118 mkr år 2003. De totala kostnaderna för verksamheten vid HiK uppgick år 2003 till ca 587 mkr (ca 440 mkr år 2001).

Lärosätenas rekrytering samt internationellt utbyte

Av redovisningen nedan, som visar varifrån lärosätenas nyrekryterade studenter kom HT 2002, framgår att vid såväl BTH som HiK kom ca 45 % av de nyrekryterade från det "egna"

länet. Vid VxU var denna andel lägre; 31 %. Vidare framgår att andelen studenter vid respektive lärosäte som rekryteras från de två övriga sydostlänen var i storleksordningen 1 till 6 %-enheter. Ser man på området Sydostregionen så rekryterades ca 50 % av studenterna vid BTH liksom vid HiK från regionen medan andelen som rekryterades till VxU från regionen uppgick till drygt 40 %.

Av siffrorna kan alltså utläsas att rekryteringen till Växjö Universitet i något högre grad sker från riket i övrigt – ett faktum som inte bara beror på inriktning och profilering utan även torde följa av lärosätets och länets relativa storlek.

I detta sammanhang kan nämnas att rekryteringen till BTH ändrats relativt kraftigt; tidigare rekryterades närmare 60 % av eleverna nationellt. Denna andel minskade dock i samband med minskningen av antalet sökande till IT-relaterade utbildningar.

	Andel (antal) av de nyinskrivna studenterna vid resp. lärosäte som kommer från			
	G län	H län	K län	Sydost
VxU	31 % (546)	6,2 % (110)	4,7 % (84)	41,9 % (740)
HiK	4,5 % (66)	43 % (628)	2,8 % (41)	50,3 % (735)
BTH	1,0 % (6)	4,7 % (27)	46 % (263)	51,7 % (296)

Vad gäller utbytet med andra länder så har detta i viss mån ökat vid samtliga tre skolor. Av tabellen nedan framgår att framförallt VxU har ett relativt stort antal studenter som reser såväl till som från skolan inom ramen för de utbytesprogram universitetet deltar i. Den förändring som främst märks vad gäller perioden 1997 – 2003 är ett ökat resande till regionens lärosäten. Förändringen vad gäller antalet studenter som söker sig till ett utländskt lärosäte har varierat mellan 300 och 400 medan antalet utländska studenter som valt att studera i regionen ökat från ca 400 till ca 750 år 2002; den antalsmässigt största ökningen till VxU och den procentuellt största till BTH.

In- resp.utresande studenter till/från lärosätena i Sydost*							
		1998	1999	2000	2001	2002	2003
BTH	Inresande	34	49	49	38	51	81
	Utresande	34	35	40	26	11	14
HiK	Inresande	67	74	83	73	89	114
	Utresande	56	58	42	82	87	81
VxU	Inresande	314	379	391	420	453	561
	Utresande	272	236	229	216	274	268
Sydost	Inresande	415	502	523	531	593	756
	Utresande	362	329	311	324	372	363

* Uppgiften anger antalet in- resp. utresande studenter i lärosätenas utbytesprogram senaste kalenderår, det vill säga internationellt studentutbyte som ingår i Erasmus-programmet och annat studentutbyte som organiseras av lärosätena

Distansutbildning

Växjö Universitet

Växjö universitet har lång erfarenhet av att bedriva utbildning på distans. Under 1970-talet startade ett antal kurser som samlade studenterna under veckoslut. Många av dessa kurser bedrivs fortfarande men med färre obligatoriska veckoslutsträffar och ett ökat IKT-inslag.

Enligt en undersökning av andelen distansutbildning baserad på statisk ur Ladok läsåret 1999/2000⁴ så utgjorde distansstudenterna ca 10 % av andel helårsstudenter (hst). 2003 utgjorde distansstudenterna⁵ ca 20% av antalet hst vid universitetet.

Prestationsgraden för distansutbildningar låg 1999/2000 på i genomsnitt 64%. Genomströmningen var högre inom vård- och lärarutbildningar. I och med tillkomsten av nätuniversitetsutbildningar förmodas prestationsgraden ha minskat något.

Under 2003 har Växjö universitet överskridit sitt utbildningsuppdrag varför en viss åtstramning av antalet HÅS måste genomföras under 2004. Det är institutionernas ansvar att genomföra och göra prioriteringar i sitt utbildningsutbud. I samband med ett "distansrådslag" vid universitet hösten 2003 framkom att prioritering av utbudet kommer att ske utifrån faktorer som utbildningens söktryck, kvalitet och prestationsgrad.

Växjö universitet har avtal om samverkan med ett antal kommunala lärcentra och regionala lärcentrasammanslutningar.

Högskolan i Kalmar

Högskolan i Kalmar bedriver sedan flera år tillbaka utbildning på distans i olika former. Inom ramen för flexibelt lärande ges distansutbildning via videokonferens, webbaserad utbildning inom Sveriges nätuniversitet och andra flexibla former. HiK:s studenter inom flexibelt lärande läser sina kurser vid HögscoleCentrum/Lärcentrum (HC/LC) i länet och andra län och hemma vid sina datorer.

Under 2002 läste omkring 2800 studenter (osäker siffra) i någon form av flexibelt lärande. Antalet helårstudenter uppgick till 600 och helårsprestationer till 344, dvs en genomströmning på 57 %. Andelen kvinnor inom distansutbildningen är något högre än för Högskolan i genomsnitt: 62 % mot 60 %. Om man bara tittar på HC/LC ökar andelen kvinnor avsevärt, till 74 %. Dessutom är genomströmningen på kurser och program som ges på HC/LC betydligt högre än genomsnittet för distansutbildning.

Utbudet av distansutbildning omfattade hösten 2004 ett stort antal fristående kurser och fyra program: *Utlokaliserad lärarutbildning* (ges mot norra Kalmar län), *Magisterexamen i Biomedicin*, *Innovativ Produktionsutveckling* och *Webbprogramering*

Vid Högskolan i Kalmar fanns det en samordnare för distansutbildning på 50 %. Fr.o.m januari 2004 är tjänsten utökad till en heltidstjänst genom att Regionförbundet i Kalmar län finansierar med ytterligare en halv tjänst.

⁴ Distansutbildning 1999/2000, Hans-Olof Forsberg, Umeå universitet

⁵ Enligt vår definition av distansstudenter ingår begreppen distans, veckoslut, lärcentra och nätuniversitet.

Blekinge Tekniska Högskola

Vid Blekinge Tekniska Högskola finns Learning Lab som tar fram de nätbaserade kurserna. Utbudet som ingår i Nätuniversitet redovisas på BTH:s hemsida, bl a en treårig ingenjörsutbildning som ges i ett samarbete med 8 universitet/högskolor

Distansutbildning förmedlad av nätuniversitetet

Enligt statistik som publiceras av Sveriges Nätuniversitet studerade 24 211 personer motsvarande 4631 helårsstudenter vid kurser förmedlade av Nätuniversitet 2002-03. Av tabellen nedan framgår hur många kurser som anordnades av Sydosts lärosäten, hur många studenter som följde dessa samt vad det innebar i termer av extra statsanslag till resp. anordnare

	Antal Kurser 2002	Antal Studenter	Antal Helårsstud 2002	Antal Helårsstud 2003	Extra Tilldelning (tkr)2002	Extra Tilldeln (tkr)2003
BTH	41	1300	136		9 180	
HiK	19	582	136	600	9 945	4 943
VxU	27	1013	183	783	9 945	5 183
Nätuniversitetet; totalt	992	24 211			211 529	

Samarbete mellan VxU, HiK samt BTH vad gäller utbildning och forskning

Samarbetet och initiativ till samarbete mellan lärosätena i Sydost sker på olika nivåer tex mellan rektorer, institutioner eller enskilda lärare och forskare. Nedan följer ett antal exempel på samarbete, sammanställningen har gjorts vid HiK hösten 2003.

Lärarytbildningen

1) Lärosätena i sydöstra Sverige har ett gemensamt kvalitetssäkringsarbete gällande det 2001 startade nya Lärarytprogrammet. Det sker genom s.k. peer-review, kollegautvärdering. Lärosätena granskar varandras utvecklingsarbete och genom förande av den nya lärarytutbildningen.

2) En licentiatforskarsskola i utbildningsvetenskap startade ht 2002 med HiK, Vxu och HKr som deltagande parter.

Pedagogik

Lärosätena utnyttjar varandras kompetens så att de vetenskapligt mest kompetenta lärarna vid HiK, VxU och BTH totalt sett är examinatorer på C- och D-uppsatser i pedagogik.

Ekonomi

Samarbete inom ämnet informatik vid Kalmar och BTH. B.la är doktorander inskrivna vid BTH.

Samarbete mellan ekonomiinstitutionerna vid Växjö och Kalmar, bl.a. är Kalmar med i Växjös forskarskola med inriktning mot entreprenörskap samt utveckling av ekonomiutbildning på nätet (civilekonom on line).

Teknik

Samarbete med tre av teknikinstitutionerna vid Växjö inom både grundutbildning och forskning. Byter kurser, studenter och lärare. Gemensamt magisterprogram i datavetenskap. Gemensamma forskningsprojekt inom automation och mätteknik samt med Ericsson microelectronics i Göteborg. Utvecklar gemensamt två distanskurser. Samarbetet är långsiktigt och syftet med samarbetet är att utveckla olika profilområden, erbjuda flera inriktningar samt få ekonomi i kurserna.

Biovetenskap och Språk

Överföringen av Biovetenskapen från Växjö med syfte att kraftsamla forsknings- och utbildningsmiljön i ämnet i regionen. Växjö har övertagit spanska, franska och tyska från HIK för att kraftsamla dessa i ett språkcentrum i Växjö.

Vård

Gemensamt arbete för att profilera specialistutbildningarna inom sjuksköterskeutbildningarna vid BTH, Kalmar, Växjö.

Samarbete med BTH angående magisterexamen inom Sjuksköterskeutbildningen. Valbara kurser vid de två lärosätena.

Administration/centrala enheter

Högskolans studievägledare har en gemensam aktivitet med studievägledarna i Växjö och vid BTH, där man bjuder in syokonsulenter från området. Denna dag kallas IKEA dagen och har varit en tradition i 10 år.

Gemensam chefs- och ledarutveckling (HIK, BTH, Växjö, Kristianstad). Ett mångårigt och uppskattat program.

Gemensamt projekt för utveckling av handledarutbildning för forskarhandledare. Lärosätena har olika mycket erfarenhet men står inför likartade problem. Samordning och utveckling av gemensamma resurser.

Gemensam fortutbildning samt utbyte av erfarenheter på personal- och ekonomiområdena.

Samarbete inom dataområdet (t.ex IT säkerhet), gemensam arkivarie och ett planerat samarbete i juridiska frågor.

Efter det att ovanstående lista sammanställdes har de tre rektorerna tillsammans med sina respektive förvaltningschefer initierat och inlett ett gemensamt arbete som syftar till att finna områden där ytterligare samverkan är sakligt/ekonomiskt motiverad och kan bidra till att stärka de tre lärosätena i sitt profileringsarbete.

Högskolornas samverkan med det omgivande samhället

Samtliga högskolor har enligt Högskoleförordningen tre uppgifter, nämligen:

- Undervisning.
- Forskning samt
- Samverkan med det omgivande samhället och information om verksamheten.

I budgetpropositionen 2003/04 lyfts lärosätenas koppling till de regionala tillväxtavtalet fram, man pekar vidare på att lärosätena i allthögre grad deltar i det regionala utvecklingsarbetet och finner detta arbete mer angeläget än tidigare. Regeringen har genom olika åtgärder verkat för en ökad samverkan mellan lärosätena och det omgivande samhället bl.a. inrättades för perioden 2002-2004 ”Delegationen för regional samverkan om högre utbildning i syfte att

stimulera regionalt samarbete om högre utbildning och därmed skapa hållbar tillväxt i regionen och samtidigt främja rekryteringen till högskolan”.

I propositionen anges vidare att universitet och högskolor med början i samband med årsredovisningen för budgetåret 2003 kommer att vart fjärde år särskilt redovisa lärosätets samverkan med det omgivande samhället.

Regeringen aviserar även att man i den forskningspolitiska proposition, som skall presenteras under mandatperioden, kommer att behandla frågor om hur innovationskraften kring och inom universitet och högskolor skall stärkas så att de kunskaper forskningen ger kommer det omgivande samhället till del i form av fler innovationer ökat företagande och nya arbetstillfällen.

Vidare anges i budgetpropositionen att utbyggnaden av lärosätena och dessas ökade betydelse för samhällsutvecklingen ställer nya krav på högskolans organisationsform. ”Nya behov av samverkan mellan lärosätena och det omgivande samhället har vuxit fram, liksom behov av tvärvetenskapligt samarbete. Regeringen föreslår därför att högskolelagen ändras så att regeringen kan medge försöksverksamhet med nya organisationsformer inom högskolan.”

Sydosts lärosäten och samverkansuppgiften

I dagsläget samverkar regionens lärosäten på olika sätt med omgivningen. I Sydostlänen ingår samtliga lärosäten i de s.k. partnerskapen kring de regionala tillväxtprogrammen.

Blekinge Tekniska Högskola

BTH utvecklade tidigt en strategi där samverkan med det omgivande samhället spelade en central roll. Den tredje uppgiften omformulerades till att BTH skulle bidra till utvecklingen av näringsliv och samhälle. Ambitionen var sålunda att högskolan skulle spela en mer aktiv roll i den regionala utvecklingen än vad regering och riksdag angav i sin tredje uppgift. Detta gjordes i huvudsak av två skäl. För det första sågs denna samverkan som en nödvändig förutsättning om högskolan skulle kunna utvecklas till en framgångsrik profilerad högskola med en viktig roll i det svenska högskolesystemet. För det andra inspirerades satsningen av erfarenheterna från framgångsrika utländska tekniska högskolor, när det gäller samverkan med näringsliv och samhälle. Amerikanska erfarenheter indikerar att innovationer som utvecklas vid universitet oftare kommer studenter än från professorer och doktorer. Som lärare bistår professorena med handledning och resurser, men idéerna emanerar ofta från studenterna vilka också utför huvuddelen av det konkreta utvecklingsarbetet. Därför, menar BTH, bör högskolans utbildningsuppdrag inte ses isolerat från tredje uppgiften.

Vid Region Blekinge uppskattar att man har nästan dagliga kontakter med BTH. En sammanställning över denna samverkan från Region Blekinge:

- BTH (vice rektor) fanns med i ledningsgruppen bär Blekingestrategin (RUP) togs
- BTH ingår i det virtuella näringslivskontoret, som är ledningsgrupp för RTP:n
- Region Blekinge och BTH ansvarar gemensamt för Blekinge Utbildningsforum –BUF, där BUF är ett steg på vägen mot den Lärande Regionen och en infrastruktur för livslångt lärande. Gemensam styrgrupp.
- BTH ansvarar för tre av fyra arenor inom TANGO som är en del av Innovativa åtgärder knutet till NUTS 2 området Region Blekinge och Region Skåne

- Utreder tillsammans det regionala virtuella EU-projektkontoret
- Region Blekinge har deltagit i arbetet med BTH:s strategi
- Region Blekinge har deltagit i BTH:s arbete med underlag till den kommande forskningspolitiska propositionen.
- BTH har erhållit medel från anslaget för projekt inom regional utveckling
- Upprättar gemensamt olika ansökningar till nationella eller europeiska organ.
- Region Blekinge har medverkat i VINNVÄXT-ansökan Trådlösa förbindelser
- Medverkan i Nuteks Samordningsuppdrag, där BTH har haft ett särskilt uppdrag
- Regelbundna överläggningar mellan högskoleledningen och regionledningen.
- Planerar tillsammans nationella och internationella konferenser som HSS03 och Tele City Summer Event 2004
- BTH deltar i uppbyggnaden ett virtuellt universitet i Naestved. Detta är en del i ett samarbete mellan Region Blekinge och Storströms Amt/Naestved kommun.

Högskolan i Kalmar

Under åren från 1994, då samverkansuppgiften bara var en liten del av vad den är idag, har samverkan med det omgivande samhället stadigt ökat. Förväntningarna på Högskolan som en hjälpmotor i den regionala utvecklingen har varit mycket stora och har ökat under senare år i takt med tillväxt och ökade resurser.

Högskolans ledning har kontinuerliga kontakter med kommuner och landsting via regionförbund men också direkt med olika kommuner samt kontakter med lokalt näringsliv i olika konstellationer.

Samverkansuppgiften innebär att skapa möten med omgivningen, näringsliv, samhälle och skola. Högskolan ska stimulera till gränsöverskridande med avseende på kunskapsbildning, göra nya val av samarbetspartners och arbeta under stor öppenhet gentemot omvärlden. Forskare, lärare och studenter ska samverka med företag, skolor, organisationer, myndigheter och föreningar, i första hand i högskolans närhet. Dessa kontakter ger ett nätverk för gemensam nytta och utveckling, som aktivt stödjer omgivningen i att lösa problem och ta tillvara möjligheter och som är en förutsättning för regional utveckling. Högskolan i Kalmar ser samverkansuppgiften som en integrerad del av undervisning och forskning.

Regionförbundet i Kalmar län är en stor övergripande intressent för Högskolan i Kalmar. Exempel på andra övergripande intressenter är industriforskningsinstitut, Kalmar läns kommuner, företagen i Kalmar län, företagsnätverk och andra högskolor och universitet i Sverige, stiftelser som Sparbanksstiftelsen Kronan, Äspö Miljöforskningsstiftelse, Graningestiftelsen och KK-stiftelsen. Ytterligare samarbetspartner är företag i mediebranschen, Sida, Demokratiinstitutet, Institutet för mediestudier och olika europeiska nätverk för journalistik och journalistfortbildning samt UD, Unesco och UNDP.

Växjö Universitet

I den nu gällande *utvecklingsplanen* för Växjö universitet betonas följande principer:

- Samverkansuppgiften ska tillsammans med huvuduppgifterna utbildning och forskning bilda en väl fungerande helhet. Detta innebär att ansvaret för samverkan ytterst är den enskilde lärarens, forskarens och studentens. Härutöver krävs gemensamma insatser för att leda och

styra verksamheten på samma sätt som sker för utbildning och forskning, såväl inom institutionerna som för universitetet i stort.

- Utbildning och forskning måste hålla hög kvalitet för att samverkansuppgiften ska vara trovärdig och framgångsrik. För att samverkan ska befrukta grundutbildningen och forskningen samt knyta an till universitetets internationella profil, krävs både integritet och öppenhet från universitetet.
- Samverkansuppgiften berör hela universitetet och ska riktas mot samtliga delar av samhället. Under perioden ska samverkansuppgiften synliggöras såväl internt som externt. Särskilda insatser ska genomföras för att marknadsföra samverkansuppgiften till företag, förvaltningar och organisationer.

I den nya *forskningsstrategin* kommenteras uppdraget att samverka med det omgivande samhället utifrån fyra strategiska utgångspunkter:

- Helheter
Samverkansuppgiften tar sin utgångspunkt i både grundutbildning och forskning, men skiftar i uttryck beroende på ämne och inriktning. Resultatet av samverkan ska leda till ett kunskapsutbyte som bidrar till ömsesidig utveckling.
- Värdegemenskaper
Uppdraget utgår från att värdegemenskaper skapas och utvecklas i samråd med olika parter i omvärlden.
- Internationellt perspektiv
Växjö universitets internationella profil medför att samverkansarbetet bedrivs ur ett globalt perspektiv.
- Stödjande processer
För att samverkan skall kunna bidra till utveckling och tillväxt krävs kompetens, kapital och mötesplatser där värdegemenskaper kan utvecklas.

Med dessa utgångspunkter bedrivs samverkan på samtliga nivåer inom universitetets tre fakultetsområden och i de olika utbildningsområdena.

Internationalisering är ett av de prioriterade målen och gäller såväl innehåll och kvalitet som former kring samverkan. Därför har universitetets forskningsprofiler och grundutbildningar tydliga krav på sig att utveckla internationella kontaktnät och möjligheterna till internationella utbyten. Inom EU förutses olika samarbeten att öka, baserat på ett ökat antal ansökningar till EU och samverkande stödstrukturer för detta utvecklas med regionala aktörer.

Inom de samhällsvetenskapliga disciplinerna finns en lång tradition av medverkan i forskningsanknutna nationella utredningar, främst inom områdena arbetsmarknads- och integrationspolitik. Här kan även nämnas samarbetsprojekt med skolor och Skolverket och medverkan i expertgrupper vid Socialstyrelsen samt att Utrikesdepartementet har visat stort intresse för att medverka i finansieringen av en forskarskola förlagd till Växjö universitet.

Det påbörjade samarbetet med andra lärosäten i södra Sverige beräknas fortsätta. Ett exempel på detta är Centrum för Informationslogistik där Växjö universitet samverkar med Högskolan i Halmstad, Internationella Handelshögskolan i Jönköping, Ljungby kommun och ett stort antal företag inom ämnet informationslogistik. Väsentligt för denna process är universitetets långsiktiga arbete med profilering av verksamheten. Genom lokaliseringen av två forskningsinstitut, Trätek och Glasforskningsinstitutet (Glafo) till universitetet förstärks

forsknings- och utbildningsmiljöerna inom *glas* och *Skog och trä* med såväl internationella som nationella och regionala samarbetspartner. Ytterligare exempel där regionen knyts till ett internationellt perspektiv är rymdfysikprojektet LOIS/LOFAR

Regionalt finns många goda exempel på samverkansformer. *Skog och trä* driver och utvecklar aktivt Tränätverk Syd, Yrkeshögskola Trä samt IPS Nybro. Teknikcentrum Kronoberg (TEC) har under lång tid varit en viktig samarbetspartner för tekniköverföring och universitetet ingår nu aktivt i det av TEC ledda industriklustret Tunga fordon. IT-relaterad forskning sker i nära samverkan med InternetCity, Sveriges Television och Interactive Institute AB. Denna forskning bedrivs i en unik miljö, där näringsliv och universitet fysiskt sitter i tillsammans i en öppen arena med mobila arbetsplatser. Universitetets studenter har tidigare genomfört projekt i regionens små och medelstora företag genom Kunskapsbroprojektet och genom att Kunskapsbilar stod till förfogande. Bristande finansiering gör att projektet nu står inför nedläggning men planeringen är att utveckla en ny verksamhet.

Universitetet har stora delar av utbildningsutbud riktat till vård, omsorg och skola. Här kan Vxut, ett regionalt utvecklingscentrum för skolan nämnas och FoU Kronoberg i frågor som rör vård och omsorg, bägge i samverkan med bl.a. Kommunförbundet Kronoberg.

I Kronobergs Akademi för Vetenskap och Näringsliv (KAVN) finns kunskap och industriella erfarenheter som bidrar till att universitetet blir en motor för regionens utveckling och tillväxt. Detta stöds även genom den verksamhet som Videum Science Park bedriver. Sparbankstiftelsen Kronan är en viktig finansiär i riktade forskningssatsningar och universitetet har förhoppningar att stödet för teknopolinsatser i regionen skall förstärkas bl.a. genom Teknikbrostiftelsen i Lund. En basfinansiering skulle påtagligt öka möjligheterna till utveckling och tillväxt, kommersialisering och entreprenörskap.

Universitetet utvecklar tillsammans med regionala företrädare en gemensam plattform för de många verksamheter som utvecklas i samverkan med det omgivande samhället.

Profilering och planerad utveckling – strategi och visioner

Blekinge Tekniska Högskola

Från begynnelsen har BTH betonat samspelet mellan högskolans tre uppgifter. Att bidra till regionens utveckling har varit en prioriterad uppgift sedan högskolan etablerades. Inledningsvis var det ett sätt att försäkra sig om näringslivets och kommunernas aktiva stöd under ett uppbyggnadsskede. Över tiden omvandlades samverkan med näringsliv och offentliga institutioner till en integrerad del av högskolans strategi. BTH:s prioritering av samverkan har varit framgångsrik och bidragit till att högskolan tilldelats ett vetenskapsområde. (Den bedömningskommitté som utvärderade ifall BTH uppfyllde kraven för att få vetenskapsområde konstaterade sålunda att BTH kunde tjäna som förebild när det gällde kontakter med näringslivet).

Den viktigaste delen av samverkan mellan BTH och företagen har hittills varit den som skett inom grundutbildningen. En orsak till BTH:s intresse att samverka med företag på detta område är den pedagogiska uppläggning som präglar undervisningen vid högskolan. Med en

problembaserad utbildning där projektarbeten spelar en central roll kan företag spela en viktig roll i utbildningen.

Då högskolan under 1990-talet befunnit sig i ett uppbyggnadsskede var forskningen vid högskolan under detta årtionde av begränsad omfattning. Forskningssamarbetet med företagen utvidgades emellertid successivt, särskilt sedan högskolan 1998 fick vetenskapsområde teknik. Forskningssamarbetet med näringslivet är viktigt för BTH, då högskolans inriktning mot tillämpad IT innebär att tillämpad forskning har högsta prioritet.

De senaste årens utveckling har tvingat BTH till att på nytt utvärdera sin profilstrategi. Slutsatsen är att insatser skall göras för att utveckla och fördjupa högskolans nuvarande profil. Utgångspunkten för denna satsning är att dagens problem inom IT-industrin är av temporär karaktär. Informationsteknologins karaktär av generisk teknik med ett brett användningsområde gör att den ännu rymmer en enorm industriell potential. BTH använder därför nedgången till att utveckla IT-profilen. Ambitionen är att BTH skall utvecklas till ett profilerat tekniskt universitet som karakteriseras av samverkande kompetensområden som överskrider klassiska fakultetsgränser. Ett viktigt element i detta utvecklingsarbete är en fördjupad samverkan med näringslivet i såväl utbildning som forskning.

Från och med 1 januari 2004 ska BTH organiseras i fyra enheter:

- Ingenjör- och IT-högskolan
- Managementhögskolan
- Hälsohögskolan
- Högskolan för media, kultur och samhällsbyggnad

Högskolan i Kalmar

Högskolestyrelsen fastställde i december 2003 en strategisk plan för Högskolan i Kalmar. De strategiska ledorden i denna plan är profilering och samverkan. Profilering skall ske genom konsolidering och förstärkning av Högskolans naturvetenskapliga vetenskapsområde samt genom en satsning på flervetenskapliga profiler, tematiskt viktiga inriktningar samt en fördjupning och utveckling av professionsutbildningar. Ambitionen är att inom en tidsram på omkring sex år ha etablerat de kvaliteter som krävs av ett attraktivt profiluniversitet med välutvecklat samarbete mellan högskolorna i sydost regionen.

De tre profilerna, som har arbetsnamnen "Hälsa & Medicin", "Kultur & Ekonomi" samt "Liv & Miljö" bygger på flervetenskapliga kluster av starka akademiska ämnen. Inom Högskolan pågår en process där dessa profiler utvecklas genom ett samarbete över ämnes- och institutionsgränser.

Profilen hälsa & medicin inkluderar beteendevetenskapliga, sociala och samhällsrelaterade delar av hälsoområdet, t.ex. omvårdnad, humanservice, e-hälsa samt hälsoekonomi och dels en naturvetenskaplig del inriktad mot bl.a. biomedicin, biokemi, bioorganisk kemi och biovetenskap. Området är av stort samhällsintresse – inte minst i ett regionalt perspektiv. Behovet av utbildade personer respektive kunskapsframställning inom området kommer, med tanke på graden av ohälsa och ändrade förutsättningar i samhället som påverkar människan, med all sannolikhet att växa.

Profilen kultur & ekonomi innefattar områden som turism, kulturarv, design, musikindustri, internationella samhällsstudier, ekonomi och marknadsföring samt media. I det nutida globaliserade samhället är kultur och ekonomi kraftfullt sammanvävda och kultur, ofta i form av medvärdes skapande, introduceras medvetet i ett brett register av ekonomiska aktiviteter (typfall upplevelseekonomin). Sysselsättningen inom tjänster och service, i Sverige och internationellt, har växt kraftfullt under de senaste decennierna vilket innebär att forskning och utbildning inom profilens område är ett viktigt växande samhällsintresse.

Profilen liv och miljö innefattar studier och forskning för att ge förståelse av och förutsättningar för liv i hav, på land och i atmosfär. En stor del av profilen återfinns inom det naturvetenskapliga vetenskapsområdet med forskning inom akvatisk ekologi, biovetenskap, marin mikrobiologi och miljövetenskap. En annan del av profilen utgörs av teknikämnena, t.ex miljöteknik, vilka avses länkas närmare den naturvetenskapliga delen. En satsning på kunskapsframställning om livsmiljöfrågor är ett globalt långsiktigt samhällsintresse.

De tematiska inriktningarna är områden där Högskolan i Kalmar har utbildning, forskning, samhällsengagemang av vikt eller har andra strategiska fördelar. I dagsläget finns det tre teman; Informations- & kommunikationsteknologi, Regional utveckling & Östersjöorientering samt Utbildningsvetenskap & flexibelt lärande.

Växjö Universitet

Växjö universitet har i en ny forskningsstrategi beskrivit utvecklingen av verksamheten beträffande forskning och grundutbildning. Av tradition har universitetet en omfattande grundutbildning där det nu gäller att fortsatt fördjupa forskningsanknytningen. Detta sker genom förstärkning av forskningsöverbyggnaden och genom den strukturering som beskrivs i universitetets forskningsstrategi.

Universitetets forskarutbildning är uppbyggd i olika ämnen. Forskningen bedrivs inom dessa men framförallt samlas kompetenser i olika tematiska forskningsområden. Dessa är av olika karaktär och inriktning och kan skifta över tid men tar sina utgångspunkter i regionala värdegemenskapers satta i ett internationellt perspektiv.

Växjö universitet ägnar mycket kraft för att profilera lärosätet. Denna profilering har följande väsentliga inslag:

- universitetet ska ha två erkända vetenskapsområden – det humanistiskt-samhällsvetenskapliga och det tekniska
- de två vetenskapsområdena ska utvecklas jämförbart men med en viss tyngdpunkt på teknik under de närmaste åren
- forskarutbildning ska ske i ämnen
- en betydande del av forskningen organiseras i flervetenskapliga profilområden av högt externt och inomvetenskapligt intresse

Profilområdena har fastlagts av universitetsstyrelsen och grupperas i figur 1 efter finansieringsform. *Skog och trä*, som är det största profilområdet, har hög grad av extern finansiering. De tre KK-plattformarna har sin finansiering främst från KK-stiftelsen och industrin. Forskningsprofilerna får tillsammans en tredjedel av fakultetsmedlen med tydligt uppdrag att öka den externa finansieringsgraden. De är sprungna från ämnen med starka traditioner inom universitetet och har kompletterats med senare etablerade ämnen. En utvärdering av deras verksamhet kommer att ske under nästa år.

Profilmråden inom forskningen vid Växjö universitet

Strategiskt forskningsområde

- **Skog och trä.** Huvudsyftet är att genom högklassig forskning och utbildning stimulera och stödja skogs- och trånärings utveckling i södra Sverige.

KK-plattformar

- **Miljö- och processteknik.** Huvudsyftet är att skapa kunskaper om processer som leder till minskad miljöpåverkan.
- **Interaktiva media och Trådlös kommunikation.** Huvudsyftet är kunskapsproduktion av kommunikativa och teknikvetenskapliga moment inom interaktiva media och trådlös kommunikation.
- **Den nya ekonomin – kreativa och lärande miljöer på marknadens villkor.** Huvudsyftet är kunskapsproduktion inom fältet kreativa och lärande miljöer på marknadens villkor.

Forskningsprofiler

- **Arbetsmarknad, migration och etniska relationer** – nationalekonomi, vårdvetenskap, socialt arbete, sociologi och historia. Huvudsyftet är kunskapsproduktion inom fältet arbete, migration, välfärd och hälsa.
- **Centrum för industriell konkurrenskraft** – företagsekonomi, systemekonomi, skogsindustriella produktionssystem. Huvudsyftet är forskning kring strategier för industriell konkurrens i internationella miljöer genom integration av tekniska och ekonomiska perspektiv.
- **Centrum för kulturforskning** – historia, sociologi, medie- och kommunikationsvetenskap och politologi. Huvudsyftet är kunskapsproduktion och kunskapsförmedling på lokal, regional, nationell och internationell nivå inom kulturforskning med inriktning på barn och ungdom
- **Entreprenörskap** – företagsekonomi. Huvudsyftet är att vara en internationellt erkänd samtalspartner inom konstruktionistiskt grundad forskning inom dess fyra teman lärande, design, upplevelseekonomi och territoriell utveckling.
- **Matematisk modellering** – matematik/tillämpad matematik, teoretisk fysik, nationalekonomi. Huvudsyftet är skapandet av nya matematiska modeller för att ge en noggrann beskrivning av fenomen inom natur-, teknik- och samhällsvetenskap med hjälp av moderna matematiska metoder.
- **Utbildning och didaktik** – pedagogik, franska, tyska, engelska, nordiska språk, litteraturvetenskap, matematik/tillämpad matematik, historia. Huvudsyftet är integration av ämnesdidaktik och allmändidaktik samt integration av forskning, utbildning och samverkansuppgiften inom didaktikområdet.

Lärcentra

I ett stort antal kommuner i landet finns idag ett lärcentrum. Det kan också kallas för studiecenter, kompetenscenter eller högskolecentrum – benämningen liksom innehållet varierar. Vid ett lärcentrum erbjuds vanligen ändamålsenliga lokaler (undervisningslokaler, grupprum, självstudieplatser, pausutrymmen med pentry), personal som kan ge administrativt och tekniskt stöd, datorer med Internet och olika programvaror, videokonferensteknik, fax och kopieringsmöjligheter, referenslitteratur samt tentamensmöjligheter.

Vid lärcentra förmedlas utbildningar och kurser från en rad olika utbildningsanordnare såsom universitet och högskolor, kommunal vuxenutbildning, folkhögskolor, studieförbund och utbildningsföretag. Många anordnare arrangerar också träffar och gruppövningar på lärcentra ute i kommunerna. Lärcentra är därmed även en mötesplats för distansstuderande, handledare och lärare.

Kronobergs län

I Kronobergs län är olika lärcentra under uppbyggnad bl.a. med ekonomiskt stöd från Mål 2 Södra. I det Regionala Tillväxtprogrammet framhålls betydelsen av att den decentraliserade utbildningsverksamhet som lärcentra står för utvecklas i Kronobergs län under de närmaste åren. Olika utbildningslokaler finns dock i kommunerna och Växjö Universitet erbjuder ett mindre antal kurser i Alvesta, Lessebo, Tingsryd, Uppvidinge samt i Älmhult.

Kalmar län

I Kalmar län finns två utvecklingslinjer vad gäller lärcentra. En gruppering i norra länsdelen som initialt utvecklades med hjälp av bl.a. strukturfondsmedel från EU är högskolecentra med en tydlig inriktning mot att förmedla högskolekurser och högskoleprogram. I denna grupp ingår Västervik, Vimmerby, Hultsfred, Högsby och Oskarshamn. Även i Emmaboda och Mönsterås finns högskolecentra. I Kalmar län finns utöver dessa högskolecentra i princip ett lärcentra per kommun med lite varierande utformning, några är ännu i startfasen.

Blekinge län

De lärcentrabildningar som i dagsläget finns i Blekinge erbjuder inte egna kurser utan erbjuder främst en utrustad studiemiljö och stöd vad gäller informationssökning mm.

Lärcentrat i Ronneby som heter InfoCenter, drivs av kommunen, och är fysiskt integrerat med BTH i Soft Center.

Lärcentrat i Sölvesborg heter Lärcentrum Sölvesborg fysisk förlagt till kommunbiblioteket. Nätbaserat utbud från flera utbildningsformer samt studievägledning och handledning finns att tillgå

I Olofström byggs ett studiecentrum genom samverkan mellan kommunen och näringslivet. Studiecentrat består av ett nav och olika utbildningsanordnare – en mötesplats som sammanför den studerande och dennes behov med utbildare och kurser. Studiecentrat förläggs till kommunbiblioteket.

I detta sammanhang bör man även ha i åtanke att BTH har tre säten i Blekinge; Karlskrona, Ronneby och Karlshamn. Därmed finns högskolan med sitt kursutbud på plats i tre av Blekinges fem kommuner.

Kvalificerad Yrkesutbildning

Den kvalificerade yrkesutbildningen (KY) präglas av en stark arbetslivsanknytning och syftar till att möta behovet av kvalificerad, yrkesutbildad arbetskraft. Sedan den 1 januari 2002 är KY en reguljär verksamhet. Det nationella ansvaret för verksamheten vilar sedan dess på Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning.

Myndigheten hade under sitt första verksamhetsår 2002 medel motsvarande ca 12 500 årsstudieplatser att fördela till olika utbildningsanordnare. Efter genomförd ansökningsomgång under 2002 prioriterades 3564 nya årsstudieplatser för start under 2003.

Detta motsvarade drygt 40 % av ansökningarna från utbildningsanordnare. Inför budgetåret 2004 bedömer regeringen att verksamheten skall ha samma omfattning som under 2003.

Under 2002 pågick 846 utbildningar med ett genomsnittligt bidrag på knappt 52 600 kr per studerande och år. Resultaten är goda, över 80 % har anställning sex månader efter genomförd utbildning.

I budgetpropositionen antas att en avgörande faktor för det goda resultatet är att utbildningens utformning, innehåll och dimensionering bestäms i mycket nära samverkan med mellan utbildningsanordnare och arbetslivets företrädare. Arbetslivets medverkan, som bl.a. innebär att svara för och finansiera ungefär en tredjedel av utbildningstiden i form av lärande i arbetet, skall utgöra en garanti för utbildningens kvalitet och relevans. En utbildning kan vara mellan ett och tre år och ger sk KY-poäng; i princip 40 poäng per läsår.

Andelen kvinnor i utbildningarna uppgick till ca 46 % och medelåldern till 25 år.

I Sydostregionen återfinns idag närmare 2000 elever i kvalificerad yrkesutbildning. Av tabellen nedan framgår att mer än hälften av dessa finns i Blekinge medan ett relativt lika antal (givet befolkningsskillnader) återfinns i Kronobergs resp. Kalmar.

Studerande vid Kvalificerade Yrkesutbildningar i Sydost HT 2003			
	Intag HT 02	Intag HT 03	Pågående
Kronobergs län	189	225	414
Kalmar län	234	296	530
Blekinge län	536	491	1027
Sydost	959	1012	1971

På följande sidor redovisas samtliga i Sydost pågående KY med uppgift om inriktning, ort, längd/KY-poäng, antal platser per intag samt anordnare. Under rubriken anordnare redovisas huvudansvarig anordnare samt någon av deltagarna i den sk ledninggruppen. Eftersom fokus i detta dokument är på regionens lärosäten så redovisas då dessa finns med i ledningsgruppen.

Av sammanställningen framgår att antalet utbildningar f.n uppgår till 39, inklusive några med möjlighet till olika inriktningar. Vidare framgår att regionens KY framför allt inriktas mot teknik, produktion, ekonomi samt vård och omsorg.

Regionens lärosäten finns i hög utsträckning med i "KY-världen"; antingen som anordnare (BTH) eller som deltagare i de olika ledningsgrupperna (VxU och HiK).

KVALIFICERAD YRKESUTBILDNING (KY) I SYDOST (pågående)

Utbildning	Ort	Kypoäng	Antal platser, intag		Anordnare
			HT 2002	HT 2003	
<u>Driftteknik inom energisektorn</u>	<u>Växjö</u>	<u>80</u>		<u>18</u>	<u>Växjö kommun och Komvux med bl.a. Ingenjörshögsk. i Jkpg och VxU</u>
<u>Grafisk Process & Media</u>	<u>Ljungby</u>	<u>80</u>	<u>20</u>	<u>18</u>	<u>Idé och reurscentrum med bl.a. VxU</u>
<u>Industriell IT</u>	<u>Växjö</u>	<u>80</u>		<u>18</u>	<u>Växjö kommun o Komvux m.fl.</u>
<u>IT-utvecklare</u>	<u>Växjö</u>	<u>80</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>Drivkraft Varend AB med bl.a. Högskolan i Halmstad</u>
<u>IT-utvecklare, systemutveckling</u>	<u>Växjö</u>	<u>80</u>	<u>30</u>	<u>30</u>	<u>Drivkraft Varend AB med bl.a. VxU</u>
<u>Logistik och transportplanering</u>	<u>Alvesta</u>	<u>85 / 90</u>	<u>30</u>	<u>32</u>	<u>Alvesta kommun o Allbo lärcenter med bl.a. VxU</u>
<u>Produktutveckling/Produktion</u>	<u>Ljungby</u>	<u>80</u>	<u>15</u>	<u>15</u>	<u>Idé och Resurscentrum i Ljungby med bl.a. VxU</u>
<u>System- och nätverksadministration</u>	<u>Växjö</u>	<u>80</u>	<u>18</u>	<u>18</u>	<u>Växjö kommun o Komvux med bl.a. VxU</u>
<u>Träteknik-IT-design</u>	<u>Älmhult</u>	<u>80</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>Älmhults kommun med bl.a. VxU</u>
<u>Vård och Omsorg, olika inriktningar</u>	<u>Växjö</u>	<u>80</u>	<u>36</u>	<u>36</u>	<u>Landstinget Kronoberg VxU</u>
<u>Behandlingspedagog med inriktning mot psykosocialt behandlingsarbete</u>	<u>Vimmerby</u>	<u>80</u>		<u>20</u>	<u>Vimmerby folkhögskola med bl.a. VxU</u>
<u>Chefs- och entreprenörskap inom hotell och restaurang</u>	<u>Vimmerby</u>	<u>80</u>	<u>30</u>	<u>22</u>	<u>Vimmerby kommun och Fredensbergs yrkeshögskola med bl.a. HiK</u>
<u>Digital Media Distribution</u>	<u>Hultsfred</u>	<u>80</u>	<u>30</u>	<u>25</u>	<u>Musicline AB med bl.a. HiK</u>
<u>Ekonomiutbildning med inriktning redovisning och administration</u>	<u>Oskarshamn</u>	<u>80</u>		<u>20</u>	<u>Oskarshamns kommun och NOVA Högskolecentrum med bl.a. HiK</u>
<u>Energiteknik med inriktning på kraft- och processteknik</u>	<u>Kalmar</u>	<u>80</u>	<u>16</u>	<u>16</u>	<u>Kalmarsunds Gymnasieförbund med bl.a. HiK</u>
<u>Entreprenörskap med inriktning mot marknadsföring och projektledning</u>	<u>Kalmar</u>	<u>80</u>	<u>16</u>	<u>16</u>	<u>IUC Kalmar AB med bl.a. Stagneliusskolan</u>
<u>IT Automation</u>	<u>Nybro</u>	<u>80</u>		<u>15</u>	<u>Nybro kommun med bl.a. VxU</u>
<u>Konstruktion, produktion och företagets ekonomi</u>	<u>Västervik</u>	<u>80</u>	<u>16</u>	<u>16</u>	<u>Västerviks kommun och Högskolecentrum med bl.a. HiK</u>
<u>Verktygstekniker inom Gjuteribranschen</u>	<u>Vimmerby</u>	<u>80</u>		<u>20</u>	<u>Vision Vimmerby AB med bl.a. Ingenjörshögskolan i Jkpg</u>
<u>Ledarskap och försäljning i Turism- och upplevelseindustrin</u>	<u>Hultsfred</u>	<u>80</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>Hultsfreds kommun och yrkeshögskola med bl.a. BBS (HiK)</u>
<u>Plastteknik med teknologi och ekonomi</u>	<u>Västervik</u>	<u>80</u>	<u>16</u>	<u>16</u>	<u>Västerviks kommun och Högskolecentra med bl.a. HiK</u>
<u>Psykosocialt behandlings- och rehabiliteringsarbete</u>	<u>Oskarshamn</u>	<u>80</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>O-hamns kommun och NOVA HögskoleC. med bl.a. Karolinska Sjh</u>
<u>Reklam- och industrifoto</u>	<u>Gamleby</u>	<u>90</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>Gamleby Folkhögskola med bl.a. HiK</u>
<u>Systemteknik och Inter-/Intranetutveckling</u>	<u>Nybro</u>	<u>80</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>Nybro kommun med bl.a. HiK</u>
<u>TV- och Videoproduktion</u>	<u>Gamleby</u>	<u>80</u>	<u>30</u>	<u>30</u>	<u>Lernia AB med bl.a. Linköpings Universitet</u>

KompetensutvecklingSydost

Industri tekniker med fyra inriktningar
Internationell affärs och produktutveckling inom turism
Kreativ programmering och animering
Logistik och transportinformatik
Mobil kommunikation - Radioteknik
Nya Medier
Projekt- och personalledning inom kundservice
Psykiatri
Socialpedagogik
Systemteknik Tele-/Datakommunikation
Trädgårdsmästare med inriktning mot natur o kultur
Psykiatri
Utveckling av inbyggda system
Vård och Omsorg

Bilaga 4

<u>Olofström</u>	<u>80</u>	<u>100</u>	<u>84</u>	<u>IUC Olofström med bl.a. Högskolan i Kristianstad</u>
<u>Karlskrona</u>	<u>80</u>	<u>26</u>	<u>26</u>	<u>BTH med bl.a. HiK</u>
<u>Karlshamn</u>	<u>80</u>	<u>50</u>	<u>50</u>	<u>BTH m.fl.</u>
<u>Svängsta</u>	<u>84</u>	<u>30</u>	<u>30</u>	<u>BTH m.fl.</u>
<u>Karlskrona</u>	<u>90</u>	<u>25</u>		<u>BTH med bl.a. Vodafone</u>
<u>Karlskrona</u>	<u>90</u>	<u>70</u>	<u>70</u>	<u>BTH med bl.a. Blekinge Yrkes Högskola (BYH)</u>
<u>Karlskrona</u>	<u>80</u>	<u>26</u>	<u>26</u>	<u>BTH med bl.a. BYH</u>
<u>Karlskrona</u>	<u>80</u>	<u>62</u>	<u>32</u>	<u>BTH med bl.a. Olika landsting</u>
<u>Jämshög</u>	<u>80</u>		<u>26</u>	<u>Jämshögs folkhögskola med bl.a. Komvux</u>
<u>Karlskrona</u>	<u>85</u>		<u>32</u>	<u>BTH med bl.a. BYH</u>
<u>Karlskrona</u>	<u>80</u>		<u>30</u>	<u>BTH</u>
<u>Karlskrona</u>	<u>80</u>	<u>62</u>		<u>BTH med bl.a. Olika landsting</u>
<u>Svängsta</u>	<u>120</u>	<u>30</u>	<u>30</u>	<u>EC Utbildning AB med bl.a. VxU</u>
<u>Karlskrona</u>	<u>80</u>	<u>55</u>	<u>55</u>	<u>BTH med bl.a. BYH o landstinget</u>

Kompetensutveckling Sydost

Den framtida arbetskraften i Kronoberg, Kalmar och Blekinge län

Inledning

Med Långtidsutredningens basscenario på nationell nivå som grund har en regional konsekvensanalys tagits fram med hjälp av NUTEKs analysmodell rAps. Analysen har gjorts med rAps flerregionala modell.

Resultaten av modellkörningarna redovisas för NUTEKs 81 lokala arbetsmarknads-regioner (LA-regioner) med tidshorisont 2020. Grupperingar av dessa görs också till s.k. regionfamiljer, d.v.s. regiongrupper med likartade utvecklingsförutsättningar. LA-regionerna i Kronobergs, Kalmar och Blekinge län redovisas särskilt.

Basscenarioet i LU 2003 innebär en BNP-ökning på i genomsnitt 1,8 procent per år till år 2020, medan sysselsättningsökningen uppgår till 0,3 procent per år. Avseende befolkning och demografisk utveckling ligger SCB:s senaste befolkningsprognos (maj 2003) som grund för beräkningarna. Det innebär en befolkningsökning om 40 000 personer per år, vilket kan jämföras med 1990-talets ökning om 26 000 personer per år. En viktig aspekt på befolkningsprognosen är också den framtida åldersstrukturen, som försämras kraftigt under prognosperioden. Detta väntas få stor betydelse för produktion, arbetskraftförsörjning och offentlig ekonomi framöver, något som blir extra påtagligt i ett regionalt perspektiv.

En åldrande befolkning

En av de mest betydelsefulla faktorerna bakom den regionala utvecklingen framöver är förändringen av befolkningens åldersstruktur. Som grund för rAps-beräkningarna ligger SCB:s befolkningsprognos från maj 2003, som räknar med att antalet personer över 65 år kommer att öka mycket kraftigt framöver. Mellan år 2002 och 2020 kommer denna åldersgrupp att öka från 1,5 miljoner till 2,0 miljoner. Därefter fortsätter dock åldersgruppen att öka ytterligare 20 år, för att år 2040 vara uppe i 2,4 miljoner. De regionala beräkningar som redovisas i det följande visar således bara detta utvecklingsförlopp under första hälften av denna tidsperiod, då år 2020 är satt som horisontår.

Som framgår av tabell 2.6 ökar åldersgrupperna 0-19 år samt 20-64 år i betydligt långsammare takt till år 2020, vilket har stor betydelse för den samlade försörjningsbördan i riket.

Tabell 2.6 Befolkning i riket efter åldersgrupper och kön, 2002 och enligt rAps-beräkning 2020.

Ålder	Kön	År 2002	År 2020	Förändring i procent 2003-2020
0-19 år	kvinnor	1 043 434	1 085 900	4.1
	Män	1 100 717	1 144 300	4.0
	Totalt	2 144 151	2 230 200	4.0
20-64 år	kvinnor	2 592 250	2 694 900	4.0
	Män	2 670 592	2 750 400	3.0
	Totalt	5 262 842	5 445 300	3.5
65-79 år	kvinnor	575 955	784 100	36.1
	män	488 314	738 500	51.2
	totalt	1 064 269	1 522 600	43.1
80 år eller äldre	kvinnor	302 042	311 600	3.2
	män	167 484	206 900	23.5
	totalt	469 526	518 500	10.4

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Åldersstrukturen i riket kommer alltså att förändras kraftigt under de närmaste åren, men det är på regional nivå som de verkligt stora skillnaderna kommer att uppstå. Redan nu varierar åldersstrukturen stort i Sveriges LA-regioner beroende på att långvariga flyttmönster successivt minskat antalet ungdomar i många mindre och perifert belägna regioner. Samtidigt har samma befolkningsgrupp ökat i våra befolkningsmässigt största regioner.

Regional försörjningsbörda

Försörjningsbördans utveckling är ett viktigt regionalt mått, då det ger en bild av vilka påfrestningar som den kommunala ekonomin kommer att utsättas för när relationen mellan de åldersgrupper som huvudsakligen betalar till, respektive konsumerar offentliga tjänster förändras. Måttet ger också en uppfattning om förändringar avseende arbetskraftsförsörjningen. Det gäller inte minst inom den offentliga sektorn där både tillgång och efterfrågan till stor del styrs av förändringar inom dessa åldersgrupper.

Ett vanligt sätt att analysera den regionala försörjningsbördan är att relatera den åldersgrupp i befolkningen som vi räknar som den tillgängliga arbetskraften, till den övriga befolkningen. I praktiken relaterar vi summan av antalet i åldersgrupperna 0-19 samt 65 år och äldre, till antalet 20-64-åringar.

I tabell 2.7 ser vi att försörjningsbördan totalt sett i riket ökar med drygt 12 procent till år 2020. Varje person i åldersgruppen 20-64 år motsvaras då av 0,78 personer i övriga åldersgrupper. Enligt SCB:s prognos är det först kring 2015 som försörjningsbördan ligger avgjort högre än idag. Samtidigt kan vi där se att försörjningsbördan fortsätter att öka ända till år 2040 då den beräknas ligga på en kvot om 0,84.

Av regionfamiljerna så har Storstadsregionerna ett avgjort bättre läge än övriga familjer. Visserligen ökar försörjningsbördan även här, men kvoten ligger år 2020 fortfarande kring rikets nuvarande genomsnittsnivå. Stockholm beräknas få den största ökningen av de tre stor-

stadsregionerna, men har trots det den lägsta försörjningsbördan år 2020. Avgörande för storstädernas lägre kvoter är en kontinuerlig inflyttning av yngre befolkning. Det gäller såväl inrikes som utrikes flyttning.

I övriga regionfamiljer väntas försörjningsbördan ligga mellan 0,80 i Universitets- och högskoleregionerna och 0,93 i Småregionerna år 2020. Kvoterna kommer att öka med mellan 12 och 15 procent under perioden. Jämför vi med rikets nivå i dagsläget kommer Småregionerna då ha kvoter som är cirka 33 procent högre.

Blekinge: Nedanstående tabell visar att försörjningsbördan (kvot) i Blekinge kommer att öka snabbare än för genomsnittet av riket. De beräkningar som länsarbetsnämnden gjort i sin rapport "den framtida arbetsmarknaden i Blekinge" visar att det fram till 2015 kommer att vara nära 3300 färre nytillträdande på arbetsmarknaden än det antal som avgår från arbetsmarknaden pga. ålder.

Länsarbetsnämndens beräkningar i Kronoberg visar också på en obalans mellan tillträdande och avgående på arbetsmarknaden fram till 2015. Ca 32 000 personer kommer att lämna av åldersskäl samtidigt som ca 25 000 ungdomar utifrån nuvarande befolkningsutveckling tillträder. En oroande tendens är att efter 1996 har flyttningsnettot i åldrarna 20-64 år varit negativt för Kronobergs län. Mest negativt i åldrarna 23-29 år, av allt att döma många högskoleutbildade. Enligt prognosen kommer LA-ljungby och Älmhult få den största försörjningsbördan 2020.

Kalmar län: Om dagens flyttningsmönster inte förändras pekar allt på att nedan gjorda bedömning stämmer. Man kan konstatera att bedömningen ligger väl i linje med SCB:s prognos för länet.

Tabell 2.7 Försörjningsbörda (kvot) i regionfamiljer. Summan av antalet personer i åldersgrupperna 0-19 år samt 65+ relativt befolkningen 20-64 år.

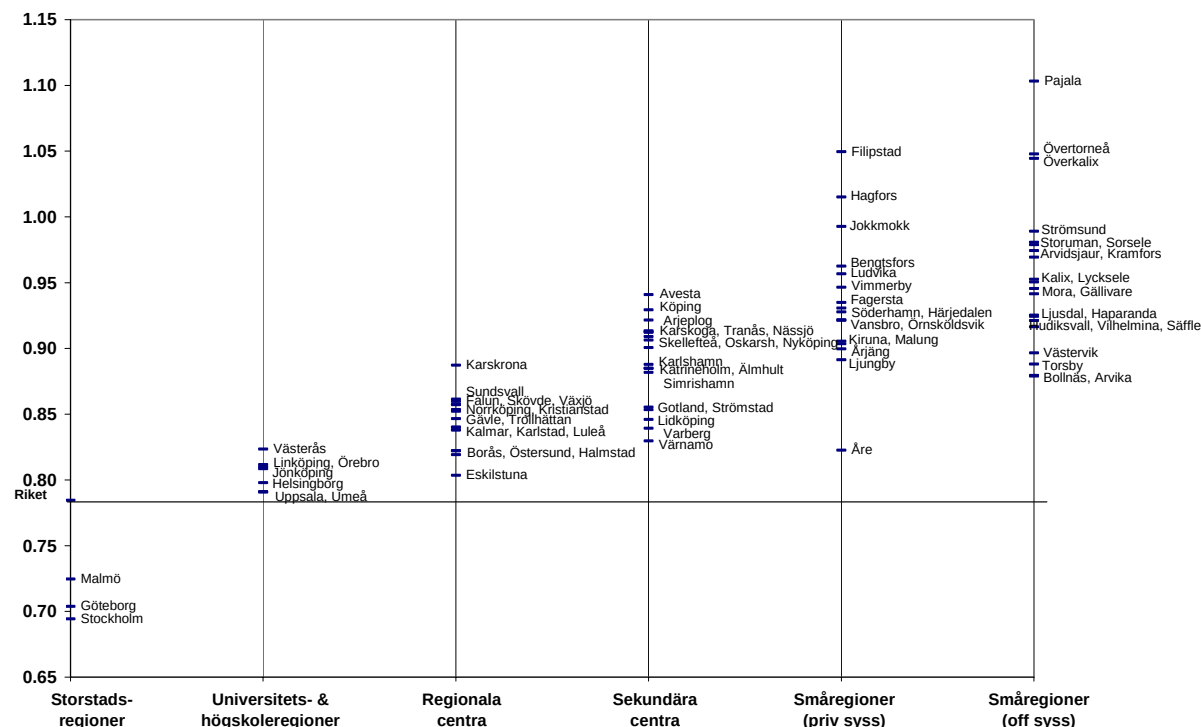
Regionfamiljer	Antalet 0-19 och 65+ åringar per 20-64-åring			Förändring i procent 2003-2020	Procent av rikets nivå 2002 2020
	1993	2002	2020		
Storstadsregioner	0.67	0.63	0.70	11.0	100.5
därav Stockholm	0.64	0.61	0.69	13.4	99.3
därav Göteborg	0.69	0.66	0.70	7.4	100.7
därav Malmö	0.70	0.66	0.72	9.0	103.7
Universitets- och högskoleregioner	0.74	0.70	0.80	15.1	115.0
Regionala centra	0.76	0.73	0.84	14.9	120.8
Sekundära centra	0.81	0.79	0.88	11.7	126.2
Småregioner – privat sysselsättning	0.81	0.80	0.93	17.0	133.4
Småregioner – offentlig sysselsättning	0.83	0.82	0.93	12.5	132.7
Älmhult	0.84	0.82	0.89	8.4	127.0
Ljungby	0.81	0.79	0.89	13.2	127.6
Växjö	0.78	0.73	0.86	18.1	122.7
Vimmerby	0.85	0.84	0.95	12.1	135.4
Kalmar	0.80	0.75	0.84	11.6	120.2
Oskarshamn	0.80	0.79	0.91	15.3	130.1
Västervik	0.82	0.80	0.90	12.2	128.3
Karlshamn	0.73	0.76	0.88	17.1	126.6
Karlskrona	0.79	0.73	0.89	21.7	126.9
Riket	0.73	0.70	0.78	12.3	112.3

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Som tidigare nämnts kommer läget dessutom fortsätta att försämrats under ytterligare 20 år, för att 2040 plana ut och därefter förbättras något. Denna långsiktiga prognos gäller för riket som helhet och den säger därmed inget om de regionala variationerna, som också då kan förväntas bli stora.

Studerar vi enskilda LA-regioner finner vi att flera av dem år 2020 kommer ha en försörjningsbörda kring 1,0 eller högre. Det innebär att varje person i åldersgruppen 20-64 år måste "försörja" minst en ungdom (0-19 år) eller åldring (65 år eller äldre). Kvoten kommer då i vissa fall ligga 50 procent högre än rikets nuvarande nivå.

Figur 2.5 Försörjningsbörda år 2020 i LA-regioner fördelade på regionfamiljer. Summan av antalet personer i åldersgrupperna 0-19 år samt 65+, relativt befolkningen 20-64 år.

Källa: NUTEK (rAps)

Konsekvenserna av denna utveckling kommer framför allt bli kännbara för den kommunala ekonomin, där möjligheten att skattevägen betala för skola, vård och omsorg kommer att minska avsevärt. Den starka regionala obalansen pekar också på att behovet av någon form av skatteutjämning kommer att öka – i varje fall om ambitionen är att en likvärdig kommunal service ska kunna erbjudas oavsett var man är bosatt.

Utöver de rent finansiella problemen kommer förändringarna i åldersstrukturen också medföra en arbetskraftsbrist inom flera yrkesgrupper. Inte minst gäller det inom många offentliga verksamheter som skola, vård och omsorg, där en många gånger minskande arbetsstyrka får ta hand om allt fler.

Sysselsättningsutveckling

Sysselsättningen beräknas enligt Långtidsutredningens basscenario öka med knappt 0,3 procent per år till år 2020. Utvecklingstakten blir densamma enligt rAps-beräkningen, då samtliga regioner summeras till riket. Den faktiska ökningstakten åren 1994-2001 var högre, nämligen 1,1 procent per år. Sysselsättningens förväntade ökningstakt om 0,3 procent per år kan jämföras med en ökning av befolkningen 20-64 år, vilken beräknas uppgå till 0,19 procent per år, vilket innebär en ökande andel förvärvsarbetande under perioden.

Liksom för befolkningsutvecklingen koncentreras sysselsättningsökningen under den kommande perioden till de befolkningsmässigt stora regionerna. Av beräkningen framgår att det endast är Storstadsregionerna och Universitets- och högskoleregionerna som väntas få en positiv sysselsättningsutveckling, medan övriga regionfamiljer får en stagnerande eller minskande sysselsättning. Störst väntas minskningen bli i Småregioner som domineras av privat sysselsättning. Det är regioner som oftast har en hög andel industrissysselsättning och arbetsplatser där kunskapsinnehållet i produktionen samtidigt är lågt.

Stockholmsregionens sysselsättningsökning väntas bli något lägre än i Göteborgs och Malmös LA-regioner, vilket i så fall skulle vara ett trendbrott mot den utveckling som har förevarit under lång tid. En bakomliggande orsak i modellberäkningen är att Stockholmsregionens näringsliv i högre grad är specialiserat på sektorer där sysselsättningen väntas öka långsammare än tidigare.

Nuläge i Blekinge: Blekinge har drabbas hårt av varsel under 2000-talet, nergången inom telecomsektorn har särskilt drabbat östra länsdelen. I västra Blekinge finns fortfarande en stor andel sysselsatta inom industrisektorn. Under senaste åren kan här märkas en tilltagande strukturomvandling med varsel som följd. Den öppna arbetslösheten bedöms därför öka något under kommande år. Näringslivet i Blekinge tror dock på en vändning med bättre försäljningssiffror framöver. Den besvärliga ekonomin inom kommuner och landsting gör att optimismen om utvecklingen där är betydligt lägre än inom privat sektor. Antalet nyanställningar beräknas under kommande år vara måttlig och avse framförallt ersättningsrekryteringar.

Sysselsättningsutvecklingen i Blekinge: Nedanstående tabell visar en mycket positiv sysselsättningsutveckling mellan 1994-2001 i framförallt Karlskrona LA-region. Den utvecklingen avspeglar den mycket starka tillväxten av arbetstillfällen framförallt inom telecomsektorn och genom etableringen av Högskolan i Blekinge, en utveckling som gått hand i hand. Den kommande försvarsorganisationen utgör ett stort orosmoln för den fortsatta utvecklingen i länet. Ett negativt beslut för Blekinge berör många arbetstillfällen och får även stora indirekta följder och kan innebära en betydligt dystrare sysselsättningsutveckling än den som anges för prognosperioden 2002-2020. Karlshamns LA-region har en stor andel sysselsatta inom tillverkningsindustrin och är därför sårbar genom fortsatt strukturomvandling. Det finns en medvetenhet i länet kring detta faktum och ansträngningar görs för att bredda näringslivet i den delen av länet.

Kronobergs län har uppvisat en stark ökning av sysselsättningen fram till år 1990. Under lågkonjunkturåren 1991-1993 föll dock sysselsättningen kraftigt både i hela landet och i länet. Efter 1993 och till 2001 har sysselsättningsutvecklingen i länet återigen varit positiv både på tjänstesidan som på varuproducerande branscher, ofta förekommande i klusterformationer (IT, handel, verkstads- och träindustrin). Under 1993-2001 minskade arbetslösheten kraftigt samtidigt som en högre andel av befolkningen gick ut i arbetslivet och underlättade sysselsättningstillväxten. Kronobergs län har, sett i ett riksperspektiv, haft en mycket god utveckling på arbetsmarknaden. Länet tillhör de få län som klarat både sysselsättningsmålet och arbetslöshetsmålet.

På kort sikt (i november 2003) räknar Länsarbetsnämnden i Kalmar med en tillbakagång av sysselsättningen i länet för att den sedan skall börja återhämta sig 2005-2006. På längre sikt är det i stor utsträckning avhängigt av flyttmönster, pensioneringar och antal i utbildning. För Kalmar län är flyttmönstret negativt. Länet har uppåtgående kurvor för både pensioneringar och antal i utbildning.

Tabell 2.15 Sysselsättningsutveckling i regionfamiljer 1994-2020.

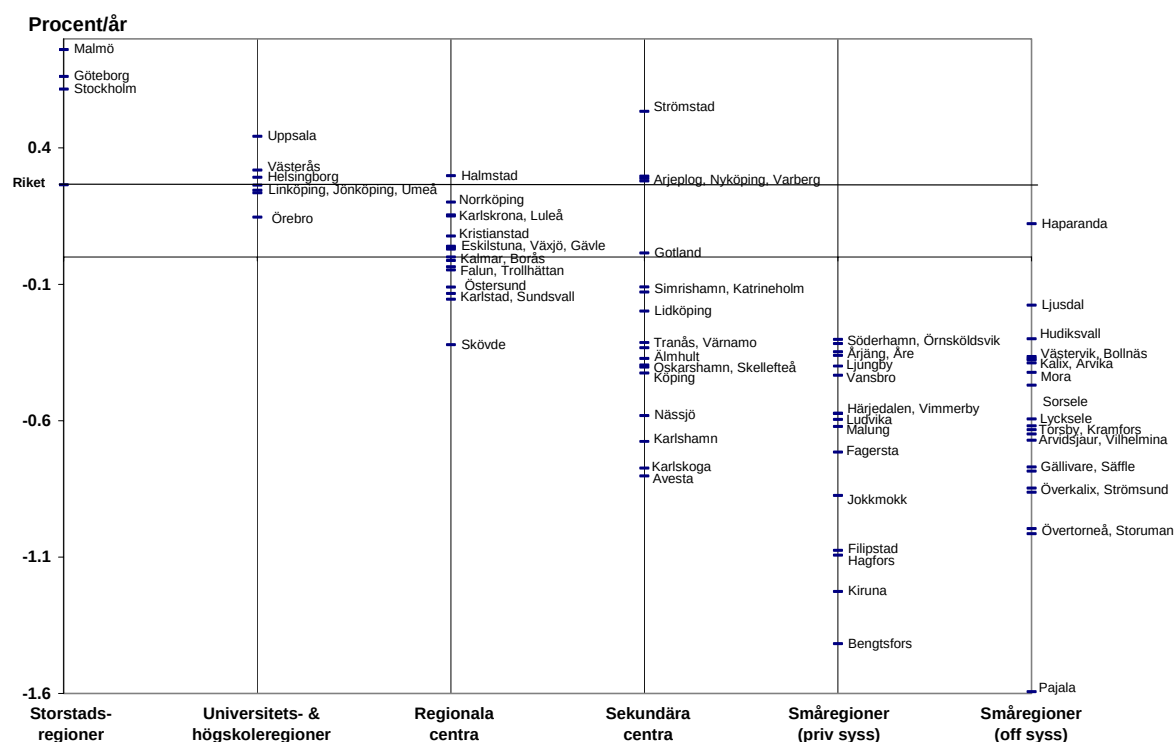
Regionfamiljer	1993	2001	2020	1994-2001 (%/år)	2002-2020 (%/år)
Storstadsregioner	1 425 177	1 703 760	1 927 400	2.26	0.65
därav Stockholm	806 980	995 043	1 118 100	2.65	0.62
därav Göteborg	367 281	428 661	485 900	1.95	0.66
därav Malmö	250 916	280 056	323 400	1.38	0.76
Universitets- och högskoleregioner	623 860	661 268	698 200	0.73	0.29
Regionala centra	970 467	1 006 608	1 007 000	0.46	0.00
Sekundära centra	393 089	398 687	380 600	0.18	-0.24
Småregioner - privat sysselsättning	149 723	146 127	130 100	-0.30	-0.61
Småregioner - offentlig sysselsättning	185 809	174 629	158 600	-0.77	-0.51
Älmhult	12 684	13 095	12 200	0.40	-0.37
Ljungby	16 852	17 805	16 500	0.69	-0.40
Växjö	54 327	58 913	59 300	1.02	0.03
Vimmerby	12 987	13 162	11 800	0.17	-0.57
Kalmar	51 860	54 396	54 400	0.60	0.00
Oskarshamn	20 174	20 489	19 000	0.19	-0.40
Västervik	16 302	15 328	14 300	-0.77	-0.36
Karlshamn	19 501	20 247	17 800	0.47	-0.68
Karlskrona	36 463	39 133	40 300	0.89	0.15
Riket	3 748 125	4 091 079	4 301 900	1.10	0.26

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Som framgick av tabell 2.15 förväntas utvecklingen genomsnittligt i regionfamiljerna följa ett tydligt mönster, där starkare utvecklingsförutsättningar också innebär en bättre sysselsättningsutveckling. Av figur 2.9 ser vi dock att det finns stora skillnader inom regionfamiljerna, särskilt inom de familjer som har svagare förutsättningar. Medan vissa LA-regionerna som sämst beräknas få en minskning av sysselsättningen kring 1,5 procent per år, väntas andra få en liten ökning av sysselsättningen.

Det bör i sammanhanget framhållas att modellberäkningar av detta slag inte ger några exakta resultat avseende utvecklingen för små enskilda LA-regioner. Beräkningarna bygger på nationella antaganden om den ekonomiska och demografiska utvecklingen samt skattade samband för den regionala ekonomin och demografin. Resultaten bygger således på att dessa antaganden och samband äger giltighet för perioden fram till år 2020. I en liten region kan därför enstaka händelser eller politiska beslut i hög grad påverka utvecklingen så att den avviker från den här beräknade. I sysselsättningshänseende skulle sådana händelser exempelvis kunna röra sig om en större företagsnedläggning, en nyetablering eller nedläggning av ett sjukhus.

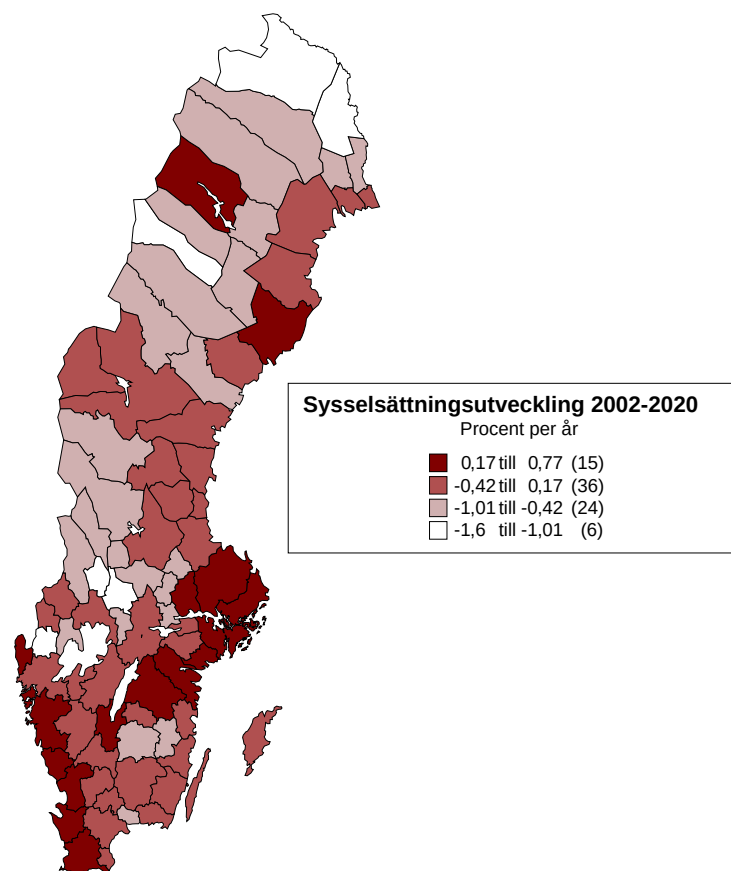
Studerar vi de geografiska mönstren för sysselsättningsutvecklingen i figur 2.9, ser vi stora likheter med den karta som beskriver befolkningsutvecklingen. Den starkaste utvecklingen är koncentrerad till Mälardalen, Västkusten och Skåne, medan Tornedalen, Bergslagen och stora delar av Norrlands inland får den svagaste sysselsättningsutvecklingen. Arjeplog är en region som bryter detta mönster.

Figur 2.9 Sysselsättningsutveckling 2002-2020 i LA-regioner fördelade på regionfamiljer. Procent per år.

Källa: NUTEK (rAps)

Figur 2.10 Sysselsättningsutveckling 2002-2020 i LA-regioner. Procent per år.

Källa: NUTEK (rAps)

Andel förvärvsarbetande

Andelen förvärvsarbetande är en viktig indikator på en väl fungerande arbetsmarknad. Inte minst regeringen har skapat intresse kring detta mått genom sin målsättning om att 80 procent av befolkningen 20-64 år ska finnas i arbete år 2004.

Vi har redan tidigare konstaterat att rikets befolkning i åldersgruppen 20-64 år förväntas öka något långsammare än sysselsättningen, vilket indikerar en höjd andel förvärvsarbetande¹. Detta bekräftas också av tabell 2.18. Det är dock några regionfamiljer som bryter mot detta mönster. Det gäller Göteborgsregionen samt gruppen Sekundära centra som beräknas få något lägre nivåer till år 2020. För Göteborgs del beror detta på att tillskottet i åldersgruppen 20-64 år är större än sysselsättningsökningen. Sekundära centra har istället en minskning av befolkningen 20-64 år, men då sysselsättningen väntas minska ännu mer, minskar också andelen förvärvsarbetande.

¹ Det bör observeras att andelen förvärvsarbetande i detta sammanhang inte direkt kan jämföras med uppgifter som enbart redovisar rikets nivå. Statistikunderlaget baseras i detta sammanhang på den Registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS), medan det i andra sammanhang baseras på Arbetskraftsundersökningarna (AKU), vilket är en urvalsundersökning. Nivåmässigt skiljer sig dessa statistikkällor något åt.

Det kan också konstateras att Malmöregionen har en klart lägre andel förvärvsarbetande än övriga regionfamiljer, en andel som endast förväntas öka marginellt till 2020. Det finns två huvudsakliga förklaringar till detta. Dels har Malmö en stor andel utlandsfödda där sysselsättningsnivån är klart lägre än för den svenskfödda befolkningen, dels innebär en nettoutpendling till Danmark att andelen förvärvsarbetande underskattas. De utpendlande syns inte i den svenska sysselsättningsstatistiken². Givetvis kan det också vara så att strukturen på näringsliv och befolkning i övrigt medför att nivån ligger lägre än i övriga regiontyper. Att Stockholmsregionen å andra sidan har så pass hög andel förvärvsarbetande trots en hög andel utlandsfödda beror bl.a. på att andelen högutbildade är högre än i övriga regioner.

Blekinge: Blekinge uppvisar en relativt positiv befolkningsutveckling. Det finns orosmoln som kan påverka utvecklingen i mindre gynnsam riktning.

Mellan 1968 till 1995 ökade den arbetsföra befolkningen i åldrarna 20-64 år i Kronobergs län. Den sammanlagda uppgången under perioden uppgick till 10 000 personer. Den utvecklingen tillsammans med att en allt högre andel gått ut i arbetslivet, främst kvinnor, har möjliggjort en god utveckling av arbetskraften i länet. Efter 1995 har befolkningsutvecklingen i åldrarna 20-64 år varit svagare för att mellan 1996-2001 vara kvar på en ganska oförändrad nivå. Det är en oroande utveckling ur arbetskraftsförsörjningssynpunkt eftersom det försvårar en uppgång av sysselsättningen.

Kalmar län har en minskande befolkning sedan 1880. Det är svårt att se vad som skulle kunna vända denna trend, utan att det sker dramatiska förändringar inom näringsliv och infrastruktur i länet.

² I gränsregioner är andelen förvärvsarbetande enligt statistiken lägre än den faktiska då pendlare över nationsgräns ej redovisas i den svenska sysselsättningsstatistiken. Detta ger också utslag i rAps-beräkningen till 2020.

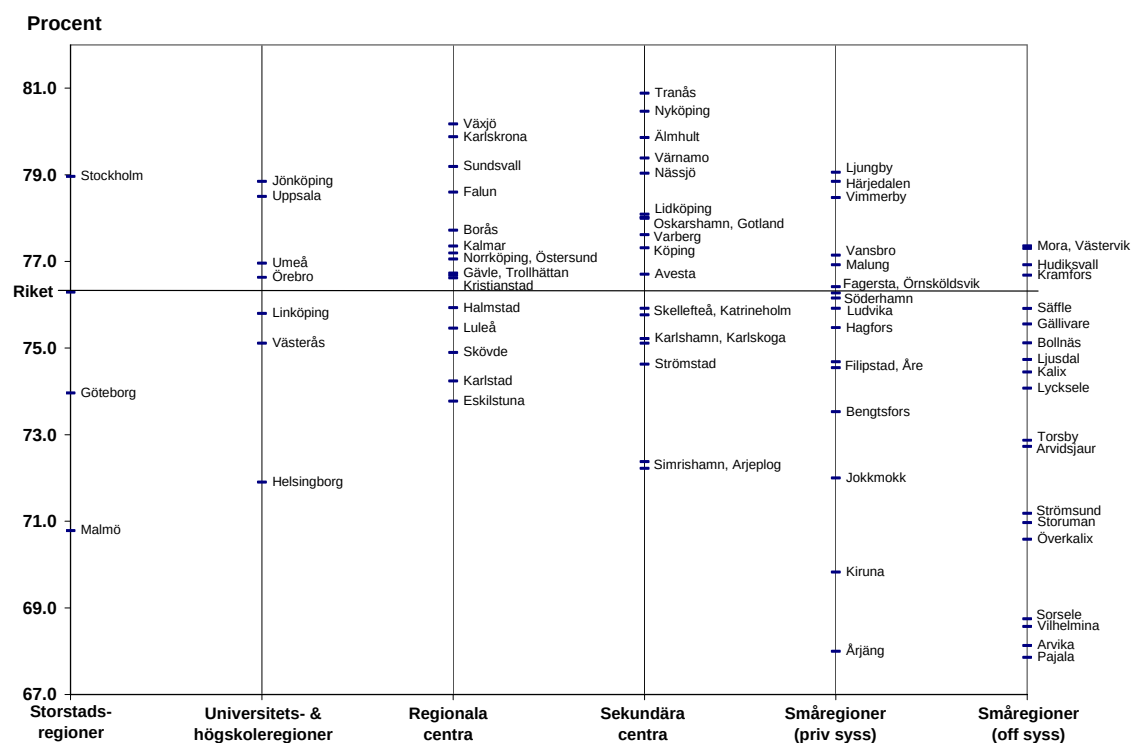
Tabell 2.18 Andel förvärvsarbetande i åldersgruppen 20-64 år, totalt respektive könsuppdelat.

Regionfamiljer	Totalt (%)			Kvinnor (%)			Män (%)		
	1993	2001	2020	1993	2001	2020	1993	2001	2020
Storstadsregioner	71.4	75.7	76.1	72.4	74.3	73.3	70.5	77.1	78.9
därav Stockholm	73.1	77.6	79.0	74.4	76.4	76.3	71.9	78.8	81.7
därav Göteborg	69.9	75.1	74.0	70.5	73.4	71.0	69.3	76.9	76.8
därav Malmö	68.5	70.7	70.8	69.1	69.3	67.8	67.9	72.2	73.8
Universitets- och högskoleregioner	71.2	75.1	76.0	70.9	72.5	71.9	71.4	77.6	79.9
Regionala centra	71.8	75.7	76.9	71.7	73.4	73.0	71.9	78.0	80.6
Sekundära centra	73.1	78.2	77.5	72.2	75.1	73.1	73.9	81.1	81.7
Småregioner - privat sysselsättning	69.5	75.5	75.8	70.1	73.3	71.8	68.9	77.6	79.6
Småregioner - offentlig sysselsättning	68.7	73.5	74.0	70.6	72.7	71.2	66.8	74.1	76.6
Älmhult	75.3	81.5	79.9	71.9	77.7	75.7	78.5	85.1	83.8
Ljungby	75.9	81.6	79.1	73.6	77.7	74.2	78.0	85.1	83.7
Växjö	73.6	79.0	80.2	71.9	75.9	76.1	75.2	81.9	84.1
Vimmerby	70.1	78.7	78.5	68.9	74.9	74.3	71.2	82.2	82.4
Kalmar	73.1	76.6	77.4	72.5	74.2	75.0	73.7	79.0	79.7
Oskarshamn	73.3	78.8	78.0	71.9	75.3	73.5	74.6	82.1	82.4
Västervik	72.1	76.2	77.3	73.2	74.4	73.3	70.9	78.0	81.1
Karlshamn	70.3	75.6	75.2	68.1	72.2	70.3	72.4	78.9	79.8
Karlskrona	70.9	74.9	79.9	70.8	73.5	76.9	71.0	76.3	82.6
Riket	71.4	75.7	76.3	71.8	73.8	72.9	71.1	77.7	79.6

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Av diagram 2.11 framgår att det regionala mönstret för andelen förvärvsarbetande år 2020 inte helt liknar mönstret för befolknings- och sysselsättningsutvecklingen. Flera regioner i grupperna Regionala och Sekundära centra samt Småregioner dominerade av privat sysselsättning har högre eller lika höga nivåer som Stockholms, Jönköpings och Uppsalas LA-regioner.

Eftersom sysselsättningsutvecklingen i många av regionerna förväntas bli svag eller t.o.m. negativ, är orsaken till de höga andelarna beroende av relativt kraftiga minskningar av befolkningen i åldersgruppen 20-64 år. Detta kan paradoxalt nog innebära att många regioner trots minskande sysselsättning kommer få en arbetskraftsbrist framöver.

Figur 2.11 Andel förvärvsarbetande i åldersgruppen 20-64 år 2020. LA-regioner³.

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Sysselsättningsutveckling i branscher

Beräkningarna med hjälp av rAps ger oss också möjlighet att analysera den branschvisa utvecklingen till 2020. I tabell 2.19 görs en redovisning av utfallet för tre branschaggregat; Industri inkl. byggindustri och utvinning, Privat service och tjänster samt Offentlig förvaltning och tjänster.

Industrin väntas enligt beräkningen minska sin sysselsättning i samtliga regionfamiljer till år 2020. Minskningen väntas bli störst i de regionfamiljer som har den högsta sysselsättningsandelen inom industri, vilket är Sekundära centra och Småregioner dominerade av privat sysselsättning. Andelen industrisysselsatta beräknas här ändå vara ungefär dubbelt så hög som i Storstadsregionerna år 2020.

Utvecklingen inom privat service och tjänster uppvisar en mer splittrad regional bild. Medan Storstadsregionerna väntas öka sin sysselsättning med i genomsnitt nästan 1 procent per år, kommer Småregionerna minska sin sysselsättning i branschen. Det är inom denna bransch som vi har de andelsmässigt största skillnaderna mellan regionfamiljerna. I Stockholms-

³ Då andelen förvärvsarbetande i gränsregioner med stor utrikes nettoutpendling underskattas redovisas ej uppgifterna för Haparanda och Övertorneå i diagrammet. Sannolikt påverkas också siffrorna för Malmö, Helsingborg, Ärjäng och Arvika i negativ riktning.

regionen beräknas närmare 62 procent av den totala sysselsättningen finnas inom Privat service och tjänster år 2020. I Småregionerna ligger denna andel under 30 procent.

Även inom offentlig förvaltning och tjänster väntas regionerna utvecklas olika framöver. I beräkningsmodellen bestäms sysselsättningen inom detta branschaggregat utifrån den demografiska utvecklingen i kommuner och län⁴, och med ledning av nationella antaganden för statlig konsumtion.

Den regionfamilj som specifikt bildats utifrån svaga produktionsförutsättningar och en hög sysselsättningsandel inom offentlig verksamhet – d.v.s. Småregioner som domineras av offentlig sysselsättning – beräknas få en sysselsättningsminskning om 0,05 procent per år. Sysselsättningsandelen väntas trots det överstiga 42 procent år 2020. Därefter kommer Regionala centra som förväntas ha 38 procent offentligt sysselsatta i slutet av perioden.

Blekinge: Antalet sysselsatta inom industrin är särskilt hög, som tidigare angetts i västra länsdelen varför prognosen visar en kraftig sysselsättningsminskning inom den sektorn. Andelen sysselsatta inom offentlig förvaltning och tjänster kan också komma att påverkas, som tidigare påtalats, av kommande försvarsbeslut.

Trots att prognosen visar på en minskning av industrisysselsättningen för Kronobergs län, har vissa verkstadsbranscher inom klusterbildningarna (aluminium och tunga fordon) visat på en positiv sysselsättningsutveckling mellan 1993-2001. Det har också gällt för privata tjänster under samma period. LA-Ljungby i den västra länsdelen, har den högsta andelen av sysselsatta inom industrin samtidigt som regionen har en hög andel av den totala sysselsättningen anställd på stora arbetsplatser. Dock måste det framhållas att där finns kärnproducenter för tunga fordons klustret med en hög spetskompetens och en stark global marknadsposition. Därför är det extra viktigt med arbetskraftsförsörjningsfrågorna inför framtiden.

Kalmar län har hög sysselsättning inom industrin. Den senaste prognosen pekar på en sysselsättningsminskning. Detta beror främst på att industrin i länet bedömer att de kommer att minska antalet anställda.

⁴ Den kommunala och landstingskommunala verksamheten antas i huvudsak förändras i samma takt som antalet personer i ej yrkesverksam ålder.

Tabell 2.19 . Sysselsättningsutveckling i tre branschaggregat 2002-2020 samt procentandelar av total sysselsättning.

Regionfamiljer	Industri mm		Privat service och tjänster		Offentlig förvaltning och tjänster	
	2002-20 (%/år)	% av total syss 2020	2002-20 (%/år)	% av total syss 2020	2002-20 (%/år)	% av total syss 2020
Storstadsregioner	-0.56	14.8	0.97	56.4	0.87	26.2
därav Stockholm	-0.53	12.6	0.83	61.7	0.89	23.0
därav Göteborg	-0.64	18.6	1.19	49.9	0.82	29.5
därav Malmö	-0.49	16.5	1.25	48.1	0.91	32.4
Universitets- och högskoleregioner	-0.68	21.5	0.61	39.4	0.68	36.0
Regionala centra	-0.82	23.3	0.23	35.7	0.43	38.0
Sekundära centra	-1.05	29.2	0.17	32.3	0.26	34.0
Småregioner - privat sysselsättning	-1.13	31.7	-0.64	28.4	0.00	35.9
Småregioner - offentlig sysselsättning	-0.93	24.3	-0.65	28.1	-0.05	42.4
Älmhult	-1.33	25.4	-0.28	44.3	0.50	27.0
Ljungby	-1.37	36.4	0.00	25.5	0.50	33.3
Växjö	-0.97	22.4	-0.02	36.6	0.85	36.3
Vimmerby	-1.36	31.4	-0.46	28.0	0.13	33.9
Kalmar	-0.83	24.6	0.09	32.7	0.53	36.8
Oskarshamn	-0.98	35.8	-0.21	25.3	0.16	34.7
Västervik	-0.98	27.3	0.00	26.6	-0.18	41.3
Karlshamn	-1.23	36.0	-0.97	24.7	0.26	35.4
Karlskrona	-0.83	21.6	0.32	33.5	0.56	41.7
Riket	-0.76	20.0	0.64	44.8	0.58	32.1

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Tillgång och efterfrågan på arbetskraft

I de regionala beräkningar som redovisats i kapitel 2 – som baserats på basscenariot i LU 2003 – finns också möjlighet att beräkna differensen mellan utbud och efterfrågan avseende arbetskraft inom 12 olika utbildningsgrupper. I analysen har dessa aggregerats till 6 grupper:

1. Utbildning kortare än 3-årigt gymnasium.
2. 3-årig yrkesförberedande gymnasieutbildning.
3. 3-årig teoretisk gymnasieutbildning; samhällsvetenskap, humanism m.m.
4. Teknisk och naturvetenskaplig utbildning (gymnasium och eftergymnasial).
5. Vårdutbildning och pedagogisk utbildning (eftergymnasial).
6. Övrig eftergymnasial utbildning.

För vart och ett av dessa utbildningsaggregat, liksom för summan av dem har utbudet i åldersgruppen 20-64 år respektive efterfrågan beräknats⁵. Den uppkomna differensen mellan efterfrågan och utbud har därefter relaterats till utbudet (samma åldersgrupp), så att den procentuella bristen eller överskottet kunnat analyserats per region och utbildning. Givet efterfrågan ger procentsiffran alltså en bild av hur mycket utbudet skulle behöva förändras för att regional balans mellan tillgång och efterfrågan skall råda.

⁵ I utbudet ingår sysselsatt nattbefolkning samt arbetslösa. Efterfrågan utgörs av sysselsatt dagbefolkning.

Vi kunde tidigare konstatera att befolkningen 20-64 år kommer att minska i många regioner samtidigt som de äldre i befolkningen ökar mycket kraftigt. Vi konstaterade också att försörjningsbördan ökar, d.v.s. att det går fler och fler ungdomar och äldre (åldersgrupperna 0-19 år samt 65 år och äldre) på varje 20-64-åring. Redan där kunde vi alltså ana ett minskande utbud av arbetskraft samtidigt som behoven ökar, inte minst inom delar av den offentliga sektorn. Denna bild bekräftas också av tabell 3.1.

Den samlat största bristsituationen beräknas uppkomma avseende personer med eftergymnasiala vård eller pedagogiska utbildningar. Det handlar alltså i stor utsträckning om sjukvårdsanställda och lärare inom grund- och gymnasieskolan. Brist förväntas här föreligga i samtliga regionfamiljer utom Malmöregionen år 2020. Störst blir bristerna i Småregionerna.

Betydande arbetskraftsbrist beräknas också uppkomma avseende personer med teknisk/naturvetenskaplig utbildning i många regioner. Det är framför allt i Storstadsregionerna och Småregioner dominerade av privat sysselsättning som underskotten väntas bli stora år 2020.

För Blekinges del visar den utredning om den framtida arbetsmarknaden som länsarbetsnämnden tagit fram i samverkan med Region Blekinge, att avgången från arbetsmarknaden är betydligt större än antalet nyutträdande. Det kan få till följd att brist på arbetskraft uppstår. Länet skiljer sig här inte åt mot övriga delar av landet. Det är framförallt inom vård, omsorg och pedagogiskt arbete som bristen tenderar bli särskilt påtaglig. En förväntad återhämtning inom området telekommunikation kan också på nytt leda fram till brist på tekniker.

I Kronoberg räknar länsarbetsnämnden med att de största åldersavgångarna drabbar lärare fram till 2015. Uppemot 70 % enligt prognosen eller i faktiska tal 3 800 nyutbildade fram till 2015. Andra yrkeskategorier som drabbas kraftigt är vård och omsorg med ca 40 %. I faktiska tal skulle det årligen behövas 560 nyutbildade inom vård och omsorg, ett antal som snabbt stiger under prognosperioden och uppgår vid slutet till 670 årligen. Ett sammanlagt behov av 9 500 nyutbildade till vårdområdet fram till år 2015.

Efterfrågan på arbetskraft inom industrin påverkas inte lika mycket av åldersavgångar. Inom industrin beräknas ca 33 % lämna arbetsmarknaden fram till 2015. Industrisektorn är stor i Kronobergs län och sysselsätter mer än var fjärde person i arbetskraften, vilket medför ett stort och kontinuerligt behov av nyutbildad arbetskraft i företagen. Industrin genomgår också ständiga förändringar genom teknikutveckling och behöver påfyllning av ny kunskap. Under prognostiden behöver industrin varje år 400-500 nya medarbetare för att täcka behovet av arbetskraft.

Medelåldern bland arbetskraften inom uppdragsverksamheten är lägre än inom arbetsmarknaden i övrigt och fram till 2015 kommer ca 33 % att lämna av åldersskäl.

Nuläget i Kalmar län är en minskning av antalet anställda inom industrin, både verkstad och annan industri. Däremot ser handel och finansiella tjänster möjligheter att öka antalet

anställda. Övriga branscher står relativt stilla. Inom offentlig sektor väntas en minskning av antalet anställda närmaste året, huvudsakligen beroende på svag ekonomi inom landsting och kommuner.

Tabell 3.1 Brist respektive överskott på arbetskraft i regionfamiljer år 2020. (Utbud 20-64 år – efterfrågan)/utbudet 20-64. Procent.

Regionfamiljer	<3 år gymn	Yrkes gymn	Sam, hum gymn	Tekn, natur	Vård, peda- gogik	Övrig	Total
Storstadsregioner	-3.1	1.9	-1.0	-4.5	-2.0	-2.1	-2.1
därav Stockholm	-5.2	-1.7	-4.6	-6.7	-3.9	-4.8	-4.6
därav Göteborg	-1.5	5.4	3.3	-2.3	-0.8	0.8	0.2
därav Malmö	0.5	7.6	4.7	-0.3	2.6	5.6	2.9
Universitets- och högskoleregioner	2.4	7.7	8.7	2.1	-3.7	6.0	3.2
Regionala centra	-0.6	4.6	6.8	0.4	-5.4	1.1	0.3
Sekundära centra	-0.1	3.2	5.2	-0.2	-5.2	4.2	0.7
Småregioner - privat sysselsättning	-1.1	3.3	1.8	-3.1	-10.5	-0.3	-1.2
Småregioner - offentlig sysselsättning	0.0	1.3	4.3	0.7	-12.7	1.3	-0.6
Älmhult	-1.6	7.5	2.4	5.0	6.0	5.4	2.4
Ljungby	-6.4	-3.4	-3.4	-0.3	-16.1	1.5	-5.2
Växjö	-7.6	1.3	3.6	-4.6	-1.9	4.4	-2.7
Vimmerby	-2.3	6.2	2.9	6.2	-18.5	-4.9	-1.9
Kalmar	-1.5	3.9	4.9	2.7	-2.1	4.9	0.9
Oskarshamn	-5.3	3.3	1.9	-4.0	-8.0	0.7	-3.1
Västervik	-3.8	-0.1	4.2	3.9	-10.3	2.9	-2.2
Karlshamn	-6.8	-2.5	7.1	-5.8	-4.2	8.0	-3.1
Karlskrona	-0.7	4.3	4.6	-0.1	-9.9	-8.9	-2.4
Riket	-0.9	3.7	3.4	-1.7	-3.8	0.4	-0.3

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Det bör betonas att den arbetskraftsbrist som redovisas inom utbildningsgrupperna pedagogik och vård i huvudsak beräknats utifrån demografiska förändringar. Vi vet däremot mindre om den kommunala sektorns ekonomiska möjligheter att uppfylla de behov som denna analys pekar på. Som tidigare påpekats kommer den kommunala ekonomin att bli alltmer ansträngd utifrån en ökande försörjningsbörda i stora delar av landet. Ekonomiska begränsningar kan alltså bli återhållande för hur många som faktiskt kan anställas. Icke desto mindre kvarstår de stora behoven inom dessa områden – behov som på ett eller annat sätt måste lösas.

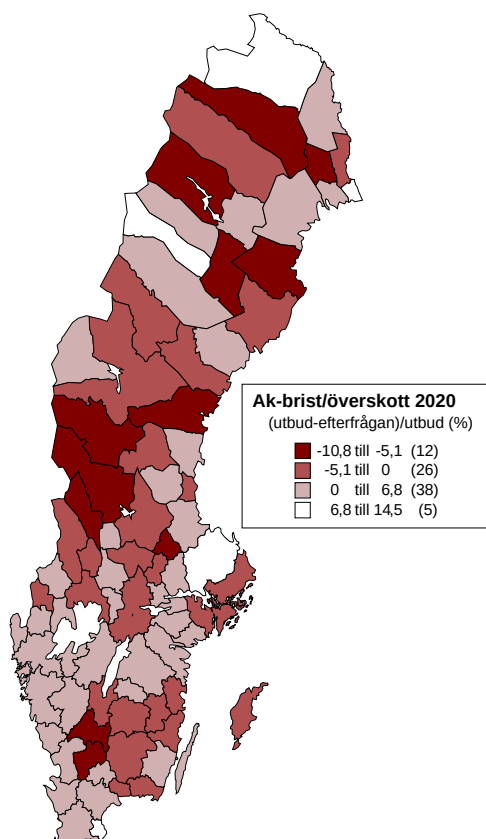
Det bör också påpekas att vi här belyser utvecklingen till 2020. Samtidigt vet vi med stor säkerhet att befolkningens åldersstruktur fortsätter att försämrats under ytterligare cirka 20 år. Det är under denna period som antalet personer över 80 år kommer att öka dramatiskt, d.v.s. den del av befolkningen som är mest vårdkrävande. Efterfrågan på vårdutbildade kommer således utifrån ett renodlat behovsperspektiv att öka påtagligt under de närmaste 35-40 åren. Den stora ökningen kommer tidigare i regionfamiljer med svagare förutsättningar, eftersom dessa regioner redan har en äldre befolkning än övriga regioner.

Av regionfamiljerna är det Stockholmsregionen som sammantaget beräknas få den största arbetskraftsbristen. Här förväntas brist uppstå i samtliga 6 utbildningsaggregat⁶. Också i Småregionerna uppkommer ett summerat underskott på arbetskraft år 2020. Här väntas dock överskott uppstå i enskilda utbildningsgrupper, framför allt avseende yrkesförberedande gymnasieutbildning och teoretisk gymnasieutbildning inom samhällsvetenskap, humanism m.m.

I figur 3.1 redovisas bristsituationen för summan av samtliga utbildningsaggregat i LA-regionerna år 2020. Bristregionerna har stor spridning över landets olika delar, med den största koncentrationen till Norrland, Småland och Stockholm. LA-regionerna Malung, Gällivare, Härjedalen, Mora och Lycksele väntas få den största summerade arbetskraftsbristen år 2020. De största summerade överskotten uppstår i Haparanda, Simrishamn, Uppsala, Storuman och Kiruna. Detta hindrar dock inte att det även här beräknas uppstå underskott inom enskilda utbildningsgrupper. Det gäller då framför allt inom pedagogik och vård.

⁶ Begreppet arbetskraftsbrist i Stockholmsregionen är dock något tveksamt med tanke på att arbetsmarknaden redan idag är större än vad regiongränsen anger. För Stockholmsregionen utgör inpendlande arbetskraft ett viktigt och nödvändigt tillskott till arbetsmarknadens behov.

Figur 3.1 Brist respektive överskott på arbetskraft i LA-regioner år 2020. (Utbud 20-64 år – efterfrågan)/utbudet 20-64 (procent) samt tabell med de 25 LA-regioner med den största arbetskraftsbristen 2020.

LA-regioner	Arbetskraft totalt ak-brist (% av utbud)
Malung	-10.7
Gällivare	-9.9
Härjedalen	-8.3
Mora	-8.2
Lycksele	-8.1
Arjeplog	-7.2
Överkalix	-7.0
Sundsvall	-6.7
Avesta	-6.2
Värnamo	-5.8
Skellefteå	-5.7
Ljungby	-5.2
Kramfors	-5.0
Stockholm	-4.6
Övertorneå	-4.2
Ludvika	-4.1
Söderhamn	-3.3
Karlshamn	-3.1
Oskarshamn	-3.1
Växjö	-2.7
Jokkmokk	-2.6
Ljusdal	-2.6
Karlskrona	-2.4
Västervik	-2.2
Falun	-2.0

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

De bristsituationer som uppstår i enskilda LA-regioner kan i praktiken lösas på fyra olika sätt. För det första kan platser besättas med personal som har annan eller lägre utbildningsbakgrund än den efterfrågade, exempelvis att personer med gymnasiekompetens går in på arbetsuppgifter där en högskoleutbildning vore att föredra. För flera regioner är dock dessa möjligheter begränsade, då brist beräknas uppstå inom samtliga utbildningskategorier. Så många som 37 LA-regioner väntas ha en total brist på arbetskraft efter att samtliga utbildningsgrupper summerats.

I vissa fall kan inpendling lösa en bristsituation. Ett problem i sammanhanget är dock att många av de regioner som beräknas få underskott på arbetskraft har långa pendlingsavstånd samtidigt som grannregionerna ofta har brist på samma typ av arbetskraft. För Stockholmsregionen utgör dock inpendlande arbetskraft ett viktigt och nödvändigt tillskott till

arbetsmarknadens behov. Framför allt Uppsala, men också Nyköping, Västerås och Eskilstuna beräknas ha ett visst summerat överskott på arbetskraft år 2020.

Ett tredje sätt att komma till rätta med arbetskraftsbristen är att öka utbudet genom att fler personer utanför åldersgruppen 20-64 år deltar i arbetslivet. Med ökande arbetskraftsbrist blir det allt viktigare att folk med hjälp av ekonomiska incitament, flexiblere arbetsformer, etc. förmås arbeta vidare högre upp i åldrarna.

För det fjärde kan en ökad arbetskraftinvandring lösa en del problem med arbetskraftsförsörjningen. Detta är dock inte självklart något enkelt alternativ. Dels kommer den framtida konkurrensen om arbetskraft vara hård också i ett europeiskt perspektiv, dels är goda kunskaper i svenska ett krav i många av de framtida bristyrkena.

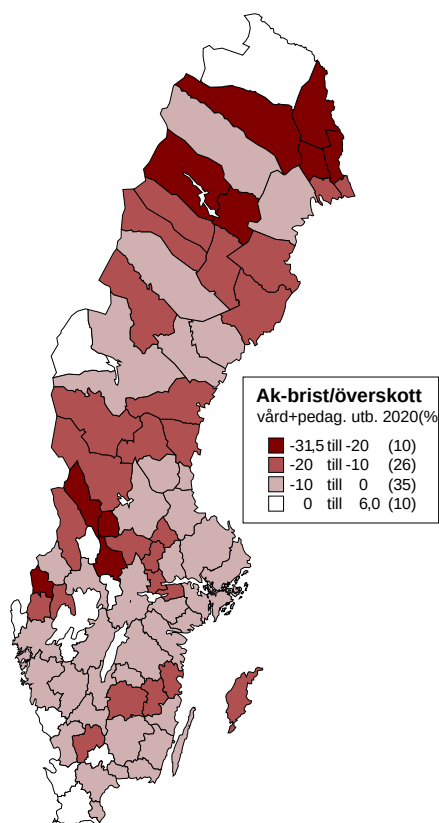
Det blir givetvis extra viktigt att också de personer som redan ingår i arbetskraftsutbudet tillåts göra en insats i arbetslivet. Det gäller exempelvis långtidsarbetslösa och olika invandrargrupper där andelen förvärvsarbetande är betydligt lägre än för den svenskfödda delen av befolkningen.

I figurerna 3.2 och 3.3 redovisas de beräknade underskotten på arbetskraft för de två största bristkategorierna var och en för sig – eftergymnasial vård/pedagogisk utbildning samt teknisk/naturvetenskaplig utbildning.

För den första kategorin ser vi att underskotten beräknas bli mycket stora i många LA-regioner. Endast tio LA-regioner väntas ha ett överskott av eftergymnasialt utbildade inom vård och pedagogik år 2020. De största bristerna uppträder i delar av Norrlands inland och kustland samt i Bergslagen, Värmland och vissa delar av Småland. I flera av de mindre LA-regionerna kan arbetskraftsbristen komma att uppgå till mer än en fjärdedel av utbudet inom denna kategori.

Det bör betonas att det för vård och pedagogiskt utbildade är mycket svårt att göra förutsägelser för mindre LA-regioner. Budgetunderskott och omstruktureringar inom kommuner och landstingen, som medför att exempelvis sjukhus eller skolor läggs ner, kan i ett slag förändra den lokala efterfrågan på personal inom dessa områden. Den speciella sårbarhet som detta ger upphov till behandlas senare i kapitlet.

Figur 3.2 Brist respektive överskott på arbetskraft med vård och pedagogisk utbildning i LA-regioner år 2020. (Utbud 20-64 år – efterfrågan)/utbudet 20-64 (procent) samt tabell med de 25 LA-regioner med den största bristen i denna grupp 2020.

LA-regioner	Vård och pedagogisk utbildning ak-brist (% av utbud)
Gällivare	-31.5
Arjeplog	-30.6
Årjäng	-28.3
Pajala	-26.9
Vansbro	-26.9
Överkalix	-25.5
Övertorneå	-24.2
Arvidsjaur	-22.8
Malung	-22.8
Filipstad	-20.6
Kalix	-19.9
Lycksele	-19.8
Härjedalen	-18.9
Haparanda	-18.6
Vimmerby	-18.5
Torsby	-17.3
Strömsund	-16.9
Avesta	-16.8
Ljungby	-16.1
Gotland	-15.5
Ljusdal	-15.3
Umeå	-15.1
Ludvika	-14.3
Sorsele	-13.6
Mora	-13.2

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Ett belysande exempel på vårdbehovets utveckling och möjligheterna att tillgodose detta behov får vi genom att relatera den mest vårdkrävande åldersgruppen, d.v.s. personer 80 år och äldre, mot utbudet av vårdutbildade. Vi ser då att skillnaderna redan idag är stora mellan olika regiontyper.

Att det går färre åldringar per vårdutbildad i Storstadsregionerna är till viss del naturligt eftersom mycket specialistsjukvård är koncentrerad till just dessa regioner. Skillnaderna mellan Storstadsregioner och Småregioner ökar dock om vi blickar fram mot år 2020. Det bör ej heller förglömmas att det är först efter år 2020 som den stora befolkningsgruppen född på 1940-talet når denna ålder och att ökningen av antalet personer 80 år och äldre då blir än mer påtaglig.

Tabell 3.2 Antalet personer 80 år och äldre relativt utbudet av vårdutbildade 20-64 år i regionfamiljer.

Regionfamiljer	Antal 80+ år relativt utbud av vårdutbildade 20-64 år	
	År 2002	År 2020
Storstadsregioner	1.46	1.59
därav Stockholm	1.41	1.51
därav Göteborg	1.53	1.73
därav Malmö	1.48	1.63
Universitets- och högskoleregioner	1.58	1.93
Regionala centra	2.01	2.38
Sekundära centra	2.60	3.14
Småregioner - privat sysselsättning	3.12	4.61
Småregioner - offentlig sysselsättning	2.68	3.96
Älmhult	4.58	3.18
Ljungby	2.93	2.84
Växjö	1.96	1.87
Vimmerby	4.10	4.64
Kalmar	2.34	2.56
Oskarshamn	3.08	3.67
Västervik	1.92	2.76
Karlshamn	2.43	3.48
Karlskrona	1.93	2.38
Riket	1.80	2.07

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

På motsvarande sätt kan vi relatera antalet personer 0-19 år mot utbudet av pedagogiskt utbildade. Vi ser då att denna kvot minskar något för riket som helhet. Det är framför allt i Storstadsregionerna som det väntas bli färre 0-19-åringar per pedagogiskt utbildad, medan förhållandet beräknas bli det motsatta i framför allt Småregioner och Regionala centra.

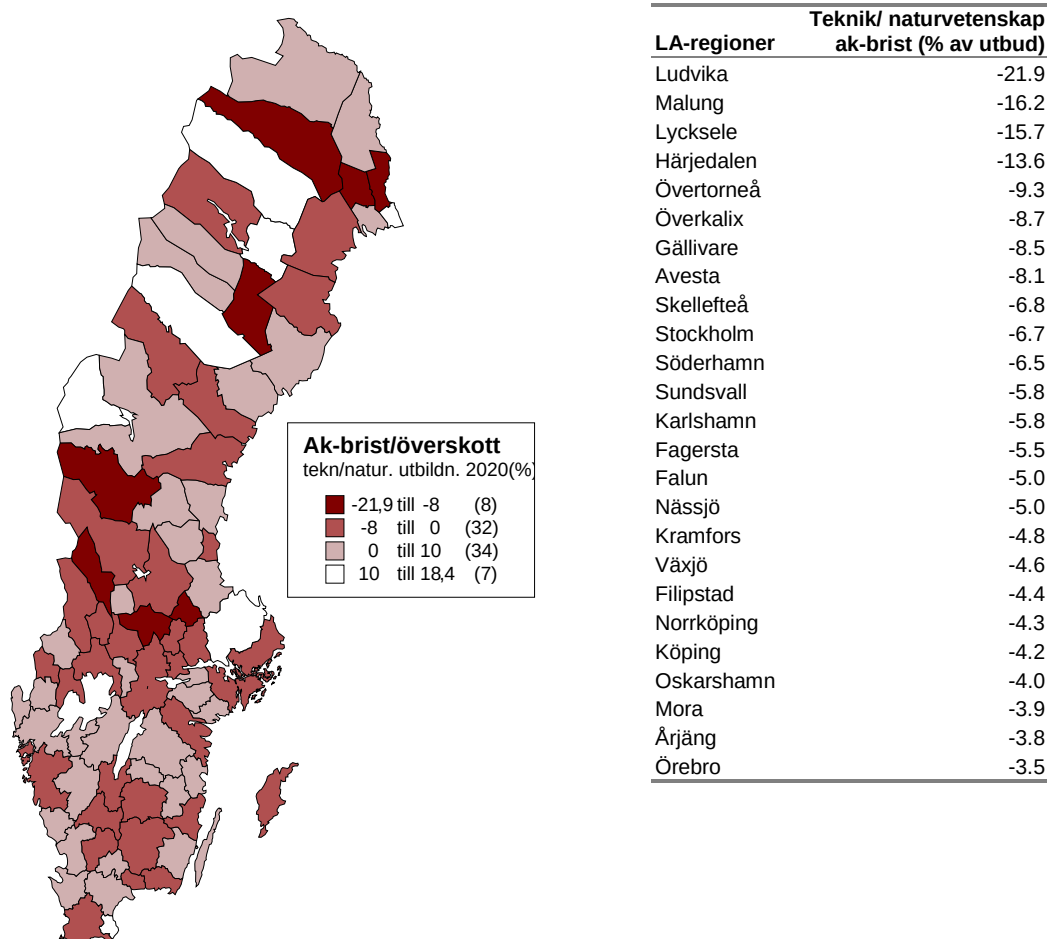
Tabell 3.3 Antalet personer 0-19 år relativt utbudet av pedagogiskt utbildade 20-64 år i regionfamiljer.

Regionfamiljer	Antal 0-19 år relativt utbud av pedagogiskt utbildade 20-64 år	
	År 2002	År 2020
Storstadsregioner	8.07	6.06
därav Stockholm	8.33	5.71
därav Göteborg	7.88	5.97
därav Malmö	7.62	7.46
Universitets- och högskoleregioner	7.68	7.77
Regionala centra	7.64	8.29
Sekundära centra	8.80	8.55
Småregioner - privat sysselsättning	9.12	10.16
Småregioner - offentlig sysselsättning	8.37	9.54
Älmhult	8.51	8.62
Ljungby	9.03	9.14
Växjö	6.83	8.30
Vimmerby	10.01	9.46
Kalmar	6.57	7.96
Oskarshamn	8.59	8.34
Västervik	7.79	6.63
Karlshamn	8.10	7.00
Karlskrona	8.15	8.86
Riket	8.00	7.22

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

För arbetskraft med teknisk/naturvetenskaplig utbildning finns det ofta ett starkt samband mellan en stor industrisektor och en förväntad arbetskraftsbrist. Stockholmsregionen utgör ett undantag från detta konstaterande, men underskottet har här förmodligen en starkare koppling till en stor sysselsättning inom FoU och teknisk konsultverksamhet.

Figur 3.3 Brist respektive överskott på arbetskraft med teknisk/ naturvetenskaplig utbildning i LA-regioner år 2020. (Utbud 20-64 år – efterfrågan)/utbudet 20-64 (procent) samt tabell med de 25 LA-regioner med den största bristen i denna grupp 2020.

Källa: SCB/NUTEK (rAps)

Också för denna utbildningskategori är den beräknade arbetskraftsbristen svår att bedöma för mindre LA-regioner. Flera av dessa är starkt beroende av ett eller flera större industriföretag som ger upphov till en förväntad arbetskraftsefterfrågan. Om större omstruktureringar – nedskärningar, nedläggningar, utflyttning av verksamhet, etc. – sker kan ett underskott på arbetskraft snabbt vändas till ett överskott. Ett allvarligt problem i detta sammanhang är att en

brist på utbildad arbetskraft inom ett företags nyckelområden kan bli avgörande för att investeringar läggs på annan ort eller att verksamheter helt enkelt flyttas till platser där arbetskraftsbehovet bättre kan tillgodoses. Denna typ av sårbarhet behandlas vidare nedan.

En sårbar regional näringsstruktur

Regioner som har en hög andel av den totala sysselsättningen anställd på stora arbetsplatser är av naturliga skäl sårbara vid konjunkturnedgångar och industriell struktumvandling. Ett nedläggnings- eller utflyttningsbeslut kan här få stora konsekvenser för hela regionens näringsliv, inte bara genom de direkta effekterna av att en arbetsplats försvinner, utan också genom de följdverkningar som påverkar t.ex. service- och tjänstesektor i regionen - s.k. multiplikatoreffekter.

Om verksamheten vid de större arbetsplatserna dessutom har ett lågt kunskapsinnehåll ökar rationaliseringstrycket. Stordriftsfördelar och löneläge blir då viktiga faktorer för valet av lokaliseringsplats.

Sårbarhet av detta slag uppträder främst i regioner dominerade av tillverkningsindustri, eftersom det här är relativt vanligt med stora produktionsenheter med "rutiniserad" tillverkning. Det finns dock ett antal verksamheter inom andra delar av såväl privat näringsliv som offentlig sektor som kan ge upphov till regional sårbarhet. Det kan t.ex. röra sig om "Call Centers", större enheter inom handel eller grossiströrelse eller militär verksamhet.

Statistisk metod

NUTEK presenterade under början av år 2002 en rapport som med hjälp av ett s.k. sårbarhetsindex visade den regionala sårbarheten inom tillverkningsindustrin. I indexet kombinerades indikatorer för kunskapsinnehållet i produktionen med uppgifter om arbetsställets storlek. I studien konstaterades att ett tjugotal lokala arbetsmarknadsregioner var påtagligt sårbara enligt det framräknade indexet.

I denna rapport har metoden att kombinera sysselsättningsstatistiken med uppgifter om utbildningsnivå och storlek på arbetsställen förfinats och utvidgats till att gälla samtliga näringsgrenar, såväl privata som offentliga. Samtliga arbetsställen har kategoriserats med avseende på de sysselsattas utbildningsnivå och arbetsställets storlek. I det första fallet har andelen sysselsatta med eftergymnasial utbildning (tre år eller längre) använts för kategoriseringen.

När det gäller storleken på arbetsstället görs en uppdelning avseende arbetsställen med mer än 249 respektive 50-249 sysselsatta. Efter att denna kategorisering gjorts har andelen sysselsatta på dessa större arbetsställen som också karaktäriseras av låg utbildningsnivå beräknats. Statistiken är hämtad från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) 2001.

Industriverksamhet

Tabell 3.2 visar de lokala arbetsmarknadsregioner som är mest beroende av större industriarbetsställen som karaktäriseras av låg utbildningsnivå hos de sysselsatta. Den största sårbarheten återfinns sannolikt bland LA-regionerna i den vänstra kolumnen där exempelvis Fagersta (inkl. Norbergs och Skinnskattebergs kommun), Karlshamn (inkl. Olofström), Bengtsfors (inkl. Dals Ed) och Filipstad (inkl. Hällefors) har mellan 15 och 22 procent av den totala sysselsättningen på denna typ av arbetsplatser. De 20 LA-regioner som redovisas har alla en sysselsättningsandel i denna kategori som ligger klart över riksgenomsnittet.

Det kan noteras att flera av LA-regionerna i denna tabell drabbats av utflyttning av verksamhet eller större neddragning inom industrin under de senaste åren, medan flera andra fått vidkännas successiva minskningar av industrisysselsättningen⁷.

En del av dessa neddragningar syns ännu inte i den statistik som idag är tillgänglig, vilket innebär att regionerna ifråga kan komma att ha lägre sysselsättningsandelar i denna kategori i kommande statistik. Det innebär dock knappast att LA-regionerna snabbt växlar från sårbara till mer robusta regioner. Som regel rör det sig här om relativt tröga strukturer som tar lång tid att förändra.

I den högra kolumnen redovisas motsvarande regionala sysselsättningsandelar för industriarbetsställen med 50–249 sysselsatta. De LA-regioner som redovisas här är sannolikt mindre sårbara än de som redovisas i de vänstra kolumnerna då arbetsställena genomsnittligt är mindre, men sysselsättningsmässigt handlar det ändå om så pass mycket som 7,6 till knappt 16 procent av den totala sysselsättningen. Det kan noteras att LA-regionerna Filipstad (inkl. Hällefors kommun), Arvika (inkl. Eda), Ljungby (inkl. Markaryd), Bengtsfors (inkl. Dals Ed), Oskarshamn (inkl. Mönsterås och Högsby), Västervik, Köping (inkl. Kungsör och Arboga) och Lidköping (inkl. Vara och Götene) återfinns på bägge listorna, vilket indikerar en extra sårbar industristruktur.

⁷ Större neddragningar inom industrin (eller varsel om sådana) har bl. a. skett i Bentsfors, Skövde (i Mariestad och Skara kommun), Katrineholm, Söderhamn, Gävle, Västervik, Arvika, och Linköping (t.ex. Motala kommun).

Tabell 3.2 De 20 LA-regioner som har högst procentandel av sysselsättningen anställd på stora industriarbetsställen (>249 resp. 50-249 sysselsatta) som karakteriseras av låg utbildningsnivå.

LA-region	Industri 250+ (%)	LA-region	Industri 50-249 (%)
Fagersta	22.0	Värnamo	15.8
Karlshamn	18.4	Säffle	15.2
Bengtsfors	15.7	Vansbro	15.1
Filipstad	15.3	Vimmerby	14.6
Ljungby	14.2	Filipstad	14.1
Köping	13.8	Nässjö	13.8
Skövde	13.3	Tranås	13.5
Katrineholm	11.1	Arvika	13.5
Oskarshamn	10.6	Ljungby	12.5
Gävle	9.2	Bengtsfors	12.1
Lidköping	9.1	Älmhult	11.4
Kalmar	9.0	Överkalix	11.3
Ärjäng	8.9	Torsby	9.4
Arvika	8.7	Lidköping	9.1
Söderhamn	8.5	Lycksele	8.8
Karlskrona	8.1	Västervik	8.6
Kristianstad	8.0	Köping	8.2
Västervik	7.7	Ljusdal	7.8
Trollhättan	7.4	Oskarshamn	7.8
Hudiksvall	7.0	Avesta	7.6
Riket	3.7	Riket	3.7

Källa: SCB (NUTEK)

En ranking av denna typ ger givetvis ingen exakt information om vilka regioner som kommer att drabbas av omstruktureringar inom industrin härnäst. Det finns också andra faktorer som spelar in vid en sårbarhetsbedömning. Exempelvis kan det "informella kunnandet", som inte låter sig mätas i form av formella utbildningsnivåer, vara betydelsefullt i vissa regioner. Det kan röra sig om aspekter som specifikt bransch-kunnande, lokalt företagsklimat, entreprenöranda och nätverksbyggande.

Det tydligaste exemplen på informellt kunnande av detta slag hittar vi i Värnamo LA (inkl. Gnosjö och Gislaveds kommuner) som toppar den högra listan.

Samverkande sårbarhetsfaktorer i industriregioner

I figur 3.4 redovisades ett antal LA-regioner som enligt rAps-analysen beräknas få brist på arbetskraft med kompetens inom teknik och naturvetenskap. Flera av dessa återfinns också i tabell 3.2, som visar de sårbaraste industriregionerna med hänsyn till stora arbetsställen och lågt kunskapsinnehåll i produktionen. Några exempel är Fagersta, Karlshamn, Bengtsfors och Köping.

Den brist på arbetskraft med rätt kompetens som här ser ut att uppkomma kan ytterligare öka på sårbarheten i dessa regioner. Särskilt arbetsställen som ingår i större företagskoncerner kan då bli föremål för omlokalisering till platser – inom eller utom landets gränser – där tillgången

på utbildad arbetskraft är bättre. Ur denna synvinkel är kompetensförsörjningen av central betydelse för de industridominerade regionerna.

Företagstjänster och handel

Även om tjänstesektorn över lag har mindre arbetsplatser än industrin och därmed oftast inte ger upphov till lika stor sårbarhet, så finns det idag på enskilda orter i landet exempel på relativt stora arbetsplatser inriktade på enklare tjänsteverksamhet. I flera kommuner har t.ex. Call Centers etablerats i stor skala för olika former av telefonförsäljning, biljettbokning, support etc. Ofta är det här fråga om tjänster med ett relativt lågt kunskapsinnehåll, vilket indikerar att arbetsplatserna lätt kan bli föremål för omstrukturering.

Älmhults LA-region har de klart högsta sysselsättningsandelarna i bägge storleksklasserna. Det är de många arbetsställena inom IKEA-koncernen som ger tydligt utslag i statistiken. Relativt höga andelar finner vi också i Härjedalen, Kiruna, Sundsvall (inkl. Ånge, Timrå och Härnösand). I flera av dessa regioner har Call Centers etablerats i stor omfattning vilket sannolikt påverkar de här presenterade siffrorna.

Tabell 3.3 visar sårbarheten inom branschaggregatet företagstjänster och handel.

Tabell 3.3 De 10 LA-regioner som har högst procentandel av sysselsättningen anställd på stora arbetsställena (250+ resp. 50-249 sysselsatta) inom företagstjänster och handel som karakteriseras av låg utbildningsnivå.

LA-region	Företagstjänster +handel 250+ (%)	LA-region	Företagstjänster+ handel 50-249 (%)
Älmhult	10.0	Älmhult	8.2
Härjedalen	6.6	Kiruna	5.7
Karlskoga	4.0	Sundsvall	5.5
Karlskrona	3.0	Stockholm	5.0
Stockholm	3.0	Gällivare	4.9
Borås	2.9	Växjö	4.7
Nyköping	1.7	Östersund	4.5
Varberg	1.6	Nyköping	4.5
Ljungby	1.5	Malmö	4.3
Göteborg	1.4	Eskilstuna	4.3
Riket	1.2	Riket	3.7

Källa: SCB (NUTEK)

Offentlig verksamhet

När det gäller den offentliga verksamheten är det betydligt svårare att säga om verksamheten ger upphov till en sårbar regional struktur. En stor del av den kommunala offentliga verksamheten är ju starkt kopplad till den i regionen boende befolkningen. Offentliga verksamheter har också genomsnittligt en högre utbildningsnivå hos sina anställda än privata företag, vilket bör ge en större flexibilitet vid omstruktureringar.

Det går dock att peka på verksamheter som kan ge upphov till sårbarhet genom att politiska beslut i ett slag kan påverka omfattning och lokalisering. Några LA regioner har t.ex. relativt hög andel av sysselsättningen inom olika typer av landstingskommunal verksamhet som både omfattar stora arbetsställen och som genomsnittligt har en relativt låg utbildningsnivå. Det gäller exempelvis Kiruna, Västerвик och Lycksele.

Som tidigare påpekats kommer en ökande försörjningsbörda medföra stora påfrestningar på den kommunala och landstingskommunala ekonomin, vilket i sin tur kan innebära att exempelvis sjukhus- och vårdenheter läggs ner eller slås samman. De LA-regioner som listas i tabell 3.4 blir därmed extra sårbara vid en sådan utveckling.

Tabell 3.4 De 10 LA-regioner som har högst procentandel av sysselsättningen anställd på stora arbetsställen (250+ resp. 50-249 sysselsatta) inom offentlig sektor som karakteriseras av låg utbildningsnivå.

LA-region	Offentlig sektor 250+ (%)	LA-region	Offentlig sektor 50-249 (%)
Kiruna	11.0	Vansbro	17.5
Västerвик	10.0	Pajala	17.3
Lycksele	8.9	Härjedalen	15.8
Torsby	8.2	Söderhamn	15.8
Norrköping	7.8	Bengtsfors	14.5
Hudiksvall	7.7	Arjeplog	14.5
Eskilstuna	7.5	Överkalix	14.2
Karlskoga	7.3	Sorsele	12.6
Kramfors	7.3	Strömsund	12.2
Kalix	7.1	Övertorneå	11.4
Riket	2.8	Riket	6.0

Källa: SCB (NUTEK)

Även inom den statliga sektorn finns verksamheter som kan ge upphov till sårbarhet. Det tydligaste exemplet är den militära verksamheten som varit föremål för stor omstrukturering under de senaste åren.

De LA-regioner som har störst andel sysselsatta inom militär verksamhet är Arvidsjaur med 5,2 procent, Luleå (inkl. Bodens kommun) med 4,7 procent och Karlskrona med 3,6 procent av den totala sysselsättningen.

Sysselsättning totalt

Lägger vi ihop de branschvisa redovisningarna ovan får vi en bild av var de totalt sett mest sårbara arbetsmarknaderna i landet är lokaliserade. LA-regioner som Kiruna, Karlshamn, Fagersta och Ljungby har alla över 20 procent av sysselsättningen på stora arbetsställen (med mer än 249 sysselsatta), som samtidigt karaktäriseras av låg utbildningsnivå. Lägger vi därtill att dessa regioner i allmänhet har relativt höga sysselsättningsandelar på arbetsställen i

storleksskassen 50-249 sysselsatta förstärks bilden ytterligare. Totalt finner vi då att flera regioner har kring 40 procent eller mer av sysselsättningen på sårbara arbetsställen. Det gäller förutom de ovan uppräknade också Bengtsfors, Filipstad, Köping och Arvika.

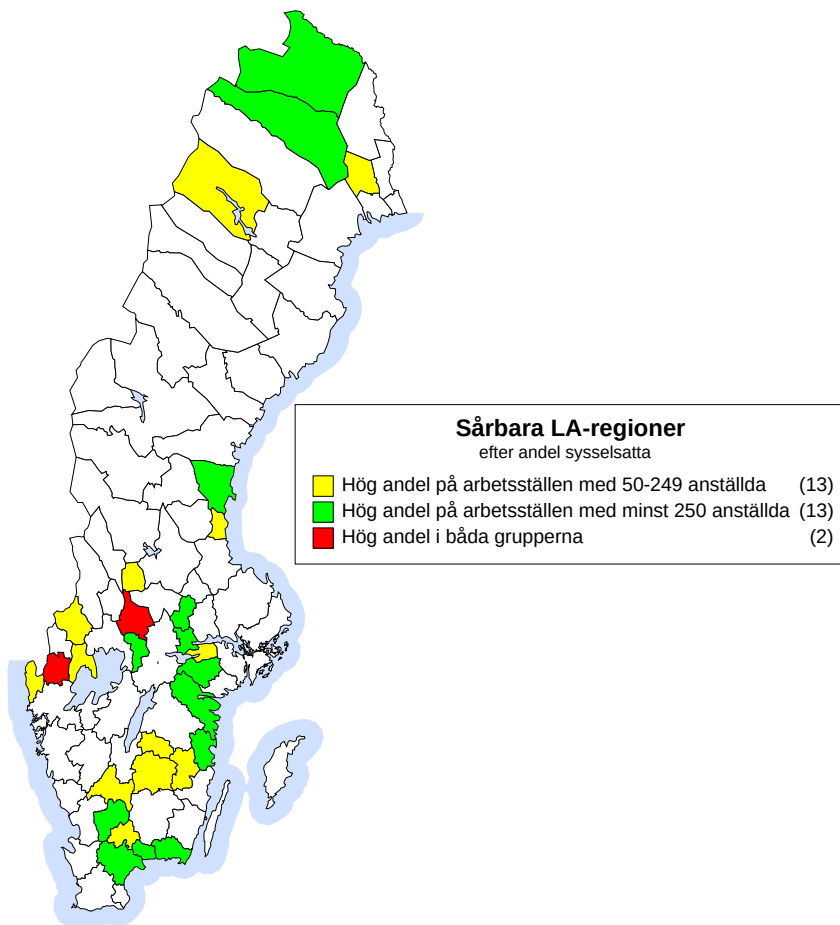
Tabell 3.5 De 15 LA-regioner som totalt sett har högst procentandel av sysselsättningen anställd på stora arbetsställen (250+ resp. 50-249 sysselsatta) som karakteriseras av låg utbildningsnivå.

LA-region	Totalt 250+ (%)	LA-region	Totalt 50-249 (%)
Kiruna	24.6	Vansbro	34.7
Karlshamn	22.8	Bengtsfors	29.7
Fagersta	22.0	Arvika	26.1
Ljungby	20.2	Nässjö	25.9
Köping	19.3	Älmhult	25.8
Västervik	17.8	Överkalix	25.6
Gällivare	16.4	Söderhamn	25.1
Karlskoga	16.4	Strömstad	25.1
Bengtsfors	15.7	Vimmerby	25.0
Katrineholm	15.6	Arjeplog	24.1
Norrköping	15.4	Eskilstuna	24.0
Filipstad	15.3	Tranås	23.9
Kristianstad	15.3	Värnamo	23.4
Karlskrona	15.1	Säffle	23.3
Hudiksvall	14.7	Filipstad	22.8
Riket	8.9	Riket	16.6

Källa: SCB (NUTEK)

Den geografiska spridningen av de sårbara regionerna blir större om vi beaktar den totala sysselsättningen, än om vi bara koncentrerar oss på industrin. Som framgår av figur 3.2 blir det då också ett antal LA-regioner i norra Norrland som framträder på sårbarhetskartan. Det är framför allt en följd av omfattande verksamhet inom den offentliga sektorn och gruvnäringen. I övrigt är det främst en sårbar industristruktur som slår igenom även i denna totala bild.

Figur 3.2 LA-regioner med högst andel sysselsatta på arbetsställen totalt som karaktäriseras av låg utbildningsnivå.

Källa: SCB (NUTEK)

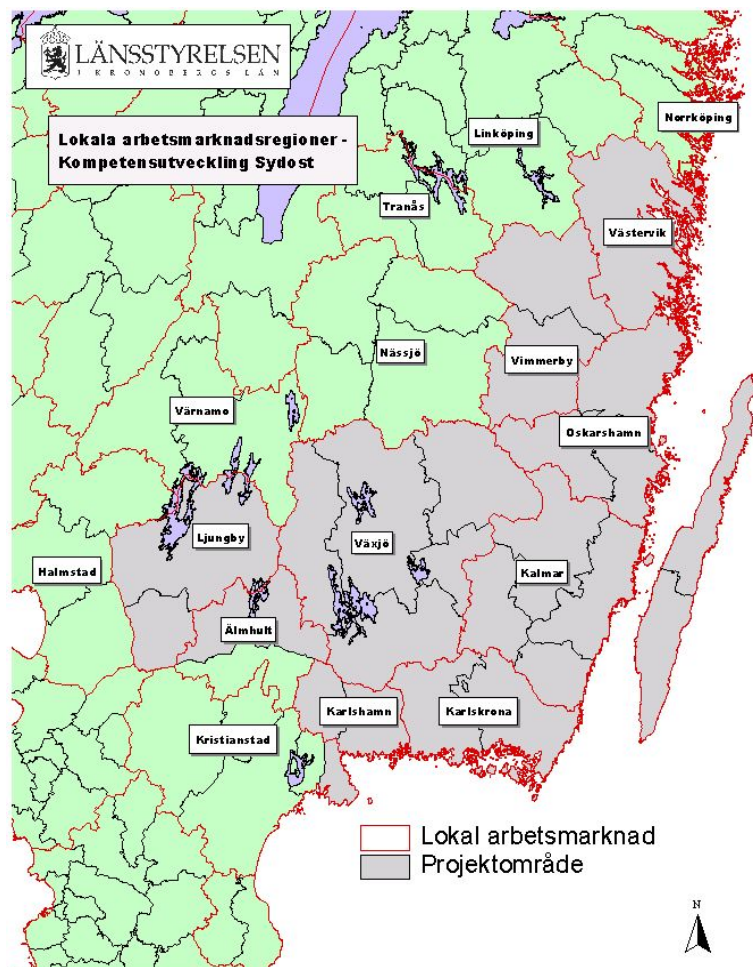

Analys av sysselsättning, utbildnings- och åldersstruktur i Sydost

1. Bakgrund

Inom ramen för projektet Kompetensutveckling Sydost har en mindre grupp haft i uppdrag att göra en fördjupad analys på branschnivå. Syftet med dessa analyser är att dels få en fördjupad kunskap om för regionen väsentliga branscher, dels utveckla en typ av regional analys som skall kunna upprepas för samma bransch om ett antal år eller annan bransch då behov finns.

Som verktyg för att göra analyser och prognoser finns systemet/verktyget rAps (Regionalt analys och prognossystem) utvecklat av Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) och Statistiska centralbyrån (SCB). Det geografiska området som analyseras består av tre län och nio lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner).

En LA-region eller lokal arbetsmarknad, på engelska "daily commuting region", består av en grupp kommuner som har en gemensam arbetsmarknad och som utgör ett område inom vilket invånarna dagspendlar. I analysarbetet har LA-indelningen inte varit helt tillämplig. Sydostregionen omfattar egentligen 8 lokala arbetsmarknader samt Älmhults resp. Sölvesborgs kommun. Sölvesborgs kommun ingår i Skånska Kristianstads arbetsmarknad och Älmhults lokala arbetsmarknad inkluderar Osby kommun. I dessa LA -regioner är Kristianstad respektive Älmhult klart dominerande. För att täcka Sydostregionen utan att snedvridera resultaten i högre grad har vi därför valt att redovisa siffror för enbart Sölvesborgs kommun samt att redovisa siffrorna avseende Älmhults LA inklusive Osby kommun.

Nackdelen med att blanda kommun med LA-region är att vissa kommuner som ingår i en specifik LA-region kan ha en positivare utveckling än övriga kommuner i samma LA. De senare som kanske har en sämre utveckling drar ner statistikvärdet för hela LA-regionen.

Som en inledande del beskrivs den demografiska utvecklingen i respektive LA-region p.g.a. att den spelar en viktig försörjningsroll på lång sikt. Dessutom illustreras näringslivets utveckling och förändring i området på ett översiktligt sätt.

1.1 Val av näringsgren och branscher

Projektets Styrgrupp har givit arbetsgruppen i uppdrag att gå vidare och göra fördjupade analyser av tre branscher:

- Träbearbetande industri
- Verkstadsbranscher
- IKT, informations- och kommunikationsteknologibranscher

Bakgrunden till branschvalet är dessa branschers stora betydelse inom Sydostregionen. Regionen har sedan länge en större andel sysselsatta inom trä och verkstad (tillverkning) än riket. Under 1990-talet har sedan näringsgrenar inom tjänstesektorn vuxit kraftigt. Flera av dessa tjänstebranscher återfinns i de regionala tillväxtprogrammen och det finns ett konstaterat ömsesidigt utvecklingsbehov mellan varu- och tjänsteproduktion. I denna branschanalys belyses därför även IKT-branschen, informations- och kommunikations teknologi. IKT är i Sydost inte enbart viktig för den tillverkande industrins utveckling utan är framträder alltmer som en väsentlig bransch i sig. Valda branscher överensstämmer även med de kluster/branscher som lyfts fram i Sydostlänens regionala tillväxtprogram.

För respektive bransch beskrivs:

- Vilka typer av företag ingår (SNI-koder)
- Hur många är sysselsatta i branschen idag (senaste mätning)?
- Hur har sysselsättningen utvecklats den senaste 5-10 åren (tidsserie)
- Hur ser ålderstrukturen ut idag (senaste mätning)?
- Hur ser utbildningsstrukturen ut idag (senaste mätning)?
- I det fall det finns eller kan antas finnas kopplingar mellan utbildningsstruktur och åldersstruktur anges det och utvecklas.

Materialet redovisas per LA-region, totalt för sydost, riket samt uppdelat på kön i den mån det finns statistik uppdelat.

Som en inledande del beskrivs den demografiska utvecklingen och utbildningsnivån i respektive LA-region i Sydost. Dessutom illustreras näringslivets utveckling och förändring i området på ett översiktligt sätt. Denna statistiska analys av olika branscher ska även kunna följas upp och revideras inom ett antal år utifrån ett metodavseende. Statistiken till samtliga tabeller är hämtad från rAps-databasen (SCB). En svaghet med den gjorda analysen är att de branscher som belyses domineras av män – detta speglar dock verkligheten i Sydost där traditionellt ”manliga” branscher dominerar den icke-offentliga arbetsmarknaden. Det kan också påpekas att kluster/bransch-analyser vanligen inte fokuserar på den offentliga sektorn; skola, vård och omsorg, inom vilken en stor andel kvinnor arbetar.

Under en längre tid har man i Sverige valt att kategorisera/indela näringslivet enligt svensk näringsgrensindelning (SNI-koder) som är en standard för klassificering av produktionsenheter - företag, arbetsställen etc. till näringsgrenar/branscher. En bransch kan definieras som en grupp av produktionsfaktorer, vilkas aktivitet kan hänföras till en och samma klass i standarden. Från 1 januari, 2003 gäller SNI 2002.

Under 1990-talet har regionala näringslivsanalyser inriktat sig alltmer mot klusteranalyser eller vad som på 1960-talet så populärt kallades industriella block/system. I dessa system ingår vanligen delar av olika branscher vilket innebär systemens utveckling inte alltid entydigt följas med hjälp av SNI-koder. I denna analys har vi av statistiska skäl valt att inte använda begreppet kluster utan redovisar efter bransch.

Utifrån tabeller som visar huvudgrupper av näringsgrenar, vet vi att Sydost-regionen (Kalmar-, Kronobergs, och Blekinge län) med dess 9 lokala arbetsmarknader och Sölvesborgs kommun har en större andel sysselsatta inom tillverkning. Där återfinns även flera klustersystem som dessutom är föremål för insatser inom de olika regionala tillväxtprogrammen i respektive län. Under 1990-talet har även näringsgrenar inom tjänster växt snabbt både i Sydost-regionen som i riket. Flera av dessa tjänstebanscher återfinns i de regionala tillväxtprogrammen och det finns ett ömsesidigt utvecklingsbehov mellan varu- och tjänsteproduktion. I denna branschanalys har valet därför fallit på IKT-branscher, informations- och kommunikations teknologi. Det är också viktigt att påpeka att kluster/bransch analyser inte fokuserar på den offentliga sektorn, varför vård och omsorg inte kommer med i denna analys även om den sektorn har en stor andel kvinnor sysselsatta.

2. Demografisk struktur i Sydost

En LA-regions utveckling bestäms idag till stor del av hur den förmår attrahera och utbilda arbetskraft och hur den kan leverera bostadsinfrastruktur och positiva lägesegenskaper för både hushåll och företag. Hushållens tillgänglighet till naturvärden, servicefunktioner och arbetsplatser spelar här en väsentlig roll. Det kunskaps- och tjänstesamhälle som nu alltmer växer fram kräver andra prioriteringar än vad som krävdes under den traditionella industrins dagar. Då var det malm, skog, vattenkraft, hamnar och järnvägsterminaler som styrde lokaliseringar, dvs. som bestämde attraktiviteten hos olika regioner.

Idag påverkas företagslokaliseringar av faktorer som tillgång på utbildad arbetskraft, miljöer där det finns kunskaps- och FoU-intensiv varu- och tjänsteproduktion, hög tillgänglighet till transportinfrastruktur som möjliggör täta personkontakter och goda livsmiljöer. Expansiva och ofta nya verksamheter söker sig till stadsregioner där utbudet av kunskap och arbetskraft är tillräckligt robust och sammansatt.

En betydelsefull faktor för den regionala utvecklingen i Sydost framöver är därför förändringen i befolkningen och dess åldersstruktur. Mest positiv befolkningsutveckling uppvisar LA-regioner med regionalt centra enligt tabell 1. Mindre LA-regioner har under hela 1990-talet haft en vikande befolkningsutveckling vilket på sikt påverkar deras åldersstruktur. Minskningen slår redan nu igenom vilket kan ses i tabell 2. Att de mindre LA-regionerna har en lägre andel av åldersgruppen 16-24 år samt 25-44 år i kombination med en hög andel 65+ ger ett sämre utgångsläge inför kommande åldersavgångar.

Tabell 1. Folkmängd efter LA-region och tid.

LA-region	1980		1990		2003		Förändring 1980-2003 i %		Totalt
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	
Älmhult	15 028	14 299	15 099	14 588	14 137	14 007	-6	-2	-4
Ljungby	19 959	19 248	19 490	19 093	18 296	18 195	-8	-5	-7
Växjö	59 747	59 175	61 724	61 630	62 919	62 601	5	6	6
Vimmerby	17 210	16 764	16 611	16 276	15 285	15 075	-11	-10	-11
Kalmar	58 650	58 722	59 986	60 691	60 322	61 579	3	5	4
Oskarshamn	24 673	24 299	23 881	23 749	22 961	22 896	-7	-6	-6
Västervik	20 433	20 830	19 668	20 240	18 192	18 576	-11	-11	-11
Karlshamn	23 901	23 608	23 311	23 286	22 320	22 000	-7	-7	-7
Karlskrona	44 967	45 333	43 612	44 347	44 670	44 474	-1	-2	-1
Sölvesborgs kn	7 944	7 789	8 050	7 958	8 157	8 268	3	6	4
Sydost	292 512	290 067	291 432	291 858	287 259	287 671	-2	-1	-1

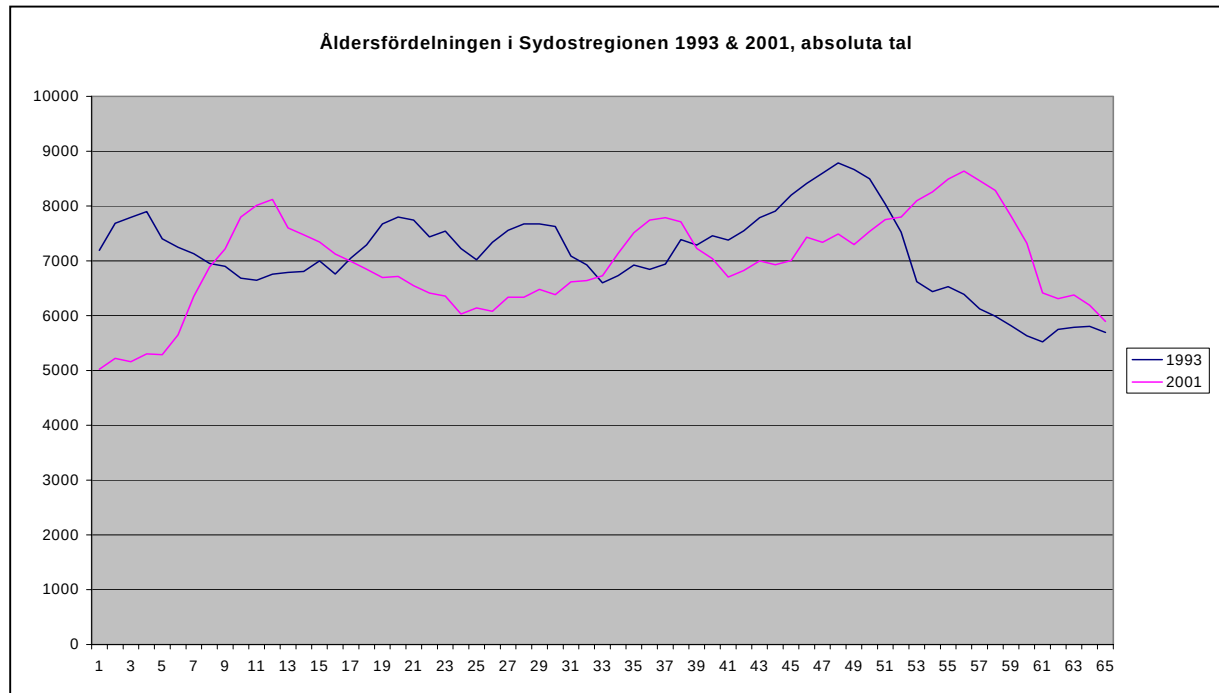
Tabell 2. Folkmängd efter ålder och LA-region 2003.

LA-region	Ålder				
	0-15	16-24	25-44	45-64	65+
Älmhult	19.4	9.8	23.9	26.3	20.5
Ljungby	18.8	9.8	24.5	26.8	20.0
Växjö	18.7	12.2	25.1	26.0	18.1
Vimmerby	19.0	9.8	22.8	27.0	21.4
Kalmar	18.2	11.3	24.3	26.6	19.6
Oskarshamn	18.9	9.8	23.5	27.8	20.1
Västervik	18.1	9.2	22.3	29.1	21.3
Karlshamn	17.9	9.6	24.3	27.5	20.7
Karlskrona	18.0	10.7	25.5	26.6	19.2
Sölvesborgs kn	18.0	10.0	24.0	28.0	21.0
Sydost	18.4	10.8	24.4	26.8	19.6
Riket	19.1	10.6	27.0	26.0	17.2

Utifrån den förändrade åldersstrukturen mellan år 1993 och 2001, syns minskningen av befolkningen i åldrarna 18-34 år tydligt. Åldersstrukturen bestäms av födelsenettot (antalet födda relativt antalet avlidna) och flyttnettot (antalet inflyttade relativt antalet utflyttade). Det negativa födelse- och flyttnettot, i synnerhet i åldrarna 19-29 år som ligger bakom förändringarna i diagrammet nedan, bör sannolikt inte betraktas som en tillfällig händelse. Det visar troligen på en preferensförändring hos de yngre vuxengrupperna.

Det går inte ännu att se någon tydlig kompensation i andra åldersgrupper. Antagandet att de som flyttar iväg från länen återkommer inom några år, är således svårt att bevisa utifrån dessa siffror. Flyttmönstret i Kronoberg skiljer sig en aning från det i Kalmar och Blekinge län. I Kalmar återfinns det negativa flyttnettot i något äldre åldrar, vilket sannolikt kan härledas till universitetets dragningskraft.

I dessa tider då en framtida arbetskraftsbrist diskuteras allt oftare bör fokus på hur regionen får nästa stora ungdomskull (de som nu är omkring 10-16 år) att stanna kvar, bli allt viktigare. Totalt minskade befolkningen i åldrarna 0-64 år med 2,6 % (12185 personer) i Sydost-regionen mellan åren 1993-2001, medan samma åldersgrupp ökade med 2,3 % (168 072 personer) i riket.

Högskoleutbildningens utbredning på flera orter i landet har haft en positiv betydelse för den regionala utvecklingen. Nya högskoleetableringar under 1960-talet motiverades av en total höjning av utbildningsnivån i landet som helhet. Idag är högskoleutbildningen väl utbyggd i landet, och även små lokala arbetsmarknader har generellt sett ökat utbildningsnivån samtidigt som de har höga övergångstal till högskola. En märkbar trend är att många ofta väljer den högskola som ligger geografiskt närmast. Troligen styrs därmed många sökande i sitt ämnesval utifrån högskolans utbildningsutbud.

Utbudet får också en viktig roll som försörjare till arbetsmarknaden. Vilken kvalificerad arbetskraft som näringslivet eftersöker måste stämma överens med högskolans utbud. Profilen på högskolorna bedöms få en stor betydelse för fortsatt rekrytering och avgångar av examinerade studenter. Mellan 1993 och 2001 hade alla de tre länen negativa flyttningsnetton med avseende på olika utbildningsgrupper (tabell 3.1-3.3). Kalmar har tappat flest personer totalt sett under perioden. Blekinge minst. Kronobergs län har tappat fler personer som har en längre eftergymnasial utbildning medan Kalmar och Blekinge län (i viss mån) tappat flest personer med kortare utbildningar. Blekinge är det enda länet som har ett positivt inflyttningsöverskott för personer med längre eftergymnasial utbildning. Detta bör medföra en fördjupad diskussion och fördjupade analyser om bakgrunden till detta.

För de nio ingående LA-regionerna i Sydost är den generella utbildningsnivån lägre än riket enligt tabell 3. Kvinnor har en högre utbildningsnivå än män när det gäller de längre utbildningarna. De lägsta utbildningsnivåerna finner vi i redan demografiskt utsatta LA-regioner.

På flera platser i landet sker etableringar av s.k. lärcentra som är knutna till högskolor/universitet. Meningen är att ge närhet till utbildning för att kunna rekrytera och behålla medarbetare med önskvärd kompetens, en kompetens som styr i hög grad företagets lokalisering och utveckling. Brist på kompetens är i högsta grad avgörande för företagen och deras konkurrenskraft. I diagram 1, 2 och 3 visas åldersfördelad in- respektive utflyttning (summerat för de sista fem åren) i de tre sydostlänen. De största skillnaderna mellan in- och utflyttning finns i Kalmar och Blekinge län. I Kronoberg är det mer balans mellan flyttströmmarna, förmodligen beroende på universitetets dragningskraft. På sikt måste länen kunna bli attraktiva nog för att behålla nyutbildade.

Tabell 3. Utbildningsnivå för befolkning 25-64 år efter LA-region 2002

LA-region	Kortare än 3 år Gymn		Minst 3 år Gymn		Kortare än 3 år eftergymn		Minst 3 år eftergymn	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Älmhult	65.5	59.2	16.0	16.7	10.5	11.8	8.0	12.3
Ljungby	67.8	61.2	15.7	15.2	9.7	12.8	6.9	10.8
Växjö	56.8	52.0	15.7	15.0	13.7	15.8	13.7	17.2
Vimmerby	71.9	64.7	14.7	15.3	7.7	10.4	5.7	9.6
Kalmar	60.4	54.7	14.4	13.7	12.6	15.2	12.6	16.5
Oskarshamn	67.8	62.9	14.3	14.3	9.8	11.8	8.1	11.0
Västervik	65.1	60.0	15.7	14.3	9.8	13.1	9.4	12.7
Karlshamn	64.3	58.6	15.7	15.2	11.5	13.1	8.6	13.2
Karlskrona	53.0	54.4	16.0	13.7	14.7	15.3	16.3	16.7
Sölvesborgs kn	67.2	57.6	15.0	16.0	9.2	12.5	8.2	13.3
Sydost	61.0	56.5	15.3	14.5	12.1	14.2	11.6	14.7
Riket	53.4	50.0	17.2	15.5	13.1	15.2	16.4	19.3

Tabell 3.1 Nettoinflyttning till Kronobergs län efter utbildningsgrupp 1993-2001

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1993-2001
<3 år gym	-257	-729	-495	-101	-386	-374	-271	9	0	-2 604
Minst 3 år gym	146	9	-136	-39	24	-32	-82	-113	101	-122
< 3 år eftergym	-196	-244	-242	-244	-253	-340	-321	-221	-122	-2 183
Minst 3 år eftergym	-25	-86	-85	-108	-108	-78	-104	-292	-307	-1 193
Totalt:	-75	-321	-463	-391	-337	-450	-507	-626	-328	-3 498

Tabell 3.2 Nettoinflyttning till Kalmar län efter utbildningsgrupp 1993-2001

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1993-2001
<3 år gym	-560	-545	-240	-283	-520	-480	-163	-164	12	-2 943
Minst 3 år gym	-260	-449	-299	-332	-274	-541	-340	-513	-354	-3 362
< 3 år eftergym	-195	-241	-180	-156	-125	-330	-226	-220	-88	-1 761
Minst 3 år eftergym	-11	-32	-10	-25	-42	-59	-35	-127	-69	-410
Totalt:	-1 026	-1 267	-729	-796	-961	-1 410	-764	-1 024	-499	-8 476

Tabell 3.3 Nettoinflyttning till Blekinge län efter utbildningsgrupp 1993-2001

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1993-2001
<3 år gym	76	-315	-159	-213	-8	-246	-161	-64	36	-1 054
Minst 3 år gym	-113	-168	-168	-55	12	-75	-83	-46	-138	-834
< 3 år eftergym	-34	-76	-122	-133	-49	-63	-176	-179	-168	-1 000
Minst 3 år eftergym	73	65	91	17	48	22	-65	-42	-4	205
Totalt:	2	-494	-358	-384	3	-362	-485	-331	-274	-2 683

Diagram 1. Flyttningar efter ålder 1999-2003 Kronobergs län (Källa: NUTEK)

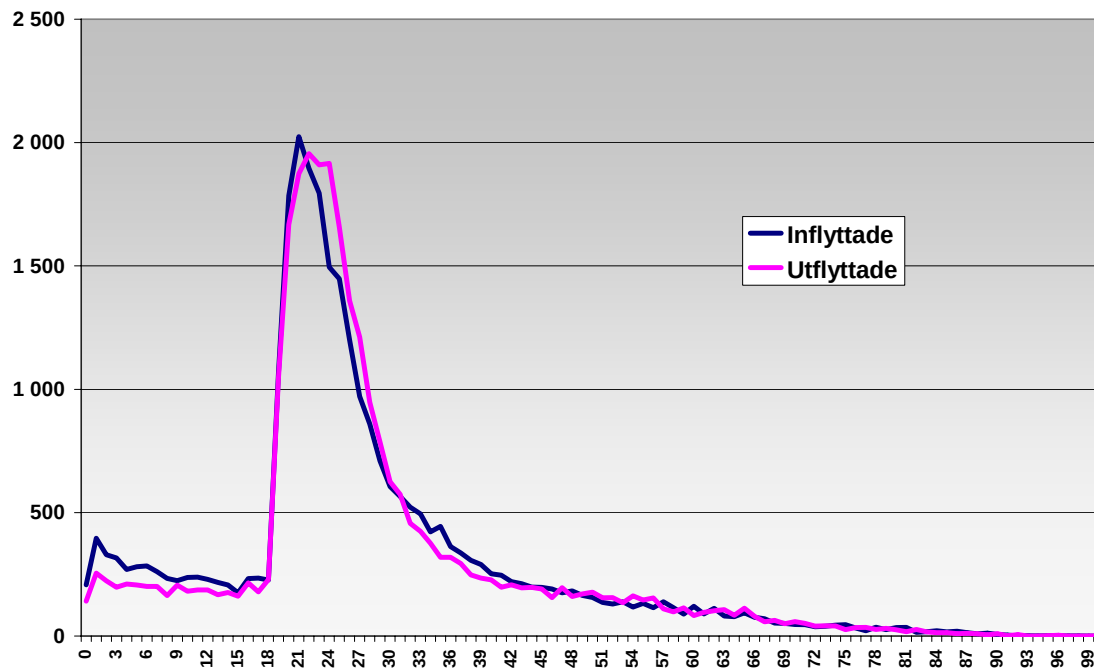

Diagram 2. Flyttningar efter ålder 1999-2003 Kalmar län (Källa: NUTEK)

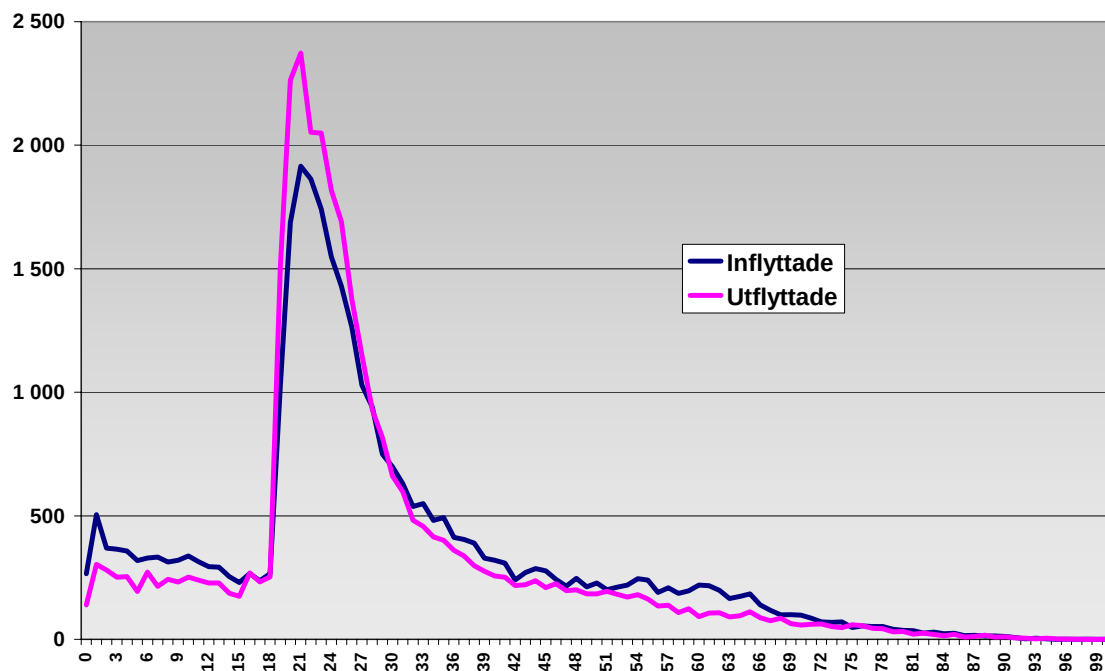
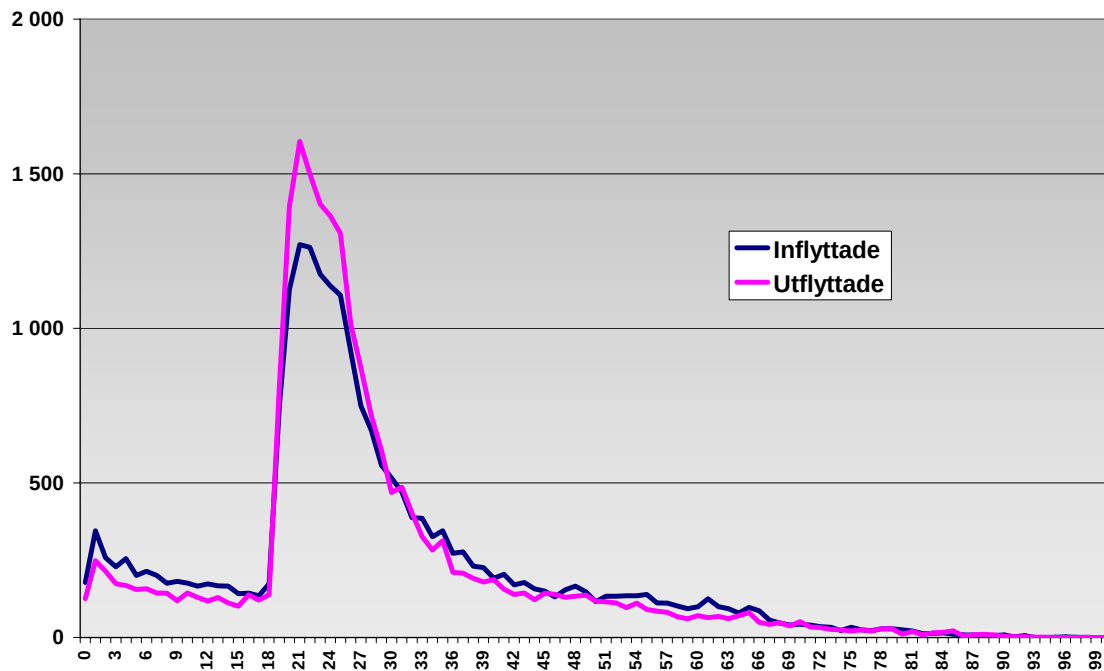

Diagram 3. Flyttningar efter ålder 1999-2003 Blekinge län (Källa: NUTEK)

3. Näringsliv i Sydost

Näringsliv genomgår kontinuerligt förändringar. Efterkrigstiden har haft en stor del sysselsatta inom *primärnäringsarna* (jord- skogsbruk). 1940-50 var drygt en fjärdedel verksamma inom näringen. Idag är ca två procent sysselsatta vilket speglar näringens tillbakagång till förmån för tjänstenäringsarna.

Även de s.k. *sekundära näringarna* (gruvbrytning- tillverkning) har minskat. Glanstiden var under 1950-60 talen då vi kunde skönja en urbaniseringsvåg till följd av industrins expansion.

1970-80 talen karaktäriserades av den *tertiära sektorns* framväxt och som faktiskt växer idag. Expansionen leddes av den offentliga sektorn tillsammans med privat tjänsteproduktion. Idag arbetar nära 80 procent av de sysselsatta i Sverige inom någon typ av tjänstenäring. De industrikriser som drabbade landet under 1970 och 80-talen kunde kompenseras med en växande offentlig sektor. Den nya kunskapsbaserade ekonomin har idag växt så snabbt att andra sektorer inte kunnat fylla ut tomrummet i olika lokala arbetsmarknader.

Sydost-regionen lever fortfarande i stor utsträckning på produktion av varor snarare än tjänster. Efter näringsgrenar, där jord och skog-, tillverkning, energi- och byggsektorn ses som producenter av varor, visar att Sydost-regionen har en högre andel sysselsatta inom tillverkning än riksgenomsnittet. Detta gäller framför allt för männen. Drygt 37 % av männen och 13 % av kvinnorna arbetar inom denna näring i Sydost och cirka 26 % respektive 10 % i riket (tabell 4). Den höga andelen kvinnor inom vårdsektorn i Sydost uppväger till förmån för tjänsteproduktionen. Omkring var sjätte kvinna i Sydost återfinns i varutillverkningsföretag, respektive var åttonde i riket. 1993 var andelen sysselsatta inom tillverkning i stort sett

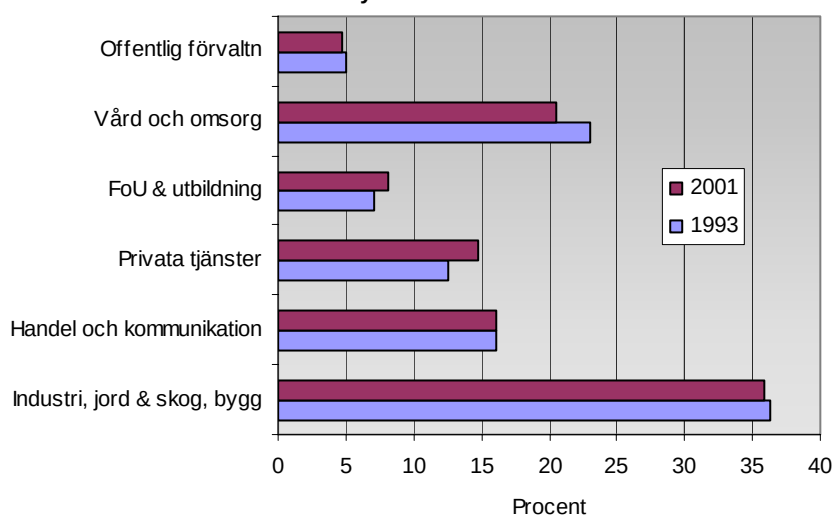
samma som 2001, 36 %. Andra näringsgrenar som haft en ökning är FoU och privata tjänster. Minskningen för grenen vård och omsorg ger dock en del varningstecken med tanke på den kommande arbetskraftsbristen i de tre länen (diagram 4).

Tabell 4. Andel (%) förvärvsarbetande efter näringsgren, kön och LA-region 2001

%	Jord & skog		Tillverkning		Energi		Bygg			
LA-region	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor		
Älmhult	3.3	0.8	36.1	15.0	1.1	0.2	6.8	0.8		
Ljungby	4.1	1.4	54.2	20.1	0.9	0.1	8.2	0.8		
Växjö	3.9	1.3	31.5	11.2	0.8	0.2	9.3	0.8		
Vimmerby	6.4	1.7	47.1	17.0	0.7	0.1	6.9	0.4		
Kalmar	6.4	1.7	33.0	13.0	1.3	0.4	9.7	0.7		
Oskarshamn	4.9	1.0	42.7	15.0	7.7	2.0	10.0	1.1		
Västervik	6.1	1.6	38.1	12.5	1.0	0.1	8.9	1.1		
Karlshamn	2.6	1.0	49.2	16.7	1.7	0.5	9.3	0.9		
Karlskrona	3.7	0.7	30.8	10.3	1.3	0.4	8.8	0.8		
Sölvesborgs kn	9.8	2.7	35.0	15.5	1.0	0.4	14.1	1.8		
Sydost	4.6	1.3	37.2	13.3	1.7	0.4	9.0	0.8		
Riket	2.7	0.8	26.2	10.1	1.3	0.4	10.2	0.9		

%	Handel & komm.		Finans & andra tjänster		Utbildning		Vård & omsorg		Offentlig förvaltning	
LA-region	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Älmhult	29.1	22.1	15.6	19.5	3.9	9.6	1.8	28.5	1.1	2.3
Ljungby	14.5	10.1	7.7	13.4	3.6	10.7	3.1	38.8	1.9	3.1
Växjö	22.5	14.5	16.7	15.6	5.0	11.9	5.2	37.0	3.5	4.5
Vimmerby	16.7	11.0	10.5	14.6	4.0	12.6	2.8	36.5	2.8	4.7
Kalmar	18.8	12.7	14.2	16.1	5.8	11.8	5.0	37.1	4.3	5.1
Oskarshamn	13.8	11.5	9.8	11.8	4.1	11.1	3.2	42.2	2.6	3.4
Västervik	14.6	9.8	11.9	12.2	5.3	11.6	8.5	46.4	3.6	2.9
Karlshamn	15.0	10.9	11.0	14.2	4.1	11.4	2.9	36.9	2.8	3.7
Karlskrona	15.2	13.0	17.3	16.0	5.3	11.0	5.1	37.9	11.0	8.8
Sölvesborgs kn	19.2	10.8	6.4	6.8	2.3	9.6	2.6	38.9	3.5	5.6
Sydost	18.3	13.0	13.9	15.2	4.9	11.5	4.5	37.9	4.4	4.8
Riket	21.8	14.9	20.7	20.2	5.5	11.7	4.8	33.0	5.0	6.0

Diagram 4. Förändring av andelen sysselsatta i % efter näringsgren i Sydostlänen 1993-2001

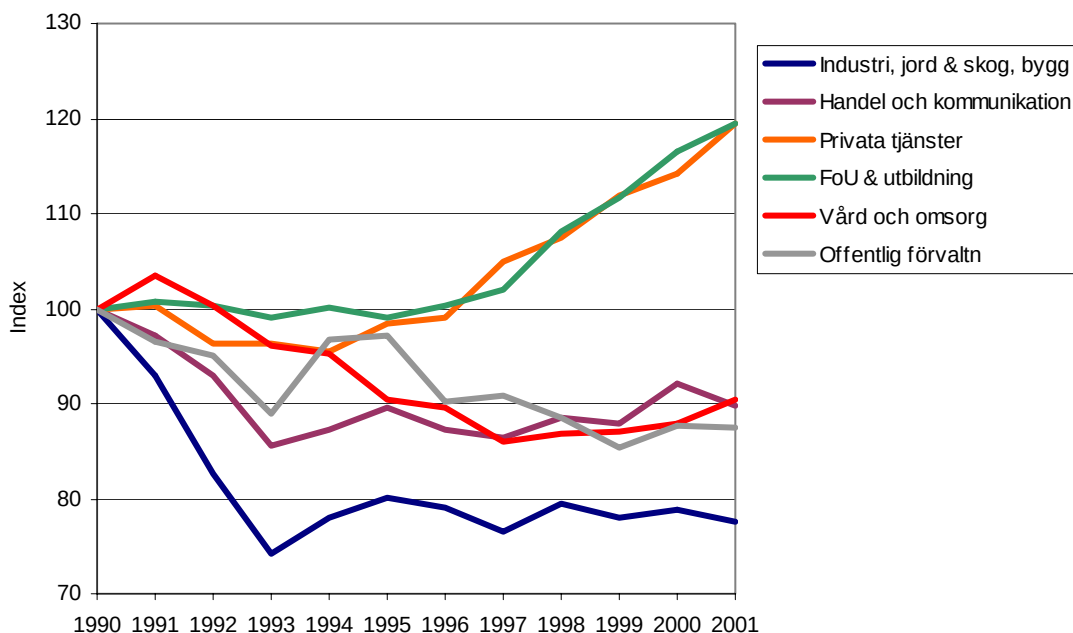
Antalet förvärvsarbetande i Sydost-regionen (dagbefolkning) ökade med 5,2 % mellan åren 1993 och 2001 (tabell 5). Rikets ökning under motsvarande tidsperiod var 9,4 %. Endast i åldersgrupperna 45-54 år samt 60-64 år var den procentuella ökningen förvärvsarbetande i Sydost i paritet med riksnivåerna. I åldersgruppen 35-44 år minskade till och med antalet förvärvsarbetande i Sydost, jämfört med en ökning på 7,2 % för riket. En förklaring till detta kan vara regionens utbyggnad av universitet och högskolor, som kan ha bidragit till ett ökat antal högskolestuderande från denna åldersgrupp. Huvudorsaken är dock demografisk, då riket ökade antalet personer i denna åldersgrupp samtidigt som antalet minskade i Sydost. Länsvis finns stora regionala skillnader inom Sydost-regionen. Kronobergs procentuella ökning av förvärvsarbetandet är i nivå med riksgenomsnittets, medan Kalmar och Blekinge har en svagare ökning. På LA-nivå är det Västervik och Karlshamn som haft en negativ sysselsättningsutveckling mellan 1993-2001.

Tabell 5. Förvärvsarbetande 16+ år dagbefolkning efter kön 1993-2001

LA-region	1993		2001		Förändring 1993-2001 %		Totalt
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	
Älmhult	6 639	5 604	7 000	6 095	5.4	8.8	7.0
Ljungby	9 191	7 750	9 772	8 033	6.3	3.7	5.1
Växjö	28 489	25 707	31 432	27 481	10.3	6.9	8.7
Vimmerby	6 878	5 933	7 096	6 066	3.2	2.2	2.7
Kalmar	26 740	25 163	28 384	26 012	6.1	3.4	4.8
Oskarshamn	10 381	9 137	11 054	9 435	6.5	3.3	5.0
Västervik	7 808	8 000	7 752	7 576	-0.7	-5.3	-3.0
Karlshamn	11 283	9 454	11 000	9 247	-2.5	-2.2	-2.4
Karlskrona	18 947	17 578	20 315	18 818	7.2	7.1	7.1
Sölvesborgs kn	2857	2591	3410	2971	19.4	14.7	17.1
Sydost	129 213	116 917	137 215	121 734	6.2	4.1	5.2
Riket	1 909 988	1 838 137	2 133 921	1 967 935	11.7	7.1	9.4

Trots att Sydost-regionen har haft och har en stor tillverkningssektor, visar sysselsättningsutvecklingen inom näringsgrenen på negativa siffror mellan 1993 och 2001 (diagram 5). Under samma period var det istället privata tjänster samt FoU som haft den mest positiva utvecklingen. En utvecklingstrend som varit påtaglig för hela landet under 1990-talet. Det är dock viktigt att poängtera att Sydost är ett tillverkningsområde, som vi senare i analysen visar, med en ökad specialisering inom vissa branscher. Flera av dessa visar på en god sysselsättningsutveckling trots att den totala sysselsättningen har vikit sedan 1993. På sikt är det därför viktigt att rationaliseringar fortgår för att öka produktiviteten och därmed konkurrensen med andra regioner. Dessutom behövs korsbefruktningar/integreringar mellan varu- och tjänsteproduktion för att utveckla näringsgrenarna på ett ömsesidigt sätt.

Diagram 5. Sysselsättningsutveckling efter näring 1990-2001
Sydostlänen Index 1990 = 100

I nästkommande avsnitt kommer de valda branscherna att analyseras utifrån sysselsättningsförändring, ålders- och utbildningsstruktur.

4. Träbearbetande industri

4.1 SNI-koder

Tabellen nedan redovisar de ingående branscher som ligger till grund för statistiken inom den träbearbetande industrin.

SNI-kod	Branschförklaring
20.1	Sågverk och hyvlerier
20.2	Tillverkning av fanér och träbaserade skivor
20.3	Trähus- och byggnadssnickeritillverkning
20.4	Träförpackningstillverkning
20.5	Övrig trävarutillverkning
36.1	Tillverkning av möbler

4.2 Sysselsättningsutveckling och fördelning

För hela Sydost-regionen och i riket har sysselsättningen inom träbranscherna varit positiv mellan 1993-2001 (tabell 6). Männen har haft en marginell ökning jämfört med kvinnorna. För de enskilda lokala arbetsmarknaderna (LA-regioner), är det Karlskrona som haft den största ökningen, både för män och för kvinnor. Det bör dock påpekas att Karlskrona fortfarande har ett lågt antal sysselsatta inom träbranscherna om vi jämför med t.ex. Kalmar och Växjö. Växjö som f.ö. ökade antalet sysselsatta med 37 % mellan 1993-2001. Sölvesborgs kommun har för få sysselsatta 2001 inom träbranscher för att kunna visas i de kommande tabellerna.

Sydost-regionen har både under 1993 och 2001 haft en högre andel sysselsatta än riket, både för män och för kvinnor. Bland LA-regionerna är det Vimmerby, Älmhult och Kalmar som har den högsta andelen sysselsatta inom träbranscherna framförallt bland män. Specialiseringsgraden/kvoten, som mäter LA-regionens andel sysselsatta inom träbranscherna i förhållande till andra LA-regioner i övriga landet, indikerar en stark specialisering i Älmhult och Vimmerby.

Tabell 6. Sysselsättningsförändring och andel sysselsatta 1993-2001 inom träbranscher

LA-region	1993						2001						% 1993-2001			Spec-grad för trä
	Män	%	Kvinnor	%	Totalt	%	Män	%	Kvinnor	%	Totalt	%	Män	Kvinnor	Totalt	
Älmhult	773	11.6	215	3.8	988	8.1	803	11.5	205	3.4	1 008	7.7	4	-5	2	5.2
Ljungby	316	3.4	100	1.3	416	2.5	309	3.2	104	1.3	413	2.3	-2	4	-1	1.9
Växjö	1 255	4.4	381	1.5	1 636	3.0	1 705	5.4	537	2.0	2 242	3.8	36	41	37	2.5
Vimmerby	861	12.5	207	3.5	1 068	8.3	877	12.4	208	3.4	1 085	8.2	2	0	2	6.0
Kalmar	1 667	6.2	726	2.9	2 393	4.6	1 958	6.9	847	3.3	2 805	5.2	17	17	17	3.4
Oskarshamn	551	5.3	220	2.4	771	4.0	647	5.9	255	2.7	902	4.4	17	16	17	3.1
Västervik	225	2.9	65	0.8	290	1.8	263	3.4	47	0.6	310	2.0	17	-28	7	1.4
Karlshamn	122	1.1	60	0.6	182	0.9	94	0.9	43	0.5	137	0.7	-23	-28	-25	0.5
Karlskrona	148	0.8	33	0.2	181	0.5	393	1.9	122	0.6	515	1.3	166	270	185	1.1
Sölvesborgs kn	50	1.8	78	3.0	128	2.3	31	0.9	8	0.3	39	0.6	-38	-90	-70	*
Sydost	5 968	4.6	2 085	1.8	8 053	3.3	7 080	5.2	2 376	2.0	9 456	3.7	19	14	17	2.6
Riket	38 439	2.0	10 842	0.6	49 281	1.3	45 375	2.1	12 042	0.6	57 417	1.4	18	11	17	1

* Spec.graden kan inte jämföras mellan kommun och LA-region

Den bästa sysselsättningsutvecklingen för de olika träbranscherna finner vi inom byggnadssnickerier- trähustillverkning och sågverk-hyvlrier, både för män och för kvinnor. Möbelindustrin har haft en svagare utveckling trots branschens övertag i antalet sysselsatta både 1993 och 2001 (tabell 7). Träförpackningsindustrin är en delbransch som har haft en nedåtgående trend under större delen av 1990-talet. Sydostregionen har flest sysselsatta inom möbelindustrin tätt följt av byggnadssnickerier-trähus samt sågverk-hyvlrier (tabell 8).

Tabell 7. Sysselsättningsförändring efter bransch och kön 1993-2001

Bransch	1993		2001		% 1993-2001	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Sågverk-Hyvlrier	1 861	211	2 085	303	12	44
Fanér och skivor	248	64	206	62	-17	-3
Byggnadssnick-trähustillv.	1 252	559	2 197	973	75	74
Träförpackn. industri	120	28	52	8	-57	-71
Övrig träind.	201	115	172	68	-14	-41
Möbelindustri	2 236	1 030	2 337	954	5	-7
Summa:	5 918	2 007	7 049	2 368	19	18

Tabell 8. Fördelning av sysselsättning efter bransch, LA-region och kön 2001

LA-region	Sågverk- och hyvlrier		Fanér och skivor		Byggnadssnick-trähustillv.		Trä-förpackning		Övrig träindustri		Möbel-industri	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Älmhult	117	10	0	0	125	15	0	0	0	0	561	180
Ljungby	144	24	0	0	83	12	0	0	0	0	82	68
Växjö	562	95	0	0	599	186	52	8	44	21	448	227
Vimmerby	387	52	137	30	186	34	0	0	0	0	167	92
Kalmar	528	56	19	16	852	597	0	0	97	37	462	141
Oskarshamn	141	30	50	16	173	86	0	0	0	0	283	123
Västervik	27	6	0	0	57	5	0	0	0	0	179	36
Karlshamn	75	9	0	0	0	0	0	0	0	0	19	34
Karlskrona	104	21	0	0	122	38	0	0	31	10	136	53
Sydost	2 085	303	206	62	2 197	973	52	8	172	68	2 337	954

4.3 Åldersstruktur

Av statistiska skäl kan åldersfördelningen endast i nuläget visas på näringsgrensnivå. Tabellen gäller därför både för trä- och verkstadsbranscher.

NUTEK har i samverkan med projektet tagit fram rapporten ”Den framtida arbetskraften i Kronobergs-, Kalmar- och Blekinge län”. Den stora slutsatsen i rapporten är att en stor del av arbetskraften kommer att lämna arbetsmarknaden av åldersskäl. För tillverkningsindustrins del kan en del av arbetskraftsförlusten kompenseras av produktionsrationaliseringar, men den långsiktiga konkurrensen kräver troligen ett ständigt kompetensutvecklande och därmed en strategisk rekrytering av rätt kompetens.

Tabell 9 nedan visar att Sydost-regionen har i stort sett samma åldersfördelning inom tillverknings-industrin som riket, men att skillnader finns mellan LA-regionerna. Ett förmodat gott utgångsläge för den väntade åldersavgången är att ha en stor andel av gruppen 16-44 år, hög grad av gruppen 45-54 och en mindre andel av gruppen 55+. Älmhult, Karlshamn och Västervik ser ut att få ett sämre utgångsläge då man har en lägre andel 16-44 åringar som ska fylla på samtidigt som man har en högre andel 55+ som kommer att försvinna.

Tabell 9. Förvärvsarbetande 16+ inom tillverknings ind. efter ålder 2001

LA-region	Ålder 16-44				Ålder 45-54				Ålder 55+			
	Män	Kvinnor	Totalt	%	Män	Kvinnor	Totalt	%	Män	Kvinnor	Totalt	%
Älmhult	1 454	483	1 937	56	600	248	848	25	473	184	657	19
Ljungby	3 179	931	4 110	59	1 202	431	1 633	24	915	251	1 166	17
Växjö	5 960	1 841	7 801	60	2 257	765	3 022	23	1 673	461	2 134	16
Vimmerby	2 048	627	2 675	61	736	256	992	23	559	146	705	16
Kalmar	5 679	1 996	7 675	60	2 160	828	2 988	23	1 521	549	2 070	16
Oskarshamn	2 849	805	3 654	60	1 051	392	1 443	24	823	219	1 042	17
Västervik	1 660	525	2 185	56	752	263	1 015	26	544	162	706	18
Karlshamn	3 055	791	3 846	55	1 327	448	1 775	26	1 028	305	1 333	19
Karlskrona	3 610	1 164	4 774	58	1 520	457	1 977	24	1 131	321	1 452	18
Sydost	29 494	9 163	38 657	59	11 605	4 088	15 693	24	8 667	2 598	11 265	17
Riket	333 203	119 657	452 860	60	128 350	46 588	174 938	23	96 665	32 065	128 730	17

4.4 Utbildningsstruktur

Den träbearbetande industrin har den absolut lägsta utbildningsnivån jämfört med verkstads- och IKT-branscherna (tabell 10). Över 70 % har en utbildning som är kortare än 3-årigt gymnasium!

Undantaget är Älmhult när det gäller minst 3 år eftergymnasial utbildning. Med tanke på den kommande arbetskraftsrekryteringen, måste man ställa sig frågan vilken typ av utbildning som kommer att behövas? Andelen 55 år och äldre är högst i de kortare utbildningarna och troligen kommer rekryteringarna att göras från de längre utbildningarna i framtiden. Den globala konkurrensen är stark och ställer krav på effektiva produktionsprocesser, produktutveckling, logistik, IT etc. vilket i sin tur tvingar företagen att hela tiden uppggradera sig i sin verksamhet.

Till detta statistiska material behövs kvalitativa undersökningar som komplement för att kunna få svar på kompetensbehovet både på kort som på lång sikt.

Tabell 10. Utbildningsnivå för träbranscher och andel 55 år och äldre 2002

LA-region	Kortare än 3 år		Andel 55 år och äldre%		Minst 3 år		Andel 55 år och äldre%		Kortare än 3 år		Andel 55 år och äldre%		Minst 3 år		Andel 55 år och äldre%	
	Gymn	%			Gymn	%			eftergymn	%			eftergymn	%		
Älmhult	1 067	70	23		308	20	8		87	5.7	10		71	4.6	17	
Ljungby	560	73	29		146	19	15		46	6.0	17		16	2.1	19	
Växjö	1 948	72	24		535	20	9		168	6.2	14		71	2.6	17	
Vimmerby	1 127	81	26		212	15	10		41	2.9	10		14	1.0	21	
Kalmar	2 334	74	22		566	18	7		179	5.6	13		92	2.9	13	
Oskarshamn	804	76	25		160	15	12		66	6.3	14		24	2.3	8	
Västervik	302	78	28		68	17	21		13	3.3	8		6	1.5	17	
Karlshamn	413	82	36		64	13	25		19	3.8	21		7	1.4	14	
Karlskrona	843	82	24		126	12	12		39	3.8	10		18	1.8	11	
Sydost	9 398	75	25		2 185	17	10		658	5.2	13		319	2.5	15	
Riket	65 522	73	25		16 010	18	12		5 234	5.9	14		2 631	2.9	17	

5. Verkstadsindustrin

5.1 SNI-koder

Tabellen nedan redovisar de ingående branscher som ligger till grund för statistiken inom verkstadsindustrin.

SNI-kod	Branschförklaring
27	Stål- och metallverk
28	Metallvaruindustri
29	Maskinindustri
30	Industri för kontorsmaskiner och datorer
31	Annan elektro- och teleproduktionsindustri
33	Industri för instrument och ur
34	Transportmedelsindustri

5.2 Sysselsättningsutveckling och fördelning

För hela Sydost-regionen och i riket har sysselsättningen inom verkstadsbranscherna varit positiv mellan 1993-2001 (tabell 11). Männen har haft en rejält större ökning än kvinnorna. För de enskilda lokala arbetsmarknaderna (LA-regioner), är det Vimmerby som haft den största ökningen, både bland män som kvinnor. Andra LA-regioner som haft en god ökning är Oskarshamn, Ljungby och Växjö. Även här en positiv utveckling för både män och kvinnor. Flest sysselsatta har Växjö och Ljungby samtidigt som Ljungby visar på en stark specialisering framförallt inom segmentet tunga fordon/maskinindustri. Ljungby har också den största andelen sysselsatta inom verkstadsbranscherna, både för män och för kvinnor. Totalt sett har verkstadsbranscherna betydligt fler sysselsatta jämfört med trä- och IKT-branscherna.

Tabell 11. Sysselsättningsförändring och andel sysselsatta 1993-2001 inom verkstadsbranscher

LA-region	1993						2001						% 1993-2001			Spec.grad för verkstad
	Män	%	Kvinnor	%	Totalt	%	Män	%	Kvinnor	%	Totalt	%	Män	Kvinnor	Totalt	
Älmhult	842	13	199	4	1 041	9	946	14	176	3	1 122	9	12	-12	8	1.1
Ljungby	2 924	32	812	10	3 736	22	3 742	38	974	12	4 716	26	28	20	26	3.2
Växjö	4 523	16	1 015	4	5 538	10	5 485	17	1 157	4	6 642	11	21	14	20	1.3
Vimmerby	845	12	279	5	1 124	9	1 470	21	400	7	1 870	14	74	43	66	1.8
Kalmar	3 074	11	646	3	3 720	7	2 975	10	700	3	3 675	7	-3	8	-1	0.9
Oskarshamn	1 955	19	489	5	2 444	13	2 859	26	607	6	3 466	17	46	24	42	2.1
Västervik	1 203	15	598	7	1 801	11	1 447	19	508	7	1 955	13	20	-15	9	1.7
Karlshamn	3 753	33	1 003	11	4 756	23	3 521	32	821	9	4 342	21	-6	-18	-9	2.7
Karlskrona	1 731	9	512	3	2 243	6	1 856	9	403	2	2 259	6	7	-21	1	0.7
Sölvesborgs kn	554	19	141	5	695	13	889	26	188	6	1 077	17	60	33	55	*
Sydost	21 404	17	5 694	5	27 098	11	25 190	19	5 934	5	31 124	12	18	4	15	1.7
Riket	222 725	12	63 249	3	285 974	8	261 253	12	69 747	4	331 000	8	17	10	16	1

* Spec.graden kan inte jämföras mellan kommun och LA-region

Den bästa sysselsättningsutvecklingen för de olika verkstadsbranscherna, både för män och för kvinnor, finner vi inom instrument och ur-industrin, även om branschen har ett lågt antal sysselsatta. Fortfarande är metallvaru- och maskinindustrin de tyngsta branscherna med en rätt god utveckling totalt och mellan könen.

Tabell 12. Sysselsättningsförändring 1993-2001 efter bransch och kön

Bransch	1993		2001		% 1993-2001	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Stål & metallverk	538	177	347	152	-36	-14
Metallvaruindustri	4 041	1 139	5 733	1 248	42	10
Maskinindustri	7 271	1 628	8 649	1 841	19	13
Kontorsmaskiner och datorer	247	143	18	7	-93	-95
Elektro- och teleproduktion	1 858	863	1 374	629	-26	-27
Instrument och ur	177	110	579	271	227	146
Transportmedelsind	6 718	1 493	7 601	1 598	13	7
Summa:	20 850	5 553	24 301	5 746	17	3.5

Sysselsättningsfördelningen mellan branscherna i de olika LA-regionerna indikerar att maskin-, metallvaru- och transportmedelsindustrin utgör en stor del i de olika LA-regionerna

Tabell 13. Fördelning av sysselsättning efter bransch, LA-region och kön 2001

LA-region	Stål & metallverk		Metallvaru-industri		Maskin-industri		Kontorsmaskiner och datorer		Elektro och teleproduktion		Instrument och ur		Transport-medelsind	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Älmhult	59	9	424	82	367	59	0	0	12	8	19	13	65	5
Ljungby	0	0	486	94	2 685	649	0	0	115	70	15	34	441	127
Växjö	65	44	1 633	429	1 900	278	18	7	170	74	185	53	1 514	272
Vimmerby	117	46	1 035	230	245	37	0	0	73	87	0	0	0	0
Kalmar	8	21	561	111	1 598	373	0	0	63	37	22	15	723	143
Oskarshamn	98	32	375	66	154	9	0	0	320	118	0	0	1 912	382
Västervik	0	0	670	133	549	256	0	0	174	88	54	31	0	0
Karlshamn	0	0	303	68	255	49	0	0	18	34	155	26	2 790	644
Karlskrona	0	0	246	35	896	131	0	0	429	113	129	99	156	25
Sölvesborgs kn	24	2	253	49	35	6	0	0	17	16	1	0	559	115
Sydost	371	154	5 986	1 297	8 684	1 847	18	7	1 391	645	580	271	8 160	1 713

5.3 Utbildningsstruktur

Enligt tabell 14 har Verkstadsindustrin en generellt högre utbildningsnivå än träbranscherna. Fortfarande ligger verkstadsbranscherna lägre än riket när det gäller de längre utbildningarna. Precis som för träbranscherna måste man ställa sig frågan vilken typ av utbildning som kommer att behövas för att bemöta såväl konkurrens som åldersavgångar? Precis som träbranscherna har verkstad en högre andel 55 år och äldre i de kortare utbildningsgrupperna. Troligen kommer rekryteringarna att ske från de längre utbildningsgrupperna.

Tabell 14. Utbildningsnivå för verkstadsindustrin samt andel 55 år och äldre 2002

	Kortare än 3 år			Andel 55 år och äldre			Minst 3 år			Andel 55 år och äldre			Kortare än 3 år			Andel 55 år och äldre			Minst 3 år			Andel 55 år och äldre		
	Gymn	%		Gymn	%		Gymn	%		Gymn	%		eftergymn	%		Gymn	%		eftergymn	%		Gymn	%	
LA-region																								
Älmhult	959	67		24			290	20		11			137	10		8			44	3		18		
Ljungby	3 113	65		20			1 035	22		11			438	9		11			208	4		8		
Växjö	4 086	60		19			1 503	22		14			740	11		9			481	7		13		
Vimmerby	1 411	69		17			515	25		8			95	5		6			30	1		13		
Kalmar	3 216	62		20			963	18		14			658	13		9			374	7		7		
Oskarshamn	2 565	65		18			1 009	25		7			257	6		6			132	3		7		
Västervik	1 688	73		21			425	18		17			127	5		12			79	3		11		
Karlshamn	2 958	68		18			807	19		18			438	10		11			144	3		10		
Karlskrona	2 640	50		24			1 115	21		22			870	16		7			688	13		7		
Sölvesborgs kn	732	68		19			230	21		10			68	6		9			47	4		11		
Sydost	23 368	64		20			7 892	22		14			3 828	11		9			2 227	6		9		
Riket	216 985	54		21			90 030	22		18			47 161	12		10			47 078	12		11		

6. IKT, informations- och kommunikationsteknologibranscher

6.1 SNI-koder

Tabellen nedan redovisar de ingående branscher som ligger till grund för statistiken inom IKT-branscherna.

SNI-kod	Branschförklaring	SNI-kod, forts	Branschförklaring
642010	Telekommunikation	300000	Elektronisk industri
642020	Telekommunikation	310000	Elektronisk industri
223300	Handel med IT-varor	320000	Elektronisk industri
511410	Handel med IT-varor	330000	Elektronisk industri
511420	Handel med IT-varor	92100	Media
514310	Handel med IT-varor	92200	Media
514320	Handel med IT-varor		
514330	Handel med IT-varor		
514340	Handel med IT-varor		
516400	Handel med IT-varor		
516520	Handel med IT-varor		
516530	Handel med IT-varor		
524520	Handel med IT-varor		
524930	Handel med IT-varor		
524940	Handel med IT-varor		
713300	Handel med IT-varor		
721000	Datakonsulter/Dataservice		
722010	Datakonsulter/Dataservice		
722020	Datakonsulter/Dataservice		
723000	Datakonsulter/Dataservice		
724000	Datakonsulter/Dataservice		
725000	Datakonsulter/Dataservice		
726000	Datakonsulter/Dataservice		

6.2 Sysselsättningsutveckling och fördelning

IKT-branscherna har haft den högsta sysselsättningsökningen procentuellt sett, både för män och för kvinnor jämfört med trä- och verkstadsbranscherna (tabell 15). LA-regioner som har en högre andel sysselsatta inom trä- och verkstadsbranscher visar även upp en sämre utveckling inom IKT-branscherna, vilket på sikt kan ge svårigheter för att utveckla/uppgradera industrin. För ett mer utförligt resonemang om sårbarhet i industriregioner hänvisar vi till NUTEK: s rapport i projektet. Karlshamn och Karlskrona har haft en mycket god utveckling samtidigt som Karlskrona har den starkaste specialiseringen inom IKT. Generellt är specialiseringen inte lika stark som för trä- och verkstadsbranscherna, vilket kan förklaras till stor del av att storstäderna har en stor del av IKT-sektorn, en utveckling som pågått under ett par decennier. IKT-branscherna har totalt sett fler sysselsatta än träbranscherna.

Tabell 15. Sysselsättningsförändring och andel sysselsatta inom IKT-branscher 1993-2001

LA-region	1993						2001						% förändring 1993-2001			Spec- grad för IKT
	Män	%	Kvinnor	%	Totalt	%	Män	%	Kvinnor	%	Totalt	%	Män	Kvinnor	Totalt	
Älmhult	157	2.4	53	0.9	210	1.7	220	3.1	116	1.9	336	2.6	40	119	60	0.4
Ljungby	220	2.4	189	2.4	409	2.4	161	1.6	132	1.6	293	1.6	-27	-30	-28	0.2
Växjö	1 314	4.6	555	2.2	1 869	3.4	2 052	6.5	828	3.0	2 880	4.9	56	49	54	0.7
Vimmerby	318	4.6	133	2.2	451	3.5	98	1.4	94	1.5	192	1.5	-69	-29	-57	0.2
Kalmar	1 126	4.2	878	3.5	2 004	3.9	1 361	4.8	735	2.8	2 096	3.9	21	-16	5	0.5
Oskarshamn	469	4.5	210	2.3	679	3.5	405	3.7	184	2.0	589	2.9	-14	-12	-13	0.4
Västervik	316	4.0	206	2.6	522	3.3	241	3.1	125	1.6	366	2.4	-24	-39	-30	0.3
Karlshamn	142	1.3	44	0.5	186	0.9	270	2.5	101	1.1	371	1.8	90	130	99	0.3
Karlskrona	1 902	10.0	842	4.8	2 744	7.5	3 135	15.4	1 788	9.5	4 923	12.6	65	112	79	1.8
Sölvesborgs kn	243	8.5	314	12.1	557	10.2	308	9.0	257	8.7	565	8.9	27	-18	1	*
Sydost	5 964	4.7	3 110	2.7	9 074	3.8	7 943	5.9	4 103	3.5	12 046	4.8	33	32	33	0.7
Riket	128 731	6.8	63 870	3.5	192 601	5.2	199 331	9.4	87 663	4.5	286 994	7.0	55	37	49	1

* Spec.graden kan inte jämföras mellan kommun och LA-region

Den bästa sysselsättningsutvecklingen för de olika IKT-branscherna, både för män och för kvinnor, finner vi inom datakonsulter/dataservice. Alla branscherna är till stor del lokaliserade till residensstäderna utom elektronisk industri, en bransch som haft en sämre utveckling än de andra trots att den har haft och har flest sysselsatta både 1993 och 2001. För en fortsatt uppgradering av trä- och verkstadsbranscherna krävs troligen en ökad samverkan mellan regionerna då vi vet att IKT-branscherna är lokaliserade i större städer och industrin mer fragmenterad utspridd geografiskt.

Fördelningen mellan branscherna i de olika LA-regionerna indikerar att större delen av de sysselsatta finns inom elektronisk industri, datakonsulter/dataservice- och telekommunikation.

Tabell 16. Sysselsättningsförändring 1993-2001 efter bransch och kön

Bransch	1993			2001			% 1993-2001		
	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt
Telekommunikation	1006	545	1551	1050	821	1871	4	51	21
Handel med IT-varor	782	289	1071	1159	397	1556	48	37	45
Datakonsulter/Dataservice	783	327	1110	1942	845	2787	148	158	151
Elektronisk industri	3229	1841	5070	3557	1876	5433	10	2	7
Media	164	108	272	235	164	399	43	52	47
Summa:	5964	3110	9074	7943	4103	12046	33	32	33

Tabell 17. Fördelning av sysselsättning efter bransch, LA-region och kön 2001

LA-region	Telekomm		Handel med IT-varor		Datakonsulter Dataservice		Elektronisk industri		Media	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Älmhult	0	0	189	95	0	0	31	21	0	0
Ljungby	0	0	14	5	17	23	130	104	0	0
Växjö	167	41	559	190	807	367	373	134	146	96
Vimmerby	0	0	25	7	0	0	73	87	0	0
Kalmar	362	243	234	55	221	69	500	336	44	32
Oskarshamn	0	0	39	12	13	12	353	160	0	0
Västervik	0	0	13	6	0	0	228	119	0	0
Karlshamn	0	0	13	5	84	36	173	60	0	0
Karlskrona	521	537	73	22	800	338	1696	855	45	36
Sölvesborgs kn	5	0	255	266	9	0	17	16	39	21
Sydost	1055	821	1414	663	1951	845	3574	1892	274	185

6.3 Utbildningsstruktur

Enligt tabell 18 har IKT-branscherna den högsta utbildningsnivån jämfört med trä- och verkstadsbranscherna. Växjö och Karlskrona är de LA-regioner som ligger närmast rikets nivåer när det gäller de längre utbildningarna. En ökad integrering mellan varu- och tjänsteproduktion skulle gynna utvecklingen för alla de tre branschsegmenten på sikt. Att andelen 55 år och äldre är så hög i de längre utbildningsgrupperna kan förklaras av en högre ålder inom branscherna handel med IT-varor samt elektronisk industri.

Tabell 18. Utbildningsnivåer för IKT-sektorn samt andel 55 år och äldre 2002

LA-region	Kortare än 3 år		Andel 55 år och äldre%		Minst 3 år		Andel 55 år och äldre%		Kortare än 3 år		Andel 55 år och äldre%		Minst 3 år		Andel 55 år och äldre%	
	Gymn	%			Gymn	%			eftergymn	%			eftergymn	%		
Älmhult	2339	53.1	22.0		1139	25.9	4.8		511	11.6	6.7		416	9.4	7.1	
Ljungby	2330	60.5	22.4		945	24.5	8.0		383	9.9	12.5		195	5.1	24.8	
Växjö	7001	49.9	22.7		3433	24.5	7.7		2105	15.0	7.9		1480	10.6	14.3	
Vimmerby	1370	61.8	24.7		570	25.7	5.0		199	9.0	11.7		78	3.5	17.2	
Kalmar	5938	55.3	23.8		2531	23.6	6.9		1435	13.4	8.3		833	7.8	13.5	
Oskarshamn	2243	64.6	27.2		731	21.0	10.3		309	8.9	12.1		190	5.5	15.2	
Västervik	1693	65.0	26.6		581	22.3	9.4		197	7.6	16.0		132	5.1	19.6	
Karlshamn	2060	59.3	27.6		808	23.3	9.1		411	11.8	17.1		195	5.6	18.8	
Karlskrona	5290	47.6	24.3		2688	24.2	7.5		1825	16.4	5.0		1314	11.8	7.0	
Sölvesborgs kn	370	61.8	28.0		146	24.4	12.0		62	10.4	13.0		21	3.5	33.0	
Sydost	30634	54.2	24.0		13572	24.0	7.4		7437	13.2	8.3		4854	8.6	12.0	
Riket	504678	45.0	21.0		282434	25.2	9.0		165788	14.8	9.3		169389	15.1	11.0	

6.4 Åldersstruktur

Av statistiska skäl kan åldersfördelningen endast i nuläget visas på näringsgrensnivå. Tabellen gäller därför för privata tjänster, handel och media.

Tabellen nedan visar att Sydost-regionen har i stort sett samma fördelning som riket, men att skillnader finns mellan LA-regionerna. Ett förmodat gott utgångsläge för den väntade åldersavgången är att ha en stor andel av gruppen 16-44 år, hög grad av gruppen 45-54 och en mindre andel av gruppen 55+. Ljungby, Karlshamn, Västervik, Oskarshamn och Vimmerby ser ut att få ett sämre utgångsläge då man har en lägre andel 16-44 åringar som ska fylla på samtidigt som man har en högre andel 55+ som kommer att försvinna. Älmhult, Växjö och framför allt Karlskrona har ett betydligt bättre utgångsläge inför den framtida försörjningen inom IKT-branscherna. På lång sikt är det viktigt att tunga industriella LA-regioner befruktas och integreras med LA-regioner som har en stor andel av IKT-branscher. Det är i det sammanhanget som en uppväxling/utveckling kan ske för de olika bransch-sammansättningarna.

Tabell 19. Förvärvsarbetande 16+ inom privata tjänster, handel och media efter ålder 2001

LA-region	Ålder 16-44				Ålder 45-54				Ålder 55+			
	Män	Kvinnor	Totalt	%	Män	Kvinnor	Totalt	%	Män	Kvinnor	Totalt	%
Älmhult	1 873	1 653	3 526	62	735	541	1 276	23	521	346	867	15
Ljungby	1 179	1 110	2 289	56	519	404	923	23	471	374	845	21
Växjö	7 227	5 107	12 334	60	2 831	1 776	4 607	22	2 277	1 388	3 665	18
Vimmerby	1 008	885	1 893	54	484	344	828	24	440	319	759	22
Kalmar	5 224	4 522	9 746	58	2 311	1 618	3 929	23	1 814	1 344	3 158	19
Oskarshamn	1 373	1 194	2 567	53	653	485	1 138	24	582	519	1 101	23
Västervik	1 067	904	1 971	53	520	393	913	25	463	371	834	22
Karlshamn	1 506	1 221	2 727	53	707	570	1 277	25	645	534	1 179	23
Karlskrona	4 160	3 386	7 546	63	1 338	1 163	2 501	21	1 101	908	2 009	17
Sydost	24 617	19 982	44 599	58	10 098	7 294	17 392	23	8 314	6 103	14 417	19
Riket	549 117	443 036	992 153	62	197 840	136 179	334 019	21	153 173	109 210	262 383	17

7. Prognos fram till 2020

Som verktyg, för att göra analyser och prognoser, finns systemet/verktyget rAps (Regionalt analys och prognossystem) utvecklat av Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) och Statistiska centralbyrån (SCB). I denna rapport har vi valt att titta på en möjlig utveckling för varu- och tjänstebranscherna fram till 2020. P.g.a. statistiska skäl kan vi inte generera resultat på den fina branschnivån, utan måste använda hänvisade näringsgrenar i prognossystemet. Enkelt uttryckt, desto finare branschnivå, desto osäkrare prognoser. Systemet har i dagsläget ett antal olika regionalekonomiska faktorer att ta hänsyn till, vilket gör det svårt att bryta ner statistiken på för låg nivå.

7.1 Tillverkning kontra tjänster

Fram till 2010 kommer antalet förvärvsarbetande totalt sett att öka i hela Sydost-regionen för att därefter genomgå en svagare utveckling fram till 2020. För de tillverkande näringsgrenarna ser vi en svag sysselsättningsökning fram till 2005. Därefter sjunker den kraftigt fram till 2020. Större delen av sysselsättningsökningen till 2020 sker enligt prognosen inom de tjänstebaserade näringsgrenarna.

De olika utbildningsgrupperna som vi redovisat per bransch tidigare i rapporten visar en enhetlig bild. Både inom tillverknings- och tjänstebranscherna kommer gruppen ”kortare än 3 årigt gymnasium” att minska kraftigt. Större delen av de sysselsatta kommer vi att hitta inom utbildningsgrupperna ”minst 3 årigt gymnasium, kortare än 3 år eftergymnasial samt minst 3 år eftergymnasial utb”. Troligen kommer de största åldersavgångarna att ske inom den första gruppen ”kortare än 3 årigt gymnasium”.

7.2 Sårbara LA-regioner

Regioner som har en hög andel av den totala sysselsättningen anställd på stora arbetsplatser är av naturliga skäl sårbara vid konjunkturnedgångar och industriell strukturomvandling. Ett nedläggnings- eller utflyttningsbeslut kan här få stora konsekvenser för hela regionens näringsliv, inte bara genom de direkta effekterna av att en arbetsplats försvinner, utan också genom de följdverkningar som påverkar t.ex. service- och tjänstesektor i regionen - s.k. multiplikatoreffekter.¹

Omstruktureringar inom industrin får ofta stora konsekvenser för kommuner där industriföretagen dominerar sysselsättningen. Ett gemensamt kännetecken för många av de verksamheter som lagts ner eller flyttats till annan ort är att de präglas av förhållandevis rutiniserad tillverkning med ett relativt lågt kunskapsinnehåll.

Gör vi en jämförelse mellan branscherna och LA-regionerna i Sydost ser vi en del skillnader i företagsstrukturen. Inom trä- och IKT branscherna är de flesta sysselsatta inom mindre arbetsställen,

0-49 anställda respektive 50-249 anställda. I ett sårbarhetsperspektiv borde dessa branscher vara bättre rustade för konjunktursvängningar. Ett varningstecken uppstår ändå för Karlskrona som har en stor andel sysselsatta inom IKT och klassen 250 eller fler anställda. Med tanke på deras specialisering inom IKT kan de bli sårbara om ytterligare nedläggningar aktualiseras. Även om verkstadsbranscherna enligt tabell 21 drygt har hälften sysselsatta inom 250 eller fler anställda, så upptar de mindre arbetsställena ändå en stor andel sysselsatta. Även här får

¹ NUTEK rapport som belyser slutsatser från LU-bilagan 2003. ”Den framtida arbetskraften i Kronoberg, Kalmar och Blekinge län.”

man resa varningsflagg för regioner som Ljungby, Växjö och Karlshamn då de har en stor andel sysselsatta inom den stora företagsklassen samtidigt som de har en låg utbildningsnivå inom branschen. (Statistiken över arbetsställen kan i dagsläget bara visas efter LA-region varför Sölvesborg kommun utgår).

Tabell 20. Antal arbetsställen inom träbranscher i Sydostlänen 2003

LA-region	Antal arbetsställen 0-49 anst	Antal anställda 0-49 anst	Antal arbetsställen 50-249 anst	Antal anställda 50-249 anst	Antal arbetsställen 250 eller fler	Antal anställda 250 eller fler
Älmhult	77	602	2	246	0	0
Ljungby	85	319	3	307	0	0
Växjö	219	855	10	923	1	524
Vimmerby	85	564	7	658	0	0
Kalmar	197	469	10	938	1	524
Oskarshamn	68	327	4	414	0	0
Västervik	43	44	3	304	0	0
Karlshamn	43	70	0	0	0	0
Karlskrona	85	238	2	180	0	0
Sydost	902	3 488	41	3 969	2	1 047

Tabell 21. Antal arbetsställen inom verkstadsindustrin i Sydostlänen 2003

LA-region	Antal arbetsställen 0-49 anst	Antal anställda 0-49 anst	Antal arbetsställen 50-249 anst	Antal anställda 50-249 anst	Antal arbetsställen 250 eller fler	Antal anställda 250 eller fler
Älmhult	89	481	7	696	0	0
Ljungby	184	856	13	1 336	6	2 719
Växjö	393	1 955	27	2 537	4	3 819
Vimmerby	96	671	5	457	1	641
Kalmar	237	1 156	8	727	2	983
Oskarshamn	97	601	8	786	2	903
Västervik	84	519	4	385	2	896
Karlshamn	79	429	5	475	3	2 509
Karlskrona	136	634	9	912	2	941
Sydost	1 395	7 301	86	8 312	22	13 411

Tabell 22. Antal arbetsställen inom IKT-branscher i Sydostlänen 2003

LA-region	Antal arbetsställen 0-49 anst	Antal anställda 0-49 anst	Antal arbetsställen 50-249 anst	Antal anställda 50-249 anst	Antal arbetsställen 250 eller fler	Antal anställda 250 eller fler
Älmhult	55	162	1	125	0	0
Ljungby	45	161	0	0	0	0
Växjö	248	1 021	5	475	0	0
Vimmerby	48	191	1	100	0	0
Kalmar	188	733	7	728	0	0
Oskarshamn	55	158	0	0	1	366
Västervik	58	142	2	211	0	0
Karlshamn	76	180	1	84	0	0
Karlskrona	157	473	5	512	3	1 876
Sydost	930	3 220	22	2 236	4	2 242

8. Sammanfattning av resultat

8.1 Demografi

Utifrån den demografiska förändringen i Sydost kunde vi se en negativ befolkningsutveckling mellan 1980-2003 speciellt för mindre lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner). Regionala centra såsom Kalmar och Växjö visade på ett motsatt förhållande. Åldersfördelningen visade även på en negativ utveckling för åldrarna 18-34 år mellan 1993-2001. En stor anledning är försämrade flytt- respektive födelsenetton under en längre tid. Enligt NUTEK: s prognos² kommer åldersstrukturen att förändras kraftigt under de närmaste åren. Redan nu varierar åldersstrukturen stort i Sveriges LA-regioner beroende på att långvariga flyttmönster successivt minskat antalet ungdomar i många mindre och perifert belägna regioner. Samtidigt har samma befolkningsgrupp ökat i våra befolkningsmässigt största regioner.

De största skillnaderna mellan in- och utflyttning finns i Kalmar och Blekinge län. I Kronoberg är det mer balans mellan flyttströmmarna, förmodligen beroende på universitetets dragningskraft. Mellan 1993 och 2001 hade alla de tre länen negativa flyttningsnetton med avseende på olika utbildningsgrupper. Kronobergs län har tappat fler personer som har en längre eftergymnasial utbildning medan Kalmar och Blekinge län tappat flest personer med kortare utbildningar. Även för teknik/naturvetenskapliga utbildningar har länen negativa flyttningsnetton. Kronoberg och Kalmar län har tappat flest personer inom den utbildningskategorin. Frågan är om Blekinges högskoleprofil anpassats till länets näringsliv och därmed lyckats behålla fler med teknisk/naturvetenskaplig bakgrund?

För de nio ingående LA-regionerna i Sydost är den generella utbildningsnivån lägre än riket. Kvinnor har en högre utbildningsnivå än män när det gäller de längre utbildningarna. De lägsta utbildningsnivåerna finner vi i redan demografiskt utsatta LA-regioner.

8.2 Näringsliv

Sydost-regionen lever fortfarande i stor utsträckning på produktion av varor snarare än tjänster. Regionen har en högre andel sysselsatta inom tillverkning än riksgenomsnittet. Detta gäller framför allt för männen. Drygt 37 % av männen och 13 % av kvinnorna arbetar inom denna näring i Sydost och cirka 26 % respektive 10 % i riket. Den höga andelen kvinnor inom vårdsektorn uppväger till förmån för tjänsteproduktionen. Omkring var sjätte kvinna i Sydost återfinns i varutillverkningsföretag, respektive var åttonde i riket. 1993 var andelen sysselsatta inom tillverkning i stort sett samma som 2001, 36 %. Andra näringsgrenar som haft en ökning är FoU och privata tjänster. Minskningen för grenen vård och omsorg ger dock en del varningstecken med tanke på den kommande arbetskraftsbristen i de tre länen.

Trots att Sydost-regionen har haft och har en stor tillverkningssektor, visar sysselsättningsutvecklingen inom näringsgrenen på negativa siffror mellan 1993 och 2001. Under samma period var det istället privata tjänster samt FoU som haft den mest positiva utvecklingen. En utvecklingstrend som varit karaktäristisk för hela landet under 1990-talet. Det är dock viktigt att poängtera att Sydost är ett tillverkningsområde med en ökad specialisering inom vissa branscher och på flera håll utvecklade klusterbildningar. Flera av dessa visar på en god sysselsättningsutveckling trots att den totala sysselsättningen har vikit

² ”Den framtida arbetskraften i Kronoberg, Kalmar och Blekinge län.”

sedan 1993. Länsvis finns stora regionala skillnader inom Sydostregionen. Kronobergs procentuella ökning av antal förvärvsarbetsande är i nivå med riksgenomsnittets, medan Kalmar och Blekinge har en svagare ökning. På LA-nivå är det Västervik och Karlshamn som haft en negativ sysselsättningsutveckling mellan 1993-2001.

Liksom för befolkningsutvecklingen koncentreras sysselsättningsökningen under den kommande perioden till de befolkningsmässigt stora regionerna enligt NUTEK: s bedömning. Av beräkningen framgår att det endast är Storstadsregionerna och Universitets- och högskoleregionerna som väntas få en positiv sysselsättningsutveckling, medan övriga regionfamiljer får en stagnerande eller minskande sysselsättning. Störst väntas minskningen bli i Småregioner som domineras av privat sysselsättning.

Industrin väntas, enligt NUTEK: s beräkning, minska sin sysselsättning i samtliga regionfamiljer till år 2020. Minskningen väntas bli störst i de regionfamiljer som har den högsta sysselsättningsandelen inom industri, vilket är Sekundära centra och Småregioner dominerade av privat sysselsättning. Andelen industrisysselsatta beräknas här ändå vara ungefär dubbelt så hög som i Storstadsregionerna år 2020.

8.3 Träbearbetande industri

För hela Sydostregionen och i riket har sysselsättningen inom träbranscherna varit positiv mellan 1993-2001. Männen har haft en marginell ökning jämfört med kvinnorna. Både under 1993 och 2001 hade regionen en högre andel sysselsatta än riket, både för män och för kvinnor. Bland LA-regionerna är det Vimmerby, Älmhult och Kalmar som har den högsta andelen sysselsatta inom träbranscherna framförallt bland män. Specialiseringsgraden/ kvoten som mäter LA-regionens andel sysselsatta inom träbranscherna i förhållande till andra LA-regioner i övriga landet, indikerar en stark specialisering i Älmhult och Vimmerby. Den bästa sysselsättningsutvecklingen för de olika träbranscherna finner vi inom byggnadssnickerier-trähusstillverkning och sågverk-hyvl器ier, både för män och för kvinnor. Möbelindustrin har haft en svagare utveckling trots branschens övertag i antalet sysselsatta både 1993 och 2001. I ett sårbarhetsperspektiv har IKT-branscherna och den träbearbetande industrin flest sysselsatta på mindre arbetsställen vilket borde vara gynnsamt vid konjunktursvängningar. För verkstadsbranscherna är antalet sysselsatta jämt fördelade mellan stora och små arbetsställen.

Åldersstrukturen inom tillverkning som sådan, visar att Älmhult, Karlshamn och Västervik ser ut att få ett sämre utgångsläge i framtiden då man har en lägre andel 16-44 åringar som ska fylla på som arbetskraft samtidigt som man har en högre andel 55+ som kommer att försvinna. Branschen har även den absolut lägsta utbildningsnivån jämfört med verkstads- och IKT-branscherna. Över 70 % har en utbildning som är kortare än 3-årigt gymnasium! Undantaget är Älmhult när det gäller minst 3 år eftergymnasial utbildning. För både trä- och verkstadsindustrin är andelen 55 år och äldre högst inom de kortare utbildningarna.

8.4 Verkstadsindustrin

För hela Sydost-regionen och i riket har sysselsättningen inom verkstadsbranscherna varit positiv mellan 1993-2001. Männen har haft en rejält större ökning än kvinnorna. För de enskilda lokala arbetsmarknaderna (LA-regioner), är det Vimmerby som haft den största ökningen, både bland män som kvinnor. Andra LA-regioner som haft en god ökning är Oskarshamn, Ljungby och Växjö. Ljungby har den högsta andelen sysselsatta inom

verkstadsbranscherna, både för män och för kvinnor samt den starkaste specialiseringen. Totalt sett har verkstadsbranscherna betydligt fler sysselsatta jämfört med trä- och IKT-branscherna. Den bästa sysselsättningsutvecklingen för de olika verkstadsbranscherna, både för män och för kvinnor, finner vi inom instrument och ur-industrin, även om branschen har ett lågt antal sysselsatta. Fortfarande är metallvaru- och maskinindustrin de tyngsta branscherna i antalet sysselsatta. Verkstadsindustrin har en generellt högre utbildningsnivå än träbranscherna. Fortfarande ligger verkstadsbranscherna lägre än riket när det gäller de längre utbildningarna.

8.5 IKT-branscher

IKT-branscherna har haft den högsta sysselsättningsökningen procentuellt sett, både för män och för kvinnor jämfört med trä- och verkstadsbranscherna. LA-regioner som har en högre andel sysselsatta inom trä- och verkstadsbranscher visar även upp en sämre utveckling inom IKT-branscherna, vilket på sikt kan ge svårigheter för att utveckla/uppgradera industrin. Karlshamn och Karlskrona har haft en mycket god utveckling samtidigt som Karlskrona har den starkaste specialiseringen inom IKT. Den bästa sysselsättningsutvecklingen för de olika IKT-branscherna, både för män och för kvinnor, finner vi inom datakonsulter/dataservice. Samtliga branscher inom IKT är till stor del lokaliserade till residensstäderna.

IKT-branscherna har den högsta utbildningsnivån jämfört med trä- och verkstadsbranscherna. Växjö och Karlskrona är de LA-regioner som ligger närmast rikets nivåer när det gäller de längre utbildningarna. Ljungby, Karlshamn, Västervik, Oskarshamn och Vimmerby ser ut att få ett sämre utgångsläge då man har en lägre andel 16-44 åringar som ska fylla på samtidigt som man har en högre andel 55+ som kommer att försvinna. Älmhult, Växjö och framför allt Karlskrona har ett betydligt bättre utgångsläge inför den framtida försörjningen inom IKT-branscherna.

9. Diskussion

Den globaliserande ekonomin kräver idag en snabb omvandling mot ett alltmer kunskapsintensivt näringsliv. Förutsättningarna för att lyckas med detta är störst i de regioner där entreprenörskapet är starkt och där kvaliteten och tillgången på kunskap är som störst. Täta och diversifierade regioner har i dessa avseenden klara fördelar. Storstädernas marknader har ofta flera specialiserade näringsbranscher som även vuxit under konjunktur nedgångar. Storstäderna har också en stor hemmamarknad med stor efterfrågan. Storleken gör att de blir mindre sårbara vid strukturomvandlingar än mindre regioner.

Ur sysselsättningssynpunkt finns det ett starkt samband med specialisering. Näringar med hög specialiseringsgrad uppvisar ofta en högre sysselsättningstillväxt än näringar med låg specialiseringsgrad. Detta gäller både för storstadsregioner som för mindre regioner. I denna analys finns höga specialiseringar inom samtliga branscher som vi tittat på. Risken finns alltid att regioner så småningom stagnerar och ökar sin sårbarhet även om de har en hög specialiseringsgrad. Viktiga ingredienser för att inte hamna i ett sådant läge är ; *den lokala marknadens storlek, tillgång till universitet och högskolor samt den lokala arbetsmarknadens flexibilitet och förmåga att matcha utbud och efterfråga på arbetskraft.*

Trots en prognos fram till 2020 som tyder på vikande sysselsättningsutveckling totalt sett inom industrin, har Sydost-regionen branscher som utvecklats positivt under 1990-talet. Regionen har en fortsatt utvecklingspotential men då måste man arbeta kontinuerligt och i bred samverkan med näringen.

I NUTEK:s rapport³ i projektet lyfter man fram den kommande regionala försörjningsbördan och i samband med det även förekomster av bristyrken i Sydostlänen. Bl.a. prognostiserar NUTEK att bristyrken kommer att uppstå inom vård- och pedagogiska yrken men även inom tekniska/naturvetenskapliga yrken. Vi ser redan i denna rapports statistik att det är fler som flyttar ut än in som har tekniska/naturvetenskapliga utbildningar. Det framtida arbetet för att bibehålla och öka specialiseringen inom olika näringar kommer förmodligen att vara inriktat på att behovsanpassa utbud och efterfrågan på arbetskraft. Samverkan mellan näringslivet, FoU samt samhälle kommer här att spela en viktig roll framöver. Det måste dock påpekas att de tillverkande branscherna trä och verkstad hela tiden genomgår produktionsrationaliseringar och därmed kanske minskar sitt behov av personal. Men om teknikintensiteten ökar inom dessa branscher, måste rimligen behovet av högre tekniska utbildningar etc. bli större framöver. Redan idag ser vi en trend mot mer avancerad produktion och produkter för att kunna konkurrera med låglöneländer.

I denna rapport har vi valt att analysera branscher inom det privata näringslivet som återfinns i flera länsöverskridande klustersatsningar. Flera av branscherna är överrepresenterade av män samtidigt som fler kvinnor än män är sysselsatta inom vård-omsorg och andra privata tjänstenärings. En ökad trend idag inom industrin och generellt i varuproduktion är att sälja ett koncept. Runt industriproduktionen utvecklas specifika servicefunktioner och andra tillhörande tjänster som ingår i konceptet. Exempel kan vara försäkringar, serviceavtal etc. Ur ett jämställdhetsperspektiv är det troligen inom dessa kringtjänster som vi kan förvänta oss en ökning av andelen kvinnor inom de närmaste åren.

³ ”Den framtida arbetskraften i Kronoberg, Kalmar och Blekinge län.”

KompetensutvecklingSydost

Om Personal, Utbildning och Rekrytering –Frågor till företag och branschföreträdare Svarssammanställning

Inledning

Projektet och Intervjuernas roll

Såsom en del av det arbete som skall utgöra grunden för Kompetensutvecklings Sydosts slutliga förslag och rekommendationer har man inom projektets ram genomfört ett antal intervjuer med företagare, branschföreträdare samt personer som på olika sätt aktivt arbetar med utbildning/kompetensutveckling. Liksom vad som gäller för de fördjupade analyser som gjorts så har projektet valt att främst tala med personer som i sin verksamhet har en koppling till Tillverkningsindustri (trä- eller verkstads-) eller den s.k. IKT- sektorn.

De synpunkter som framförts vid intervjuerna finns nu med som en viktig del av den ”input” som kommer att utgöra grunden för kommande förslag. I det här dokumentet sammanfattas innehållet i dessa intervjuer. Det frågeformulär som tjänat som stomme vid intervjuerna återfinns såsom bilaga till detta dokument. Påpekas bör att formuläret har varit en riktlinje för samtalet men att frågorna varit mer eller mindre relevanta beroende på vem som intervjuats och därmed ej strikt följts.

Några inledande exempel ur den följande sammanfattningen

Under intervjuerna uttrycktes bl.a.:

En förhållandevis positiv syn på den egna branschens framtid; för främst de tillverkande delarna är dock denna utveckling präglad av rationaliseringar vilket innebär att man inte på något håll förutser ett nämnvärt ökat personalbehov – snarare kan även ökade volymer klaras med ett minskat antal anställda.

Mansdominerade arbetsplatser med en relativt hög medelålder och låg utbildningsprofil är vanliga i regionen. Rationaliseringar och krav på uppdaterat teknikkunnande innebär dock allt färre platser för de personer som passerat 60 vilket medför en successiv minskning av medelåldern. Inom vissa delar av industrin börjar kvinnorna komma in; i många fall via en s.k. KY (kvalificerad Yrkesutbildning). Utbildningsnivån höjs i någon mån då de äldre personerna med en utbildning kortare än treårigt gymnasium lämnar industrin, men nivån förefaller kvarstå på en relativt riket låg nivå.

Det finns företag som jobbar mycket aktivt med strategisk kompetensutveckling. Men för många är kompetensutveckling fortfarande ett abstrakt begrepp utan faktiskt innehåll; de

redan anställda ses i som en given/statisk faktor. En specifikation av kompetensbehov görs främst vid nyanställningar.

Betydelsen av en god basutbildning som innefattar svenska, engelska, matematik och data understryks och man framhåller behovet av en dylik kombinerad med goda tekniska kunskaper.

Mer teoretisk kunskap än vad gymnasiet ger idag och mer praktiskt kunnande än vad dagens gymnasium och högskola ger efterlyses.

Näringslivet borde i högre grad finnas med vid utbildningsplanering, all utbildning borde rymma ett tydligare näringslivsperspektiv.

Den konkreta samverkan mellan högskola och företag upplevs som väsentlig men svår; intresset är stort men osäkerheten vad gäller formerna och innehållet är stor och det ”långsiktiga varför” saknar för många ännu ett giltigt svar.

Liksom vid allt samarbete så måste företagaren liksom högskolan och dess forskare/studenter veta, eller i alla fall tro att man kommer att få ut något av samarbetet (direkt eller på längre sikt). Förväntningar och önskemål avseende denna utkomst är viktiga att diskutera.

Närmare samverkan mellan lärosätena i Sydost efterlyses.

Den Kvalificerade Yrkesutbildningen (KY) upplevs som en bra ny utbildningsform. Många efterlyser dock en ökad flexibilitet med större möjlighet till bl.a. deltidstudier inom de olika KY-alternativen.

Man bör sträva efter att hålla utbildningssystemet öppet så att människor tillåts inträde, utträde respektive återinträde vid olika och kanske upprepade tillfällen under sina liv.

En grundläggande förutsättning för en konstruktiv samverkan inom regionen och en god utveckling framöver är goda kommunikationer dels till Stockholm/Köpenhamn dels inom regionen och främst då mellan högskoleorterna.

Bildandet av ett gemensamt Kompetensråd i Sydost ses som positivt steg för att nå en bättre samsyn i fråga om utbildning och en mer effektivt strategisk samverkan mellan näringsliv och utbildningsplanerare som skulle kunna vara en positiv faktor för utvecklingen i regionen.

Tack!

Denna inledning avslutas med ett stort Tack för den tid och det engagemang som satts av för projektets intervjubesök. Detta tack riktas till: Kristina Alsér, VD, Mercatus Engineering; Lars Björkvik, Västervik Framåt AB; Sante Dahl, koncernchef, Vida Wood; Håkan Dahlgren, VD, Bräntorps möbelfabrik; Eva Dehn Ericsson, chef, Aluminiumriket; Anna Delfin, fd projektledare Kompetensutvecklingsprojekt; Helén Einarsson, projektledare, Teknikföretagen; Bruno Johansson, fd personalchef, Volvo Articulated Haulers; Robert Kitanovski, koordinator, Internet City; Krister Kraft, Vodafone; Richard Lidén, projektledare, Telecomcity; Bo Nilsson, VD, Willo Maskin AB; Jim Stålnacke, utbildningschef, IUC Olofström samt Thomas Törnqvist, professor i virkeslära, Växjö Universitet.

Sammanställning av intervjusvar

Branschens situation nu och framåt

Flertalet tillfrågade trodde att man nu befann sig i slutfasen av en nedgång, dock osäkert angående kommande konjunkturuppgångs start resp. längd.

Vad gäller de olika branschernas mer långsiktiga utveckling var osäkerheten stor. Det föreligger dock en relativt stor tilltro till den egna branschens fortlevnad.

Inom träbranschen förutspås en utveckling i två riktningar; en mot en alltmer rationell kostnadspressad volymproduktion där priset ofta är världsmarknadssatt, och en mot en mer hantverksbetonad styckproduktion där priset är av mindre betydelse som konkurrensfaktor. För båda dessa riktningar förutspås en relativt ljus utveckling men ingendera torde medföra någon ökning av antalet sysselsatta inom branschen.

Inom IKT-branschen föreligger tydliga vändningssignaler vad gäller aktuell konjunkturcykel; man talar redan om den personalbrist som förutses uppstå inom ett par år. I ett mer långsiktigt perspektiv anser man att branschen är en tillväxtbransch, dels som "egen" bransch men också såsom ett allt tyngre inslag i näst intill all annan verksamhet, dvs en långsiktigt positiv trend men med naturliga kortsiktiga svängningar såväl uppåt som nedåt.

Inom de tillverkande företagen förutses fortsatt rationalisering/automatisering, vilken bl.a. innebär att man förväntar sig att antalet anställda inom företagen på sikt inte kommer att öka; vid en volymökning kan antalet förbli ungefär detsamma annars minskande. Tillverkningsindustrin ser sig som synnerligen konkurrensutsatt i flertalet fall finns konkurrenter såväl inom som utom landet och för volymprodukter som t.ex. timmer så styrs prisutvecklingen för såväl råvara som slutprodukter av världsmarknadens utveckling. Den del av verkstadsindustrin som säljer produkter av mer unik karaktär med mindre volymer är inte på samma sätt styrda av världsmarknadspriser men ser ändå en utveckling som karakteriseras av ökad produktivitet, högre nyttjande av (dyra) maskiner och ett relativt sett minskat personalbehov vilket innebär att en ljus resultatutveckling med ökade volymer inte medför någon direkt personalökning.

Inom tillverkningsindustrin så talas i vissa fall om möjligheten att förlägga produktionen eller en del av densamma utomlands. Nytt idag är att även tjänstemännens område är utsatt för konkurrens och att även denna typ av verksamhet kan förläggas till andra länder; många uppgifter av enklare slag t.ex. fakturahantering men även komplicerade ritnings- och konstruktionsuppgifter kan nu utföras i andra delar av världen till en betydligt lägre kostnad. Det land som främst nämns är Indien men även andra länder där en stor del av befolkningen är välutbildad och besitter ett högt datakunnande men med ett betydligt lägre löneläge än i väst.

Intresset för öst och andra delar av världen handlar dock inte primärt om verksamhetsflytt utan baseras i hög grad på ett intresse för en vidgad marknad. Ett intresse som dock ofta är parat med en stor osäkerhet och kunskapsbrist. Det finns ett behov av kunskap och kanske framför allt erfarenhetsöverföring vad gäller olika typer av kontakter/affärsrelationer med länder som tidigare inte ingått i den enskilde företagarens aktiva världsbild.

Vad gäller nya marknader så är det inte bara ifråga om nya medlemsländer och forna öststater som det föreligger kunskapsbrist utan det är fortfarande ett stort steg för framförallt de små

och medelstora företagen att ta steget från att vara aktiva på enbart en inhemsk marknad - kanske som underleverantör till enbart ett företag - till att agera på en utländsk marknad.

Ett antal underleverantörer t.ex. mindre företag inom aluminiumtillverkning är idag mycket sårbara då de idag enbart levererar till en enstaka eller ett fåtal kunder. För dessa företag skulle diversifiering och/eller en vidgad kundkrets innebära minskad sårbarhet.

Behovet av att kunna sälja på en vidare marknad torde bli aktuellt för allt fler företag i och med en högre grad av specialisering och därmed ökat behov av att verka på en geografiskt större marknad för att nå nödvändig volym.

Det finns samtidigt inom regionen många företag som med framgång bedriver verksamhet - såväl försäljning som råvaruinköp och viss produktion - i "nya och gamla delar" av världen. Möjligheter torde finnas att utveckla och utöka arbetet med kvalificerad erfarenhetsöverföring samt naturligtvis olika former av utbildning, mentorskap och praktikarbete inom regionen. Det föreligger redan idag en brist vad gäller säljutbildade personer med internationell erfarenhet, en brist som förutses öka. I någon mån är dock detta en "tyst" bristsituation som främst yttrar sig i icke utnyttjade affärsmöjligheter.

Personal och kompetensstruktur

Den bild statistiken ger avseende ålders- resp. könsstruktur samt personalstyrkans utveckling bekräftades; inom tillverkning är medelåldern relativt hög och mansdominansen är tydlig. Vad gäller IKT så är åldern troligen något lägre, bilden är dock inte entydig; inom s.k. callcenter-verksamhet där andelen kvinnor är något högre är åldern förhållandevis låg medan åldern inom t.ex. konsultverksamhet där männen är i majoritet kan vara betydligt mer "normalfördelad".

Företrädare för några större företag inom trä resp. tillverkning menade dock att en tydlig förändring sker. Endast ett fåtal, om ens några, anställda över 60 fanns kvar och ett ökat antal kvinnor hade kommit in på "golvet". Det talas även om att det blivit lättare att rekrytera kvinnor; arbetsmiljön är mestadels mycket fräsch och lönenivån ligger generellt betydligt högre än inom t.ex. vården. Detta avspeglas även inom traditionellt manliga KY-utbildningar där mansdominansen uppges minska.

Den äldre arbetskraft som finns kvar i arbete uppges ha svårigheter med de nyare maskinerna, samtidigt framhålls att den äldre personalen ofta besitter en gedigen erfarenhet och känsla för produktionsprocesser som kan vara svår att ersätta.

Vad gäller utbildningsstrukturen så är det svårt att få en tydlig bild av denna; inom tillverkning bekräftas dock de siffror som finns: Utbildningen är generellt låg, en stor andel av de anställda har en gymnasieutbildning; förmän inom produktionen har ofta en gymnasieingenjörsbakgrund och inom administrationen återfinns många med en utbildning motsvarande gymnasieekonom.

En icke entydig bild ges av det upplevda kompetensbehovet inom tillverkningsindustrin; å ena sidan framhålls behovet av en generell kompetenshöjning för att bevara konkurrenskraften och å andra sidan sägs att den existerande utbildningsnivån kan vara tillräcklig och att man primärt inte saknar en högre utbildning utan en uppgradering av reell kompetens, praktiskt

kunnande och värdet av vad någon benämnde "handens intelligens". Värdet av den reella kompetensen betonades vid upprepade tillfällen. Validering lyfts fram som en viktig fråga.

Det renodlade manuella arbetet minskar dock och behovet av teknikkunskaper ökar. Fortfarande krävs dock att någon emellanåt plockar upp brädbitar från golvet vilket innebär att den renodlade akademikern inte alltid passar in.

En kombination av mer teoretisk kunskap främst då inom traditionella Na/teknikämnen än vad gymnasiet ger och mer praktiskt kunnande än vad dagens gymnasium och högskola ger efterlyses ofta. På sina håll uttrycks oro över ett eventuellt försvinnande industriprogram.

En annan syn som uttrycks är att samhället numer är så komplicerat att alla behöver åtminstone den breda basutbildningen som ett treårigt gymnasieprogram kan ge. Man ser ett stort och troligen ökande behov av en god grundutbildning som omfattar svenska, engelska, matematik och data kombinerat med goda tekniska baskunskaper. Den specifika utbildningen för industrin bör då ges först efter en god basutbildning, eller mot slutet av en sådan, i nära samarbete med industrin.

En närliggande synpunkt vad gäller tillverkningsindustrin är att det borde finnas bättre möjligheter till löneutveckling och avancemang även för personalen på verkstadsgolvet, därmed skulle erfarenhet och kunnande enklare kunna uppmuntras och premieras.

En något avvikande bild ges av det ingenjörsmiljöteknikföretag som besökts: Vid detta företag är näst intill samtliga inom personalen civilingenjörsutbildade och här är kompetensutveckling ett prioriterat område. Man jobbar i en tydlig kunskapsstyrd bransch och är väl medveten om att konkurrenskraften styrs av medarbetarnas kunnande i kombination med deras förmåga att möta kunder/omvärlden. Det är här tydligt att vid sidan av den gedigna teoretiska bildningen så har den sociala kompetensen ett stort och troligen ökande värde.

Vad gäller IKT så krävs inom branschens mindre kvalificerade delar en relativt låg utbildning; gymnasium med hyfsade engelskkunskaper förefaller vara ett vanligt baskrav. I övrigt har denna bransch en generellt sett högre utbildningsnivå än t.ex. tillverkningsindustrin med en förhållandevis hög andel akademiker. Denna, i många delar uttalat kunskapsintensiva bransch med en snabb teknisk utveckling kännetecknas även av en förhållandevis hög medvetenhet om behovet av kompetensutveckling och vidareutbildning (hur stor skillnaden är i praktiken kan i dagsläget ej utläsas).

Kompetensförsörjning och Personalrekrytering

Generellt kan sägas att man i huvudsak skötte rekryteringar på egen hand i något fall anlätades rekryteringsfirmor för vissa högre poster med höga krav på specifika kvalifikationer. I något fall nämndes att man anlitar lokal AF eller Lernia.

Här fanns en naturlig skillnad mellan de riktigt stora respektive de mindre företagen; de större företagen har ofta en uttalad plan och generella regler för rekryteringsfrågor medan det för övriga var en fråga som "på ett eller annat sätt löser sig och som hanteras när behov uppstår". Ett flertal företag även relativt stora men med en klar lokal förankring uppgav att man främst anställer via kontakter och på rekommendationer av redan anställda. Den utmärkta rekryteringsbas som praktikanter från Lernia m.fl. utgör framhölls från något håll.

Arbetsförmedlingen och Länsarbetsnämnden

Samarbetserfarenheter fanns hos ett fåtal och då dels från utbildnings/rekryteringshjälp i fråga om bristyrkesarbetare, dels såsom utbildningsanordnare. Intrycket var att man i huvudsak var nöjd med AF:s/LAN:s insatser eller att man inte närmare funderat över denna.

Någon uttryckte att LAN:s utbildningar ibland var lite "gamla" att dessa utbildningar borde ses över och uppdateras regelbundet.

Vad gäller LAN:s arbete med större rekryteringar i samband med etableringar var erfarenheterna goda.

I något fall uttrycktes att LAN blivit mer "länsvisa" i sin roll som utbildningsanordnare, att det anordnades fler gemensamma utbildningar för ett antal år sedan och att detta länsöverskridande var något positivt som man gärna på nytt skulle vilja se mer utav.

Ett fåtal negativa uttalanden som grundades på egna erfarenheter handlade om AF: s dåliga förmåga att ta emot och hjälpa arbetslösa akademiker. Det påpekades att denna förmåga troligen skulle behövas alltmer med tanke på att vi med en högre andel akademiskt utbildade även, i alla fall periodvis, torde behöva hantera ett större antal arbetslösa dito.

Kompetensutveckling

Svaren på denna fråga gav en relativt dyster och mycket disparat bild av hur kompetensutveckling de facto hanteras i verkligheten: Ett fåtal företag verkar ha "kommit till insikt" och arbetar aktivt med kompetensutvecklingsfrågor. I andra fall förefaller kompetensutveckling fortfarande mest vara ett abstrakt, innehållslöst begrepp som inte finns med i den dagliga verksamheten. Eller kanske vanligare; finns med på en nödvändighetsnivå där ett direkt behov i form av t.ex. en ny maskin möts med en utbildning som ger just denna specifika kunskap.

Naturligtvis finns här stora verksamhetsstyrda skillnader mellan å ena sidan IKT resp. miljöteknikföretaget och å andra sidan företagen med olika typer av volymproduktion. Men det finns också stora skillnader inom dessa kategorier. I dagsläget är kompetens en uttalad konkurrensfaktor för många företag, för andra finns det med som ett certifieringskrav utan reell betydelse i den faktiska verksamheten.

I samtliga fall förefaller dock ett intresse för frågan finnas, i synnerhet när man vidgar begreppet till att innefatta ett brett spektra av utbildning, vidareutbildning, lärande i arbete mm. För man dessutom in ett resonemang om kommande tider med en ev. arbetskraftsbrist så finns ett klart intresse av att diskutera frågan. Det är dock fortfarande så att en specifikation av de kompetensprofiler som behövs sker nästan enbart i samband med nyanställningar. De redan anställda ses i många fall som en given/statisk faktor.

Det framhölls vidare att även den enskilde anställda har ett ansvar för sin egen utveckling och i högre grad borde ha en uppfattning angående det egna behovet av vidareutbildning/kompetensutveckling.

Enligt vad som uppges vid intervjuerna så är stora, kvalitetssäkrade företag i allmänhet bra på kompetensutveckling. Motsägande uttalande förekom också; enligt dessa finns det många små men även en del riktigt stora företag som de facto näst intill helt struntar i kompetensutvecklingsinsatser även om de genom certifiering förbundit sig att löpande genomföra dylika: "Chansen att prickas är liten och påföljden inte värre än att det lätt rättas till och man får behålla sitt certifikat..." .

Det finns även en tendens att vilja snabba upp utbildningar: Företag som anser att kompetensutveckling av redan anställda i och för sig är viktigt men som lever med höga krav på rationaliseringar och kostnadsminskningar vill gärna korta ned utbildningar. Vad gäller resultatet så är det tveksamt om en en-veckas-kurs som genomförs på 2,5 dagar ger samma resultat vad gäller kvalité och faktisk utbildningseffekt.

Lärande i arbete är en metod som sägs vara växande inom just tillverkningsindustrin, där den appliceras främst vid inköp av nya maskiner; en person lärs upp av t.ex. maskintillverkaren och lär sedan på ett strukturerat/planerat sätt övriga som kan ha behov av denna kunskap. Lia är annars som begrepp som etablerats såsom beteckning på den arbetsplatsförlagda utbildningsdel som ryms inom KY

Gymnasieskolan

Många spridda synpunkter avseende gymnasieutbildningen. Genomgående understryks behovet av en utbildning av god kvalité, och många menar att kunskaperna vad gäller matematik och de naturvetenskapliga ämnena har tunnats ut på ett oroande sätt.

Ett ökat samarbete med näringslivet nämns ibland men vid en närmare fråga prioriteras högskolans samarbete med näringslivet fränsett gymnasiets industriprogram som man önskar skall drivas i nära samarbete med industrin. Vad gäller gymnasieutbildningen önskar man dock att näringslivet skulle finnas med i utbildningsplaneringen och att utbildningen generellt skulle ha ett tydligare näringslivs- och företagarperspektiv.

Vad gäller industrins behov så uttrycks en oro inför industriprogrammets utveckling och kommande avveckling. Man pekar på svårigheten att locka elever till teknik- och industriinriktade utbildningar men uttrycker också en allvarlig oro för skolsystemets förmåga att upprätthålla kvalitén på denna utbildning. Den tekniska utvecklingen inom industrin sker över lag med relativt hög fart vilket innebär att såväl maskinpark som lärare och kursplan kontinuerligt skulle behöva uppdateras. Här nämns dock även exempel på Industriprogram som förefaller mycket välfungerande och som bygger på ett nära samarbete med ett antal företag som förbundit sig att ta hand om praktikanter och som aktivt är med och kontinuerligt påverkar utbildningen.

Den "gamla" fyraåriga gymnasieingenjörsutbildningen liksom en ny treårig dito efterlyses på vissa håll och man undrar hur industrins behov kommer att tillgodoses med den nya gymnasieskolan.

Den föreslagna gymnasieskolan anses av flera förefalla förhållandevis bra med breda ingångar och färre program. Samhället blir alltmer komplext vilket innebär att allmänkompetensen behöver höjas. Specialkunskaper behövs men denna del kan, enligt flera av de intervjuade, högskolorna och andra utbildare utveckla. Vad som överlag ses som nödvändigt är goda

baskunskaper i ämnena svenska, engelska och matematik. Att kunna handskas med en dator är också ett självklart grundkrav. I ett flertal fall nämns även social kompetens och förmågan att samarbeta och kommunicera.

Högskolan - samverkan

Samverkan mellan högskola och näringsliv är en svårfångad fågel ...

De som intervjuats kommer från skilda håll och avspeglar såväl de delar av näringslivet som har ett väl utvecklat samarbete med högskolan liksom de delar som har minimal eller ingen kontakt med högskolevärlden. Sammantaget ges en bild av en samverkan som har stora möjligheter att utvecklas: intresset är stort men osäkerheten vad gäller formerna och det "långsiktiga varför" saknar för många ännu ett svar. Detta torde dock vara en situation som återfinns runt flertalet av landets högskolor, situationen illustreras väl av följande uttalande om företagssamverkan vid en av regionens högskolor: "Den är urkass, men ändå bäst i landet!"

Ett ökat samarbete mellan högskola och företag är önskvärt men det framhålls från flera håll att man måste lägga en första kontakt på rätt nivå, i synnerhet om det är en kontakt med ett "icke-akademiskt" företag. Risken för kulturkrock kan vara mindre om man såsom första kontakt satsar på ett väl genomfört projektarbete inom ramen för högskolornas grundutbildning. Denna kulturkrocksrisk framhålls av många; vid en kontakt från högskolan skall man vara duktig men inte "för duktig och för akademisk" då detta kan försvåra kommunikationen i synnerhet med en skeptisk icke-akademisk företagare.

En viktig punkt synes vara att man från resp. högskola/universitet bör söka att på något sätt samordna eller ha ett filter genom vilka förstagångskontakter från lärosätet måste passera. Det är inte ovanligt att det skapas en irritation hos företagare då ett flertal olika kontakter sinsemellan ovetande tas från olika håll av ett lärosäte. Någon form av inte alltför sofistikerad klareringsfunktion efterlyses.

En ökad satsning och förbättring av arbetet med den tredje uppgiften kan dock inte ske utan resurser. Resurser måste avdelas/öronmärkas för denna uppgift. Nuvarande finansiering av samverkansarbete uppges i alltför hög grad ha varit projektifierad vilket lär ha medfört brist på långsiktighet och omöjliggjort en egen prioritering (arbetet styrs av externa finansiärers prioritering). Dessutom åtgår mycket resurser enbart till att administrera respektive ansöka om projektmedel. Från företagshåll framhålls ibland att lärosätena i alltför hög grad är ute och söker projektfinansiering, man understryker att samverkansintresset borde gå före intäktskravet. Även detta torde vara en följd av att den sk samverkansuppgiften inte har ett "eget" anslag

Samverkansarbetet måste bedrivas utifrån ett långsiktigt perspektiv; det kan vara svårt att finna de naturliga långsiktiga kontaktytorna och när väl en kontakt etablerats så måste den underhållas. Forskningsrelaterat samarbete mellan företag och högskola sker oftast efter en period av andra kontakter; forskningen är följden av ett samarbete som stegvis utvecklats. Någon menade att t.ex. den brist på spetskompetens som ofta upplevs inom olika delar av industrin skulle kunna hanteras genom tätare kontakter mellan industri och högskola. En intervjuad framhöll att vad gäller kompetensutveckling då är företag mestadels okunniga men

vad gäller teknisk utveckling då vet företagen (i alla fall de medelstora). Detta faktum skulle åtminstone delar av högskolan kunna bygga ett samarbete på.

Liksom vid allt samarbete så måste företagaren liksom högskolan och dess forskare/studenter veta, eller i alla fall tro att man kommer att få ut något av samarbetet (direkt eller på längre sikt). När företag uppger att ett gott högskolesamarbete föreligger så arbetar man ofta med mer än en högskola. Man har en god idé om varför man samverkar; vad man vill att såväl kort- som långsiktig utkomst skall vara. Som exempel kan nämnas Mercatus, ett företag med kunskapsintensiv verksamhet inom miljöteknik/vattenrening, som framhåller följande anledningar till ett förhållandevis nära samarbete med ett flertal högskolor/universitet:

- konkreta uppgifter blir utförda och problem lösta
- stimulerande kontakter genom vilka ny kompetens och nya frågeställningar förs in i företaget
- marknadsföring av det egna företaget mot studenter som i framtiden kan anställas i det egna företaget eller som man kommer att stöta på såsom anställda i kund- eller leverantörsföretag.

Vad man önskar få ut av samverkan är en punkt som lämpligen diskuteras då man formellt eller informellt drar upp riktlinjerna för ett samarbete.

Då studenter genomför ett arbete ute på ett företag eller baserar ett arbete på intervjuer med en företagare så är det väsentligt att resultatet på ett eller annat sätt rapporteras tillbaka till företaget, som därigenom får en feedback på insatta resurser. Intervjuerna tyder på att denna feedback ofta lyser med sin frånvaro och att det finns ett behov av riktlinjer för kontakter som sker i högskolornas namn samt en tydlig policy som definierar dels den bild högskolan/universitetet vill förmedla av sig själv, dels hur denna bild skall förmedlas och inte minst hur den skall fyllas med ett innehåll.

Högskolan - övrigt

Inte enbart samverkan med näringslivet berördes utan många uttrycker även ett önskemål om fördjupad och ökad samverkan mellan högskolorna i regionen samt betonar betydelsen av en långsiktig, djupgående satsning på kvalitet för att bygga upp ett gott rykte. Kvalitén vad gäller utbildning och utexaminerade studenter är av avgörande betydelse för högskolans långsiktiga utveckling. Det finns en påtaglig oro för att kvalitetsaspekten inte fått väga tillräckligt tungt under de regionala högskolornas kraftiga tillväxtperiod.

Vad gäller utbildningen vid regionens högskolor framfördes ett fåtal konkreta synpunkter: Generellt uttrycks önskemål om en utveckling vad gäller kortare mer yrkesinriktade, verksamhetsanpassade utbildningar t.ex. i form av YH-utbildning (yrkeshögskoleutbildning).

På den längre utbildningssidan efterlyses en högre teknisk utbildning inriktad mot produktionsteknik/ekonomi.

Starka synpunkter uttrycktes vad gällde en brist på långsiktighet och kontinuitet i högskolornas engagemang och kurs- resp. programutbud vid lärcentra/högskolecentra. Utanför högskole-/universitetsorterna har de lär/högskolecentra som etablerats en potentiellt mycket central roll i den kompetensväxling som stora delar av regionens industri står inför.

Kvalificerad Yrkesutbildning (KY)

Många har ingen synpunkt på KY medan man från annat håll, främst då tillverkande industri, har en mycket positiv erfarenhet av KY; man utbildar rätt, den direkta kopplingen till faktiska behov och det nära samarbetet med företagen upplevs som mycket positivt. Det är uppenbart att KY svarar mot ett behov och att man från håll där man inte är berörda av KY efterlyser kortare eftergymnasiala utbildningar som i stora drag liknar KY.

KY:s tillkomst uppges ha medfört en stor förändring och har gett många positiva erfarenheter. KY har bl.a. inneburit att otraditionella grupper (kvinnor och invandrare, ofta något äldre) har kunnat komma in i industrin. På den positiva sidan nämns även att KY ger ett examensbevis vilket har en stor betydelse såväl för den enskilda individen som för företagen.

Starka önskemål vad gäller en ökad flexibilitet inom KY med större möjligheter att bl.a. följa en Kvalificerad Yrkesutbildning på deltid uttrycks. Flera intervjuade menar att en vidareutbildning på heltid för många är en omöjlighet men menar att om man i större utsträckning kunde välja att följa en utbildning på deltid så skulle även vuxna med försörjningsbörda och/eller begränsade möjligheter till finansiellt heltidsstöd ha möjlighet att vidareutbildas eller omskolas. Denna synpunkt gäller inte enbart KY utan även annan yrkesutbildning som kan vara aktuell och som i dagsläget främst ges på heltid/dagtid. En ökad flexibilitet genom att utveckla ett KY-utbud på distans efterlyses också. Önskemål framfördes även om en utbildning typ KY men kortare, t.ex. 6 månader, som skulle vända sig till redan anställda med behov av vidareutbildning.

En risk med det aktuella bidragssystemet är att dyrare färdighetsgivande utbildningar läggs ned/minskar på grund av att systemet missgynnar dessa; ersättningen kompenserar inte för den merkostnad som dessa utbildningar är förknippade med. En annan risk som nämns är att företag som är pressade ekonomiskt får allt svårare att bereda plats för KY:s mycket centrala lia-inslag (lia = lärande i arbete).

Den brist som främst framhålls vad gäller KY är att den ses som en ”återvändsgränd”; i och med att KY-poängen ej är giltiga i högskolevärlden kan en person som gått KY och som direkt eller senare i livet skulle vilja fortsätta studera ej fortsätta och bygga vidare på KY-åren.

En generell synpunkt som avser skolsystemet och inte enbart KY är att man bör sträva efter att hålla utbildningssystemet öppet så att människor tillåts inträde, utträde och återinträde vid olika tillfällen under livet.

Här kan nämnas att IUC i Olofström tillsammans med Högskolan Kristianstad påbörjat arbetet med att harmonisera de tekniska KY-utbildningarna med ingenjörsutbildningarna så att t.ex. 40 av 80 KY-poäng även räknas som reguljära högskolepoäng (och omvänt gäller för högskolestudenten).

Övrigt

Vad gäller övrigt-frågan så fick den i flertalet av intervjuerna mycket lite utrymme, intervjuerna visade sig leda in i relativt långa samtal så vid punkten övrigt var det ofta dags att bryta upp. De frågor som ändå hann nämnas rörde näst intill enbart kommunikationer:

Sammanfattat anser och framhåller många av de intervjuade att näringslivet behöver goda förbindelser till huvudstaden samt ut i världen med åtminstone ett par tur-och-retur- flyg per dag till Stockholm resp. Köpenhamn. Flygtrafiken är av avgörande betydelse för hela regionen, och i synnerhet för Blekinge resp. Kalmar län där tågförbindelserna på intet sätt kan anses vara ett gott alternativ. Goda dagliga förbindelser med såväl Stockholm som Köpenhamn är nödvändiga för en region som skall vara livskraftig även framdeles. Funderingar och önskemål framfördes även om ytterligare direktförbindelse med någon av baltstaterna liksom med kontinenten t.ex. Tyskland.

Utöver flygkommunikationerna förutsätter ett utvecklat Sydostsamarbete goda förbindelser mellan i första hand Växjö, Kalmar och Karlskrona; oavsett vilken av dessa orter man utgår ifrån så bör man kunna arbetspendla över dagen. Resorna i respektive riktning får då helst inte ta mer än 45 minuter.

Naturligtvis ses vägarna som viktiga men framhålls främst då det gäller transporter av gods. Stråk som nämns särskilt är E22:an, liksom vägarna norrut från Karlshamn samt det mindre vägnätet som behövs för bl.a. virkestransporter.

En mer pendlingsbar region skulle genom att ge en vidgad arbetsmarknad även underlätta för medflyttande partner vid rekrytering utanför regionen. Vad gäller medflyttande framfördes även en undran/önskan att landstinget vid meritvärdering och lönesättning borde likavärdera anställningar vid andra landsting.

En ökad inom regional upphandling av konsulttjänster vore önskvärt och skulle bidra till att hejda en pågående kompetensflykt. En av de intervjuade undrade om det finns någon möjlighet att främja regional konsultupphandling då detta skulle främja näringslivets utveckling.

Ett ökat samarbete inom regionen uttrycks av flertalet som önskvärt. Explicit uttrycks att detta skulle ske i ökad utsträckning och inte bara inom utbildnings- och kompetensutvecklingsområdet. Samverkan inom regionen ger ökade möjligheter att bilda den kritiska massa som i många fall krävs för framgång.

Tanken på ett gemensamt kompetensråd ses som en god idé.

Sammanställning av tilläggsfrågor för Kronobergs, Kalmar och Blekinge län

Sammanställning av tilläggsfrågor för Kronobergs, Kalmar och Blekinge län

2004-09-20 Bild 2
Källa: AMS

 Länsarbetsnämnden
© Jonas Danielsson Länsarbetsnämnden Kalmar

Länsarbetsnämnderna genomför två gånger per år en enkätundersökning som ligger till grund för de arbetsmarknadsprognoser som presenteras i slutet av våren resp. hösten varje år.

Inom ramen för projektet Kompetensutveckling Sydost utformades i samarbete med länsarbetsnämnder i Blekinge, Kalmar resp. Kronobergs län ett antal frågor som fogades till enkätundersökningen våren 2004. De frågor som formulerades avser dels företagens genomförda respektive planerade kompetensutvecklingsinsatser, dels företagens kontakter – frekvens respektive karaktär – med högskolorna i regionen.

Syftet är att få en bild av företagens upplevda behov respektive faktiskt genomförda kompetensutvecklingsinsatser samt en övergripande bild av hur företagens kontakter med högskolorna ser ut och hur/om dessa varierar med storlek, bransch och/eller geografisk hemvist. Givet att dessa frågor ställs på nytt vid kommande enkättillfällen kan även eventuella förändringar över tiden bli synliga.

Frågorna ställdes till drygt 800 arbetsställen i regionen i samband med intervjuundersökningen våren 2004. Denna svarssammanställning med kommentarer färdigställdes i augusti 2004.

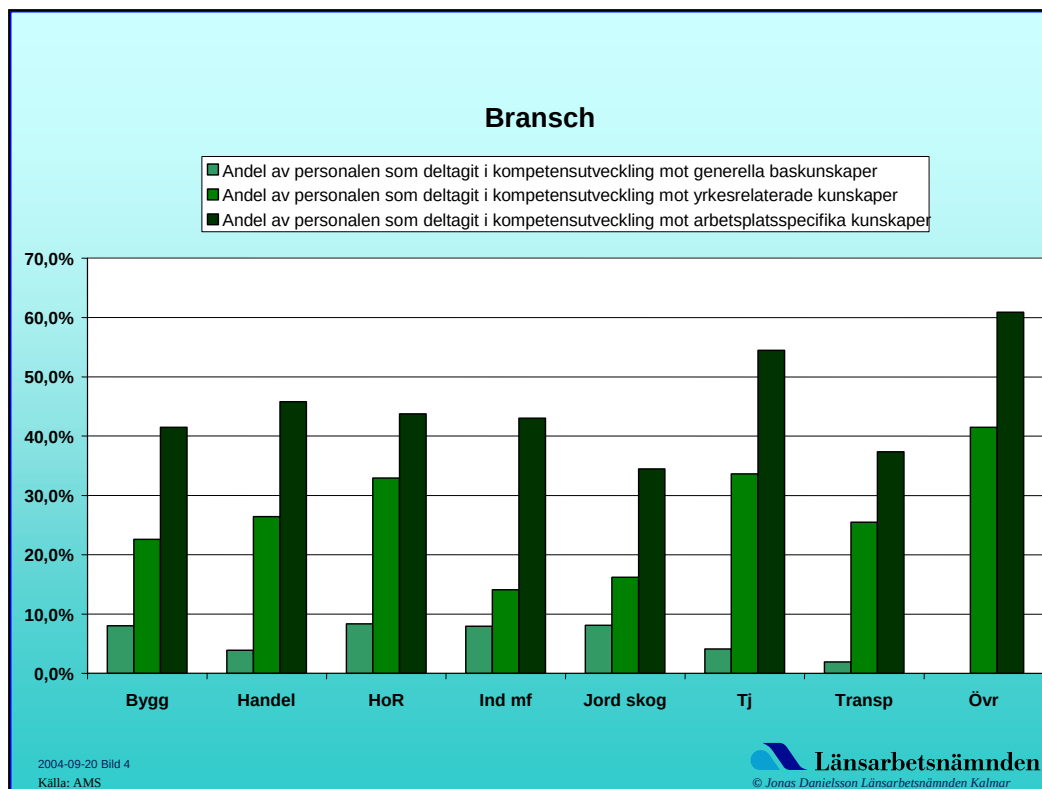
Antal

Antal av AfKontor		Storlek										Totalt
Län	Branch	5-9 anställda	10-19 anställda	20-49 anställda	50-99 anställda	100-199 anställda	200-499 anställda	500-999 anställda	1000-1499 anställda	2000-2999 anställda	Sakans	
Kronoberg	Bygg	15	10	3	1	1	1					31
	Handel	37	14	6	3	8	3	1				72
	HoR	5										5
	Ind mf	24	18	17	9	18	13	3				102
	Jord skoj	5		2								7
	Tj	13	8	5	2	5	2	1				36
	Transp	11	7	3	1	2						24
	övr	2	1	1		1						5
	Sakans										14	14
Kronoberg Totalt		112	58	37	16	35	19	5			14	296
Kalmar	Bygg	12	15	3	1	1						32
	Handel	29	24	7	1	1						62
	HoR	2	1									3
	Ind mf	24	34	24	9	30	11	6	2	1		141
	Jord skoj	7	2	3								12
	Tj	14	13	5	2	1						35
	Transp	10	8	4	1	3						26
	övr	5	2	1								8
	Sakans										11	11
Kalmar Totalt		103	99	47	14	36	11	6	2	1	11	330
Blekinge	Bygg	7	6	3	1	1						18
	Handel	19	10	2	1	1						33
	HoR	2	2									4
	Ind mf	10	9	6	3	11	5	5	1	1		51
	Tj	16		4	1	2		1				24
	Transp	8	2	1		4	1	1				17
	övr	3	1									4
	Sakans										3	3
Blekinge Totalt		65	30	16	6	19	6	7	1	1	3	154
Totalt		280	187	100	36	90	36	18	3	2	28	780

2004-09-20 Bild 3
Källa: AMS

 Länsarbetsnämnden
© Jonas Danielsson Länsarbetsnämnden Kalmar

Totalt svarade 780 arbetsställen i Kronoberg (296), Kalmar (330) samt Blekinge län (154). Vi har valt att analysera svaren utifrån bransch, län och arbetsställets storlek. Observera att några av grupperna är för små för att utgöra ett säkert statistiskt underlag. Detta gäller t ex branscherna Hotell och restaurang (HoR) samt jord och skog, och även alla storleksgrupper med fler än 199 anställda.

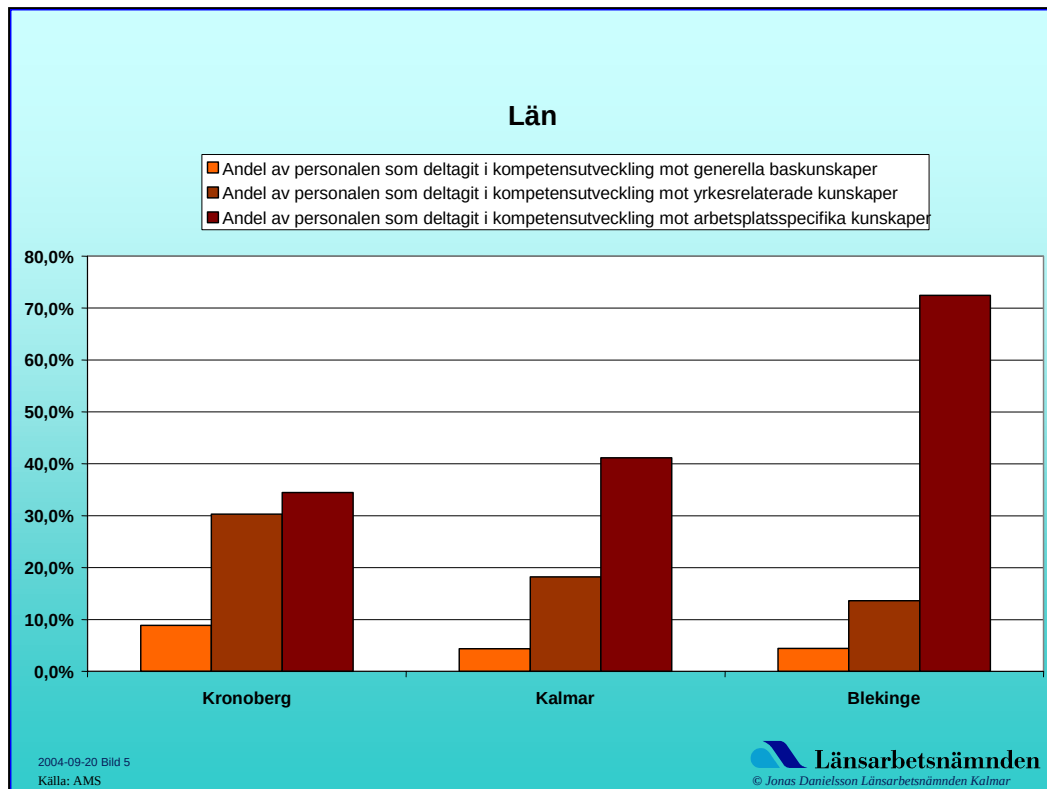
Den första frågan avsåg att analysera i vilken utsträckning som kompetensutveckling har förekommit, uttryckt i andel av arbetsställets personal.

Hur stor andel av arbetsställets personal **har deltagit** i kompetensutveckling de **senaste 12 månaderna** ?

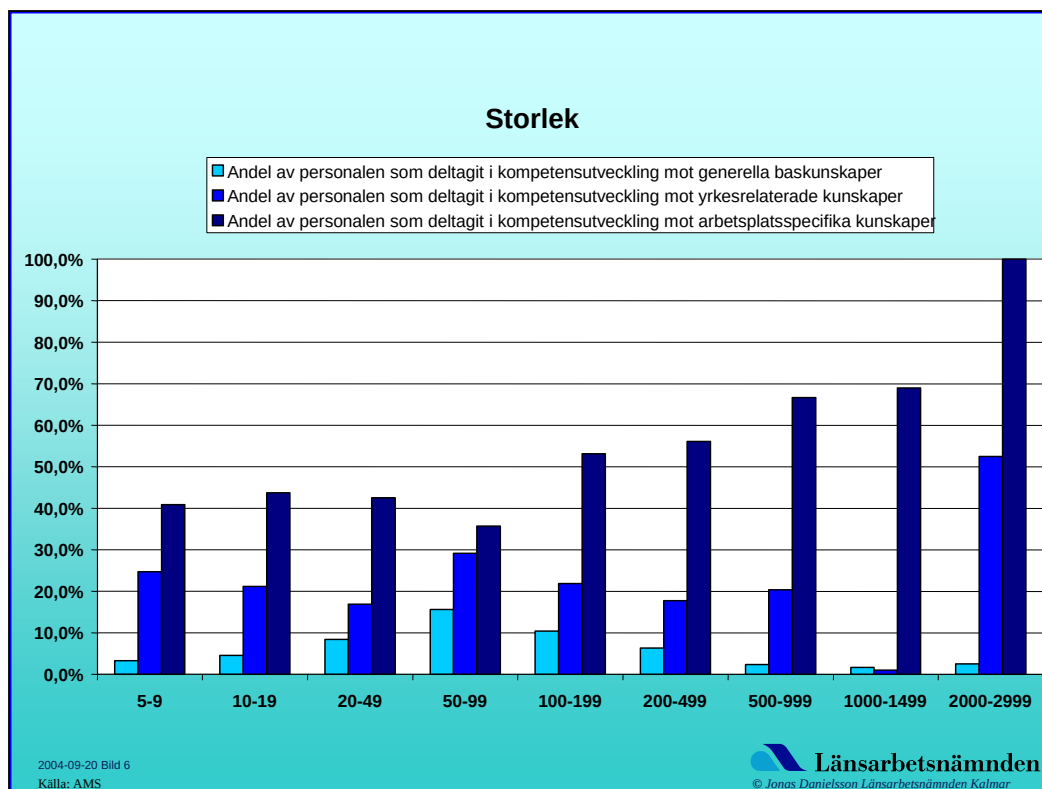
Andel i % av personalen som deltagit i kompetensutveckling riktad mot:

_____ % generella baskunskaper
 _____ % yrkesrelaterade kunskaper
 _____ % arbetsplatsspecifika kunskaper

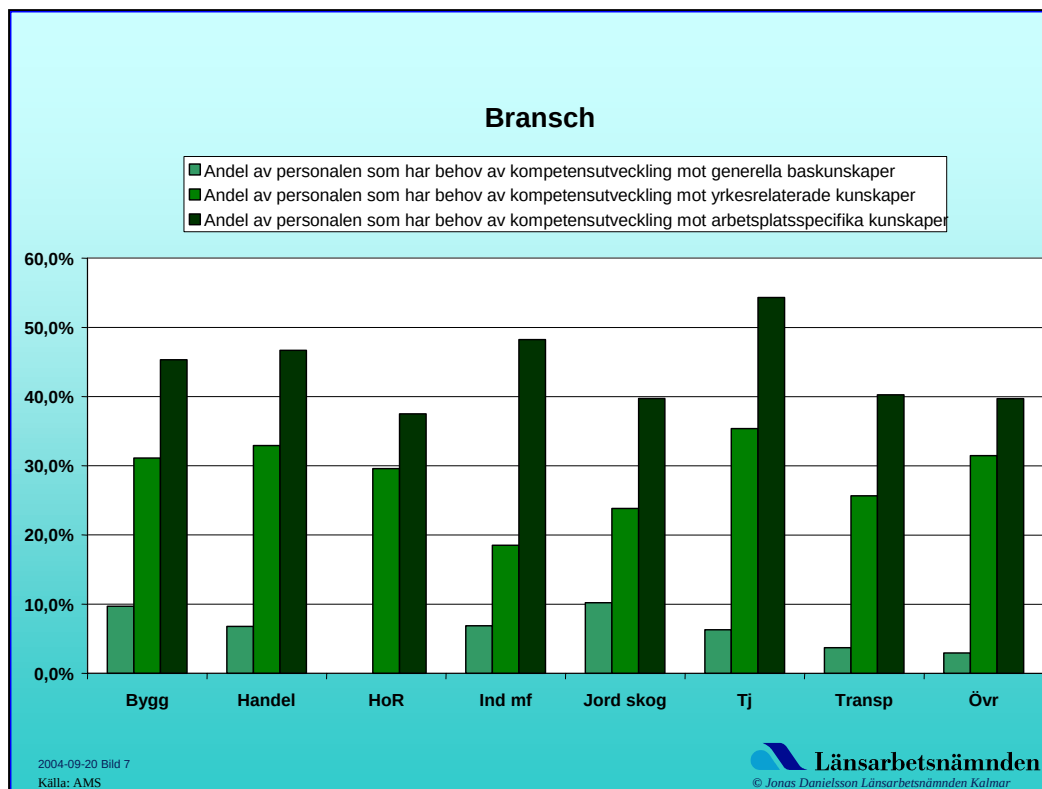
Föga överraskande är det mycket vanligare att företag satsat på att utbilda personalen mot arbetsplatsspecifika kunskaper än mot generella baskunskaper eller yrkesrelaterade kunskaper. Man kan bli förvånad över att industrin satsar så lite på yrkesrelaterade kunskaper jämfört med andra branscher. En trolig förklaring till detta är att det finns en relativt väl utbyggd yrkesutbildning mot industrisektorn.

Det verkar finnas betydande skillnader mellan hur företagen kompetensutvecklar i de olika länen. Blekinge utmärker sig genom att en väsentligt högre andel av personalen har deltagit i utbildning mot arbetsplatspecifika kunskaper. Orsakerna till detta kan man förmodligen finna i skillnader i både branschstruktur och utbildningsväsendet, men säkert påverkar även tradition och kultur.

När det gäller arbetsplatsens storlek är det linjära positiva sambandet svagare än förväntat. Inte ens i storlekarna upp till 199 anställda är sambandet tydligt. Endast kompetensutveckling mot arbetsplatsspecifika kunskaper uppvisar ett positivt samband.

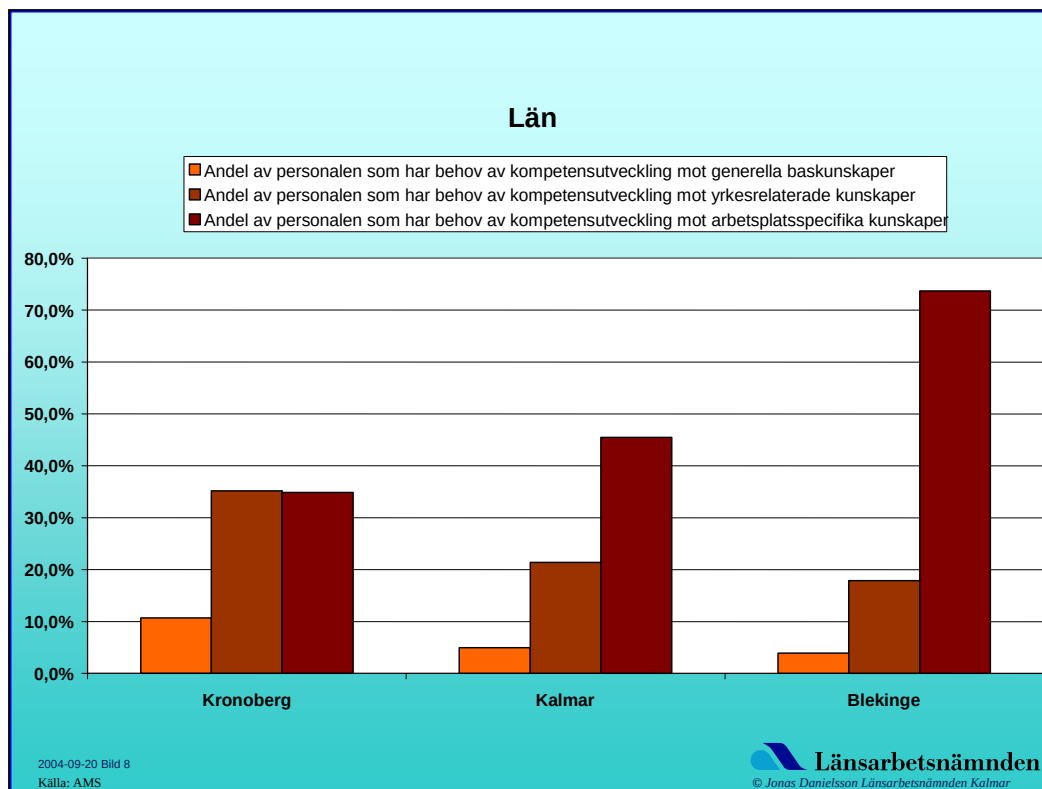
Den andra frågan avsåg att analysera i vilken utsträckning företagen upplever att deras personal har behov av kompetensutveckling.

*Hur stor andel av arbetsställets personal har **behov** av kompetensutveckling?*

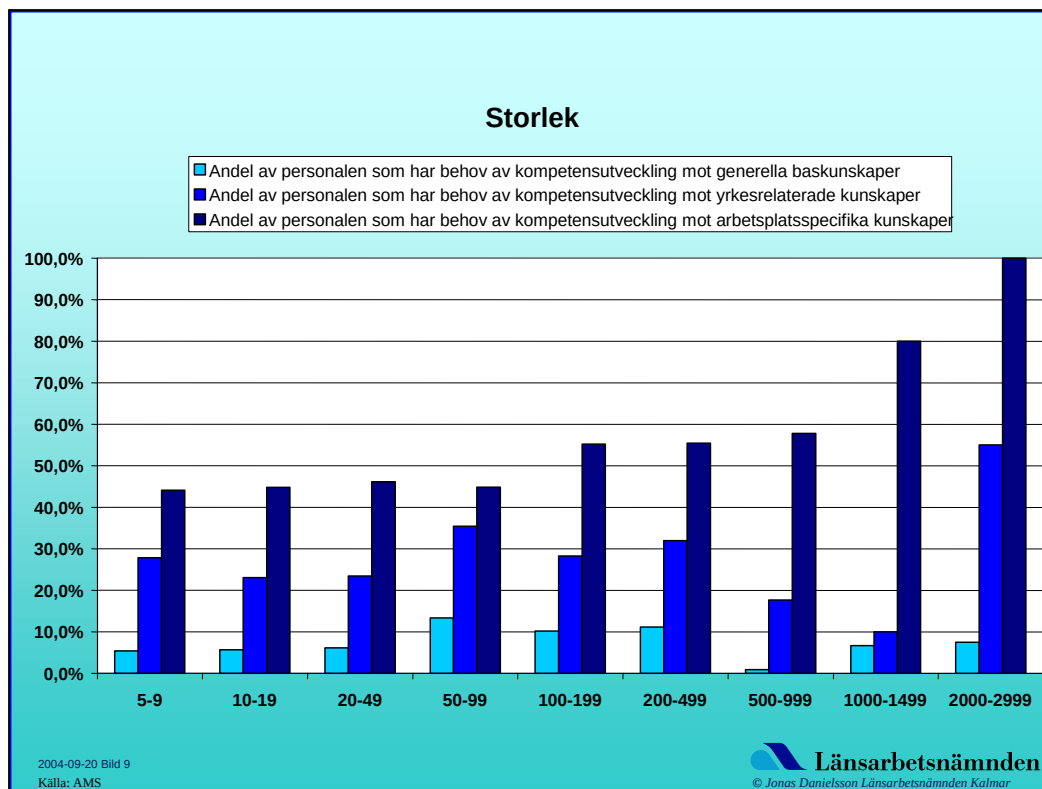
*Andel i % av personalen som har **behov** av kompetensutveckling riktad mot:*

_____ % *generella baskunskaper*
 _____ % *yrkesrelaterade kunskaper*
 _____ % *arbetsplatsspecifika kunskaper*

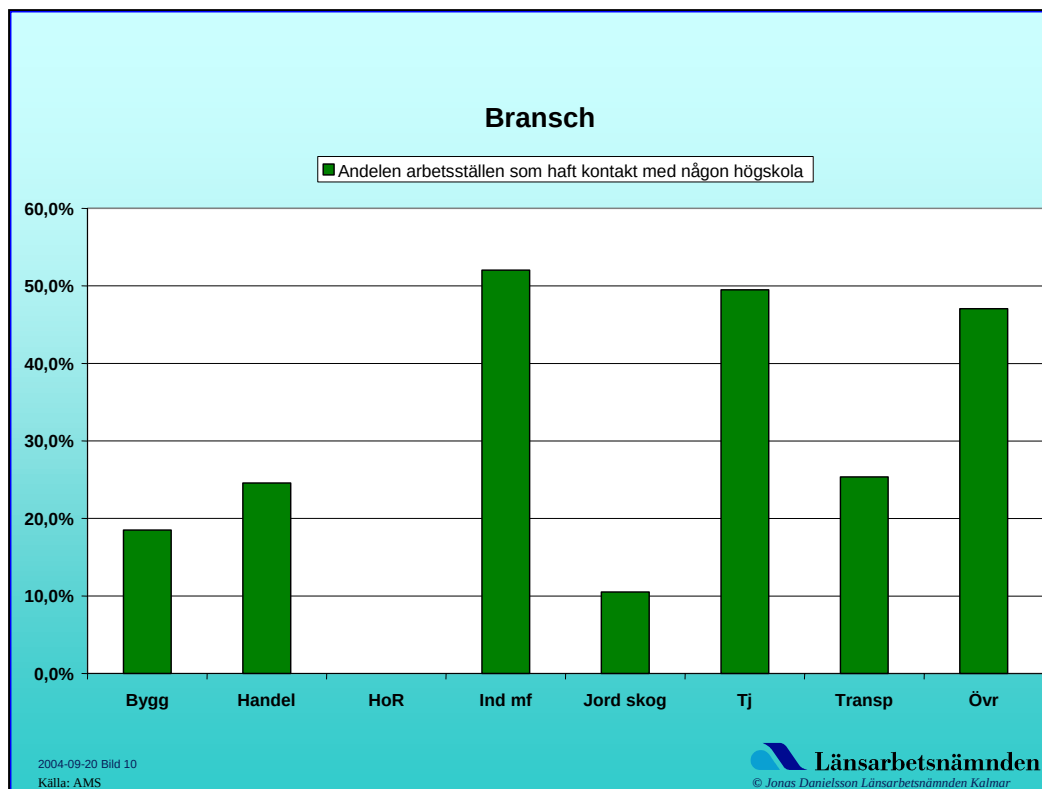
Här måste man ha i minne att frågan bara mäter företagens preferenser och inte något faktiskt objektiva behov av kompetensutveckling. Branschernas fördelning liknar mycket den fördelning som vi såg när det gällde fråga ett. När det gäller industrin kan man dock se en ganska stor skillnad i avseende på arbetsplatsspecifika kunskaper. Företagen verkar anse att behovet är större än vad man faktiskt har utbildat mot.

Även på denna fråga finner vi stora skillnader mellan länen. Blekinge avviker på samma sätt som i fråga ett. Vad som är anmärkningsvärt är att företagen i Kronoberg anser att personalen är i större behov av yrkesrelaterade kunskaper än av arbetsplatsspecifika.

På den andra frågan kan man finna ett något tydligare positivt samband, mellan behoven av arbetsplatsspecifik kompetensutveckling och arbetsställets storlek, än på fråga ett. Möjliga förklaringar till detta kan t ex vara att sambandet härrör från att arbetsuppgifterna är mer komplexa på en stor arbetsplats än på en liten. Det kan även bero på skillnader i attityder och medvetande. Av någon anledning avviker företagen med 50-99 anställda en del från mönstret på flera ställen i undersökningen. Någon säker förklaring till detta är svårt att finna men det skulle t.ex. kunna bero på att branscherna fördelar sig storverkmässigt olika

Den tredje frågan avsåg att analysera i vilken utsträckning, och varför, företagen har kontakt med universitet eller högskolor.

Har arbetsstället haft kontakt med någon högskola/universitet de senaste 12 månaderna ?

_____ JA _____ NEJ

Tilläggsfråga 3b:

Om ja, vilken/vilka?

___ Blekinge Tekniska Högskola (BTH)

___ Växjö Universitet (VxU)

___ Högskolan i Kalmar (HiK)

___ Annan

Tilläggsfråga 3c:

Av vilken/vilka anledningar skedde kontakten/kontakterna?

___ Examensarbete (knutet till arbetsplatsen)

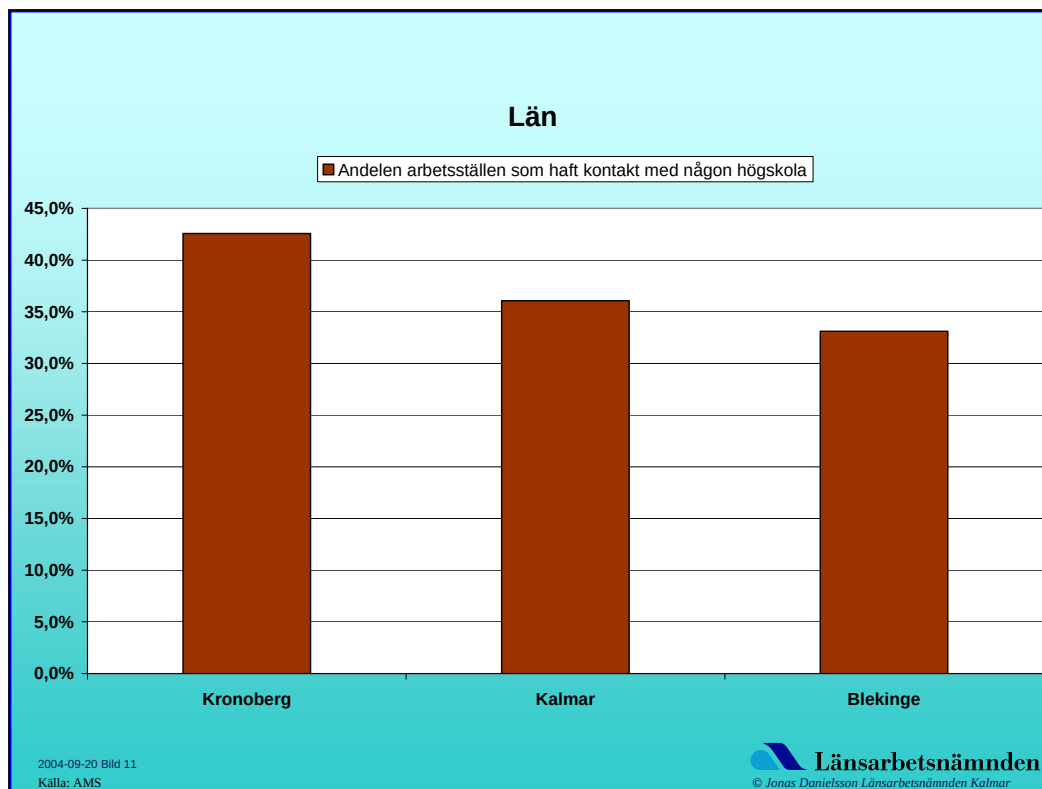
___ Praktikplats (förlagd på arbetsplatsen)

___ Forskning (knuten till arbetsplatsen)

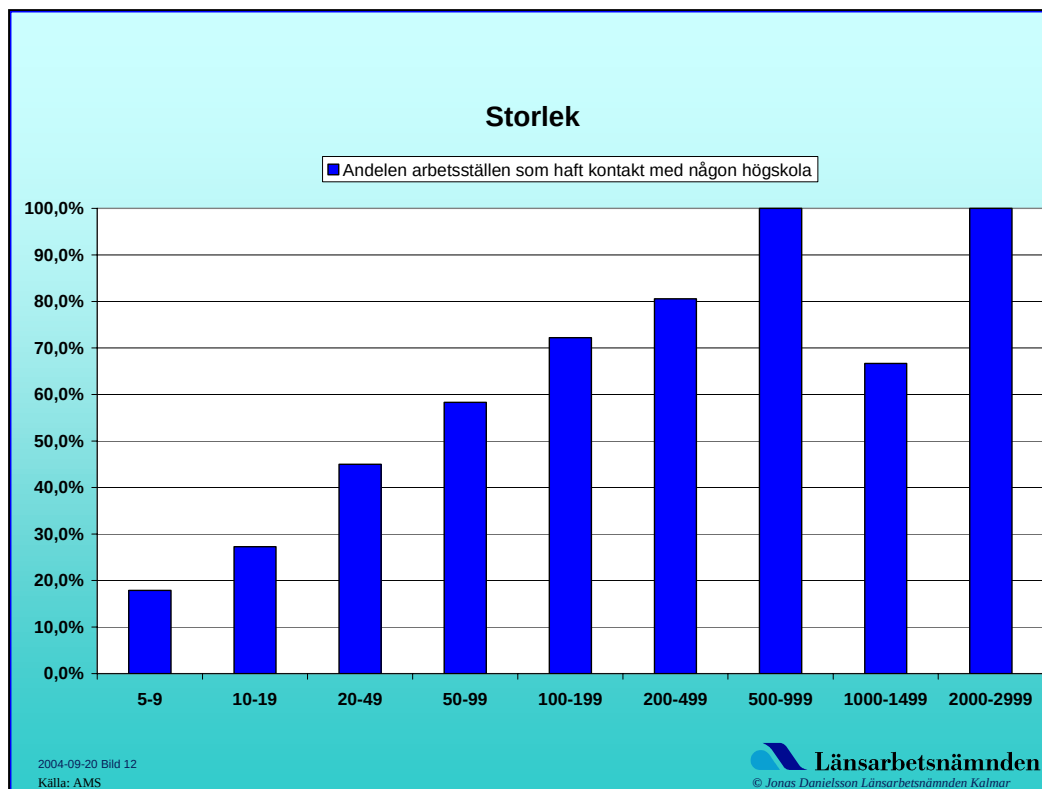
___ Utbildning (av företagets personal)

___ Övrigt

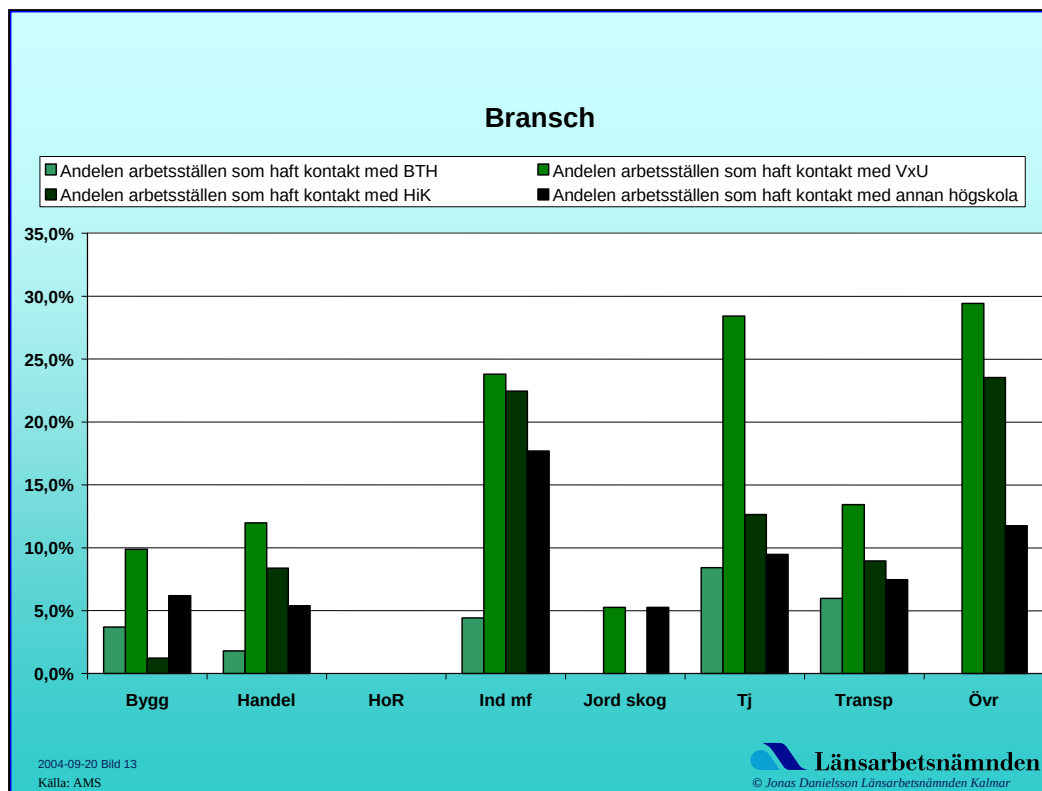
Vad gäller kontakten med högskolor verkar branschtillhörighet vara av stor betydelse. Detta måste dock sättas i samband med branschernas storleks-sammansättning, då man när det gäller storlek föga förvånande kan se ett klart positivt samband.

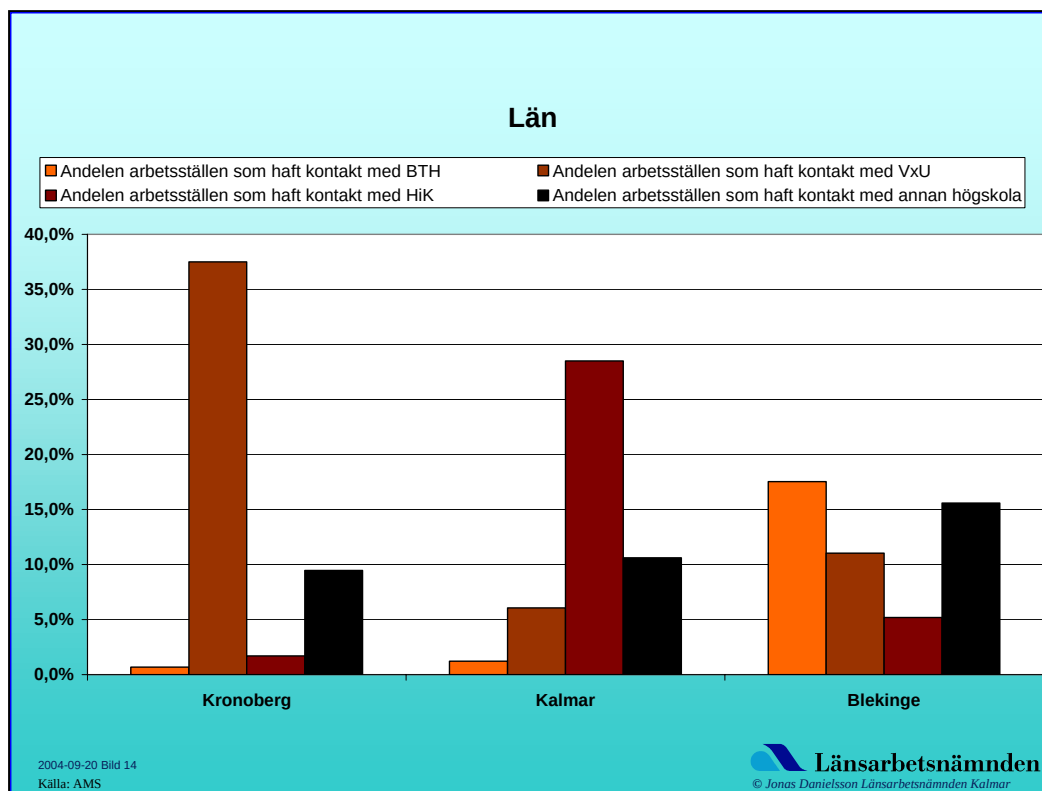
Det är i Kronobergs län vi återfinner den största andelen företag som haft kontakt med någon högskola. Den mest troliga förklaringen till detta är att Växjö universitet är större än högskolorna i de andra länen och därmed utövar ett större inflytande på sin omgivning.

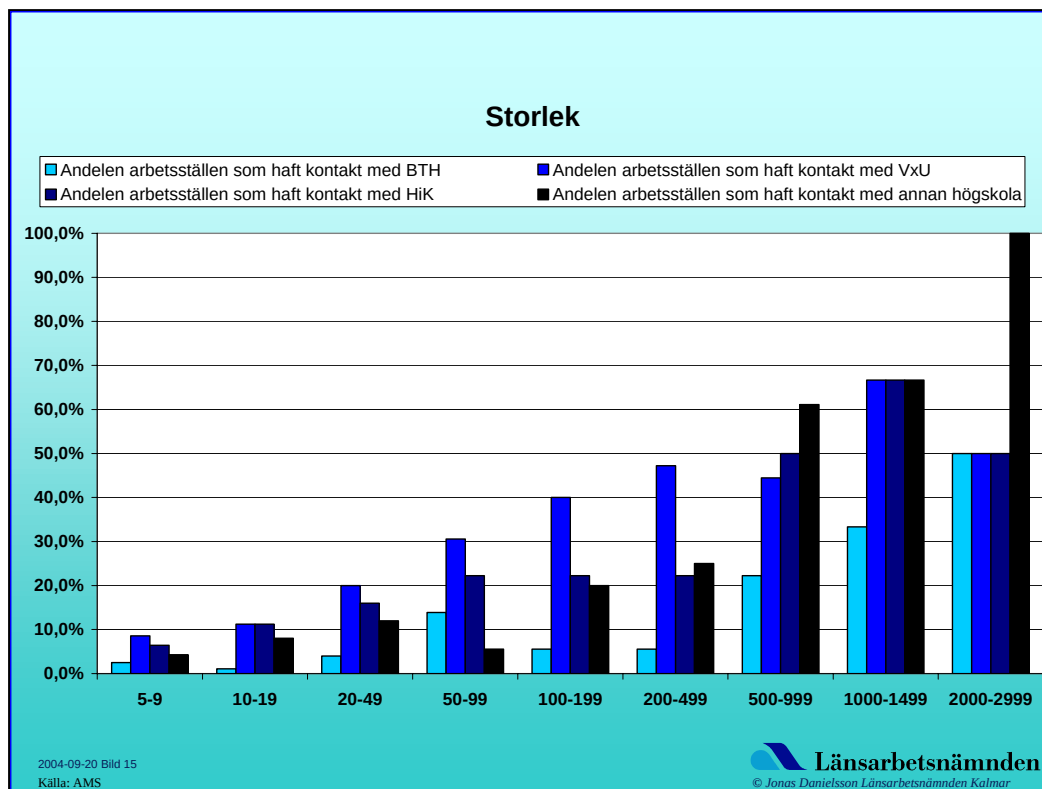
Som tidigare nämnts återfinns ett tydligt samband mellan företagens antal anställda och andelen företag som har haft kontakt med någon högskola. Undantaget från sambandet (företag med 1000-1499 anställda) beror på att ett av de tre tillfrågade företagen svarade nekande på frågan.

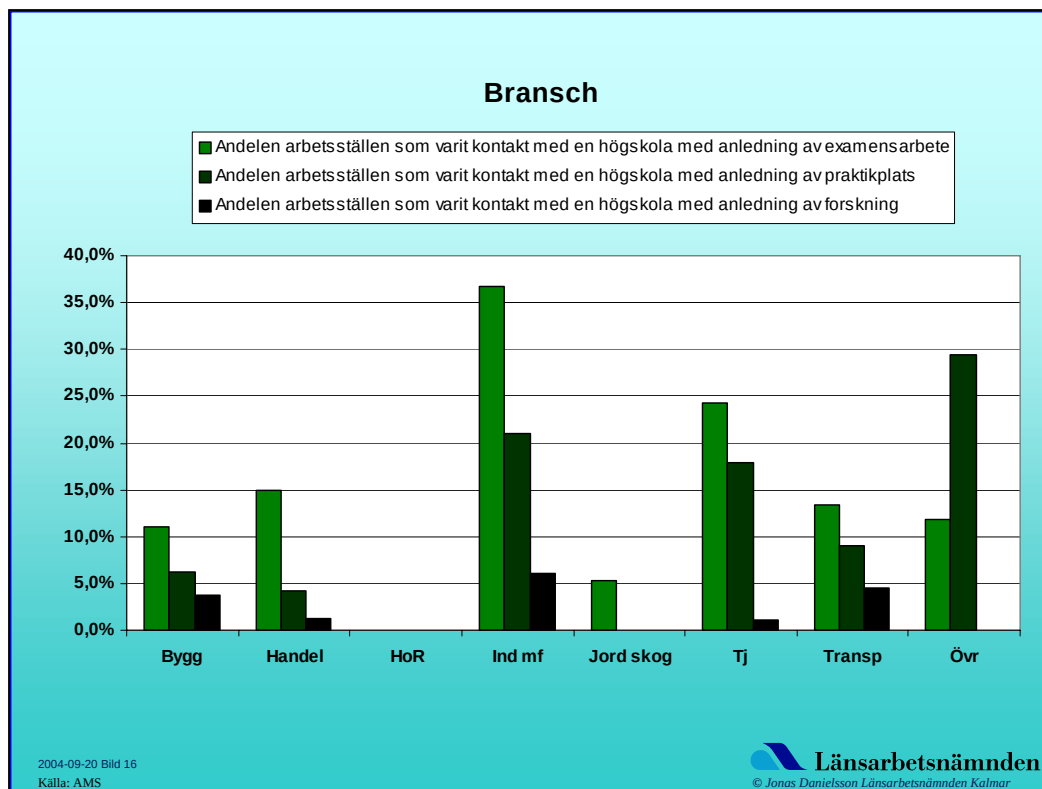
Diagrammet ovan visar att Växjö universitet har högst andel företagskontakter oavsett bransch. Störst skillnad mot övriga högskolor återfinns i tjänstesektorn, medan kontakterna inom industribranschen är relativt jämnt fördelade om man bortser från högskolan i Blekinge.

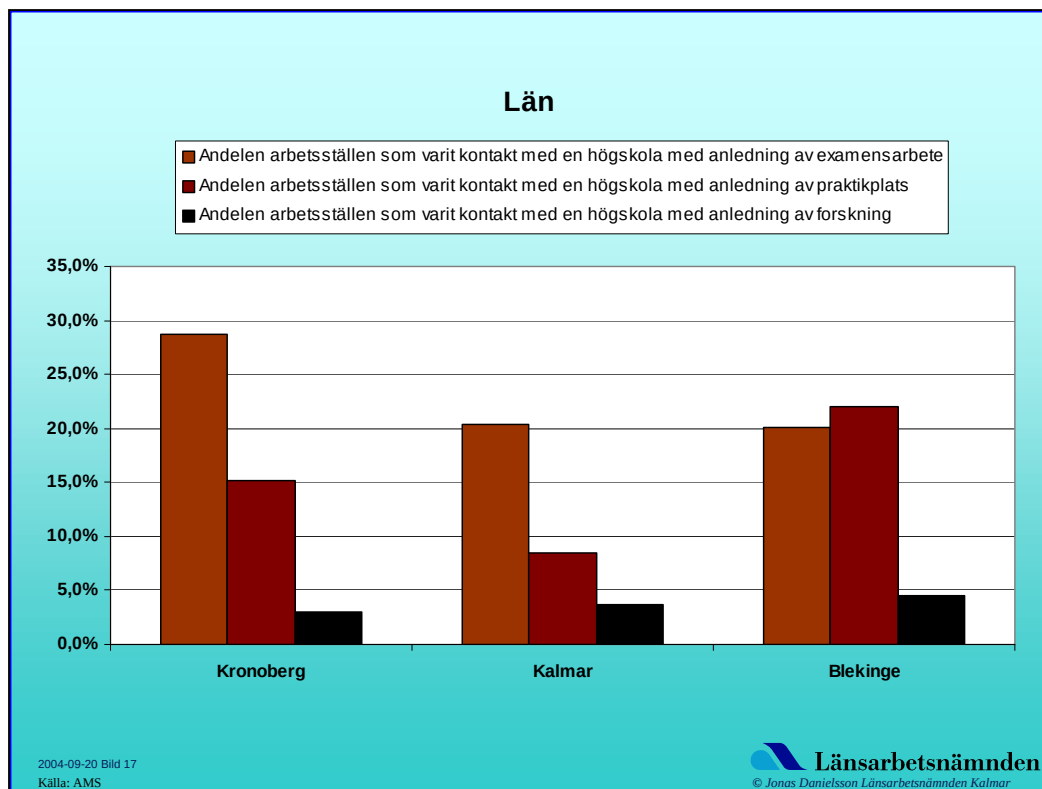
Resultaten visar tydligt hur viktig den geografiska närheten till en högskola är för företagen. Den högsta andelen kontakter redovisas för arbetsställen i Kronobergs län som har haft kontakt med Växjö universitet. Detta är väntat eftersom Växjö universitet är så pass mycket större än de andra länens högskolor, vilket medför ett bredare utbud. Företagen i Kronoberg behöver därför inte söka sig utanför länsgränsen i särskilt stor utsträckning för att få vad man efterfrågar. Även i Kalmar län står andelen kontakter med den egna högskolan i en klass för sig. I Blekinge har visserligen Blekinge Tekniska Högskola (BTH) den högsta andelen, men här bidrar sannolikt högskolans tydliga tekniska inriktning till den relativt jämna fördelningen av högskolekontakter över länsgränsen.

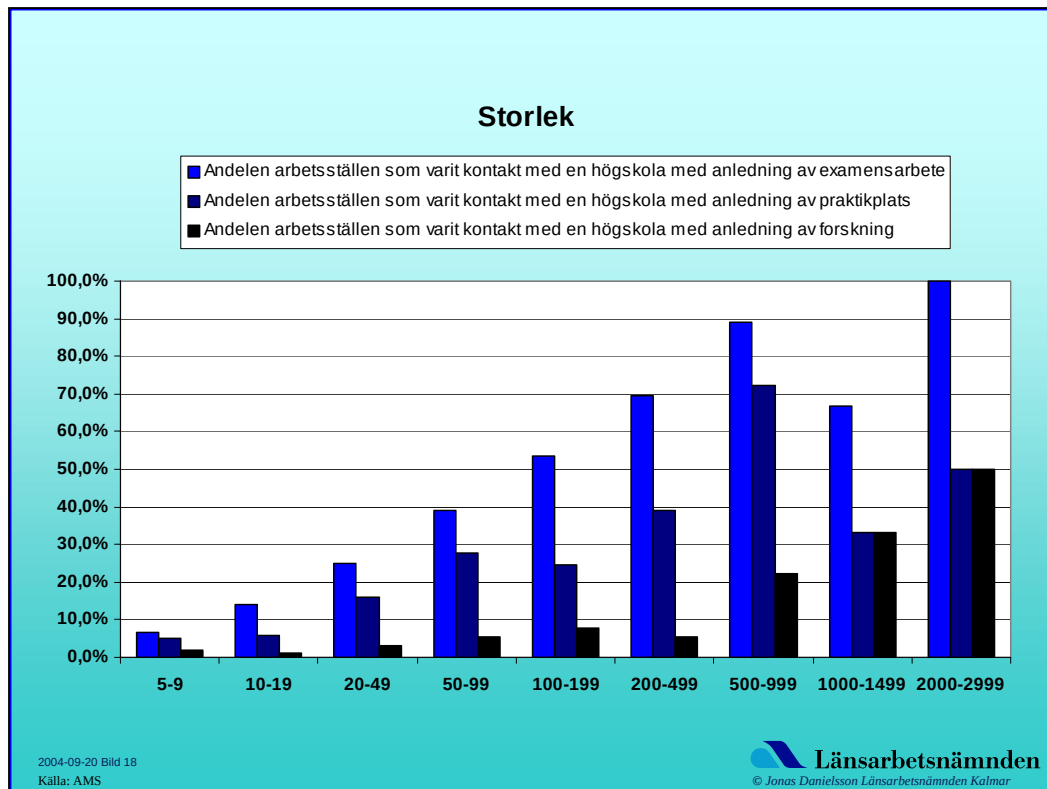
När det gäller kopplingen mellan företagens antal anställda och andelen högskolekontakter syns ett positivt samband, även om det finns stora skillnader mellan högskolorna. Tydligast är sambandet för Växjö universitet. En möjlig förklaring till detta kan vara att fler företag svarade att man haft kontakt med universitetet, i samtliga storleksklasser. Urvalet är därmed större och sambandet tydligare.

Anledningen till att företagen har haft kontakt med någon högskola är i första hand pga. examensarbeten. Inom branscherna industri, tjänster och övrigt är även praktikplatser en vanlig anledning.

Vissa skillnader i hur högskolorna används syns mellan länen. I Kronoberg och Kalmar län är huvudorsaken examensarbeten, medan den högsta andelen företag i Blekinge svarade att anledningen var praktikplatser.

Antalet anställda har betydelse för vilken kontakt företagen har med olika högskolor. I denna undersökning visar det linjära sambandet sig tydligast när det gäller kontakter med anledning av examensarbeten. Kontakter med anledning av forskning sker främst tillsammans med företag med minst några hundra anställda.